

Vybrané otázky profesní etiky v právnickém vzdělávání

01. Profesní sliby a přísahy
02. Právníci, profesní etika a pro bono
03. Svoboda projevu soudce
04. Soudcovské rozhodování
05. Povinnosti advokáta ke klientovi a soudu
06. Vztah advokáta a klienta
07. Zneužití procesních práv
08. Notáři

Tomáš Friedel (ed.)

Obsah

	Úvodní poznámka	3
	Tomáš Friedel	
01.	Profesní sliby a přísahy	7
	Petra Zaydlar Hodysová	
02.	Právníci, profesní etika a pro bono	19
	Hana Draslarová	
03.	Svoboda projevu soudce	31
	Eliška Hronová	
04.	Soudcovské rozhodování – heuristiky a zkreslení	47
	Hana Draslarová, Tomáš Friedel	
05.	Povinnosti advokáta ke klientovi a soudu	61
	Eliška Hronová	
06.	Vztah advokáta a klienta	75
	Marek Zima	
07.	Zneužití procesních práv	97
	Marek Zima	
08.	Notáři	103
	Petra Zaydlar Hodysová	

FRIEDEL, T. (ed.) *Vybrané otázky profesní etiky v právnickém vzdělávání*.
Praha: Právnická fakulta UK, 2020.

Recenzenti: JUDr. Maxim Tomoszek, PhD., Mgr. Vít Dohnal

Tato publikace je publikována pod licencí Creative Commons Licence (CC BY -SA 4.0)
Licenční podmínky navštivte na adrese <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Úvodní poznámka

Profesní etika právníků jakožto problém vysokoškolské pedagogické praxe

Výuka na vysoké škole obecně

Na Právnické fakultě Univerzity Karlovy koluje mezi učiteli historka, *urban legend*, chcete-li. Náš vzácný kolega, Michal Urban, potkal na chodbě fakulty dalšího z našich vzácných kolegů, Jana Wintra. Jsa v dobré náladě, dr. Urban zastavil doc. Wintra a ptá se: „Kam míříš, Honzo?“ Docent Wintr žoviálně odpověděl: „Jdu přednášet o demokracii,“ a ukázal na přípravu, kterou si na přednášku nesl. Šlo o útržek papíru, na kterém stálo: „Rousseau“ a „svoboda“. Vypráví se, že po přednášce byl potlesk spokojených studentek a studentů slyšet až ve třetím patře.

Rozhodnout, zda-li je anekdota pravdivá, není (naštěstí) pro tuto chvíli třeba.¹ Za jejím uvedením stojí jiné důvody než důvody pravdivostní. Anekdota totiž velmi pěkně ilustruje situaci vysokoškolských pedagogů a pedagožek obecně. Zatímco pedagožky a pedagogové základních a středních škol (vedle toho, že procházejí letitým didaktickým výcvikem) mají při svém vstupu do učitelského povolání k dispozici řadu učebnic a především tzv. učitelských příruček,² u pedagožky či pedagoga vysokoškolského se zamlčeně předpokládá nejen hluboká znalost oboru, ale bez dalšího také schopnost tuto znalost srozumitelným způsobem pedagogicky zpřístupnit posluchačům. S jistou mírou nadsázky tak můžeme konstatovat, že zatímco učiteli či učitelce základní či střední školy stačí najít si dobrou „učebnici pro učitele“, na vysoké škole je každý odkázán sám na sebe a svou vlastní přípravu.³

Narážíme tak – přinejmenším – na následující nesnáz. Začínající vysokoškolský učitel či učitelka zdaleka nemusí disponovat (a to ne vlastní vinou) dostatečným pedagogickým zázemím k tomu, aby byla s to přichystat povedenou přednášku, seminář či celý kurs. Musí tak nezbytně investovat značné úsilí do promýšlení svých lekcí, jejich obsahu, formy a způsobu provedení.⁴ Jde přitom o úsilí, které by mohlo být (alespoň částečně) ušetřeno, pokud by bylo možné inspirovat se vysokoškolskou

„příručkou pro učitele“. Alternativu jistě představuje možnost konzultovat své lekce se staršími a zkušenějšími kolegyněmi a kolegy. Taková konzultace se ale zpravidla týká obsahu kursů (typicky začínáme členěním, následují zásady a principy, pak přejdeme k obecné části a zbude-li alespoň trocha času, podchytíme to hlavní z části zvláštní), nikoli didaktické stránky výuky (například protiprávní argumentaci dvou stran nejlépe vyjeví aktivita nazývaná „soud ve třech“; ideálním představním tématu na úvod lekce je svižná videoukázka z populárního filmu apod.) a jejího provedení.⁵

Proč obvykle nedochází ke sdílení i tipů didaktických? Domnívám se, že na vině stojí především zmiňovaná skutečnost „zamlčení“ didaktické roviny profese vysokoškolské učitelky či učitele. Přestože se zdá, že pozvolna dochází k obecné změně přístupu a kultury, na (právnických) fakultách se stále setkáváme s tím, že jsou didaktické znalosti a dovednosti jaksi automaticky u učitelek a učitelů předpokládány. Druhý důvod spočívá v nákladnosti sdílení didaktických doporučení, kterou s řečeným pojí právě dosavadní důraz výhradně na obsah. Řekne-li zkušenější kolegyně kolegovi: „Klíčové je studenty a studentky naučit okolnosti vylučující protiprávnost,“ všichni víme, o jaké okolnosti vylučující protiprávnost se jedná, jak do hloubky mají být probrány atd. Pokud by však doporučení znělo v duchu uvedeném výše, například: „Kontradiktornost řízení nejlépe předvedeš, když se studenty sehraješ krátký ‚mock trial‘, případně ‚moot court‘,“⁶ leckdo by zvedl obočí, neboť by neměl tušení, o čem je řeč. A i kdyby tušení měl, připravit zadání takového simulovaného soudu není maličkost. Příprava je navíc zpravidla zpracována s individuálním předporozuměním konkrétní vyučující či vyučujícího, a tak se obtížně – bez dalších dodatků, doplnění a vyjasnění – sdílí. (Vzpomeňme znovu Jana Wintra z úvodního odstavce a stručnost jeho podkladů k přednášce.)⁷ Jistě. Vyučujícím se tak ponechává významná míra autonomie a možnost samostatné tvůrčí činnosti. Kdo však někdy svědomitě chystal podklady k vysokoškolské přednášce či semináři, ví, jak nesnadno se struktura lekce vymýšlí, není-li o co se opřít. Trocha pomoci a inspirace proto většinou neuškodí. Nakonec, kdo nechce být ve svém samostatném

úsilí inspirován (nebo ovlivněn), učitelskou příručku zkrátka neotevře.

Výuka profesní etiky právníků

V případě profesní etiky právníků narážíme navíc nejen na výše popsany problém týkající se didaktické roviny výuky, ale i na problém při stanovování obsahu jednotlivých lekcí. Profesní etika právníků se jako samostatný obor formuje teprve v několika málo posledních letech,⁸ a tak doposud nebyl vytvořen, a tím méně pak etablován, obsahový kánon předmětu.⁹

Tato publikace tak má za cíl alespoň drobně přispět k překonání výše uvedených nedostatků. Hlavním smyslem její existence je poskytnout pomocnou ruku komukoli, kdo by stál před úkolem vyučovat na vysoké škole kurz profesní etiky právníků. V ideálním případě by se mělo jednat o osobu, která se již problematikou profesní etiky právníků dříve zabývala, text je nicméně koncipován tak, aby v něm mohl inspiraci najít i právník-učitel oborem se dosud nezabývající. Tomuto smyslu jsme pak podřídili i obsah, respektive formu publikace.

Publikaci tvoří osm relativně samostatně stojících plánů výukových jednotek, jejichž zpracování odpovídá obecným pedagogickým standardům. Zejména se jedná o název a tematickém zařazení výukové hodiny, stanovení časové dotace na její provedení, uvedení klíčových slov, abstraktu, cíle lekce, potřebných materiálů a pomůcek a podrobného popisu průběhu hodiny krok za krokem. Nedílnou součástí každé lekce představují tzv. fakta pro učitele, jež umožňují základní vzhled do probírané problematiky i neodborníkům. K hlubšímu proniknutí do tématu slouží odkazy na hlavní a doplňkové zdroje. Výukové jednotky jsme před jejich finální publikací opakovaně ověřovali naživo při výuce profesní etiky právníků na Právnické fakultě UK a na tomto základě je připomínkovali, měnili a doplňovali, identifikovali silná a slabá místa, ta druhá eliminovali a ta první zdůrazňovali.¹⁰

Text vychází ze zásad moderní pedagogiky, která počítá s výrazným a aktivním zapojením studentek a studentů. Opouští se tak klasický model výuky, který především klade důraz na to, aby studenti v průběhu výuky slyšeli co nejvíce informací. Domníváme se, že v době internetu, snadno dostupných knih a (elektronických) vědeckých databází není tato vize výuky již nadále udržitelná.¹¹ Nabízíme proto čtenáři naši vizi toho, jak by

vysokoškolský učitel mohl v nových podmínkách se ctí obstat. Novost přístupu se pak projeví právě v posunu smyslu výuky. Předání co největšího množství informací nahrazuje na prvním místě snaha přitáhnout studentskou pozornost k tématům daného oboru, a vyvolat v nich tak zájem o jeho další promyšlení, především v podobě samostudia.¹² Jak je však patrné z jednotlivých plánů lekcí i výuka s aktivním zapojením studentů a studentek nemusí rezignovat na informační bohatost.

Ačkoli jednotlivé plány výukových jednotek byly navrženy jakožto kompaktní celek, byli bychom rádi, kdyby působily spíše jakožto pozvání do tématu, než snaha o jeho dogmatické uchopení. Jednak proto, že – jak stojí výše – kánon vědění se v oboru profesní etiky právníků doposud neustanovil, jednak proto, že výuka je zkrátka dynamickým procesem, který nemůže nést k různým odchylkám, odbočkám a modifikacím.¹³

Naším záměrem pak odpovídá i forma publikace, z pohledu „klasických“ publikací o právu poněkud netradiční. O tradiční publikaci o právu se však v našem případě nejedná, navíc má neobvyklá podoba své specifické odůvodnění. Jak správně upozorňují grafičky ze studia Datle, i forma publikace má sloužit jejímu záměru. Má-li tedy naše publikace být vyučujícímu profesní etiky plně užitečná (takřkajíc *k ruce*), je kupříkladu žádoucí, aby z ní šly dobře kopírovat a tisknout pracovní listy. Proto jsme zvolili formát A4, nejběžněji užívaný tiskárnami a kopírovacími stroji. Ze stejného důvodu jsme sáhli po kroužkové vazbě, která nejvíce usnadňuje vkládání celé publikace do kopírovacích strojů při zachování pevnosti vazby. Pro lepší orientaci v množství textu jsme všechny „technické“ informace umístili vždy na začátek lekce. Dále jsme se rozhodli některé přílohy lekcí netisknout vůbec a ponechat je pouze v elektronické podobě. Tyto přílohy (stejně jako celé lekce) zájemcům rádi zašleme e-mailem, s chutí si o ně prosím pište na friedel@prf.cuni.cz. Věříme, že tato a podobná grafická usnadnění čtenáři při práci s publikací ocení, byť si jich mnohdy pro jejich (zdánlivou) samozřejmost ani nevšimnou.

Na místo závěru poděkování

Za vydáním publikace stojí nemalé úsilí mnoha lidí. Předně bychom chtěli poděkovat recenzentům Maximu Tomoszekovi a Vítu Dohnalovi za čas, který věnovali pročitání a připomínkování rukopisu. Jmenovaní (spolu s Martinem Kopou) nám navíc byli jakožto zkušenější kolegové nápomocni při

zakládání pražského kursu profesní etiky v akademickém roce 2011/2012. Těší nás proto, že to byli právě oni, kdo souhlasil s rolí recenzenta.

Soudci Janu Šottovi, milému hostu našich profesně-etických seminářů, patří poděkování za námět ke zpracování tématu zkreslení v rozhodování. Bude-li se vám tato lekce zamlouvat, vězte, že vznikla právě díky Janu Šottovi a jeho důkladné přípravě na vystoupení v našich hodinách.

Za pečlivé přemýšlení nad tím, jak *obsahu* dát formu, která umožní jeho co nejsnazší a nejprehlednější sdělení, a vůbec za péči o celkovou podobu publikace (včetně redakce, korektur, grafiky a sazby), patří velké díky Kristýně Bartoš, Janě Jebavé a Anežce Součkové ze studia Datle.

Na didaktické stránce předkládané publikace se nemohlo neprojevit, že autorky a autoři všech lekcí pocházejí z pedagogické líhně pražského programu Street Law. Poděkování tak patří vedoucímu programu Michalu Urbanovi, stejně jako dalším členům týmu, kteří společně chovají zájem o to, aby právní didaktika nebyla toliko bezobsažným pojmem.

Největší dík však patří autorkám a autorům lekcí – Haně Draslarové, Elišce Hronové, Petře Zaydlar Hodysové a Marku Zimovi za nasazení, se kterým se do příprav jednotlivých vyučovacích plánů pustili, a za preciznost, s níž v průběhu času své lekce po všech stránkách zlepšovali.

Tomáš Friedel

- 1 Jak poznamenává Jan Kysela, někteří čtenáři v ní možná najdou variantu vzpomínky Ralfa Dahrendorfa na přednášku Isaiaha Berlina, jemuž průvan odnesl ze stolku přípravu.
- 2 Pro případ, že by se čtenář doposud s pojmem „učitelská příručka“ nesetkal, uveďme, že se jedná o specifický žánr, který zpravidla doplňuje učebnici či cvičebnici, která je určena studentům. Zatímco v učebnici či cvičebnici lze nalézt obsah jednotlivých oborů či úkoly směřující ke zjištění znalostí tohoto obsahu, učitelská příručka slouží primárně učitelé či učitelce. Vedle doplňujících a rozvíjejících obsahových informací v ní lze nalézt tipy týkající se nejlepšího didaktického (metodologického) podání toho kterého tématu, doplňující úkoly a zadání pro studenty, návrhy samostatných domácích prací a v některých případech detailní popisy celých výukových lekcí.
- 3 Řečené však neplatí bez výjimky. Například učebnicový bestseller LERMAN, L. G., SCHRAG, P. G. *Ethical Problems in the Practice of Law*. New York: Wolters Kluwer, 2012, provází učitelská příručka *Teacher's Manual to Ethical Problems in the Practice of Law* týchž autorů.
- 4 I provedení lekce je specifickou učitelskou činností. Milan Damohorský, další z učitelů PF UK, v souvislosti s diskusí o zavádění video-nahrávání přednášek velmi trefně poznamenával, že být učitelem doposud znamenalo být hercem divadelním. (Činil tak s dodatkem, že přeorientování se na herce filmového není maličkost.) Samotné právo lze navíc považovat za obor s rysy performativity (viz VENCLÍK, J. *Právo a opera*. In: KYSELA, J., URBAN, M. (eds.) *Literatura a film jako zrcadlo práva a právníků*. Praha: Leges, 2017, str. 159, 160), nemělo by nás proto překvapovat, že i jeho výuka takový rys ponese.
- 5 V logice výše uvedeného přirovnání prof. Damohorského proto musíme doplnit další činnosti, které se od vysokoškolské učitelky či učitele očekávají. Ti musí být nejen herci (tj. těmi, kdo performují), ale současně také těmi, kdo (přínejmenším) vytvoří námět i scénář, a svou lekcí zdárně zrežirují.
- 6 Překlad do češtiny by zněl: mock trial – „simulovaný soud nalézací“; moot court – „simulovaný soud odvolací“.
- 7 I v této oblasti však dochází zvolna ke změnám. Spolu s účastí na vědeckých konferencích je akademikům nově nabízena i účast na tzv. ToT (Teaching of Teachers) workshopech, jež cílí – především, byť ne výhradně – na didaktickou stránku vzdělávání. Oblasti profesní etiky právníků se například věnovala událost s názvem „Teaching Legal Ethics: A Workshop for Law Teachers“, kterou v květnu 2019 pořádaly European Network for Clinical Legal Education a Právnická fakulta Palackého univerzity v Olomouci.
- 8 KOBER, J. Právnická etika na univerzitách a v profesním školení. In: *Bulletin advokacie*, 2015, č. 10, str. 46–49.
- 9 K výuce profesní etiky právníků dále TOMOSZEK, M. Profesní etika v právnickém vzdělávání. In: SOBEK, T. a kol. *Právní etika*. Praha: Leges, 2019, str. 335–352, kde se podrobněji pojednává o tom, proč profesní etiku právníků vyučovat, co má být jejím obsahem i jakým způsobem má být k výuce přistupováno.
- 10 Za nedílnou součást našeho kursu profesní etiky právníků považujeme taktéž besedy s odborníky z praxe (soudci, advokáty, státními zástupci). K nim však – ze zřejmých důvodů – není třeba plány učebních jednotek zpracovávat.
- 11 K řečenému se přidává i změna přístupů a požadavků studentů na výuku. Pouhá informovanost učitele pro ně – i vzhledem

k naznačené změně dostupnosti informací – nepředstavuje často dostatečný důvod k tomu věnovat svou (mnohdy moderní dobou roztěkanou) pozornost té či oné látce.

- 12 S jistou dávkou patosu bychom tak mohli mluvit o „rozfoukávání posvátné jiskry“ ve studentech a studentkách. Srov. Rozhovor Jana Kysely s Petrem Vizinou. In: *Rozhovory přes rozbourané doby*. Praha: Prostor, 2019, str. 333–334.
- 13 V tomto kontextu se sluší upozornit na skutečnost, že předkládané lekce namnoze pracují s právem a právními zdroji, což se samozřejmě nabízí. Jsme nicméně daleci toho tvrdit, že profesní etika právníků je tvořena toliko právem. Legalizovaná a judicializovaná etická pravidla považujeme za důležitý zdroj poznání profesní etiky, nikoliv však za zdroj jediný, a snad ne ani nejdůležitější. Více k povaze a přístupům k profesní etice právníků viz např. SKUCZYNSKI, P. *The Status of Legal Ethics*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2013.

01. Profesní sliby a přísahy

Klíčová slova

slib, přísaha, právnické profese

Abstrakt

Lekce se zabývá sliby jakožto fenoménem právnických profesí. Studenti zkoumají existující sliby právníků a porovnávají je se zahraničními verzemi. Rovněž si kladou otázku, proč nejsou právnické sliby tak proslulé jako lékařská Hippokratova přísaha a zamýšlejí se nad tím, jak se ve slibech a přísahách projevují zásady daných profesí. V rámci skupinové práce studenti sepisují vlastní slib aplikovatelný pro všechny právníky, čímž si odpovídají na otázku, jak by se měl „správný“ právník chovat. Bylo by skládání takového slibu pro právnickou obec a společnost obecně přínosem? Lekci je možné zařadit jak na začátku semestru jako úvod do hodnotového zakotvení právnických profesí, tak na konci semestru, kdy lze klást větší důraz na hledání průsečíků mezi jednotlivými profesemi a na možný rozpor mezi obsahem slibů a následnou právní praxí.

Cíle lekce

- Studenti znají příklady právnických profesí, které skládají sliby, a znají přibližný obsah těchto slibů.
- Studenti si uvědomují význam slibů a přísah, a to i v případě jejich právní nezávaznosti.
- Studenti si utvoří názor na možnou společnou přísahu všech právníků a zformulují argumenty pro svůj postoj.

Harmonogram / 90 minut

1. Úvod: Hippokratova přísaha / 10 minut
2. Skupinová práce I: sliby právnických profesí / 30 minut
3. Exkurs: zahr. sliby a historické sliby na českém území / 20 minut
4. Diskuse: sliby u nás dříve a dnes / 5 minut
5. Skupinová práce II: „právnická Hippokratova přísaha“ / 20 minut
6. Závěr: osobní slib / 5 minut

Materiály a pomůcky

- Texty slibů – příloha č. 1 (kopie do dvojice)
- Vybraná ustanovení zákonů o soudech a soudcích (kopie pro každého studenta)
- Počítač a projektor
- Powerpointová prezentace
- Prázdné listy tvrdého papíru A5 (jeden do čtveřice)

Přílohy

1. Sliby právnických profesí
2. Vybraná ustanovení zákonů
3. Powerpointová prezentace / na vyžádání na friedel@prf.cuni.cz

Hlavní zdroje

BALÍK, S., FORMÁNKOVÁ, V. Hypertrofie etických kodexů pro právníká povolání. In: JERMANOVÁ, H., MASOPUST, Z. (eds.). *Metamorfózy práva ve střední Evropě: sborník příspěvků z mezinárodní konference „Metamorfózy práva ve střední Evropě“ a kolokvia „Metamorfózy veřejné správy“, pořádaných Ústavem státu a práva AV ČR a Fakultou právníkou ZČU v Plzni ve dnech 11.–13. června ve Znojmě*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008.

BALÍK, S. Slibuji. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 2, s. 3.

CHAFEE, E. C., Death and Rebirth of Codes of Legal Ethics: How Neuroscientific Evidence of Intuition and Emotion in Moral Decision Making Should Impact the Regulation of the Practice of Law. *The Georgetown Journal of Legal Ethics*. 2015, No. 2.

LUDWIG, P. Jak se lidé rozhodují? Rozum často prohrává. In: *Forbes* [online]. 20. 1. 2015 [cit. 2018-10-31]. Dostupné z: <http://www.forbes.cz/jak-se-lide-rozhoduji-rozum-casto-prohrava/>.

Internetová jazyková příručka Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR [online]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>

Doplňující zdroje

Symposium: A Hippocratic Oath for Lawyers? In: *Legal Ethics* [online]. Vol. 11, No. 1, s. 41. 1. 5. 2015 [cit. 2018-10-31]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1460728X.2008.11423899>

BALÍK, S. Advokát mezi Skyllou a Charybdou. *Právo & byznys*. 2010, č. 10. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6291>

TOMAN, P., ŠEBESTA, O. *Nestoři české advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, 2016.

Popis lekce

Domácí příprava pro studenty

Učitel může studentům zadat předběžnou domácí přípravu s tímto zadáním: Zjistěte, kde jsou stanoveny předpoklady, které musí člověk splnit, aby se mohl stát soudcem, a vypište si, o jaké předpoklady se jedná.

1. Úvod

Hippokratova přísaha / 10 min

V hodinách profesní etiky obvykle zaznávají informace o nežádoucím jednání jednotlivých právnických profesí nebo právníků obecně. Tato lekce stojí na opačném přístupu a věnuje se naopak tomu, jak by právníci obecně i v rámci jednotlivých profesí měli být, jaké hodnoty by měli ve společnosti reprezentovat a jak by se měli chovat.

Učitel nejprve klade následující otázky:

- *Znáte Hippokratovu přísahu?*
- *Víte, o co se jedná?*
- *Co se v ní říká?*
- *Co vyjadřuje?*

Poté vyzve studenty, aby Hippokratovu přísahu vyhledali na internetu a seznámili se s jejím zněním. Pokračuje dalšími otázkami:

- *Znáte nějaké jiné přísahy?*
- *Co vyjadřují?*
- *A co sliby?*
- *Je vlastně nějaký rozdíl mezi slibem a přísahou?*
- *Proč nejsou jiné sliby a přísahy tak známé jako ta lékařská?*
- *Skládají něco podobného právníci?*

V odpovědích by mělo zaznít, že právníci mají sliby pro jednotlivé profese. Jejich konkrétnímu znění se lekce věnuje podrobněji v další části.

Pro konkrétní znění Hippokratovy přísahy a pro slovníkovou definici pojmů „slib“ a „přísaha“ viz **Fakta pro učitele**. Obecně by se dalo říci, že slib je vnímán neformálněji, zatímco přísaha s sebou nese určitou slavnostnost. S touto obecnou poučkou však nekoresponduje český právní řád, který i u slavnostních aktů, tj. i u právnických profesí a ústavních činitelů, hovoří o slibech, a nikoliv o přísahách. Naopak pojem přísahy užívá zákon

č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky (vojenská přísaha). Příspěvkem do diskuse může být i zmínka ustáleného spojení „přísahám Bohu“ s navazující otázkou, zda je dle názoru studentů přísaha více spojena s vírou a slib je více světský.

2. Skupinová práce I

Sliby právnických profesí / 30 min

Studenti se rozdělí do dvojic a dostanou texty právnických slibů. Jejich úkolem v následujících pěti minutách je určit, které právníké profesi náleží který slib. Jaké profese jsou obsaženy, lze studentům sdělit nebo ne, záleží na úvaze učitele. V dalších 5 minutách proběhne společná kontrola. U každé profese se učitel ptá, podle jakých určujících znaků studenti poznali, o jakou profesi se jedná. Nakonec se může zeptat:

- *Překvapilo vás něco ve znění slibů?*

Správné odpovědi:

- A – Soudci (§ 62 odst. 1 zákona o soudech a soudcích);
- B – Advokáti [§ 5 odst. 1 písm. j) zákona o advokacii];
- C – Notáři (§ 9 odst. 2 notářského řádu);
- D – Státní zástupci (§ 18 odst. 3 zákona o státním zastupitelství);
- E – Exekutoři (§ 12 odst. 1 exekučního řádu);
- F – Ústavní soudci (čl. 85 odst. 2 Ústavy).

Následně se studenti rozdělí do pěti skupin (lze je rozpočítat na A – B – C – D – E) a každá skupina dostane jednu z právnických profesí: A – soudci, B – advokáti, C – notáři, D – státní zástupci, E – exekutoři. Ve skupině studenti v bodech sepíší, jak by se měli představitelé dané profese chovat a jaké hodnoty mají dle příslušného slibu zastávat. Studenti se také zamyslí nad tím, jestli jim v textech slibů něco chybí a mělo by být podle nich doplněno.

Poté se učitel ptá jednotlivých skupin, k čemu dospěly, a píše poznámky na tabuli. Může se ptát:

- *Jsou mezi vašimi odpověďmi nějaké průsečíky? Shodli jste se na něčem?*

- *Jaké jsou tedy hlavní hodnoty, které by měli právníci ve společnosti zastávat?*
- *Jak by se měli právníci chovat?*
- *Vyjadřují sliby to, co by daná profese měla ve společnosti zastávat a dělat?*
- *Chybí ve slibech něco? Něco naopak přebývá?*
- *Jsou mezi sliby daných profesí zásadní rozdíly?*
- *Hovoříme zde jen o některých právnických profesích, co ostatní? Např. podnikový právník, právník na úřadě apod. Jaké ti mají povinnosti?*

Poznámka: Pro srovnávací tabulku obsahu jednotlivých profesních slibů viz **Fakta pro učitele**.

3. Exkurs

Zahraniční sliby a historické sliby na českém území / 20 min

Tak jako existují různé právní kultury a systémy a v jednotlivých zemích světa se liší právní úprava jednotlivých právnických profesí, odráží se tyto rozdíly i v textech slibů, které příslušníci těchto profesí skládají. Vyvíjejí se také v čase vlivem historických událostí. Vždy je dobré sledovat, „co se děje venku“ a brát si příklady z dobré praxe, případně upozorňovat na nežádoucí jevy.

Učitel promítá powerpointovou prezentaci s příklady zahraničních slibů (komentáře k jednotlivým slibům jsou obsaženy v poznámkách prezentace) a diskutuje se studenty o jejich obsahu. Texty slibů jsou částečně v angličtině, je proto vhodné ověřit, že textům všichni rozumí, případně může učitel vždy požádat některého ze studentů o překlad, či text sám přeložit.

Diskusi může učitel vést pomocí následujících otázek:

- *Jsou texty slibů podobné českým profesním slibům, se kterými jste před chvílí pracovali?*
- *V čem jsou podobné? V čem jsou naopak odlišné? A proč tomu tak je?*
- *Jsou lepší nebo horší než ty „naše“? A proč si to myslíte?*

Nakonec učitel shrne informace z této části lekce. Všeobecným poznatkem může být jistá „teatrálnost“ amerických profesních slibů, která se však vzhledem k hodnotám, které mají sliby zachycovat, jeví patřičně. Ve slibech, které skládají právníci v USA je i mnoho odkazů na křesťanskou víru. Zjevným rozdílem oproti současným českým slibům je zdůrazňování rovnosti bez ohledu na

majetkové poměry. České sliby také postrádají „bojovné“ odkazy (např. „against all enemies“). Rovněž je vhodné upozornit na historický vývoj – do slibů se stejně jako do veškerého práva a společenského dění promítá aktuální státní zřízení, a proto například nacistické Německo nebo socialistické Československo vykazovalo politické aspekty i v profesních slibech.

4. Diskuse

Sliby u nás dříve a dnes / 5 min

Učitel může otevřít diskusi následujícími úvodními otázkami:

- *K čemu jsou profesní sliby dobré?*
- *Jak a proč vznikly?*
- *Jaké se v nich projevují principy daných profesí?*
- *Budu lepším právníkem, když složím slib?*
- *Co se mi stane, když profesní slib poruším?*

Poznámka: V rámci domácí přípravy měli studenti zjistit, kde jsou stanoveny předpoklady pro výkon funkce soudce a jaké předpoklady to jsou. Složení slibu je jedním z nich. Soudci slouží toliko jako příklad právníkové profese, význam slibu pro ostatní profese je obdobný. Co se stane, když ho daná osoba nesloží nebo ho složí s výhradou? Pokud domácí přípravu studenti nesplnili, najdou odpovědi v zákoně. Lze jim za tím účelem rozdat úryvky ze zákona, viz přílohu Vybraná ustanovení zákona o soudech a soudcích.

Studenti by si měli z diskuse odnést poznatek, že složení slibu je v právním řádu příkládána značná váha, neboť s jeho nesložením nebo složením s výhradou se pojí fikce nejmenování (bylo tomu tak i v historii). S odkazem na skupinovou práci v bodě 2. lze dále doplnit, že některé profesní sliby jsou stručné, jiné naopak poměrně obsáhlé. Rovněž je zřejmé, že některé se nápadně podobají. Může to souviset s pořadím přijímání jednotlivých zákonů, jichž jsou součástí. Paradoxní je, že přestože složením slibu zákonodárce podmiňuje vstup do profese, v důvodových zprávách k nim se toho bohužel příliš nedozvíme. Většinou se o slibu vůbec nezmiňují, případně jen velice stručně, jako např. v důvodové zprávě k exekučnímu řádu (120/2001 Sb.), kde se k § 12 stroze praví: „Návrh upravuje text slibu, který skládá exekutor do rukou ministra spravedlnosti při svém jmenování a jehož porušení je jedním z důvodů vzniku kárné odpovědnosti exekutora.“

Nesloží-li exekutor slib, nebo složí-li ho s výhradou, nebude ministrem jmenován do úřadu.“ Ohledně východisek textu slibů a užití jednotlivých termínů (např. „čest“ a „občanská čest“) se tedy v důvodových zprávách příliš nedozvíme.

Ze slibů někdy vyplývají konkrétní povinnosti, jejichž nesplnění může mít za následek kárné provinění. Například u soudců vyplývá ze slibu povinnost rozhodovat nezávisle a nestranně, ze slibu advokátů vyplývá povinnost mlčenlivosti apod.

Pokud v lekci zbývá čas, může učitel studenty vybídnout, aby v textech slibů hledali právě konkrétní povinnosti daných profesí.

Vedle toho, že zákon podmiňuje složením slibu vstup do profese, mohou mít sliby ještě další význam. Americký profesor Eric C. Chafee v článku *Death and Rebirth of Codes of Legal Ethics: How Neuroscientific Evidence of Intuition and Emotion in Moral Decision Making Should Impact the Regulation of the Practice of Law* píše, že kodexová etická pravidla formulovaná s morálním patosem (spolu s různými druhy ceremonií či právě přísah apod.) nabízí možnost, jak cílit na recipienty, kteří se rozhodují na základě emocí či morální intuice. Naopak pravidla regulatorní spíše zasáhnou recipienty upřednostňující racionalizovaný přístup. Petr Ludwig, autor bestselleru *Konec prokrastinace*, v krátkém článku *Jak se lidé rozhodují? Rozum často prohrává* publikovaném na webu magazínu *Forbes* uvádí, že emoční rozhodování hraje často v našem životě prim. Slavnostní sliby tedy mohou být důležitým profesním prvkem zejména pro osoby, jež se rozhodují spíše na základě morálních sentimentů či intuicí.

Zajímavá je obdobná argumentace týkající se talárů u právních profesí v usnesení Ústavního soudu ve věci sp. zn. IV. ÚS 2457/09: „Ostatně i stavovská diskuse zaznamenala, že všechny principy, jimiž je advokát při výkonu své profese povinen se řídit, mohou být v jeho mysli zhmotněny mimo jiné do podoby taláru, který je svého druhu uniformou či dresem. Maje pak tuto uniformu či dres na sobě, každý její nositel spíše pocítí význam okamžiku, pro který si talár oblékl a své úlohy při něm, jakož i cti profese, k níž přísluší a kterou reprezentuje. Tím spíše se pak své role chopí s plným nasazením a bude ji vykonávat skutečně tak, jak to podle svého nejlepšího vědomí pokládá za prospěšné. V tomto smyslu je pak snad talár nošený advokátem ještě významnějším pro uvědomění si role advokáta a důležitosti jeho úlohy pro

správnost úkonu, o který jde, ostatními osobami, které se úkonu účastní.“

Dále může učitel v diskusi položit následující otázky:

- *Je v pořádku za určitých okolností slib ‚našvindlovat‘, tedy pronést ho tak, jak je požadováno, ale ve skutečnosti s ním nesouhlasit?*
- *Existují okolnosti, kdy se dá takové jednání považovat za žádoucí?*

V předcházející prezentaci byly uvedeny sliby, které skládali advokáti za Rakouska-Uherska, za první republiky a v socialistickém Československu. Kdo se chtěl stát advokátem, musel příslušná slova slavnostně pronést. Znamená to, že příslušníci právnických profesí musí nutně souhlasit s povahou aktuálního státního zřízení? Jsou tyto otázky relevantní pouze z hlediska minulosti?

Další téma k diskusi se může týkat výroku prezidenta Miloše Zemana při skládání slibů soudců v červenci 2018. Prezident Zeman při příležitosti jmenování 41 nového soudce na Pražském hradě uvedl: „Chtěl bych vás varovat před tím, abyste podleli iluzi, že novináři vás obdivují, že ve vás vidí mediální hvězdy. Ne. Chtějí z vás vytáhnout informace pro svá často bulvární média, a to není nikdy dobře. Novináři jsou cosi jako vosy, které kolem vás budou kroužit. Snažte se je zaplácnout, dát si pozor, abyste přitom nedostali žihadlo, a zachovávejte, až do vynesení rozsudku, mediální ticho.“ (Zdroj: iDNES.cz, dostupné z: <https://zpravy.idnes.cz/soudci-jmenovani-prezident-milos-zeman-novinari-vosy-ppp-/domaci.aspx?c=A180710_154129_domaci_ane>)

Diskusní otázka pro studenty může znít:

- *Kdybyste byli na místě jmenovaných soudců, jak byste na takové prohlášení reagovali?*

5. Skupinová práce II

Právnícká Hippokratova přísaha / 20 min

Doposud se studenti během lekce zaobírali hodnotami, které by měly právnícké profese ztělesňovat a zastávat ve společnosti. Nyní je čas na to zformulovat své myšlenky do textu a vytvořit vlastní právníckou přísahu. Studenti budou pracovat ve čtyřčlenných skupinách. Učitel vysvětlí zadání:

- *Sestavte ‚právníckou Hippokratovu přísahu‘, v níž zazní, jak se má chovat ‚dobrý právník‘.*

Zdůrazňuji, že to má být přísaha, kterou skládá PRÁVNÍK obecně, nikoliv přísaha konkrétního právníckého povolání.

Studenti mají přísahu sestavit zcela od počátku a je při tom jen na nich, zda se nechají inspirovat některou z existujících přísah nebo vytvoří zcela novou, zda zvolí spíše racionální přístup nebo naopak zvolí slova podbarvená patřičným patosem, zda se dotknou politiky, historie či čehokoliv jiného, co jim připadá podstatné.

Učitel rozdává studentům do skupin listy tvrdšího papíru velikosti A5 (případně barevného) a požádá je, aby znění své přísahy zapsali. Na tvorbu přísahy mají studenti 10 minut. Poté zástupci jednotlivých skupin své přísahy přečtou nahlas. Učitel vede reflexi aktivity formou diskuse. Může pokládat tyto otázky:

- *Shodují se v něčem vaše vytvořené přísahy nebo každá stojí na jiných představách?*
- *Jaké by byly výhody nebo nevýhody takovéto obecné přísahy pro všechny právníky?*
- *Bylo těžké zformulovat text platný pro všechny právnícké profese?*
- *Může vůbec jedna přísaha vyhovovat všem profesím?*
- *Chtěli byste, aby něco takového jako ‚právníká Hippokratova přísaha‘ existovalo?*
- *Co by to pro vás znamenalo?*
- *A mají vůbec profesní sliby nějakou váhu?*

Poznámka: Již dříve během lekce může vyvstat otázka, zda mají profesní sliby vůbec smysl. Častou výhradou je, že slib každý snadno odsouhlasí, aniž by znal jeho přesný obsah, a následně už na něj nemyslí, ani se se jím neřídí. To je samozřejmě validní argument, na který se dá odpovědět snad jen tolik, že chceme-li profesním slibům dodat patřičnou váhu, nejlepší cestou je slíbené dodržovat, znát obsah toho, co jsme slíbili, a čas od času se zamyslet nad tím, zda to svou praxí naplňujeme. Aktivitu učitel zakončí promítnutím posledního

snímku powerpointové prezentace, kde je uvedena magisterská sponze Právnické fakulty UK (nebo příslušné fakulty, kde se lekce koná). Jedná se v podstatě o společný slib pro všechny absolventy právnické fakulty, ale málokdo o něm ví a zná jeho obsah. Zajímavostí je, že se stvrzuje latinskými slovy „Spondeo ac polliceor“, což bývá překládáno jako „Přísahám a slibuji...“ či „Zavazuji se a slibuji...“.

6. Závěr

Osobní slib / 5 min

Na závěr učitel požádá studenty, aby si každý sám pro sebe napsal tři body, které sám sobě slibuje či vzkazuje svému budoucímu „právníckému“ já. Ptá se:

- *Jací budete muset být právníci, abyste se mohli jednou sami sobě podívat do očí?*

Poté může studenty vyzvat, aby se o své vize podělili a přečetli svůj slib nahlas. Ale zdůrazní, že je samozřejmě zcela v pořádku, pokud si je chtějí nechat pro sebe.

Na úplný závěr by kromě shrnutí mělo zaznít, že cílem lekce bylo zamyslet se nad hodnotami, které právníci ve společnosti zastávají či by měli zastávat.

7. Opakování a domácí úkol

V této lekci zaznělo, co se stane, když soudce odmítne složit slib nebo ho složí s výhradou. Učitel se ptá:

- *Jak je to v případě advokátů? Kde byste hledali odpověď?*

Jako domácí úkol může učitel nakonec zadat následující:

- *Jmenujte příklady třech právníckých profesí, jejichž příslušníci povinně skládají slib, a vysvětlete, co je obsahem a smyslem těchto slibů.*

Fakta pro učitele

Definice slibu a přísahy

Následující definice uvádí Internetová jazyková příručka Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR.

- **slib**, -u m vyjádření závazku něco udělat, *dodržovat ap.:*
- **slib**, -u m. (6. j. -u) vyjádření, prohlášení, jímž se někdo zavazuje k urč. jednání n. k *dodržování* urč. povinností, zásad *ap.:* splnit, porušit, zrušit s.; dostat slibu; být vázán slibem; stát v slibu (poněk. zast.); učinit něco přes svůj s., proti svému slibu; dobrovolný, vynucený s.; volební sliby; plané, papírové sliby; slavnostní, veřejný s.; skládat pionýrský s. (při vstupu do Pionýra); s. poslanců, členů vlády, presidenta republiky; závodnický, olympijský s. (před započítím soutěží); kniž. s. mlčenlivosti (Olb.); sliby (jsou) chyby (přísloví); veř. spr. služební s.; církv. závazek (*daný bohu*): řeholní s.; s. poslušnosti, čistoty, chudoby;
- **přísaha**, -y ž slavnostní ujištění o pravdivosti něčeho n. slavnostní slib něčeho: přísaha věrnosti; vojenská přísaha; křivá přísaha; být pod přísahou *být jí vázán*;
- **přísaha**, -y ž. slavnostní ujištění o pravdivosti něj. výroku n. slavnostní slib něčeho (*pův. s odvoláním se na boha, světce n. něco posvátného*): p. věrnosti; vojenská p.; složit, plnit, porušit p-u; zavázat se p-ou; vypovídat pod p-ou; být vzat pod p-u; být pamětliv p-y; svěřit něco pod p-ou mlčenlivosti; práv. (u nás dř.) slavnostní prohlášení o závazku, pravdivosti *výpovědi ap. ve formě zákonem stanovené*: křivá p. *křivá výpověď*; veř. spr. (u nás dř.) služební p. *služební slib*; být pod p-ou *mít povinnost zachovávat služební tajemství*; *být zavázán slibem*.

Hippokratova přísaha

Následující znění je českým překladem původního řeckého textu. (Zdroj: Wikipedie)

„Přisáhám a volám Apollóna lékaře a Asklépia a Hygieiu a Panakín a všechny bohy a bohyně za svědky, že budu tuto smlouvu a přísahu dle svých možností a dle svého svědomí dodržovat.

Toho, kdo mě naučil umění lékařskému, budu si vážit jako svých rodičů a budu ho ze svého zajištění podporovat. Když se dostane do nouze, dám mu ze svého, stejně jako i jeho potomkům dám a budou

pro mne jako moji bratři. Pokud po znalosti tohoto umění (lékařského) zatouží, budu je vyučovat zdarma a bez smlouvy. Seznámím své syny a syny svého učitele a všechny ustanovené a na lékařský mrav přísahající s předpisy, přednáškami a se všemi ostatními radami. Jinak však s nimi neseznámím nikoho dalšího.

Lékařské úkony budu konat v zájmu a ve prospěch nemocného, dle svých schopností a svého úsudku. Vystřihám se všeho, co by bylo ke škodě a co by nebylo správné.

Nepodám nikomu smrtící prostředek, ani kdyby mne o to kdokoli požádal, a nikomu také nebudu radit (jak zemřít). Žádné ženě nedám prostředek k vyhnání plodu.

Svůj život uchovám v čistotě a bohabojnosti, stejně tak i své lékařské umění. Nebudu (lidské tělo) řezat, ani ty, co trpí kameny, a tento zákrok přenechám mužům, kteří takového řemeslo provádějí.

Do všech domů, kam vstoupím, budu vstupovat ve prospěch nemocného, zbaven každého vědomého bezprávi a každého zlého činu. Zvláště se vystřihám pohlavního zneužití žen i mužů, svobodných i otroků. Cokoli, co při léčbě i mimo svou praxi ve styku s lidmi uvidím a uslyším, co se nesmí sdělit, to zamlčím a uchovám v tajnosti.

Když tuto přísahu dodržím a neporuším, nechť ve svém životě i ve svém umění skromně dopředu postoupím. Tak získám si vážnost všech lidí po všechny ty časy. Když ale zákazy přestoupím a přísahu poruším, nechť stane se pravý opak.“

Poznámka: Hippokratova přísaha je sice dodnes takto nazývána, ovšem znění slibů, které dnešní mladí lékaři skládají, má s původní přísahou již málo společného. Původně měli lékaři například zcela zapovězeno provádění potratů. („Žádné ženě nedám prostředek k vyhnání plodu.“) Originál také hovoří o otrocích, či dovoluje studovat lékařské řemeslo pouze mužům. Některé aspekty ale považujeme za základ lékařské etiky i dnes, kupříkladu povinnost zachovávat lékařské tajemství nebo vykonávat toto povolání v nejlepším zájmu pacientů.

Současná přísaha lékařů

Následující text představuje znění magisterské sponze absolventů 1. Lékařské fakulty UK (zdroj: webové stránky 1. LF UK, dostupné z: <<https://www.lf1.cuni.cz/sponze-absolventu-1lfuk>>).

Promotor: „Vážení doktorandi, dámy a pánové, skončili jste svá studia na lékařské fakultě Univerzity Karlovy a vykonali jste s úspěchem všechny zkoušky předepsané pro ty, kdo chtějí dosáhnout titulu doktora medicíny/doktora zubního lékařství: žádáte nás, aby vám byl v tomto slavnostním shromáždění tento titul udělen. Dříve však musíte složit slib, že budete vždy jednat tak, jak to vyžaduje titul, který máte obdržet.

Slíbíte tedy:

Především: že si budete vědomi poslání vzdělání a vědy pro společnost, že budete stále usilovat o společenský pokrok a šťastnou budoucnost lidstva, že své vědomosti a svou činnost zaměříte ku prospěchu všech lidí a své povinnosti budete konat řádně a svědomitě, že budete stále prohlubovat vědecké poznání, ke kterému tato věda došla, a v něm budete stále pokračovat.

Dále: že budete podle svých možností a svého nejlepšího svědomí řídit život zdravých i nemocných vždy jen k jejich prospěchu, že zachováte svůj život a své lékařské umění čisté a bez jakéhokoli provinění a že budete mít na zřeteli jen dobro člověka, že to, co uvidíte nebo uslyšíte při provádění svého povolání nebo vůbec v životě lidí a co by nemělo být zveřejněno, zachováte v tajnosti.

Konečně: že vždy uchováte ve věčné paměti Univerzitu Karlovu a její lékařskou fakultu, na níž dosáhnete titulu doktora medicíny/doktora zubního lékařství. Jste si dobře vědomi, k čemu se zavazujete, a jste připraveni složit tento slavný slib na své dobré svědomí?“

Doktorandi: „Slíbují.“

Promotor: „Protože jste se veřejně tímto slibem zavázali, nic již nebrání tomu, aby vám Univerzita Karlova přiznala titul, o který se ucházíte. Proto já, řádně ustavený promotor, vás ze své moci prohlašuji doktory medicíny/doktory zubního lékařství, svěřuji vám všechna práva a zavazuji vás povinnostmi, které jsou s tímto titulem spojeny, na důkaz toho odevzdávám do vašich rukou diplomy, opatřené pečeti Univerzity Karlovy.“

Sliby právnických profesí

Následující texty jsou uvedeny také v powerpointové prezentaci, která je součástí příloh.

Soudci

§ 62 odst. 1 zákona o soudech a soudcích
„Slíbují na svou čest a svědomí, že se budou řídit právním řádem České republiky, že jej budou vykládat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a že v souladu s ním budou rozhodovat nezávisle, nestranně a spravedlivě.“

Advokáti

§ 5 odst. 1 písm. j) zákona o advokacii
„Slíbují na svou čest a svědomí, že budu ctít právo a etiku povolání advokáta a chránit lidská práva. Slíbují, že budu dodržovat povinnost mlčenlivosti a dbát důstojnosti advokátního stavu.“

Notáři

§ 9 odst. 2 notářského řádu
„Slíbují na svou čest a svědomí, že v činnosti notáře budu zachovávat ústavní a jiné zákony a obecně závazné právní předpisy a budu zachovávat mlčenlivost. V notářské činnosti budu postupovat nestranně a nezávisle.“

Státní zástupci

§ 18 odst. 3 zákona o státním zastupitelství
„Slíbují na svou čest a svědomí, že budu při ochraně veřejného zájmu postupovat vždy v souladu s Ústavou a zákony České republiky, jakož i mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, budu respektovat lidská práva, základní svobody a lidskou důstojnost a zachovávat mlčenlivost o věcech, které se dozvím v souvislosti s výkonem funkce státního zástupce, a to i po skončení výkonu této funkce. Při výkonu funkce státního zástupce i v soukromém životě budu chránit důstojnost svého povolání.“

Exekutoři

§ 12 odst. 1 exekučního řádu
„Slíbují na svoje svědomí a občanskou čest, že budu zachovávat Ústavu České republiky, ústavní a jiné zákony a právní předpisy a budu je uplatňovat jako soudní exekutor podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, při výkonu exekuční činnosti budu postupovat nezávisle a spravedlivě a budu zachovávat povinnost mlčenlivosti o všech skutečnostech, o kterých se dozvím v souvislosti s vykonáváním exekuční nebo další činnosti exekutora.“

Ústavní soudci

Čl. 85 odst. 2 Ústavy
„Slíbují na svou čest a svědomí, že budu chránit neporušitelnost přirozených práv člověka a práv občana, řídit se ústavními zákony a rozhodovat podle svého nejlepšího přesvědčení nezávisle a nestranně.“

Slib justičních čekatelů

§ 62 odst. 5 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích
„Slíbují na svou čest a svědomí, že se budou řídit právním řádem České republiky, že se budou svědomitě připravovat na výkon funkce soudce a že si osvojím

Srovnávací tabulka profesních slibů

	soudci	advokáti	notáři	státní zástupci	exekutoři	ústavní soudci
na čest	ano	ano	ano	ano	ano	ano
na svědomí	ano	ano	ano	ano		ano
na občanskou čest					ano	
dle svého nejlepšího vědomí a svědomí	ano	čestně a svědomitě § 16 ZoA			ano	
dle svého nejlepšího přesvědčení						ano
ochrana veřejného zájmu				ano		
ústava a ústavní zákony			ano	ano	ano	ano
zákony ČR	čl. 95 Ústavy		ano	ano	ano	
obecně závazné právní předpisy/právní předpisy			ano		ano	
mezinárodní smlouvy	čl. 95 Ústavy			ano		
právní řád ČR, právo	ano	ano				
lidská práva		ano		ano		
základní svobody a lidská důstojnost				ano		
neporušitelnost přirozených práv člověka a práv občana						ano
mlčenlivost	§ 81 ZSS	ano	ano	ano	ano	§ 5 ZoÚS
důstojnost povolání, stavu	§ 80 ZSS	§ 17 ZoA	§ 48 NŘ	ano	§ 2 EŘ	§ 133 ZoÚS
nezávislost	ano	ano	ano		ano	ano
nestrannost	ano		ano	§ 24 ZoSZ	§ 2 EŘ	§ 133 ZoÚS
spravedlnost	ano			§ 24 ZoSZ	ano	
etika povolání	v zásadě § 123 odst. 2 ZSS	ano				

Poznámka: Některé ve slibu obsažené povinnosti jsou dále rozvedeny na jiných místech zákonné úpravy. Např. u soudců je povinnost nestranného rozhodování uvedena jak ve slibu, tak v § 80 ZSS.

zásady soudcovské etiky.“ (Skládá se do rukou předsedy krajského soudu.)

Slib právních čekatelů

§ 33 odst. 6 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství
„Slibuji, že se budu řídit právním řádem České republiky, svědomitě se připravovat na výkon funkce státního zástupce a že si osvoji zásady etiky výkonu funkce státního zástupce.“

Sliby ústavních činitelů a veřejného ochránce práv

Poznámka: Při dostatku času lze do lekce zařadit i sliby ústavních činitelů a veř. ochránce práv

a diskutovat o nich z hlediska ústavně-právního, např. jak se v nich projevuje dělba moci.

Poslanec a senátor

Čl. 23 odst. 3 Ústavy
„Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slibuji na svou čest, že svůj mandát budu vykonávat v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.“

Prezident

Čl. 59 odst. 2 Ústavy
„Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slibuji na svou čest, že svůj úřad budu zastávat v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.“

Člen vlády

Čl. 69 Ústavy

„Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony a uvádět je v život. Slibuji na svou čest, že budu zastávat svůj úřad svědomitě a nezneužiji svého postavení.“

Veřejný ochránce práv

§ 4 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv

„Slibuji na svou čest a svědomí, že svou funkci budu vykonávat nezávisle a nestranně, v souladu s Ústavou a ostatními zákony a že budu chránit neporušitelnost práv.“

Sliby právnických profesí

Určete, kterým právnickým profesím náleží jednotlivé sliby.

A	„Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu řídit právním řádem České republiky, že jej budu vykládat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a že v souladu s ním budu (...) nezávisle, nestranně a spravedlivě.“	
B	„Slibuji na svou čest a svědomí, že budu ctít právo a etiku povolání (...) a chránit lidská práva. Slibuji, že budu dodržovat povinnost mlčenlivosti a dbát důstojnosti (...) stavu.“	
C	„Slibuji na svou čest a svědomí, že v činnosti (...) budu zachovávat ústavní a jiné zákony a obecně závazné právní předpisy a budu zachovávat mlčenlivost. V (...) činnosti budu postupovat nestranně a nezávisle.“	
D	„Slibuji na svou čest a svědomí, že budu při ochraně veřejného zájmu postupovat vždy v souladu s Ústavou a zákony České republiky, jakož i mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, budu respektovat lidská práva, základní svobody a lidskou důstojnost a zachovávat mlčenlivost o věcech, které se dozvím v souvislosti s výkonem funkce (...), a to i po skončení výkonu této funkce. Při výkonu funkce (...) i v soukromém životě budu chránit důstojnost svého povolání.“	
E	„Slibuji na svoje svědomí a občanskou čest, že budu zachovávat Ústavu České republiky, ústavní a jiné zákony a právní předpisy a budu je uplatňovat jako (...) podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, při výkonu (...) činnosti budu postupovat nezávisle a spravedlivě a budu zachovávat povinnost mlčenlivosti o všech skutečnostech, o kterých se dozvím v souvislosti s vykonáváním (...) nebo další činnosti (...).“	
F	„Slibuji na svou čest a svědomí, že budu chránit neporušitelnost přirozených práv člověka a práv občana, řídit se ústavními zákony a rozhodovat podle svého nejlepšího přesvědčení nezávisle a nestranně.“	

Vybraná ustanovení zákonů

Ústavní zákon č. 1/1993, Ústava ČR

Čl. 93

(1) Soudce je jmenován do funkce prezidentem republiky bez časového omezení. Své funkce se ujímá složením slibu.

(2) Soudcem může být jmenován bezúhonný občan, který má vysokoškolské právnické vzdělání. Další předpoklady a postup stanoví zákon.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

§ 60

Předpoklady pro funkci soudce a přísedícího

(1) Soudcem nebo přísedícím může být ustanoven státní občan České republiky (dále jen „občan“), který je plně svéprávný a bezúhonný, jestliže jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat, v den ustanovení dosáhl věku nejméně 30 let a souhlasí se svým ustanovením za soudce nebo přísedícího a s přidělením k určitému soudu.

(2) Podmínku bezúhonnosti podle odstavce 1 nesplňuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jestliže se na něj podle zvláštního právního předpisu nebo rozhodnutí prezidenta republiky nehledí, jako by nebyl odsouzen.

(3) Předpokladem pro ustanovení soudcem je též vysokoškolské vzdělání získané řádným ukončením studia v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice a složení odborné justiční zkoušky.

(4) Další předpoklady pro ustanovení soudcem nebo přísedícím stanoví zvláštní právní předpis.

(5) Za odbornou justiční zkoušku se považuje též advokátní zkouška, závěrečná zkouška právního čekatele, notářská zkouška a odborná exekutorská

zkouška. Stejně účinky má výkon funkce soudce Ústavního soudu alespoň po dobu 2 let.

§ 62

Slib

(1) Soudci po jmenování do funkce a přísedící po zvolení do funkce skládají tento slib: „Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu řídit právním řádem České republiky, že jej budu vykládat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a že v souladu s ním budu rozhodovat nezávisle, nestranně a spravedlivě.“

(2) Složení slibu se neopakuje, byl-li přísedící zvolen znovu.

(3) Slib skládají

a) soudci do rukou prezidenta republiky,

b) přísedící do rukou předsedy soudu, k němuž byli zvoleni.

(4) Odmítnutí složení slibu nebo jeho složení s výhradou má za následek, že se na soudce hledí, jako by nebyl jmenován a na přísedícího jako by nebyl zvolen.

§ 87

Kárné provinění

(1) Kárným proviněním soudce je zaviněné porušení povinností soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů.

(2) Kárným proviněním předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedy kolegia Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu je též zaviněné porušení povinností spojených s funkcí předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedy kolegia Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu.

02. Právníci, profesní etika a pro bono

Klíčová slova

pro bono, bezplatná právní pomoc, právní klinika

Abstrakt

Lekce se věnuje činnostem právníků v oblasti *pro bono*, která je v zahraničí (především v angloamerickém právním prostředí) často považována za součást profesních povinností právníků. Studenti se seznámí s pojmem *pro bono* a různými formami poskytování právních služeb *pro bono*, přičemž budou hledat argumenty pro a proti jejich poskytování. Lekce má také sloužit jako motivace pro studenty, aby se dobrovolné a dobročinné aktivity staly součástí jejich budoucího profesního života. Lekci je možné zařadit do libovolné části semestru.

Cíle lekce

- Studenti rozumí termínu *pro bono*.
- Studenti znají různé možnosti poskytování služeb *pro bono*.
- Studenti znají aktuální právní úpravu poskytování bezplatné právní pomoci v ČR.
- Studenti si uvědomují, že poskytování bezplatných právních služeb může být součástí jejich profesního života.
- Studenti odlišují poskytování právních služeb v režimu *pro bono* a poskytování právní pomoci, kterou hradí stát.
- Studenti chtějí do budoucna realizovat aktivity *pro bono*.

Harmonogram / 90 minut

1. Úvodní otázky / 5 minut
2. Výklad: pojem *pro bono* a motivace / 5 minut
3. Diskuse / 20 minut
4. Aktivita: „argumentační soud“ ve třech / 20 minut
5. Výklad: bezplatná právní pomoc v ČR / 10 minut
6. Příklady dobré praxe: Právník roku a *pro bono* / 20 minut
7. Studenti práv a *pro bono* / 5 minut
8. Závěrečné shrnutí / 5 minut

Materiály a pomůcky

- Počítač a projektor
- Powerpointová prezentace
- Vybraná ustanovení zákona o advokacii (kopie pro každého studenta)
- Ocenění Právník roku – medailonky (kopie pro každého studenta)

Přílohy

1. Vybraná ustanovení zákona
2. Ocenění Právník roku
3. Powerpointová prezentace / na vyžádání na friedel@prf.cuni.cz

Hlavní zdroje

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
Vyhláška č. 177/1996 Sb., vyhláška Ministerstva spravedlnosti o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)
Vyhláška č. 120/2018 Sb., o stanovení formulářů žádosti o určení advokáta a formuláře podnětu k poskytnutí jednorázové právní porady
Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád
Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Doplňující zdroje

KERRIGAN, K., MURRAY, V. (eds). *A Student Guide to Clinical Legal Education and Pro Bono*. PALGRAVE MACMILLAN, 2011. Kapitola 1. s. 1–19.

KERRIGAN, K., MURRAY, V. (eds). *A Student Guide to Clinical Legal Education and Pro Bono*. PALGRAVE MACMILLAN, 2011. Kapitola 3. s. 52–75.

KRSKOVÁ, A., *Etické desatero začínajícího advokáta*. Bratislava: Iura Edition, 2008. s. 103–118.

SVOBODA, K., SMOLÍK P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017.

ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

RHODE, Deborah L., Cultures of Commitment: Pro Bono for Lawyers and Law Students. *Fortdam Law Review*. 1999, vol. 67, issue 5, s. 2415–2447.

CUMMINGS, S. L., SANDEFUR, R. L., Beyond the Numbers: What We Know – And Should Know – About American Pro Bono. *Harv. L. & Pol'y Rev*. 2013. vol 7. s. 83–111.

Právník roku [online] Dostupné z: <www.pravnikroku.cz>

Děti bez dluhů [online] Dostupné z: <www.detibezdluhu.cz>

Pro bono alliance [online] Dostupné z: <www.probonoalliance.cz/cz>

Law Works [online] Dostupné z: <www.lawworks.org.uk>

ABA Model Rule 6. Voluntary Pro Bono Publico Service. American Bar Association [online]. Dostupné z: <www.americanbar.org/groups/probono_public_service/policy/aba_model_rule_6_1/>

Bezplatná právní pomoc pro chudé startuje, ČAK povede seznam žadatelů. *Česká justice* [online]. Dostupné z: <<http://www.ceska-justice.cz/2018/06/bezplatna-pravni-pomoc-chude-startuje-cak-povede-seznam-zadatelu/>>

Pomáhejte zdarma uprchlíkům, vyzývá české advokáty komora. Posílá je do tábora na Lesbu. *Česká advokátní komora* [online]. Dostupné z: <<https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=16292>>

Popis lekce

1. Úvodní diskuse

/ 5 min

Učitel představí téma lekce, sdělí, že dnes bude řeč o pojmu *pro bono*, pak může položit následující otázky:

- *Už jste se s pojmem pro bono někdy setkali? Kdy a kde, v jaké souvislosti?*
- *Kdo z vás o něm slyší poprvé?*

Studenti se hlásí, odpovídají. Je možné, že někteří se s tímto pojmem doposud neseťkali (vycházíme z vlastní zkušenosti s výukou). Učitel se ptá těch studentů, kteří pojem znají, v jakém kontextu se s ním setkali. Pravděpodobně vědí o právnických aktivitách *pro bono* z filmů a seriálů, ale také z praxe – někteří možná již něco *pro bono* dělají.

2. Výklad

Pojem pro bono a motivace / 5 min

Učitel napíše pojem *pro bono* na tabuli a zahájí výklad. V zahraničí jsou aktivity *pro bono* součástí etických profesních povinností (viz anglo-americká literatura profesní etiky). Latinské „*pro bono publico*“ znamená „pro veřejné dobro“. V praxi jde o práci právníků bez nároku na odměnu pro dobro veřejnosti. Podle *Oxford Dictionary of Law* má taková činnost dvě složky: 1. poskytování právních služeb bez nároku na odměnu / za symbolickou odměnu; 2. pro dobro veřejnosti. Pojem *pro bono* je možné užít pro různé služby zdarma ve prospěch veřejnosti, vžitý je ovšem pro poskytování právních služeb, a to nejčastěji lidem, kteří by si placenou právní pomoc jinak nemohli dovolit. S klientem však může být domluveno, že soudní a jiné poplatky si hradí sám. Pro mnohé právníky, převážně v zahraničí, je práce *pro bono* součástí profesního života, považují ji za součást svých profesních povinností, aniž by se jednalo o zákonnou povinnost. V rovině „užitečnosti právnických služeb“ lze rozlišit dvě roviny: 1. *pro bono* v užším slova smyslu – bezplatné právní zastupování; 2. činnosti ve prospěch společnosti (např. lobbování za změnu legislativy, organizace nápomocných činností apod.). Pro další podklady k výkladu viz níže **Fakta pro učitele**.

Další část o vnitřních a vnějších motivacích může učitel otevřít otázkou směrem ke studentům:

- *Co může být motivací pro poskytování služeb pro bono?*

Studenti odpovídají, učitel píše jejich odpovědi na tabuli a pak seznam případně doplní. Mělo by zaznít: motivace vnitřní – empatie, společenská solidarita, snaha splácet dluh společnosti; motivace vnější – společenské ocenění, odměna, zviditelnění apod.

3. Diskuse

/ 20 min

V této části hodiny budou studenti hledat argumenty pro a proti jednotlivým tvrzením či otázkám. Zadání lze promítat v powerpointové prezentaci nebo je studentům předčítat.

Učitel položí první otázku:

- *Měli by právníci poskytovat pro bono služby?*

Každý ze studentů nejdříve samostatně sepíše co nejvíce argumentů pro a proti. Učitel se průběžně ptá, kolik argumentů pro a kolik proti studenti mají. Následuje diskuse a porovnávání argumentů ve skupinkách (3–4členných). Poté přijde na řadu společná reflexe. Učitel zapisuje vše na tabuli. Nejdříve se probírají argumenty pro, pak argumenty proti. Následuje jejich porovnání. Toto jsou nejdůležitější argumenty pro a proti poskytování právnických služeb *pro bono* (učitel by je měl na závěr diskuse zopakovat):

- + Přístup ke spravedlnosti. Právní pomoc je často nezbytná pro realizaci práv jednotlivce.
- + Právníci se více zapojují do řešení problémů ve společnosti, a posiluje se tak důvěra často sociálně či jinak znevýhodněných občanů ve fungování práva a potažmo státu.
- + Právníci nesou vyšší společenskou odpovědnost než jiná povolání.
- + Právníci využívají speciální privilegia daná právním systémem, měli by za to poskytovat něco zpět.
- + Právní služby nejsou dostatečně pokryty, je potřeba, aby tento nedostatek kompenzovali právníci poskytováním služeb *pro bono*.
- + Zlepšuje to obraz, jaký právníci mají ve společnosti.

- + *Pro bono* má pozitivní přínos i pro samotné právníky, kteří se tím učí.
- + *Pro bono* lze vnímat jako kompenzaci za monopol, který advokáti na poskytování právních služeb mají.
- Zajistit dostupnost práva je úkolem státu.
- Narušení tržního prostředí. (Klienti by si zvykli, že mohou dostat právní služby zdarma.)
- Neplacená služba nebude poskytnuta ve srovnatelné kvalitě s placenou službou.
- Neexistuje důvod, proč by (právě a výhradně) právníci měli poskytovat své služby zdarma. Obdobnou „povinnost“ u jiných profesí či povolání nenacházíme.

Pokud zbyde čas, je možné stejný formát (1. tvorba individuálních argumentů pro a proti; 2. diskuse v malých skupinkách; 3. společná reflexe ve velké skupině) opakovat u dalších tvrzení, případně tato témata diskutovat rovnou v celé skupině:

- *Čím víc činnosti pro bono, tím lépe.*
- *Aktivita pro bono by měly být povoleny jen ve prospěch specifických skupin osob.*
- *Poskytování právních služeb pro bono by mělo být zcela zakázáno.*

4. Aktivita

Argumentační soud ve třech / 20 min

Učitel uvede aktivitu, v rámci které budou studenti ve trojicích hledat vhodné argumenty:

- *Česká advokátní komora chce zavést povinnost 50 hodin práce pro bono ročně pro všechny advokáty. Jak to má udělat?*

Studenti mají uvažovat, jak by se takový požadavek České advokátní komory dal technicky řešit. Měli by postupně přijít na to, že řešením by mohla být změna zákona. Učitel poté sdělí, že existuje imaginární návrh, že by tato povinnost byla stanovena v zákoně o advokacii. Studenti následně vytvoří trojice a v nich si rozdělí role A, B a C. „A“ bude argumentovat „pro přijetí návrhu“, „B“ bude argumentovat „proti přijetí návrhu“. Úkolem „C“ bude vyslechnout obě strany a rozhodnout, kdo přednesl přesvědčivější argumenty a proč. Učitel uvede, že každý má 2 minuty na přípravu a celá trojice pak 5 minut na realizaci. Následuje společná reflexe. Kolik studentů v roli C rozhodlo pro přijetí legislativní změny, kolik proti, a proč?

Následuje shrnutí nejdůležitějších argumentů pro a proti legislativnímu návrhu. Mohou se krýt s těmi v předchozí aktivitě; zároveň jsou u některých uvedeny i protiargumenty, jež mohou v rámci diskuse zaznít:

- + Právníci nesou vyšší společenskou odpovědnost. (ALE: Nesou právníci vyšší odpovědnost než některé další profese?)
- + Právníci využívají speciální privilegia dané právním systémem, měli by za to poskytovat něco zpět. (ALE: Proč mají *pro bono* poskytovat například v USA i právníci, kteří si na rozdíl od českých studentů za studia draze zaplatili?)
- + Právní služby nejsou dostatečně pokryty. (ALE: Poskytování právních služeb by měl zajišťovat stát.)
- + Aktivita *pro bono* mají pozitivní přínos i pro samotné právníky, kteří se skrze ně často učí aplikovat právo v oblastech, ve kterých se obvykle nepohybují.
- + Zlepšuje to reputaci, jakou právníci ve společnosti požívají.
- + Právníci ve velkých právních firmách budou v poskytování služeb *pro bono* více podporováni, pokud bude taková činnost povinnou součástí jejich práce. Doposud nebyly jejich dobročinné snahy dostatečně oceňovány.
- Bezplatné právní služby by měl potřebným zajišťovat stát.
- Povinnost poskytovat právní služby *pro bono* jde proti principům charity.
- Právníci poskytující služby *pro bono* zcela dobrovolně mají silnější motivaci než právníci, které k tomu stát nutí v systému bezplatné právní pomoci.
- Proč by právníci měli poskytovat něco, co zástupci ostatních společenských profesí nemusí?
- Jednalo by se o zásah do právní svobody, lze se setkat i s přirovnáním k otroctví. (ALE: Povinných 50 hodin za rok není tak velká zátěž. Právníci zpravidla ve skutečnosti zastávají ve společnosti pozice naprosto nesrovnatelné s otročkou prací. Služby *pro bono* jsou naopak zpravidla poskytovány lidem sociálně slabým a potřebným, kteří mohou být za „otroky společnosti“ sami označeni.)
- Může to být neefektivní. Bude-li chybět motivace a expertíza, nebudou takové služby kvalitní. (ALE: Mohla by se například zavést

možnost, že by advokát místo poskytnutí bezplatných právních služeb uhradil příspěvek do společného fondu, ze kterého by byly právní služby pro potřebné hrazeny.)

- Povinné aktivity *pro bono* by se těžko vymáhaly. (ALE: I tak bychom o zavedení této povinnosti měli usilovat.)
- Není jasné, zda by služby *pro bono* museli povinně poskytovat i právníci, kteří vykonávají advokátní činnost jen v omezeném rozsahu.

5. Výklad a práce s textem

Bezplatná právní pomoc v ČR / 10 min

V této části lekce zazní, jak v současnosti vypadá poskytování bezplatné právní pomoci v režimu, který zprostředkovává Česká advokátní komora. Jde o bezplatnou službu z pohledu recipienta. Práci advokáta hradí v uvedených případech stát. Více viz § 23 zákona o advokacii.

Učitel může výklad otevřít následujícími otázkami (pokud nebyly prodiskutovány v předchozí části lekce):

- *Mělo by být poskytování služeb pro bono povinné?*
- *Měla by Česká advokátní komora nařídít advokátům minimální počet hodin odpracovaných pro bono?*
- *Měla by Komora v tomto tématu udávat směr?*

Jako příklad lze uvést situaci, kdy Česká advokátní komora v roce 2016 vyzvala k poskytování právní pomoci uprchlíkům. Dalším tématem je regulace bezplatné právní pomoci v ČR, a to konkrétně té, která je poskytována advokáty. Je nutné zdůraznit rozlišení bezplatné právní pomoci v režimu *pro bono* (bez nároku na odměnu) a služeb poskytovaných bezplatně, které ovšem hradí stát (podle zákona o advokacii, § 23). Studenti musí umět jednoznačně odlišit ustanovení advokáta dle zvláštních právních předpisů (např. občanský soudní řád, trestní řád a soudní řád správní – je možné zmínit problematiku tzv. advokátů *ex offio*) a určení advokáta dle zákona o advokacii, které zprostředkovává ČAK.

Pro následující aktivitu se studenti rozdělí na dvě skupiny. Každý dostane kopii Vybraných ustanovení zákona o advokacii, na základě nichž má zformulovat, jak je bezplatné poskytování právní pomoci upraveno. Skupina A má za úkol číst § 18 + § 18a, skupina B čte § 18 + § 18c. Ti, kdo jsou rychleji hotovi, se mohou věnovat ustanovení

§ 18d a zamyslet se nad jeho smyslem. Otázky k textu jsou uvedeny v powerpointové prezentaci. Následuje společné shrnutí.

Posledním bodem výkladu je rozlišení právní porady a právní služby. Učitel vysvětluje, v čem se právní porady a právní služby liší, v jakém režimu jsou jedny a druhé poskytovány, a jakou roli v tom hraje ČAK. (Pro informace k výkladu viz **Fakta pro učitele.**)

Na závěr je dobré opět zopakovat odlišnost úpravy určení advokáta dle zákona o advokacii a úpravy ustanovení advokáta dle zvláštních právních předpisů. Také je možné zmínit, že například v Anglii je nedosažitelnost právních služeb velké téma (setkáte se s tím při studiu řady předmětů), v České republice do širší debaty teprve přichází.

Možná rozšiřující otázka:

- *Mělo by být zakotveno právo na bezplatnou pomoc advokáta např. v Listině základních práv a svobod? Čl. 37 odst. (2) stanoví: „Každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení.“*

Nyní je v PS ČR předložen poslanecký návrh zákona o zajištění právní pomoci (zdroj: sněmovní tisk č. 152), který má tuto problematiku sjednocovat. Vláda se vyjádřila nesouhlasně, čeká se na projednání v prvním čtení (informace je aktuální ke květnu 2019).

6. Příklady dobré praxe

Právník roku a pro bono / 20 min

V předchozí části lekce zaznělo, co může advokát získat poskytováním služeb *pro bono*. Patří k tomu také vnější ocenění. Učitel představí soutěž Právník roku a sdělí, že od roku 2009 je udělována i cena v kategorii Pro bono za bezplatně poskytované právní služby potřebným. V následující aktivitě budou studenti představovat pomyslnou porotu soutěže právě v kategorii Pro bono. Budou přitom (nevědomky) vybírat z reálných držitelů tohoto ocenění z minulých let. Tato případová studie slouží k zamyšlení nad tématem a k seznámení s možnými podobami právnícké činnosti *pro bono*.

Zadání aktivity:

- *Byli jste jmenováni do tříčlenné/čtyřčlenné poroty, která bude rozhodovat, komu z nominovaných právníků bude letos udělena cena Právník roku v kategorii Pro bono.*

Každý student obdrží zadání s medailonky nominovaných, které seřadí nejprve podle vlastní úvahy. Následně studenti vybírají vítěze ve skupinkách na základě diskuse a argumentace o kvalitách jednotlivých kandidátů.

Poznámka: Aktivitu lze urychlit tak, že studenti netvoří vlastní pořadí nominovaných a rovnou ve skupince vybírají vítěze. Případně si naopak každý vytvoří vlastní pořadí, ale chybí skupinové vybírání, rovnou následuje společná diskuse.

Učitel zaznamená na tabuli výsledky volby v jednotlivých skupinkách (např. A. V. – 3 hlasy, J. K. – 5 hlasů apod.). Následuje stručná reflexe „vítězů“, kdy jsou studenti vyzváni k odůvodnění své volby.

Následně učitel studentům sdělí, že všechny medailonky jsou postaveny na skutečných případech – na činnosti držitelů ceny z posledních let (v materiálech jsou uvedeni laureáti do roku 2018; aktivitu je možné každý rok aktualizovat). Učitel promítne také reálná jména držitelů tohoto ocenění a doplní k nim stručný komentář.

Poznámka: V této aktivitě bývá pro studenty neobvyklé, že zatímco řada životních situací je často nahlížena optikou „vybrat nejmenší zlo“, porota v této soutěži stojí před – snad záviděníhodným – úkolem „vybrat největší dobro“.

7. Studenti práv a pro bono

/ 5 min

V této lekci již zaznělo, že v zahraničí bývají aktivity *pro bono* považovány za součást profesní odpovědnosti. Zahraniční výzkumy ukazují, že u těch, kdo se zapojují do činností *pro bono* už během studia, se zvyšuje šance, že budou poskytovat služby *pro bono* i později v rámci profesní praxe. Učitel může studentům položit tyto motivační otázky:

- Máte možnost se do činnosti *pro bono* zapojit už během studia? Víte o nějakých konkrétních možnostech?

Může reagovat na to, co studenti zmínili v úvodu lekce. Poté představí příklady studentských aktivit *pro bono* na právnických fakultách (právní kliniky) i mimo ně:

- PPP (První právní pomoc);
- Právní poradna při Magistrátu hl. města Prahy;
- Klinika – Azylové a uprchlické právo;
- Street Law – není klinika v užším slova smyslu;
- stáž u právnického týmu Frank Bold;

- stáž u neziskových organizací nabízejících praxi či pracovní místa pro studenty právnických fakult (učitel může doporučit konkrétní organizace, pokud na ně má ověřené pozitivní reference).

Téma může učitel uzavřít motivačním domácím úkolem:

- Zkuste si po dnešní lekci každý najít jednu činnost *pro bono*, do které byste se mohli zapojit, a zjistěte o ní více informací. Zaměřte se hlavně na takové aktivity, do kterých byste se mohli zapojit už nyní. Můžete se ale informovat i o budoucím uplatnění podle vámi plánované profese.

Poznámka: Je vhodné na začátku příští lekce u studentů zjistit, zda a jaké možnosti aktivit *pro bono* našli.

8. Závěrečné shrnutí

/ 5 min

Učitel stručně shrne, co během lekce zaznělo. Vzhledem k tomu, že lekce byla hodně diskusní, je nutné připomenout, jaké různé názory se objevily, a co se studenti v hodině naučili. Učitel by měl připomenout:

- pojem *pro bono*;
- výstupy z diskusí;
- poskytování bezplatné právní pomoci v ČR.

Reflexe může proběhnout tak, že si každý student запиše jednu informaci, která pro něj byla v této lekci nová. Učitel pak požádá několik studentů, aby přečetli své poznámky nahlas. Pokud nezazní to, co učitel považuje za důležité, měl by to na závěr doplnit.

Hodinu je možné zakončit přáním, že snad za pár let budou držiteli ceny Právník roku v kategorii *Pro bono* právě tito studenti, kteří tu dnes sedí...

Doplnění výuky

Učitel může položit tyto opakovací otázky:

- Co znamená *pro bono*?
- Co zavedla novela zákona o advokacii účinná v létě roku 2018?
- Jak je upraveno poskytování bezplatné právní pomoci advokáty v režimu zákona o advokacii?

- Jakým způsobem se mohou do činnosti pro bono zapojit studenti právnické fakulty?

Diskusní otázky:

- Měla by Česká advokátní komora více motivovat advokáty k poskytování služeb pro bono?

- Měla by Česká advokátní komora vybírat konkrétní problémy, kterým by se měli advokáti v rámci aktivit pro bono věnovat?
- Je činnost pro bono součástí profesní odpovědnosti českého právníka?
- Mají mít morální povinnost poskytovat služby pro bono i jiné právní profese než advokáti?

Fakta pro učitele

Pojem pro bono

Pro bono, tedy bezplatné poskytování právních služeb, bývá v anglo-americkém právním prostředí považováno za součást profesní odpovědnosti – právníci bývají významně (slovně) podporováni v tom, aby služby *pro bono* poskytovali. Aktivity *pro bono* bývají v učebnicích profesní etiky řazeny mezi součásti profesní odpovědnosti právníků.

Například americká právnická asociace American Bar Association (www.americanbar.org) konstatuje, že je profesní odpovědností každého právníka poskytovat bezplatné právní služby těm, kteří si je nemohou dovolit platit. Dále vyzývá právníky k tomu, aby ročně poskytovali 50 hodin neplacených právních služeb potřebným (ABA Model Rule 6.1).

Problematikou *pro bono* ve Velké Británii se zabývá například organizace Law Works (www.lawworks.org.uk/), která se zaměřuje na podporu poskytování služeb *pro bono* a podporu právních klinik.

O rozšíření dostupnosti právních služeb v České republice usiluje organizace Pro bono aliance (www.probonoaliance.cz).

Existuje řada argumentů pro a proti poskytování bezplatných právních služeb v režimu *pro bono*, resp. pro a proti zavedení takové povinnosti:

- + Přístup ke spravedlnosti. Právní pomoc je často nezbytná pro realizaci práv jednotlivce.
- + Právníci nesou vyšší společenskou odpovědnost.
- + Právní služby nejsou dostatečně pokryty.
- + Právníci mají speciální roli.
- + Právníci využívají privilegia daná právním systémem, a měli by tak společnosti něco vrátit.
- + Aktivity *pro bono* mají pozitivní přínos i pro samotné právníky, kteří se tím učí.

- + Zlepšuje to obraz právníků ve společnosti.
- + Právníci velkých právních firem budou více podporováni v činnostech *pro bono*, pokud to bude povinné. Doposud to nebylo dostatečně oceňováno.
- + Služby *pro bono* lze vnímat jako kompenzaci za monopol, který advokáti na poskytování právních služeb mají.
- Dostupnost právní pomoci by měl zajišťovat stát.
- Muset dělat *pro bono* povinně jde proti principům charity.
- Proč by právníci měli poskytovat něco, co zástupci ostatních společenských profesí nemusí?
- Právníci poskytující *pro bono* zcela dobrovolně, mají větší motivaci než ti, které k tomu stát nutí v systému bezplatné právní pomoci.
- Zavedení povinnosti poskytovat služby *pro bono* by bylo zásahem do právníkovy svobody, lze se setkat i s přirovnáním k otroctví. (ALE: Povinných 50 hodin za rok by nebyla zase až tak velká zátěž. Právníci zpravidla ve skutečnosti zastávají ve společnosti pozice naprosto nesrovnatelné s otrockou prací. Služby *pro bono* jsou naopak zpravidla poskytovány lidem sociálně slabým a potřebným, kteří mohou být za „otroky společnosti“ sami označeni.)
- Může to být neefektivní. Bude-li chybět motivace a expertíza, nebudou takové služby kvalitní. (ALE: Kvalita služeb *pro bono* se dá zajistit různými způsoby, např. klient by měl možnost zaplatit příspěvek.)
- Povinné aktivity *pro bono* by se těžko vymáhaly. (ALE: I tak bychom o zavedení této povinnosti měli usilovat.)

- Bezplatné služby *pro bono* mají poskytovat i američtí právníci, kteří za svá studia draze zaplatili a praxí je musejí splácet.

Bezplatná právní pomoc v ČR

Problematika *pro bono* souvisí s bezplatnou právní pomocí, kterou hradí stát. Novela zákona o advokacii č. 258/2017 Sb. rozšířila bezplatnou právní pomoc hrazenou státem o další oblasti.

Nyní se rozlišují dva režimy bezplatné právní pomoci:

- ustanovení advokáta dle zvláštních právních předpisů (např. trestní řád, občanský soudní řád nebo soudní řád správní);
- určení advokáta Českou advokátní komorou dle zákona o advokacii.

A. Ustanovení advokáta soudem dle zvláštních právních předpisů

Občanský soudní řád § 30 odst. 1

„Účastníku, u něhož jsou předpoklady, aby byl soudem osvobozen od soudních poplatků (§ 138), předseda senátu ustanoví na jeho žádost zástupce, jestliže je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů. O tom, že může tuto žádost podat, je předseda senátu povinen účastníka poučit.“

Toto musí odůvodňovat poměry účastníka – zákon blíže nespecifikuje, o jaké poměry se jedná, a v právních předpisech nejsou stanoveny konkrétní hranice, jedná se však především o majetkové a osobní poměry. Nedostatek finančních prostředků by neměl být pro účastníka překážkou pro přístup k soudu, konkrétní situaci bude vždy posuzovat soud. Soud také posuzuje, zda – s ohledem na jeho situaci a vzdělání – nebyl účastník schopen zastupovat se sám. Vždy se postupuje s ohledem na specifika konkrétního případu. V případě ustanovení zástupce hradí náklady právního zastoupení stát.

Trestní řád § 33 odst. 2

„Osvědčil-li obviněný, že nemá dostatek prostředků, aby si hradil náklady obhajoby, rozhodne předseda senátu a v přípravném řízení soudce, že má nárok na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu. (...)“

Právo na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu má obviněný, který nemá dostatek vlastních prostředků, i v případě, že se nejedná o nutnou obhajobu. Obviněný musí doložit, že

nemá dostatek prostředků například výpisem z katastru nemovitostí, potvrzením o pobírání podpory v nezaměstnanosti apod. O tomto rozhoduje soud.

Soudní řád správní § 35 odst. 10

„Navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.“

Obdobně jako u případů výše soud posuzuje majetkové poměry účastníka a zároveň to, zda je ustanovení advokáta nezbytné k ochraně práv účastníka.

B. Určení advokáta dle zákona o advokacii

Zákon o advokacii § 18

Dle § 18 odst. 2 zákona o advokacii platí, že ten, kdo nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů, a ani si nemůže zajistit poskytnutí právních služeb jinak, má právo, aby mu Česká advokátní komora na základě jeho žádosti advokáta určila. Zákon o advokacii rozlišuje určení advokáta k poskytnutí právní porady (§ 18a) a k poskytnutí právní služby (§ 18c). Poskytování bezplatné právní pomoci na základě určení advokáta dle zákona o advokacii zastřešuje Česká advokátní komora, jež vede seznam advokátů, kteří vyjádřili souhlas s poskytováním těchto právních služeb.

Odměnu určeného advokáta hradí stát, úhrady se vypočítávají dle advokátního tarifu se speciální sazbou. [např. § 12 (1)]. Sazba mimo smluvní odměny za právní poradou poskytnutou podle § 18a zákona o advokacii činí 150 Kč za každou i jen započatou půlhodinu právní porady.

Nárok na bezplatnou právní poradou má dle § 18a odst. 1) zákona o advokacii žadatel, jehož průměrný měsíční příjem za období šesti kalendářních měsíců předcházejících podání žádosti nepřesahuje trojnásobek životního minima jednotlivce.

Životní minimum jednotlivce v roce 2019 činilo 3 410 Kč (nařízení vlády č. 409/2011 Sb.), jeho trojnásobek tedy činí 10 230 Kč.

Nárok na určení advokáta k poskytnutí právních služeb dle § 18c má žadatel, jehož příjmové

a majetkové poměry to odůvodňují. Toto posuzuje ČAK na základě podkladů, které je žadatel povinen k žádosti doložit (vlastnictví nemovitostí, vlastnictví movitých věcí významnější hodnoty, zůstatky na účtu za posledních šest měsíců apod.)

Více viz vyhlášku č. 120/2018 Sb., o stanovení formulářů žádosti o určení advokáta a formuláře podnětu a především její přílohy, které obsahují formuláře k podání jednotlivých žádostí včetně jejich náležitostí a požadovaných příloh.

Poznámka: Panuje poměrně široce rozšířený omyl, že advokát *ex officio* je vždy bezplatný. Skutečně se tak děje často, ne však vždy. Odměnu obhájce při nutné obhajobě v případě, že byl obhájce ustanoven soudem (tj. obžalovaný si obhájce nezvolil), sice hradí v první řadě stát, avšak pokud je obžalovaný pravomocně uznán vinným a nemá-li nárok na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu (protože nemá dostatek prostředků), je povinen státu tyto vynaložené výdaje nahradit. Dle § 152 odst. 1) písm. b) trestního řádu totiž platí, že byl-li obžalovaný pravomocně uznán vinným, je povinen nahradit státu odměnu a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci státem, pokud nemá nárok na obhajobu bezplatnou.

Soutěž Právník roku

Právník roku je prestižní ocenění udělované každoročně v řadě kategorií. Od roku 2009 je udělováno i v kategorii Pro bono za významné počiny v oblasti poskytování bezplatných právních služeb.

Kategorie Pro bono byla do soutěže zahrnuta na základě podnětu a úsilí Pro bono aliance, která sdružuje právníky usilující o zvýšení účinnosti právního systému při ochraně práv, větší dostupnost právní pomoci a společensky odpovědný výkon právnických profesí. Inspiraci pro tuto kategorii čerpala Pro bono aliance v Maďarsku a Polsku. Pro Bono aliance se také podílela na její propagaci.

Držitelé ocenění v kategorii Pro bono jsou:

- 2018 **Mgr. Robert Plicka**, advokát, AK Plicka & Partners, Praha
- 2017 **Mgr. et Mgr. Alena Vlachová**, advokátka, AK VEPŘEK CASKA VLACHOVÁ, Praha
- 2016 **JUDr. Viktor Rossmann**, advokát, AK Viktor Rossmann, Praha
- 2015 **Mgr. Jiří Klega**, advokát, AK Jakovidis, Klega, Partners, Rychvald
- 2014 **JUDr. Tomáš Durdík**, soudce, Městský soud v Praze
- 2013 **Mgr. David Netušil**, advokát, AK Netušil & Associates, Praha
- 2012 **Mgr. Jaroslav Baier**, adv. koncipient, AK Allen & Overy, Praha
- 2011 **Mgr. Robert Cholenský**, advokát, Brno
- 2010 **JUDr. Petra Marková**, advokátka, Plzeň
- 2009 **Mgr. Štěpán Holub**, advokát, AK Holubová advokáti, Praha

Právní kliniky

Právní kliniky jsou oblíbenou výukovou metodou, zejména na zahraničních univerzitách. Studenti pod dohledem svých vyučujících a odborníků z praxe poskytují bezplatné právní služby, především těm, kteří by si je nemohli dovolit.

Právní kliniky mají různé podoby, některé jsou specializované na konkrétní téma, jiné poskytují právní služby všeobecně, u některých studenti poskytují pouze výchozí právní radu, jinde služby mohou mít i podobu zastupování klienta před soudem. Právní kliniky mají významný sociální aspekt pro klienty, jsou však prospěšné také studentům.

Vybraná ustanovení zákona

**Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
(ve znění pozdějších předpisů vč. novely
č. 258/2017 Sb.)**

§ 18

(2) Ten, kdo nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů a ani si nemůže zajistit poskytnutí právních služeb jinak (dále jen „žadatel“), má právo, aby mu Komora na základě jeho včasné žádosti určila advokáta k poskytnutí

- a) právní porady podle § 18a nebo
- b) právní služby podle § 18c.

§ 18a

(1) Žadatel, jehož průměrný měsíční příjem za období 6 kalendářních měsíců předcházejících podání žádosti nepřesahuje trojnásobek životního minima jednotlivce nebo osob s ním společně posuzovaných podle zákona upravujícího životní a existenční minimum, a který není ve věci, v níž žádá poskytnutí právní porady, zastoupen jiným advokátem nebo osobou podle § 2 odst. 2, písm. a), má právo na to, aby mu Komora určila advokáta k poskytnutí právní porady. Jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné, lze splnění podmínek kladených na průměrný měsíční příjem prominout.

(2) Právní porada se poskytne jednomu žadateli v minimální délce 30 minut, nejvýše do vyčerpání 120 minut délky právní porady za každý kalendářní rok; do celkového ročního časového limitu se započítává každých započatých 30 minut právní porady.

(3) Žádost o určení advokáta k poskytnutí právní porady lze podat pouze na formuláři. Žádost kromě obecných náležitostí stanovených správním řádem obsahuje

- a) prohlášení žadatele, že jeho poměry odpovídají podmínkám pro přiznání nároku na poskytnutí právní porady podle odstavce 1, a
- b) prohlášení žadatele, že jej ve věci, v níž je právní porada žádána, nezastupuje jiný advokát nebo osoba podle § 2 odst. 2 písm. a).

(4) Podrobnosti náležitostí žádosti včetně vzoru jejího formuláře stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou.

(5) Žadatel je povinen spolu s podáním žádosti uhradit Komoře poplatek za vyřízení žádosti ve výši 100 Kč. Poplatek je příjmem Komory. Poplatek nehradí:

- a) cizinci umístění v zařízení pro zajištění cizinců podle zákona upravujícího pobyt cizinců na území České republiky nebo přijímacím středisku podle zákona o azylu,
- b) držitelé průkazu ZTP nebo ZTP/P,
- c) osoby pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi podle zákona upravujícího pomoc v hmotné nouzi,
- d) osoby mladší 15 let,
- e) osoby, které jsou poživateli příspěvku na péči ve stupni III (těžká závislost) a IV (úplná závislost) podle zákona o sociálních službách, a
- f) osoby pečující o osoby, které mají přiznaný příspěvek na péči ve stupni III (těžká závislost) a IV (úplná závislost) podle zákona o sociálních službách.

(6) Komora určí advokáta k poskytnutí právní porady žadateli, který osvědčil splnění zákonných podmínek a uhradil poplatek podle odstavce 5, bez zbytečného odkladu. Rozhodnutí o tom se nevyhotovuje v písemné formě.

(7) Nevyhoví-li Komora žádosti, vydá o tom rozhodnutí.

§ 18c

(1) Žadatel, jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují, a který není ve věci, v níž žádá poskytnutí právní služby, zastoupen jiným advokátem nebo osobou podle § 2 odst. 2 písm. a), má právo, aby mu Komora určila advokáta k poskytnutí právní služby. V téže věci může být žadateli určen Komorou advokát pouze jednou; to neplatí, odmítne-li v této věci dříve určený advokát poskytnout právní služby z důvodů uvedených v § 19, nebo nastane-li situace uvedená v § 20 odst. 2.

(2) Žádost o určení advokáta k poskytnutí právní služby lze podat pouze na formuláři. Žádost kromě obecných náležitostí stanovených správním řádem obsahuje:

- a) popis věci, v níž by měla být právní služba poskytována, a

b) prohlášení žadatele, že jej ve věci, v níž je právní služba žádána, nezastupuje jiný advokát nebo osoba podle § 2 odst. 2 písm. a).

(3) Nejde-li o poskytnutí právní služby na náklady státu podle § 23 odst. 3, je žadatel povinen v žádosti podle odstavce 2 doložit, že se neúspěšně pokusil zajistit si poskytnutí právní služby prostřednictvím alespoň dvou oslovených advokátů.

(4) K žádosti musí být přiloženy doklady o výši příjmu žadatele a společně s ním posuzovaných osob za období 6 kalendářních měsíců předcházejících podání žádosti, jakož i doklady o jeho majetkových poměrech. Podrobnosti náležitostí žádosti včetně vzoru jejího formuláře a způsob prokazování příjmových a majetkových poměrů žadatele, jakož i rozsah údajů, které je žadatel povinen Komoře sdělit, stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou.

(5) Komora určí advokáta k poskytnutí právní služby žadateli, který osvědčil splnění zákonných podmínek, bez zbytečného odkladu. Komora žádosti nevyhoví, jestliže jde o zneužití práva nebo jde-li o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva.

(6) V rozhodnutí o určení advokáta Komora vymezí věc, v níž je advokát povinen právní služby poskytnout, jakož i rozsah těchto služeb. Komora může v rozhodnutí o určení advokáta stanovit i další podmínky poskytnutí právních služeb. Komorou určený advokát je povinen právní služby žadateli poskytnout za Komorou určených podmínek. To neplatí, jsou-li dány důvody pro odmítnutí poskytnutí právních služeb uvedené v § 19 nebo jde-li o zneužití práva, zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva, nebo nastane-li situace uvedená v § 20 odst. 2; v těchto případech advokát o důvodech neposkytnutí právních služeb bez odkladu písemně vyrozumí žadatele a Komoru. Určení advokáta Komorou nenahrazuje plnou moc vyžadovanou zvláštními právními předpisy k obhajobě toho, jemuž byl advokát Komorou určen, v trestním řízení nebo k jeho zastupování v jiném řízení.

(7) Komora určení advokáta zruší, jestliže během poskytování právních služeb tímto advokátem v příslušné věci vyjde najevo, že příjmové a majetkové poměry klienta poskytnutí právních služeb neodůvodňovaly. Komora určení advokáta zruší

také tehdy, jestliže během poskytování právních služeb tímto advokátem v příslušné věci vyjde najevo, že se příjmové a majetkové poměry klienta změnilo tak, že poskytnutí právních služeb již neodůvodňují; určení advokáta Komora zruší k okamžiku změny těchto poměrů. Nedohodne-li se advokát s klientem jinak nebo neučiní-li klient jiné opatření, je advokát povinen po dobu 15 dnů ode dne, kdy došlo ke zrušení jeho určení k poskytování právních služeb, činit veškeré neodkladné úkony tak, aby klient neutrpěl na svých právech nebo oprávněných zájmech újmu. To neplatí, pokud klient advokátovi písemně sdělí, že na splnění této povinnosti netrvá.

(8) Ode dne, ke kterému bylo zrušeno určení advokáta Komorou, má advokát nárok na úhradu odměny za poskytnutí právní služby po klientovi podle právního předpisu upravujícího mimosmluvní odměnu.

(9) Změní-li se v průběhu poskytování právních služeb příjmové a majetkové poměry žadatele, je povinen tuto skutečnost bez zbytečného odkladu oznámit Komoře.

§ 18d

(1) Pro účely poskytování právních porad podle § 18a a poskytování právních služeb podle § 18c vede Komora seznam žadatelů. Tento seznam je neveřejný. Do seznamu žadatelů se zapisují identifikační údaje žadatelů o právní pomoc, kontaktní údaje uvedené v žádosti, údaje nezbytné k posouzení nároku a údaje, v jakém rozsahu jim byla právní pomoc poskytnuta. Údaje o žadatelích jsou uchovávány po dobu 3 let od ukončení poskytování právní služby, která byla předmětem určení.

(2) Pro účely určení advokáta vede Komora seznam advokátů, kteří vyjádřili souhlas s poskytováním právních služeb podle § 18a až 18c; při určování advokáta k takovému poskytnutí právních služeb dbá Komora na to, aby advokáti byli určováni rovnoměrně, a to i s ohledem na charakter a složitost věci, ve které mají být právní služby poskytnuty, a na možné náklady, které mohou určenému advokátovi v souvislosti s poskytnutím právních služeb vzniknout. Nelze-li určit advokáta z tohoto seznamu, určí Komora advokáta ze seznamu vedeného Komorou podle § 4.

(3) Povinnosti advokáta při poskytování právní služby podle § 18 až 18c stanoví stavovský předpis.

Ocenění Právník roku

Přečtěte si medailonky nominovaných a rozhodněte, komu byste udělili cenu Právník roku v kategorii Pro bono, a proč.

1	<p>J. K. je partnerem advokátní kanceláře, která se dlouhodobě zapojuje do činností Pro bono aliance, organizace zasazující se o větší dostupnost právní pomoci. Tato advokátní kancelář poskytuje právní služby <i>pro bono</i> různým neziskovým organizacím a charitám. J. K. byl na cenu nominován především za pomoc staršímu méně psychicky zdatnému muži. Tomu J. K. řadu let pomáhá řešit nejen právní problémy, podařilo se mu získat zpět nemovitost, o kterou byl klient nesprávným postupem připraven, zastavit řadu exekucí a společně s kolegyní dokonce klientovi obstarali jednoduché zaměstnání, čím podpořili jeho návrat do běžného života. J. K. se také podařilo prosadit návrh na změnu způsobu ustanovování obhájců <i>ex officio</i> v soudním okrese Karviná, který je nyní díky tomu transparentnější a slouží jako vzor dalším soudům.</p>
2	<p>A. V. je advokátka, zakladatelka projektu Děti bez dluhů, který se snaží řešit problematiku zadlužení nezletilých, hlavně z důvodu neplacení místních poplatků a jízdy v MHD bez platné jízdenky. Ve většině případů se jedná o pochybení rodičů, dluhy však padají na vrub právě nezletilým. A. V. se v rámci její činnosti podařilo pomoci již více než 60 dětem zbavit se dluhů v hodnotě přes jeden milion korun, a v činnosti dále pokračuje. Mezi její úspěchy patří také prosazení novely zákona o místních poplatcích – v rámci té bylo stanoveno, že místní poplatek za systém nakládání s komunálním odpadem za děti platí rodiče. Ústavní soud dále v případech, které A. V. řešila, potvrdil, že děti neodpovídají za porušení přepravní smlouvy, pokud k němu dojde v důsledku zanedbání vyživovací povinnosti ze strany rodičů.</p>
3	<p>Soudce T. D. se v soudnictví pohybuje od roku 2000, od roku 2004 je soudcem na trestním úseku. Od roku 2002 zároveň působí jako dobrovolný právní poradce Bílého kruhu bezpečí, organizace poskytující odbornou pomoc obětem kriminality. Působí také jako člen představenstva a od roku 2012 byl opakovaně zvolen viceprezidentem Bílého kruhu bezpečí. Trestnímu právu, jeho lektorování a rozvoji se věnuje i v rámci činnosti mimo soud a Bílý kruh bezpečí.</p>
4	<p>V. R. by mohl být označen jako „bojovník proti šmejdům.“ V loňském roce poskytoval právní služby přibližně třiceti klientům narozeným především ve 20. letech minulého století, kteří se dostali do problémů při účasti na předváděcích akcích podvodných obchodních společností. Tito lidé byli podvodnými triky vmanipulováni do uzavření nevýhodných smluv o koupi pochybných výrobků. V. R. uspěl, když soud uznal neplatnost těchto smluv pro jejich zjevný rozpor s dobrými mravy.</p>
5	<p>D. N. je advokátem, který má velké zkušenosti s právní pomocí v řízení ve věcech pobytu cizinců na území České republiky, kde klade velký důraz na lidskoprávní aspekty této problematiky. Velkým úspěchem byla stížnost D. N. u Evropského soudu pro lidská práva v případě policejního násilí. D. N. realizuje činnost pro bono opakovaně prostřednictvím spolupráce s Pro bono aliancí a Ligou lidských práv. O konceptu právních služeb <i>pro bono</i> se poprvé dozvěděl během studia práv z novel Johna Grishama.</p>

03. Svoboda projevu soudce

Klíčová slova

omezení svobody projevu, nezávislost soudu, povinnosti zdrženlivosti a loajality, média

Abstrakt

Lekce se věnuje tématu omezení soudců na svobodě projevu, ke kterému dochází proto, aby byla chráněna důvěra veřejnosti v nezávislost soudní moci. Svoboda projevu soudce je na zákonné úrovni upravena pouze v poměrně obecné rovině, avšak věnují se jí podrobně kárný senát ve své judikatuře i Soudcovská unie v nezávazných dokumentech, které vydává. Jedná se však o téma, které může být pro studenty směřující do justice velmi užitečné z praktického hlediska. Problematika je v lekci přiblížena na několika příkladech. Jde jednak o skutečnou kauzu JUDr. Kamila Kydalky, soudce Městského soudu v Praze, který se opakovaně vyjadřuje k politickým tématům i jiným otázkám veřejného zájmu. Dále se v lekci vede diskuse nad scénou ze seriálu ČT *Na lavici obžalovaných justice*, kde soudkyně veřejně kritizuje organizaci svého soudu. Studenti se také seznámí s rozsudkem Evropského soudu pro lidská práva (ESPL) ve věci Kudeshkina proti Rusku, který se týkal kritiky poměrů v justici ze strany soudkyně.

Cíle lekce

- Studenti znají kritéria, která při posuzování veřejného projevu soudce posuzuje Ústavní soud.
- Studenti jsou schopni uvést důvody pro rozdílné posouzení čistě politického projevu a projevu kritizujícího poměry v justici.
- Studenti jsou schopni analyzovat předložený text a televizní záznam a uvést aspekty, které by měly hovořit pro širší či užší omezení svobody projevu soudce v daném případě.

Harmonogram / 90 minut

1. Diskuse: výroky soudců / 5–10 minut
2. Práce s textem a diskuse: případ JUDr. Kydalka / 50 minut
3. Videokázka a diskuse / 10 minut
4. Výklad: kauza Kudeshkina / 10 minut
5. Závěrečná aktivita: 3–2–1 / 10 minut

Materiály a pomůcky

- Počítač a projektor
- Powerpointová prezentace
- Předvolební leták a článek v obecním zpravodaji (kopie do dvojice nebo pro každého studenta)
- Zadání a otázky k textům (kopie do dvojice nebo pro každého studenta)
- Vybraná ustanovení zákona k omezení svobody projevu soudce
- Záznam ze seriálu *Na lavici obžalovaných justice*, 3. díl „Dobré mravy“, dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=FTybq_32780>

Přílohy

1. Předvolební leták
2. Článek v obecním zpravodaji
3. Zadání a otázky k textům
4. Vybraná ustanovení zákona
5. Nález Ústavního soudu
6. Rozsudek ESPL č. 29492/05
7. Powerpointová prezentace / na vyžádání na friedel@prf.cuni.cz

Hlavní zdroje

KOPA, M. *Neslučitelnost výkonu funkce soudce s jinými funkcemi a činnostmi*. Linde, 2012.

KOPA, M. Svoboda projevu soudce v judikatuře českého Ústavního soudu – mluvit stříbro, mlčeti zlato?, In: *Współczesne problemy sądownictwa w Republice Czeskiej i w Rzeczypospolitej Polskiej*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2017.

MOLITERNO, J. E., PATON, P. D. *Globální problémy profesní etiky právníků*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, str. 162 an.

FEDERICO DI, G. Independence and Accountability of the Judiciary in Italy: the Experience of a Former Transitional Country in a Comparative Perspective. In: SAJÓ, A. (eds.) *Judicial Integrity*. Leiden: Koninklijke Brill NV, 2004, zejm. str. 193 an.

ŠIMÍČEK, V. Může být soudce členem politické strany? In: *Jiné právo* [online]. 24. 6. 2008 [cit. 2018-09-26], Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.com/2008/06/me-bt-soudce-lenem-politick-strany.html>>

MELICHAR, J. (ed) *Bulletin advokacie. Sbíрка kárných rozhodnutí České advokátní komory 2008–2009*. Praha: Česká advokátní komora, 2010, str. 104.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

Evropská úmluva o ochraně lidských práv

Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 16 Kss 7/2014 ze dne 11. 6. 2015

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2616/15 ze dne 5. 9. 2016

Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 133 Kss 6/2018, ze dne 28. 11. 2018

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Kudeshkina proti Rusku č. 29492/05 ze dne 26. 2. 2009

Doplňující zdroje

DIJKSTRA, S. The Freedom of the Judge to Express his Personal Opinions and Convictions under the ECHR. *Revista Forumul. Utrecht Law Review*, 2017, roč. 13, č. 1, zejm. str. 12 an.

KUHN, Z. Socialistická justice. In: *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví*. Mezinárodní politologický ústav, MU: Brno, 2009, str. 822–847.

Etické zásady chování soudce (II). *Soudcovská unie České republiky* [online]. Dostupné z: <<http://www.soudci.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>>

Etické meze působení soudce na sociálních sítích. *Soudcovská unie České republiky* [online]. Dostupné z: <<http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/pohledy-a-nazory/843-eticke-meze-pusobeni-soudce-na-socialnich-sitich.html>>

Popis lekce

1. Úvodní diskuse

Výroky soudců / 5–10 min

Učitel může zahájit lekci úvodní otázkou na studenty:

- *Kdo z vás chce být soudcem či soudkyní nebo o tom uvažuje?*

Následně vysvětlí, že tato lekce bude ukázkou toho, jaké konkrétní dopady na život může rozhodnutí stát se soudcem mít.

Učitel promítá powerpointovou prezentaci s výroky soudců. Studenti mají za úkol posuzovat, zda jsou tyto projevy v pořádku, či nikoli. Učitel může nechat studenty o každém výroku hlasovat a následně klade doplňující dotazy:

- *Kdo si myslí, že je tento výrok v pořádku?*
- *Proč si myslíte, že tento výrok je / není v pořádku?*

Je dobré nechat zaznít argumenty obou stran a střídát dotazy na souhlasné a nesouhlasné stanovisko. Cílem cvičení je, aby se studenti zamysleli nad tím, jaký projev soudce může ohrožovat důvěru veřejnosti v nezávislost justice a právní stát. To však učitel okomentuje až na závěr. Konkrétní „problémy“ ve výrocih soudců nechává studenty nejdříve identifikovat bez nápovědy.

1. výrok

Soudce při novinovém rozhovoru, kdy byl tázán, zda si pamatuje první rozsudek, který vydal po jmenování do funkce před více než 20 lety, odpověděl: „Ano, jistě, jednalo se o úvěrový podvod, za který jsem dvěma spoluobžalovaným uložil podmíněné tresty. Trest byl následně odvolacím soudem zpřísněn.“

Výrok bude pravděpodobně většinově hodnocen jako bezproblémový, soudce zde hovoří o výsledku uzavřené kauzy. Informace, které novináři sděluje, jsou veřejné, neboť byly součástí rozsudku prvoinstančního a rozsudku odvolacího soudu, které byly oba veřejně vyhlášeny.

2. výrok

Soudce na dotaz novinářů, zda obžalovaný a jeho advokát skutečně narušovali průběh právě

proběhlého jednání, odpověděl: „Ano, chovali se jako naprostá hovada. Pořádková pokuta ve výši 20 tisíc Kč, kterou jsem udělil, byla ještě malá. Je ostuda, že advokacii dnes vykonává kdokoli, kdo si to zamane.“

Výrok bude pravděpodobně většinově hodnocen jako problémový, soudce se urážlivě vyjadřuje o účastníkovi řízení a jeho právním zástupci v právě probíhající řízení. Tato kritika jejich chování může ve veřejnosti důvodně vyvolávat dojem, že soudce rozhodne v dané věci vzhledem k osobním animositám vůči obžalovanému a obhájci podjatě. Navíc informace o pořádkové pokutě není informací veřejně dostupnou, je součástí spisu, který není veřejně dostupný.

3. výrok

Soudce okresního soudu byl dotazován v anketě pro místní deník, jak prožívá advent. Odpověděl: „Jako každý rok jej trávím trochu ve shonu, ale snažím se udělat si čas alespoň na některé tradice. S dětmi se chystáme tento týden na výrobu adventních věnců i pečení perníčků.“

Výrok bude pravděpodobně většinově hodnocen jako bezproblémový, soudce hovoří o svém osobním životě a rodině, výrok nemá potenciál ohrožovat důvěru veřejnosti v justici. Je možné zadání pozměnit a požádat studenty, aby zkusili najít důvod, pro který by daný výrok mohl být problematický. Odpovědi studentů budou spíše spekulativní – např. odkaz na náboženský symbol nebo stížitost na přetíženost justice.

4. výrok

Soudce publikoval na webu článek obsahující následující citaci: „Cizinci představují pro naši společnost hrozbu, které je nezbytné čelit. Musíme si dávat pozor, aby se nám tu ty africký hyeny nepřemnožily.“

Výrok bude pravděpodobně většinově hodnocen jako problémový, obsahuje vulgární, xenofobní označení cizinců. Soudce je přitom soudcem 24 hodin denně, jeho vyjádření mohou mít ve společnosti větší dopad. S přijetím funkce na sebe soudce bere zvýšené požadavky na osobní integritu, přijímá určitá omezení v oblasti výkonu politických práv. Výrok je inspirován články soudce insolvenčního úseku Krajského soudu v Ústí nad

Labem JUDr. Miloše Zbránka, který publikoval své texty na webu www.pravyprostor.cz. Zbránek byl v minulosti kárně postihován za své články Dopis dezorientovaného běžence a Zpráva o putování do Němec, které označoval za satirické, a v nichž se vulgárně a s rasistickými a sexuálními narážkami vyjadřoval o cizincích a neziskových organizacích. Nález Ústavního soudu ve věci JUDr. Zbránka o ústavní stížnosti, kterou Zbránek podal proti rozhodnutí kárného senátu, má spisovou značku IV. ÚS 2609/16.

Na závěr aktivity učitel uvede, že téma svobody projevu soudce je velmi široké. Následující lekce se bude věnovat dvěma kontextům veřejných výroků soudce, a to politickému projevu soudce a správě soudnictví.

2. Práce s textem a diskuse

Případ JUDr. Kydalka / 50 min

Následující aktivita je založená na skutečné kauze týkající se JUDr. Kamila Kydalky, soudce Městského soudu v Praze, který je velmi mediálně aktivní. Pro potřeby lekce byly vybrány jeho politické projevy, kterými se zapojil do předvolebního boje před komunálními volbami v roce 2014 v obci Mnichovice u Prahy, kde vlastní chatu.

Učitel v powerpointové prezentaci promítne fotografii JUDr. Kydalky a táže se studentů, zda tuto osobu znají. Pokud ne, učitel ji stručně představí jako soudce trestního úseku Městského soudu v Praze, který je známý svým veřejným vystupováním. Jeho výroky nezřídka vyvolávají – s ohledem na jeho povolání – kontroverze. Nejinak tomu bylo s jeho vystoupením před komunálními volbami v roce 2014 v obci Mnichovice u Prahy (necelé 4 000 obyvatel), kde Kydalka vlastní chatu.

Učitel poté rozdá studentům pracovní texty (přílohy č. 1 a 2) – předvolební leták a článek v obecních zpravodji, a vyzve je, aby si je přečetli.

Na dalším snímku promítne otázky k textu:

- *Měl by být JUDr. Kamil Kydalka dle vašeho názoru za své projevy kárně potrestán?*
- *Jakou svou povinnost měl případně porušit?*
- *Jaké argumenty nalézáte pro a proti jeho potrestání?*

Studenti se mají nejprve samostatně zamyslet nad odpověďmi. Učitel jim k tomu může poskytnout kopie vybraných ustanovení příslušné právní úpravy (příloha č. 4). Jen je dobré mít na paměti,

že tím učitel sice podpoří právní argumentaci ze strany studentů, ale zároveň pravděpodobně stočí diskusi k debatě o právní úpravě.

Studenti se dále rozdělí do trojic či čtveřic ke společnému prodiskutování odpovědí. Následně každá skupinka své závěry představí ostatním. Co by mělo zaznít?

Argumenty pro potrestání:

- V letáku se Kydalka výslovně odkazuje na svou funkci soudce Městského soudu v Praze a na své „zásluhy“ o spravedlnost v justici. Ve čtenářích měly tyto informace vzbudit dojem, že je osobou s velkým morálním kreditem a navíc s ohledem na svou profesi je kompetentní hodnotit jednotlivé kandidáty do obecního zastupitelstva.
- Odkaz na funkci soudce při ovlivňování politické kampaně může ve voličích důvodně vzbuzovat dojem existence bližšího vztahu mezi soudcem a konkrétními politickými aktéry, což je nežádoucí. Soudce tím vzbuzuje pochybnosti o své vlastní nezávislosti a nezávislosti celé justice na moci výkonné a zákonodárné.
- V novinovém článku se soudce sice výslovně neodkazuje na svou funkci, avšak i zde je podepsán svým příjmením s dodatkem „chatař“. Čtenář si tak spojuje text s agitačním letákem a je mu zřejmé, že ho psal stejný člověk. I tento text je proto nutné posuzovat přísněji.
- Projev se odehrál v soukromém životě soudce, ten se však přijetím funkce zavázal nenarušovat důvěru veřejnosti v nestrannost a nezávislost justice a to i svými soukromými aktivitami..

Argumenty proti potrestání:

- Soudce v ČR není omezen na právu být členem politické strany, což by mělo hovořit pro možnost zapojovat se svobodněji do politického boje.
- Soudce není ústavně omezen ani na svobodě projevu – je tedy otázka, zda zákonné omezení prostřednictvím obecných ustanovení o nezávislosti, důstojnosti, neovlivňování politickými stranami apod. není protiústavní – viz čl. 44 Listiny.
- Při posuzování projevu hraje roli dopad, který projev měl. Zde šlo pouze o místní (komunální) úroveň, článek byl uveřejněn v místním

plátku pouze s lokálním dopadem na Mnichovice, stejně tak leták byl distribuován pouze do schránek místních obyvatel.

- Soudce působí u Městského soudu v Praze na trestním úseku, není tedy místně příslušný pro věci související s obcí Mnichovice. Jeho článek proto mohl jen obtížně vyvolávat dojem, že soudce Kydalka nebude v jím projednávaných věcech rozhodovat nestranně, nezávisle a s potřebnou integritou.
- Styl článku i letáku je kritický, avšak ani jeden z textů neobsahuje konfrontační výroky o zmíněných osobách, text není provokativní.
- Je lepší znát politické názory a hodnotové ukotvení soudce. Nelze se tvářit, že žádné nemá, stejně se v jeho rozhodování projevují.

Učitel může na závěr konstatovat, že kombinace výše uvedených argumentů by měla hovořit pro udělení spíše méně přísného nebo žádného trestu. Poté studentům přiblíží, jaký byl další vývoj kauzy.

Bývalá zastupitelka Mnichovic Mgr. Pecková podala proti JUDr. Kydalkovi podnět na podání kárné žaloby, kárnou žalobu následně podal předseda Městského soudu v Praze. Učitel shrne, jak dopadlo hodnocení kauzy kárným senátem NSS a Ústavním soudem I. ÚS 2617/15 v nálezu. Kárný senát shledal Kydalku vinným, ale rozhodl se mu neudělovat žádný trest, samotné projednání věci a konstatování kárného provinění bylo označeno pro soudce za trest dostatečný. Kydalka podal ústavní stížnost, Ústavní soud rozhodl, že nedošlo k porušení jeho práva na svobodu projevu chráněného čl. 17 Listiny a čl. 10 Úmluvy, stěžovatel se sám ze své iniciativy aktivně, otevřeně a s nadměrnou intenzitou zapojil do politické soutěže, a tím porušil povinnost zdrženlivosti (pro shrnutí argumentace v nálezu ÚS viz přílohu č. 5). Kydalka posléze podal stížnost k ESLP, české vládě nebylo nic komunikováno, nicméně ze zpráv ČTK vyplývá, že ESLP stížnost označil za nepřijatelnou.

Učitel se může zmínit i o dalším kárném obvinění proti JUDr. Kamilu Kydalkovi. Jednalo se o kritiku Klausovy amnestie v pořadu zpravodajského serveru Seznam.cz s názvem *Zvláštní vyšetřování Díl 3.: Klausova amnestie?* Příspěvek s titulkem „Řekl mi, kdo a jakou částku podle něj zaplatil“ byl zveřejněn na webu 16. 11. 2016, následně rozhodnutí kárného senátu ze dne 28. 11. 2018 má sp. zn. 133 Kss 6/2018. JUDr. Kydalka v rozhovoru s reportérkou Sabinou Slonkovou pro Seznam.cz konstatoval, že je osobně přesvědčený,

že amnestie, kterou udělil prezident Klaus v lednu 2013, byla připravena tak, aby se týkala konkrétních lidí a je možné, že si její přípravu někdo zaplatil. Kárný senát zdůraznil, že Kydalkovy výroky dávají veřejnosti velmi zneklidňující signál, neboť kárně obviněný je pronešl jakožto zkušený trestní soudce, který se v minulosti zabýval závažnými kauzami hospodářské kriminality.

Poté, co učitel studentům představí základní obrysy případu, položí otázku:

- *Připadá vám, že se tento příklad liší od předchozího případu? V čem?*

Následně učitel stručně shrne rozhodnutí kárného senátu. Kárný senát shledal JUDr. Kydalku vinným ze spáchání kárného provinění spočívajícího v narušení důstojnosti soudcovské funkce a ohrožení důvěry v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů, a udělil mu důtku. Soudce byl naopak zproštěn kárného obvinění z druhého vytýkaného skutku, kdy mimo záznam sdělil stejné reportérce jméno podnikatele s iniciály P. T., který měl za svou amnestii zaplatit 300 milionů korun. Kárný senát vzal v úvahu, že soudce sdělil tyto informace mimo záznam a měl tak za to, že pouze poskytuje investigativním novinářům stopu k dalšímu pátrání a nikoli informaci vhodnou ke zveřejnění.

Studentům je možné doporučit shlédnutí některého pořadu, ve kterém JUDr. Kydalka vystupuje, např. v DVTV či v Interview Pavla Štrunce, a dodat, že Kydalka je nehledě k eventuálním silným názorům zajímavou osobností a řada jeho veřejných vystoupení je informačně velmi bohatá. (Studenti mají někdy zkrslý dojem, že soudce Kydalka musí být bez dalšího excentrik.)

Na závěr této části lekce by měl učitel okomentovat uvedené příklady (případové studie). Lekce je věnována kárným řízením a formalizovanému rozhodování o kontroverzních projevech soudců v médiích. To ovšem nutně neznamená, že zde představená rozhodnutí jsou vždy správná. O tom ostatně svědčí skutečnost, že nacházíme relevantní argumenty i pro druhou stranu jako v případě JUDr. Kydalky. Oba jeho případy jsou hraniční, u voleb v obci Mnichovice „byl potrestán“ pouze závěrem o kárném provinění a nebyl mu uložen žádný trest. V případě vyjádření k prezidentské amnestii byl kárně odsouzen pouze pro jeden skutek, u druhého byl zproštěn obvinění, ačkoli se oba skutky odehrály během stejného rozhovoru.

Je možné také poznamenat, že vztahy soudců k politické moci mohou být nastaveny v různých státech různě. Například v Německu mohou být soudci členy i funkcionáři politických stran a veřejně hovořit o politických otázkách. Je jim také dovoleno zasednout v městské radě. Omezení těchto práv soudce by v Německu bylo chápáno jako omezení politických práv, kterými občané disponují. V Itálii mohou být soudci nejen členy parlamentu, ale také vlády či zastávat funkci starosty. Italský soudcovský kariérní systém přitom umožňuje započítávat tuto politickou činnost za výkon soudcovského povolání, a proto (dočasné) opuštění taláru soudci nijak nepřekáží v dalším kariérním postupu. Například v roce 1996 kandidovalo v Itálii ve volbách do Senátu a Poslanecké sněmovny 50 soudců a státních zástupců a 27 z nich bylo skutečně zvoleno. Podstatně omezenější, avšak přesto volný přístup k politickým funkcím mají například i soudci ve Francii, Španělsku či Finsku.

Soudce Zbránek, o kterém byla řeč na začátku lekce, byl také kárně odsouzen jen za některé ze svých článků publikovaných na webu. Jiné, obsahem i jazykovými prostředky velmi obdobné, byly kárným senátem označeny za hraniční, ale ještě nikoli překračující únosnou mez.

Předmětem diskuse může být i otázka, proč jsou limity pro výkon soudcovského povolání v ČR přísnější než mnohde v zahraničí. Důvodem je patrně historická zkušenost s politicky motivovanými procesy a angažovanými soudci, ze které vyvstává obava, že pokud umožníme větší politické zapojení soudců, oni nedokáží od svých politických aktivit abstrahovat při rozhodování. V době socialismu, zejména ve 40. a 50. letech, šlo jen stěží hovořit o skutečné soudcovské nezávislosti. Komunistická strana uplatňovala svůj vliv na soudy jednak institutem smíšených senátů, ve kterých působili „soudci z lidu“, a dále skrze rychlokursy práva pro nové soudce. Právnický, kteří prošli těmito pochybnými rychlokursy (mj. právnická škola pracujících) spojovalo nedostatečné právní vzdělání a nedůvěra k dosavadní právní kultuře, ovšem také důvěra komunistické strany. Nezanebatelná část justičních zločinů byla pak páchána i soudci, kteří přišli do funkce ještě před únorovým převratem a cítili potřebu neustále dokazovat svou loajalitu vůči komunistické straně, aby si svá místa udrželi. (Pro více informací viz kapitulu „Socialistická justice“ v publikaci Zdeňka Kühna *Komunistické právo*, str. 824–830, dostupné online

z: <http://www.komunistickepravo.cz/kapitoly/27_822-847_komunistickepravo-cz_Kuhn_Socialisticka-justice.pdf>.)

Závěrem může učitel stručně zmínit odlišnosti a podobnosti v otázce svobody projevu u advokátů a státních zástupců. U advokátů bude tématem spíše jejich veřejné vystupování než politická angažovanost, u státních zástupců bude situace podobná soudcům.

3. Videoukázka a diskuse

/ 10 min

Učitel promítne ukázkou ze seriálu *Na lavici obžalovaných justice*, 3. díl „Dobré mravy“ (pasáž 39:36–44:50, dostupné online z: <https://www.youtube.com/watch?v=FTybq_32780>). Jde o seriál z roku 1998, který sleduje osudy soudců okresního soudu nejmenovaného malého českého města a případy, které soudci řeší, děj se odehrává v 90. letech minulého století.

Učitel video přeruší v čase 44:29, těsně předtím, než soudkyně Šárka (hraje Z. Bydžovská) podepíše listinu, kterou si vybrala. Studenti mají hlasovat o tom, jak se asi soudkyně zachová, zda podepíše svou rezignaci nebo návrh na kárné řízení. Poté učitel video znovu spustí a nechá běžet do konce scény (předseda soudu – hraje L. Munzar – nabídne místopředsedkyni – hraje D. Kolářová – Becherovku). Učitel pak pro jistotu zdůrazní, že si soudkyně vybrala možnost rezignace.

Následnou diskusi může učitel uvést otázkami:

- *Jaké důvody hovoří pro, či proti potrestání soudkyně?*
- *V čem se případ soudkyně Šárky odlišuje od kauzy JUDr. Kydalky?*

Mělo by zaznít:

- Soudkyně kritizovala poměry na místním soudu, jednalo se o projev související se správou a organizací soudnictví; nezávislost a nestrannost soudu je přitom předmětem výrazného veřejného zájmu, takový projev z výše uvedených důvodů požívá vysokou míru ochrany.
- Ke zveřejnění informací, které mohlo přinést snížení důvěry veřejnosti v justici, přistoupila soudkyně teprve poté, co byla její stížnost na předsedu soudu neúspěšná.
- Možno zmínit otázku vzájemné kritiky mezi profesemi – ať již pronesenou v soudní síni nebo veřejně; pro advokáty plyne z Etického

kodexu povinnost zachovávat úctu a zdvořilost vůči soudcům a jiným orgánům (čl. 17 odst. 1).

Pro odlehčení lze zmínit dvě rozhodnutí kárné komise ČAK, za něž děkujeme Vítězslavu Dohnalovi:

- č. 12/2009 – Advokát v televizním pořadu *Na vlastní oči* uvedl: „...soudkyně Prahy 1 vydala zkurvený usnesení, to je všechno a vodstrala to M.“ – uložena pokuta 75 000 Kč.
- č. 3/2009 – Advokátka v námitce podjatosti uvedla: „Kdyby Mgr. P. měla vědomosti žáka střední školy ze zdravotní vědy, věděla by, že je rozdíl mezi onemocněním chřipkou, zlomením ruky a páteře... Soudkyně snad předpokládá, že mne za současné zdravotní situace, kdy mám problémy se sezením, stáním i ležením donutí, abych si klečíc vyslechla, co mi chce sdělit, a tak dosáhla svého. Nejsem jediná, kdo je postižen tímto výstředním jednáním soudkyně a je na krajském soudu, aby posoudil, zda způsob jejího jednání odpovídá stanoveným pravidlům, anebo vybočuje z normy a jedná se o deviaci, kterou je nutno odstranit léčením.“ – uložena pokuta 10 000 Kč.

4. Výklad

Kauza soudkyně Kudeshkiny / 10 min

Učitel promítne v powerpointové prezentaci poslední snímek s fotografií ruské soudkyně Olgy Borisovny Kudeshkiny, která působila od roku 2000 jako soudkyně Městského soudu v Moskvě. V roce 2009 rozhodoval ESLP o její stížnosti. Učitel seznámí studenty s kauzou Kudeshkina proti Rusku (č. 29492/05, rozsudek ze dne 26. února 2009).

Soudkyně Kudeshkina kandidovala do státní Dumy a v rámci své kampaně upozornila na nátlak, který na ní byl vyvíjen v jedné politicky exponované kauze (pro více informací viz přílohu č. 6 Shrnutí rozsudku ESLP, nebo originální rozsudek dostupný online z: <<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-91501>>).

Učitel může zmínit, že podstata kauzy je podobná situaci ve videoukázce, neboť se taktéž jedná o případ, kdy soudce v mediích s celostátním dopadem kritizuje poměry uvnitř justice, čímž upozorňuje na nedostatky justičního systému, které je vhodné řešit, ale současně snižuje důvěru veřejnosti v justici. Toto je dobré dodat, pokud by studenti souvislost mezi oběma příklady sami nevnímali.

Dále učitel dodá detaily ke kauze Kudeshkina proti Rusku (aktuální vývoj k dohledání z: <<http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-13926>>). Stav v květnu 2019 (tj. 10 let po vynesení rozsudku) byl takový, že soudkyni bylo sice vyplaceno spravedlivé zadostiučinění (náhrada nemajetkové újmy) stanovené ESLP ve výši 10 000 eur, avšak byla zamítnuta její žádost o obnovu řízení, která by mohla vést ke změně rozhodnutí o jejím odvolání z funkce.

Výbor ministrů Rady Evropy, který dohlíží na výkon rozsudků ESLP, na svém jednání v březnu 2018 urgoval ruské orgány, aby přistoupily k výkonu tohoto rozsudku v podobě obnovy řízení. Rusko i v mnoha dalších případech přistupuje k výkonu rozsudků velmi laxně. Ostatní státy mívají nezdárka problém přijmout obecná (systémová) opatření k výkonu konkrétního rozsudku, avšak k individuálním opatřením v podobě obnovy řízení přistupují zodpovědněji.

5. Závěrečná aktivita

3–2–1 / 10 min

Učitel požádá studenty, aby si napsali:

- 3 nové informace, které si z lekce odnášejí;
- 2 otázky, které by položili ostatním studentům k zopakování tématu;
- 1 zajímavost, která je překvapila, nebo otázku, kterou v nich dnešní lekce vyvolala.

Pak učitel několik studentů vyzve, zda by mohli přečíst nahlas, co si zaznamenali.

Na závěr učitel zopakuje, že lekce se věnovala svobodě projevu soudce a to především ve vztahu ke dvěma tématům – politickému projevu a kritice poměrů v soudnictví.

Doplňení výuky

Učitel může studentům položit tyto opakovací otázky (následují správné odpovědi):

- *Je svoboda projevu soudce v ČR něčím omezena?*

Ano, článek 10 odst. 2 Úmluvy umožňuje omezení svobody projevu (test proporcionality); soudce má povinnosti loajality (loajalita vůči základním principům a hodnotám demokratického státu) a zdrženlivosti (nenarušování důvěry veřejnosti v nestrannost a nezávislost soudní moci), které jej omezují na svobodě projevu.

- *Jaký právní základ má omezení svobody projevu soudce?*

Čl. 17 odst. 4. Listiny; čl. 10 odst. 2 Úmluvy; § 80 zákona o soudech a soudcích.

- *Jaká kritéria posuzuje Ústavní soud při hodnocení, zda došlo k porušení práva soudce na svobodu projevu?*

Viz přílohu č. 4 Shrnutí nálezu ÚS.

Diskusní otázka s odpovědí:

- *Může být soudce v České republice členem politické strany?*

Ačkoli zákonná úprava soudci členství v politické straně explicitně nezakazuje (na rozdíl od zákonné úpravy týkající se soudců Ústavního soudu), povinností soudce je nenarušovat důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudu a nenechat se jakkoliv ovlivnit stranickými zájmy. Protože člen politické strany by měl aktivně prosazovat její program a získávat nové příznivce, lze výše uvedené nároky označit za poměrně těžko slučitelné. Např. Vojtěch Šimíček, tč. soudce Ústavního soudu, označuje funkci soudce a členství v politické straně za neslučitelné; obdobně se k věci vyjadřuje Martin Kopa, který působil u ESPL, Ústavního i Nejvyššího správního soudu.

Zadání domácí práce (následují možné odpovědi):

- *Zamyslete se nad (výraznými) projevy v médiích ze strany zástupců jiných než soudnických právních profesí. Je zdrženlivost v projevech vyžadována rovněž od advokáta, státního zástupce či notáře?*

Například Advokát Vladimír Zavadil dostal v kárném řízení nepravomocně pokutu 850 000 Kč za inzerát proti Karlu Schwarzenbergovi, který nechal otisknout v průběhu prezidentské kampaně před druhým kolem volby v září 2014. (Dostupné online z: <https://zpravy.idnes.cz/pokuta-pro-pravnika-zavadila-za-inzerat-proti-schwarzenbergovi-p8y-/domaci.aspx?c=A131205_100522_zahranicni_skr>)

- *Pokuste se najít příklad toho, že byl zástupce jiných právních profesí za svůj (politický) projev postihován.*

Například Adam Bašný, kterého si v srpnu 2012 vybrala vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová za svého náměstka, dříve vedl libereckou pobočku státního zastupitelství, ale byl odvolán za kritiku v kauze Jiřího Čunka, zejm. postupu vrchní státní zástupkyně Renaty Vesecké (dostupné online z: <https://zpravy.idnes.cz/namestkem-bradacove-bude-adam-basny-dus-/domaci.aspx?c=A120814_153043_domaci_cen>).

Fakta pro učitele

JUDr. Kamil Kydalka

Soudce Městského soudu Praha je mediálně aktivní člověk, vystupoval mimo jiné v DVTV, v interview Pavla Štrunce, na Seznam zprávy ad. například s kritikou Klausovy amnestie či s komentáři k rozsudku Nejvyššího senátu ve věci H-Systemu. V případové studii, která je předmětem této lekce,

se soudce Kydalka prostřednictvím distribuce agitáčního letáku do schránek obyvatel obce zapojil do předvolebního boje před komunálními volbami v roce 2014 v obci Mnichovice u Prahy, kde vlastní chatu. Po volbách pak v periodiku *Život Mnichovic* publikoval článek hodnotící možné koalice na radnici.

Předvolební leták

Seznamte se s obsahem agitačního letáku, který nechal JUDr. Kamil Kydalka za pomoci svého kamaráda rozeslat do poštovních schránek obyvatel Mnichovic před komunálními volbami v roce 2014. (Jde o zkrácené znění.)

VÁŽENÍ A MILÍ SPOLUOBČANÉ,

Jmenuji se Kamil Kydalka a jezdím do Mnichovic již 30 let, nejdříve ke známým a později na chatu, kterou jsem v této hezké obci před 7 lety zakoupil.

Pracuji u Městského soudu v Praze jako soudce a jsem člověk, který se zabývá spravedlností celý svůj dospělý život a s nelibostí sleduje politický vývoj v Mnichovicích. Vždy jsem jednal čestně a snažil jsem se být spravedlivý (odsoudil jsem na 8 let tuneláře H-systému p. Smetku, napadl jsem veřejně v České televizi Klausovu amnestii atd.) a nemám proto rád nespravedlivé a neférové jednání, kterého jsem zde svědkem.

Proto dovolu, aby se vyjádřil veřejně k volební kampani, která právě v Mnichovicích probíhá.

1. LÍDR „MNICHOVICE – MĚSTO NA VAŠÍ STRANĚ“ MGR. PECKOVÁ

Jako neférové považuji přivlastňování úspěchů druhých (MATES, Duhové šatny a mnoho dalších). Většina úspěchů, která byla dosažena v posledním volebním období, byla výsledkem práce již předchozího zastupitelstva, jehož pí. Pecková nebyla členkou a navíc na dokončení těchto projektů se podílelo celé zastupitelstvo, (...). Navíc pí. Pecková byla zastupitelkou za ODS, takže nerozumím proklamacím ve volebním programu o tom, co se tomuto novému uskupení povedlo, když dosud neexistovalo.

Dále považuji za neférové sbírání volebních hlasů na hlavním bodě volebního programu tohoto uskupení „*Nechceme ubytovny na Božkově*“. Vždyť přece toto nechtějí ani ostatní volební uskupení. (...)

Také hned další druhý bod volebního programu tohoto uskupení je populistický - „*Chceme, aby se mnichovické děti měly kde učit a nemuseli jsme je vozit do Prahy*“. Samozřejmě to chceme všichni. Ale víme všichni, kolik mnichovických dětí naší školu opravdu navštěvuje? Je to přibližně jen polovina všech žáků!! Mnichovické děti tudíž mají kam chodit do školy, dokonce se dá říct, že pro mnichovické děti je škola zbytečně velká. (...)

2. LÍDR „TOP 09“ JUDR. ZENKL

Neférové jednání spatřuji v sebechvále a slibech ohledně nového územního plánu. Dle vyjádření řady obyvatel obce a analýzy několika nezaujatých architektů a právníků je tento plán špatný a pravděpodobně bude soudně napaden pro procesní pochybení. Dále hrozí, že město Mnichovice bude nuceno uhradit škody vzniklé některým majitelům nemovitostí. Také střet zájmů tohoto lídra je evidentní, když během plnění funkce zastupitele a hlavního spoluvůdce územního plánu zakoupil 3 pozemky v k. ú. Mnichovice u Říčan.

3. LÍDR „VOLBA PRO MĚSTO – VOLBA PRO MNICHOVICE“ ING. SCHNEIDER

Zatím jsem žádné neférové jednání nezaznamenal.

4. LÍDR „KDU – ČSL MGR. ROVENSKÝ

Zatím jsem neobjevil volební program tohoto zastupitele pro Mnichovice, pouze celostátní hesla strany.

Vzhledem k tomu, že se pomalu blíží k důchodovému věku a pomýšlím na přestěhování se „na stará kolena“ do Mnichovic, není mi politická situace v Mnichovicích lhostejná. Jelikož právě nově zvolení zastupitelé mají dát základ příštímu rozvoji Mnichovic, mám obavu, že rozpočet obce už dále neumožní výstavbu nových chodníků, silnic, inženýrských sítí apod. a životní kvalita tak v Mnichovicích bude klesat.

(...)

PROTO VOLTE S ROZMYSLEM!

JUDr. Kamil Kydalka

Článek v obecním zpravodaji

Seznamte se s obsahem článku JUDr. Kamila Kydalky publikovaném v periodiku *Život Mnichovic* (7/2014), které vydává a distribuuje Městský úřad v Mnichovicích. (Znění textu převzato z webových stránek obce, dostupné z: < <http://old.mnichovice.cz/images/ZM/2014-07.pdf>>)

Může být otazník na začátku? Díl druhý, povolební.

Milí spoluobčané Mnichovic, v úvodu krátkého komentáře dovoluji, abych poděkoval všem voličům, kteří zvážili odpovědně skutečnost, komu dát v obecních volbách svůj hlas. Dnešního dne již výsledky voleb známe. Zatím nevíme, jak nám to na radnici dopadne. Kdo s kým, proti komu a jak dlouho? Necháme se překvapit. Volební účast přes 60 procent je však velmi pěkný výsledek a svědčí o tom, že radě občanů není osud obce lhostejný.

V návaznosti na článek pana Rovenského „Může být otazník na začátku?“ z posledního čísla *Života Mnichovic*, si dovoluji pár řádků, byť asi nebudou až tak o otaznících. Poté, co jsem si článek přečetl, mě kontaktovalo více lidí, jak budu na poměrně urážlivý článek reagovat. S ohledem na výsledek voleb, kde strana pana Rovenského se do zastupitelstva obce vůbec nedostala, mi nějaká radikální reakce asi nestojí vůbec za řeč. Pan Rovenský tímto článkem v podstatě „odstřelil“ sám sebe a i svoji stranu KDU-ČSL. Nicméně, položím otázku: Měl obsah článku pana Rovenského nějaký vliv na volební výsledky? Myslím si, že ano. Lidé, kteří ani k volbám jít nechtěli, se v důsledku tohoto článku rozhodli jinak. K volbám šli a straně pana Rovenského vystavili nepřelichotivý účet. Do zastupitelstva se vůbec nedostala.

Pane Rovenský, ptám se Vás, zda se za urážlivý obsah článku nechcete omluvit panu starostovi Schneidrovi, těm tzv. „estébáckým kumpánům“ a tomu „bolševickému soudci“? Pokud jste ve svém slovním

cvičení myslel moji maličkost, upozorňuji Vás, že jsem nebyl nikdy v žádné straně. Jinak slovo bolševický, bolševik, pochází z ruštiny z doby říjnové revoluce v tehdejší Rusku v roce 1917. Tak nevím, v Rusku jsem nikdy nebyl a členství ve straně soudruha Vladimíra Iljiče Lenina mě nějak minulo. Víte, pane magistře, u osoby, která pracuje jako náměstek ministra kultury, bych očekával větší znalosti z historie. Přivítal bych, kdybyste se v dalším čísle *Života Mnichovic* omluvil všem zúčastněným, které jste svým článkem pourážel, popřípadě upřesnil, koho jste svými zasvěcenými výrazy vůbec myslel. Nebojte se, žalovat Vás osobně nebudu, nemám čas běhat po soudech kvůli nesmyslným slovům, které považuji za výstřelek osoby, která prostě neunesla předvolební boj. To ale nemohu vyloučit u ostatních zúčastněných.

Nyní bych si závěrem dovolil trochu zaspokulovat o tom, jak bude zastupitelstvo složeno co do funkcí starosty, místopředsedy a případně dalších. To je ten otazník z úvodu mého článku.

S ohledem na výsledky voleb je jasné, že máme pouze tři varianty, čtvrtou zatím ani neberu v úvahu (velká koalice všech tří stran). Máme možnost jedné větší koalice (pan Schneider a paní Pecková), nebo dvou menších koalic (pan Schneider a pan Zenkl nebo paní Pecková a pan Zenkl). Asi možná tuším, jak to dopadne, ale přeci si jen dovoluji na nově zvolené zastupitele apelovat, aby zvážili, s kým se do budoucna spojí. Vítězem voleb

v absolutních číslech hlasů a procent je strana pana Schneidra. Jelikož však hlasy pro stranu pana Rovenského v podstatě propadly, v rámci dopočtů došlo k situaci, kdy obě dvě nejsilnější strany mají po pěti mandátech, strana TOP 09 jeden mandát. V následujícím období čeká obec další práce na čističce odpadních vod (kromě i dalších) a v tomto směru se mi jeví i jako logické, aby tyto práce vedl dosavadní starosta pan Schneider. Je vzdělán v oboru, je stavební inženýr. Upřímně si nedovedu představit, jak toto dílo řídí osoby s humanitním vzděláním. Sám osobně bych se do něčeho takového vůbec nepouštěl, jelikož si myslím, že by to asi dopadlo katastrofou. A taková katastrofa teď hrozí i našemu menšímu městu. Nechci strašit, ale jisté obavy mám.

Jazýčkem na vahách ve složení zastupitelstva se stává sice poražený, ale v této chvíli vítěz voleb pan Zenkl. Znáám jej asi třicet let, mohu mít výhrady k některým jeho krokům v minulém zastupitelstvu, ale nelze přehlédnout jednu věc. Má za sebou již práci v minulém období a je to člověk i ryze pragmatický. Doufám, že se ve finále rozhodne správně, aby ke katastrofě nedošlo.

Tak a dost již úvah o otaznících, neúspěšných politikách a podobně. Necháme to celé na další dny. Třeba budu mile překvapen, jak to nakonec dopadne. Milému čtenáři, který dospěl až sem, děkuji za pozornost a přeji co nejdříve babí léto.

Kamil Kydalka – zatím chatař

Zadání a otázky k textům

Předseda Městského soudu v Praze podal jakožto kárný žalobce na základě podnětu Mgr. Petry Peckové, která je v obou příložených dokumentech – předvolebním letáku a článku v obecním zpravodaji – soudcem Městského soudu v Praze JUDr. Kamilem Kydalkou napadána, návrh na zahájení kárného řízení u Nejvyššího správního soudu. Návrh byl podán pro skutek spočívající v tom, že v průběhu volební kampaně před komunálními volbami konanými ve dnech 10. a 11. září 2014 nechal kárný obviněný roznést do poštovních schránek voličům v obci Mnichovice agitační leták a po proběhnutí voleb vydal v periodiku *Život Mnichovic* (7/2014) článek rozebírající možné koalice.

Zamyslete se nejprve samostatně a poté ve trojicích či čtveřicích nad odpověďmi na tyto otázky:

1. Měl by být JUDr. Kamil Kydalka dle vašeho názoru za své projevy kárně potrestán?
Jakou svou povinnost měl případně porušit?

---

2. Jaké argumenty nalézáte pro a proti jeho potrestání?

Vybraná ustanovení zákonů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR

Moc soudní

Čl. 81

Soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy.

Čl. 82

(1) Soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí. Jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat.

(2) Soudce nelze proti jeho vůli odvolat nebo přeložit k jinému soudu; výjimky vyplývající zejména z kárné odpovědnosti stanoví zákon.

(3) Funkce soudce není slučitelná s funkcí prezidenta republiky, člena Parlamentu ani s jakoukoli funkcí ve veřejné správě; zákon stanoví, se kterými dalšími činnostmi je výkon soudcovské funkce neslučitelný.

Listina základních práv a svobod

Čl. 17

(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.

(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu...

(4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

Čl. 44

Zákon může soudcům a prokurátorům omezit právo na podnikání a jinou hospodářskou činnost a právo uvedené v čl. 20 odst. 2; zaměstnancům státní správy a územní samosprávy ve funkcích, které určí, též právo uvedené v čl. 27 odst. 4; příslušníkům bezpečnostních sborů a příslušníkům ozbrojených sil též práva uvedená v čl. 18, 19 a čl. 27 odst. 1 až 3, pokud souvisí s výkonem služby. Osobám v povoláních, která jsou bezprostředně nezbytná pro ochranu života a zdraví, může zákon omezit právo na stávkou.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích Práva a povinnosti soudců a přísedících

§ 79

(1) Soudci a přísedící jsou při výkonu své funkce nezávislí a jsou vázáni pouze zákonem. Jsou povinni vykládat jej podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a rozhodovat v přiměřených lhůtách bez průtahů, nestranně a spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem.

(2) Nikdo nesmí narušovat nebo ohrožovat nezávislost a nestrannost soudců a přísedících.

§ 80

(1) Soudce a přísedící je povinen vykonávat svědomitě svou funkci a při výkonu funkce a v občanském životě se zdržet všeho, co by mohlo narušit důstojnost soudcovské funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů. Soudce je povinen podávat oznámení o osobním zájmu, o činnostech, majetku, příjmech a závazcích podle zvláštního právního předpisu.

(2) V zájmu záruk nezávislosti a nestrannosti výkonu soudcovské funkce soudce zejména

- a) je povinen prosazovat a obhajovat nezávislost soudnictví a jeho dobrou pověst,
- b) je povinen chovat se tak, aby nezavdal příčinu ke snížení důvěry v soudnictví a důstojnosti soudcovské funkce,
- c) je povinen odmítnout jakýkoliv zásah, nátlak, vliv, přání nebo žádost, jejichž důsledkem by mohlo být ohrožení nezávislosti soudnictví,
- d) se nesmí při výkonu své funkce nechat ovlivnit zájmy politických stran, veřejným míněním a sdělovacími prostředky,
- e) musí vystupovat nezaujatě a ke stranám nebo účastníkům řízení přistupovat bez ekonomických, sociálních, rasových, etnických, sexuálních, náboženských nebo jiných předsudků,
- f) dbá svým chováním o to, aby jeho nestrannost nebyla důvodně zpochybňována.

(3) Soudce je povinen vykonávat svou funkci v souladu se zájmem na řádném výkonu soudnictví. Při své rozhodovací činnosti soudce zejména

- a) je povinen poskytnout každému účastníku řízení nebo straně soudního řízení anebo jejich zástupcům plnou možnost k uplatnění jejich

práv; nesmí však od nich, s výjimkou případů stanovených zákony o řízení před soudy, jednostranně přijímat nebo jim podávat informace nebo s nimi jednat o skutkové podstatě projednávané věci nebo o procesních otázkách, které na ni mohou mít vliv,

b) dbá o to, aby jeho rozhodnutí bylo srozumitelné a pečlivě odůvodněno.

(4) Soudce je povinen při své činnosti mimo výkon funkce soudce a při výkonu svých politických práv si počínat tak, aby tato činnost neohrožovala nebo nenarušovala důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudu nebo nenarušovala důstojnost soudcovské funkce anebo mu nebránila v řádném výkonu funkce soudce.

(5) Soudce je povinen ve svém osobním životě svým chováním dbát o to, aby nenarušovalo důstojnost soudcovské funkce a neohrožovalo nebo nenarušovalo důvěru v nezávislé, nestranné

a spravedlivé rozhodování soudů. Soudce zejména

a) nesmí umožnit, aby jeho funkce byla zneužita k prosazování soukromých zájmů,

b) nesmí působit jako rozhodce nebo zprostředkovatel řešení právního sporu, zastupovat účastníky soudního řízení nebo jako zmocněnec poškozeného nebo zúčastněné osoby v soudním nebo správním řízení, s výjimkou zákonného zastoupení a případů, v nichž půjde o zastupování dalšího účastníka řízení, v němž je účastníkem i sám soudce.

(6) Soudce je povinen zachovávat náležitou úctu k ostatním soudcům, jiným osobám vykonávajícím právníká povolání a k ostatním zaměstnancům soudu a k účastníkům nebo stranám soudního řízení. Ve vztahu k zástupcům účastníků nebo zástupcům stran soudního řízení je povinen se zdržet projevů sympatií, náklonnosti nebo negativních postojů.

Nález Ústavního soudu

Shrnutí nálezu I. ÚS 2617/15 ze dne 5. 9. 2016 K omezení svobody projevu; ke zdrženlivosti soudce v projevech týkajících se politické soutěže

Argumenty, které vzal ÚS v úvahu při posuzování ústavní stížnosti JUDr. Kamila Kydalky:

Skutečnost, že určitá osoba zastává funkci soudce, ji nezbavuje svobody projevu ve smyslu čl. 17 Listiny a čl. 10 Úmluvy.

Dle judikatury ESLP náleží svoboda projevu i státním zaměstnancům a soudcům, ale podle čl. 10 odst. 2 podléhá svoboda projevu omezení, protože soudní moc musí požívat důvěry veřejnosti ve svou nestrannost. Proto soudce:

- se musí zdržet projevů, které zpochybňují samotnou podstatu základních principů;
- má povinnost loajality vůči těmto základním principům a hodnotám demokratického státu;
- má povinnost zdrženlivosti, aby nenarušoval důvěru v nestrannost a nezávislost soudní moci;
- se musí podřídit i požadavku na odstupení od politické soutěže, zdrženlivosti v projevech týkajících se politické soutěže, zejména veřejného hodnocení jednotlivých kandidátů či volebních stran a uskupení nebo tvorby politických koalic.

Každý případ porušení svobody projevu soudce je nutné posuzovat individuálně s přihlédnutím ke všem okolnostem, zejména:

- postavení soudce, který výrok pronesl;
- místu a způsobu projevu;
- obsahu jeho výroků a celkovému kontextu, ve kterém byly výroky učiněny.

ESLP rozlišuje skutkové tvrzení x hodnotový soud, a to tak, že skutkové tvrzení lze ověřit dokazováním, hodnotový soud nikoli.

V případě JUDr. Kydalky ale tyto dvě roviny často nebyly zcela oddělitelné, šlo o hybridní výroky, neboli hodnotové soudy se skutkovým

základem. Je nutné určit, do jaké míry mají tyto hybridní výroky skutkový základ a zda nejsou vzhledem k prokázanému skutkovému základu přehnané. Je také nezbytné vzít v úvahu celkový ton i okolnosti případu.

Ústavní soud si při posuzování stížnosti položil následující otázky:

1. Jaký byl výrok? Skutkové tvrzení, hodnotový soud? Zde hybridní charakter: převažoval zcela prvek hodnocení (soudce hodnotil kampaň čtyř politických stran).
2. Byl projev v příkrém rozporu se základními hodnotami demokratického právního státu? Došlo k porušení povinnosti loajality? Nikoli, projev se netýkal těchto otázek.
3. Nenarušil soudce důvěru veřejnosti v nestrannost a nezávislost soudní moci? Soudce si musí udržovat odstup od zbylých složek státní moci. Povinnost vznikla přijetím funkce soudce, zavázal se k ní i ve svém osobním životě. Hromadná distribuce letáků je výrazným vstupem do místní veřejné debaty, s cílem ovlivnit co největší množství lidí. Soudce se podílel na kampani jedné strany.
4. Byl v projevu obsažen odkaz na funkci soudce? Pokud ano, je na místě přísnější posuzování. Ano, v případě předvolebního letáku byl přímý odkaz na funkci – působení na Městském soudu v Praze. V druhém případě sice odkaz na funkci soudce uveden nebyl, avšak s ohledem na předchozí vydání letáku bylo čtenářům článku jasné, že podepsaný je soudce – proto je nutné i tento projev posuzovat přísně.
5. Jednalo se o projev, který se týkal otázek souvisejících se správou a organizací soudnictví a justičních reforem? (Tyto pojímají vysokou míru ochrany.) I v takových případech však musí soudce při svých projevech zachovávat rozvážnost a opatrnost a zapojovat se do politického boje pouze v nezbytné míře. Zde se nejednalo o tento typ projevu
6. Jaká případná sankce je přiměřené povahy a závažnosti? Bylo pouze konstatováno kárné provinění (což je sankcí samo o sobě), žádná jiná sankce nebyla uložena.

Ústavní soud došel ve svém nálezu k následujícím závěrům:

- Stěžovatel se svými projevy sám ze své iniciativy aktivně, otevřeně a s nadměrnou intenzitou zapojil do politické soutěže a tím porušil povinnost zdrženlivosti.
- Pro zachování důvěry veřejnosti v soudní moc je nezbytné, aby si soudci udržovali i ve svých projevech odstup od politické soutěže, a to na jakékoli úrovni, včetně místní.
- Soudci se nemohou podílet na kampani politických stran, hnutí, volebních seskupení či konkrétních politiků. Stejně není namístě, aby se snažili ovlivnit podobu koalic v zastupitelstvu.
- Takové projevy narušují důvěru veřejnosti, že budou soudci rozhodovat podle práva, a nikoli podle politických zájmů.

Rozsudek ESLP č. 29492/05

Kudeshkina proti Rusku – shrnutí rozsudku Evropského soudu pro lidská práva č. 29492/05 ze dne 26. února 2009

Soudkyně městského soudu v Moskvě Olga Borisovna Kudeshkina byla přidělena k významné korupční trestní kauze týkající se zneužití pravomoci veřejného činitele vyšetřovatele Zajtseva. Během řízení si ji měla zavolat předsedkyně soudu a ptát se jí na několik otázek týkajících se probíhajícího řízení. Následně byla kauza stěžovatelce odebrána. Stěžovatelka si následně stěžovala na předsedkyni soudu, že na ni vytvářela v této kauze nátlak. Její stížnosti nebylo vyhověno, případ jí byl odebrán, protože předsedkyně nesouhlasila se způsobem, kterým stěžovatelka vedla výslechy a řízení. O několik měsíců později kandidovala stěžovatelka ve všeobecných volbách do ruské dумы. Vě své volební kampani, po jejíž trvání byla dočasně uvolněna z výkonu funkce soudce se soustředila na justiční reformu. Dala mimo jiné rozhovor dvěma novinářům, ve kterém byla velmi kritická na adresu ruského soudnictví. Do dумы nebyla zvolena, a po volbách se tak vrátila k výkonu své funkce na městském soudě v Moskvě.

Následně byla soudkyně na žádost předsedy moskevské soudní unie odvolána kárnou komisí ze své funkce, protože se měla během kampaně chovat způsobem, který byl neslučitelný s postavením a autoritou soudce. Měla rozšiřovat „lživé a nepravdivé výmysly založené na fantazii, vědomě falešných a zkreslených informacích“. Dále měla zveřejnit zvláštní skutkové okolnosti týkající se trestního řízení ve věci p. Zajtseva předtím, než rozsudek v této věci nabyl právní moci.

Stěžovatelka se proti rozhodnutí kárné komise bránila soudní cestou, požadovala přitom, aby v její věci nerozhodoval místně příslušný městský soud v Moskvě, jehož soudci museli být ve věci týkající se jí a předsedkyně tohoto soudu podjatí. Její námitce však nebylo vyhověno. Městský soud v Moskvě dospěl ke stejným závěrům jako kárná komise, dodal přitom, že i v době trvání volební kampaně, kdy byla stěžovatelka uvolněna

z funkce, byla vázána předpisy vztahujícími se k výkonu funkce soudce, jako je například Etický kodex soudce v Ruské federaci. Stěžovatelka se proti rozhodnutí odvolala k nejvyššímu soudu, ten však její odvolání odmítl.

Evropský soud pro lidská práva vzal v úvahu následující aspekty:

- Způsob, jakým byla stěžovatelka odvolána z případu vyšetřovatele Zajtseva (existence svědeckých výpovědí od přísedících v senátu stěžovatelky a administrativní pracovnice soudu).
- Skutečnost, že vnitrostátní orgány nereagovaly odpovídajícím způsobem na námitky stěžovatelky, že byla vystavena tlaku.
- Stěžovatelka veřejně kritizovala chování činníků, přičemž nátlak je v ruské justici častým problémem.
- Stěžovatelka vznesla otázku významného veřejného zájmu, která musí být otevřena širší debatě v demokratické společnosti.
- Přes určitou míru přehánění a zobecnění byla vyjádření stěžovatelky založena na skutečných důvodech, a následně je proto lze vnímat jako férové komentáře velkého významu pro veřejnou debatu.
- Argumenty stěžovatelky nebyly zváženy ve vnitrostátním řízení a byly jí odepřeny významné záruky.
- Odvolání z funkce soudkyně představovalo zcela zásadní sankci, kterou lze označit za natolik tvrdou, že má odrazující efekt pro budoucí uplatňování svobody projevu.

Soud tak dospěl čtyřmi hlasy ku třem k závěru, že namítaným zásahem do práv stěžovatelky nedošlo k nastolení spravedlivé rovnováhy mezi soupeřícími zájmy, kterými byly potřeba chránit autoritu justice a ochranu pověsti a práv jiných na straně jedné a potřeba chránit právo stěžovatelky na svobodu projevu na straně druhé.

Došlo tak k porušení čl. 10 Úmluvy, práva na svobodu projevu stěžovatelky.

04. Soudcovské rozhodování – heuristiky a zkreslení

Klíčová slova

decision making, ukládání trestů, heuristika, zkreslení, efekt ukotvení, kotva

Abstrakt

Profesní etika se zabývá tím, jak činit rozhodnutí v řadě situací. Rozhodnutí přitom bývají považována za výsledky vědomého procesu zvažování alternativ. Tato lekce se zaměřuje na to, jaké nevědomé vlivy na naše rozhodování při naplňování konkrétních profesních povinností působí nebo působit mohou. Pomocí dvou experimentů studenti mohou nahlédnout na obtíže spojené s rozhodováním v souvislosti s vlivy, které nelze od rozhodování zcela oddělit. Lekce je zaměřena především na soudcovské rozhodování, na kterém je problematika demonstrována, rozhodování a mimoprávní vlivy na něj se však týkají i ostatních právních profesí.

Cíle lekce

- Studenti jsou si vědomi toho, co všechno může mít vliv na rozhodování.
- Studenti si uvědomují skrytá rizika ovlivnitelnosti při rozhodování.
- Studenti chápou, že jejich rozhodování stejně jako rozhodování ostatních právníků je často nevědomě subjektivní a zkreslené, a to navzdory vlastnímu přesvědčení o objektivnosti.
- Studenti znají pojmy „heuristika“, „zkreslení“ a „kotva“ a umí uvést jejich příklady.

Harmonogram / 90 minut

1. Úvodní otázky / 5 minut
2. Diskuse: příklady rozhodnutí / 15 minut
3. Práce s případem „František Novák“ / 20 minut
4. Práce s případem „Ukradená čokoláda“ / 10 minut
5. Vyhodnocení „František Novák“: zkreslení / 10 minut
6. Vyhodnocení „Ukradená čokoláda“: efekt ukotvení / 10 minut
7. Výklad s prezentací / 10 minut
8. Závěrečné shrnutí / 10 minut

Materiály a pomůcky

- Počítač a projektor
- Powerpointová prezentace
- Zadání případu „František Novák – hezoun“ (kopie pro každého studenta)
- Zadání případu „František Novák – vazoun“ (kopie pro každého studenta)
- Zadání případu „Ukradená čokoláda“ (dvě verze – kopie jedné verze pro každého studenta; upozornění: každou z verzí je potřeba vytisknout oboustranně na jeden list)
- Excelová tabulka pro výpočet trestů

Přílohy

1. Zadání případu František Novák“ (dvě varianty)
2. Zadání případu Ukradená čokoláda (dvě varianty)
3. Excelová tabulka s poznámkami ke zpracování výsledků / na vyžádání na friedel@prf.cuni.cz
4. Powerpointová prezentace / na vyžádání na friedel@prf.cuni.cz

Hlavní zdroje

HERRING, J. *Legal Ethics*. Oxford University Press, 2014, s. 1–44.

KAHNEMAN, D. *Myšlení: rychlé a pomalé*. Brno: Jan Melvil, 2012, s. 117–210.

HURYCH, J. Heuristika kotvy v právním rozhodování: čas pro psychologickou intervenci? *Jurisprudence*. 2019 (v tisku)

HURYCH, J. *Psychologické aspekty procesu hodnocení důkazů*. Právnická fakulta UK. Diplomová práce. 2018. Dostupné z: <<https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/95883>>

SVOBODA, Z. [et al.]. *Schola excludus*. Ústí na Labem: UJEP, Pedagogická fakulta, 2010. Dostupné z: <<https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/odborna-knihovna/schola-excludus-1596.html>>

ENGLISH, B., MUSSWEILER, T., STRACK, F. Playing Dice With Criminal Sentences: The Influence of Irrelevant Anchors on Experts' Judicial Decision Making. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 2006, roč. 32, č. 2, s. 188–200.

KOVALČÍK, M. Není Honzík jako Honzík: Příběh chlapce dvou tváří. In: *Člověk v tísni* [online]. 26. 1. 2011 Dostupné z: <<https://www.clovekvtisni.cz/neni-honzik-jako-honzik-pribeh-chlapce-dvou-tvari-95gp>>

Doplňující zdroje

HERRING, J. *Legal Ethics*. Oxford University Press, 2014, s. 176, 422–440.

McFARLANE, J. *The New Lawyer*. UBC Press. 2nd edition, 2017, Kapitola 8 Ethical Challenges for the New Lawyer, s. 186–217.

Mean and Standart Deviation. In: *Research Rundowns* [online]. Dostupné z: <<https://researchrundowns.com/quantitative-methods/mean-standard-deviation/>>

Popis lekce

1. Úvodní otázky

/ 5 min

Učitel zahájí lekci s tím, že dnes si studenti vyzkouší učinit několik rozhodnutí. Může to uvést těmito slovy:

- *Dnes si vyzkoušíte několik věcí rozhodnout. Až se stanete právníky, bude muset dennodenně činit řadu rozhodnutí, některá větší, jiná ohledně technických záležitostí. Co si myslíte, že má na vaše rozhodování vliv?*

Učitel zapisuje odpovědi studentů na tabuli. Může zaznít: pocit, předchozí zkušenost, vzdělání v oboru, přínosnost rozhodnutí, názory ostatních atp. Studenti pravděpodobně neuvedou „zkreslení“, učitel je tedy doplní s tím, že tento důležitý aspekt, který má na naše rozhodování vliv, se ukáže na konci této lekce.

2. Diskuse

Příklady rozhodnutí / 15 min

(Je nutné ohlídat, aby byla diskuse svižná a nezaбрала více času, jedná se pouze o úvodní aktivitu.)

Učitel postupně promítá v powerpointové prezentaci příklady rozhodnutí a studenti ve dvojicích u každého případu rozhodují, zda uvedené jednání bylo či nebylo v souladu s etickými pravidly či morálními normami (zadání lze alternovat).

Příklady jsou záměrně velmi jednoduché, některé zcela zřejmé, některé na pomezí. Cílem je podnítit diskusi – studenti jednak musí řešit konkrétní případy, jednak mají následně pojmenovat svůj myšlenkový pochod a podepřít ho argumenty.

Tip pro podporu diskuse: Učitel nechá u každého příkladu hlasovat, zda bylo dané rozhodnutí správné nebo v souladu se zákonem (ano/ne). A následně se ptá na konkrétní důvody:

- *Proč jste rozhodli takto?*
- *Podle čeho jste se rozhodovali?*
- *Co bylo zdrojem vašeho rozhodnutí?*
- *O co jste se opřeli?*

Správné odpovědi:

1. příklad – NE, střet zájmů;
2. příklad – ANO, profesní odpovědnost;

3. příklad – NE, mlčenlivost;

4. příklad – NE, profesní odpovědnost.

Podrobnosti ke správným odpovědím jsou uvedeny v poznámkách v powerpointové prezentaci, nicméně není nutné je zmiňovat všechny – smyslem cvičení je především to, aby si studenti uvědomili důvody pro rozhodování. Učitel zapisuje na tabuli odpovědi studentů na otázku:

- *Na základě čeho jste se rozhodovali?*

Studenti obvykle uvádějí následující vlivy:

- právní úprava;
- vzdělání;
- etické kodexy;
- jiné (svědomí, osobní hodnoty, zkušenosti z praxe, rozhodovací praxe kárných senátů, společenské hodnocení, ...).

Tento seznam je dobré nechat viditelně na tabuli po zbytek lekce a v případě potřeby se k jednotlivým bodům vracet.

Na závěr učitel aktivitu shrne s tím, že na rozhodování působí celá řada vlivů. Rozhodování v oblasti práva má navíc obvykle vysoký význam a výsledné rozhodnutí může významně ovlivnit adresáty práv povinností, a proto je důležité zkoumat, jakým způsobem rozhodování probíhá a co na něj má vliv. Cílem této aktivity bylo zmapovat, co všechno má na naše rozhodnutí vliv. (Každá profese s sebou navíc nese speciální povinnost.)

3. Práce s případem

František Novák / 20 min

Studenti budou v konkrétním případě rozhodovat, zda by za trestný čin krádeže udělili trest podmíněný či nepodmíněný. Každá skupina má k dispozici drobně odlišné zadání (jedna s fotkou „hezouna“, druhá s fotkou „vazouna“) to však studenti nevědí a je nutné ohlídat, aby se to nedozvěděli předčasně. Smyslem aktivity je sledovat, zda na udělování trestu má vliv vzhled obžalovaného.

Učitel může uvést aktivitu například těmito slovy:

- *Představte si, že jste absolvovali fakultu, jste právníci a vykonáváte povolání soudce. Jste na*

trestním úseku Obvodního soudu pro Prahu 8. Budete rozhodovat o trestném činu ublížení na zdraví.

Studenti vyšších ročníků mohou shrnout, jaká je právní úprava trestného činu ublížení na zdraví (budou ji pak mít nicméně k dispozici i na papíře) a jak se liší trest podmíněný od nepodmíněného. Poté se studenti rozdělí do pětičlenných skupin. Je nutné, aby skupiny byly stejně velké. Ideální je rozdělit studenty tak, aby stejný počet mohl dostat zadání „hezoun“ a stejný počet zadání „vazoun“. Každá skupina si zvolí svého vedoucího – předsedu senátu. Jeho úkolem bude vést sčítání hlasů a nahlásit výsledek.

Učitel pokračuje slovy:

- Máme zde několik soudních senátů. Každý senát má svého předsedu, který bude vést jednání a zaznamená výsledek hlasování. Prosím, jednejte pokud možno tiše, ať neovlivňujete ostatní senáty.*

Poté učitel dá každému studentovi kopii zadání např. tak, že všichni ve skupině A a B mají zadání s fotografií „hezouna“ a všichni ve skupině C a D mají zadání s fotografií „vazouna“. Důležité je, aby studenti z různých skupin nezjistili, že mají v zadání odlišnou fotografii člověka, o jehož trestu mají rozhodovat. Alternativně je možné přidat zadání bez fotografie a sledovat, jak rozhodnou skupiny s tímto zadáním.

Následuje samostatná práce a sčítání výsledků ve skupinách. Každý si má nejprve samostatně přečíst zadání a rozhodnout, zda udělí trest podmíněný nebo nepodmíněný. Vedoucí skupin pak sečtou výsledky. Učitel obchází skupiny a podporuje je v diskusi. V mezičase si také na tabuli připraví tabulku pro sčítání hlasů.

Vzor tabulky:

skupina	podmíněný trest	nepodmíněný trest
A	např. 1	např. 3
B	např. 2	např. 2
C		
D		
celkem		

Vedoucí skupin nahlásí učiteli výsledky (kolik členů hlasovalo pro podmíněný a kolik pro nepodmíněný trest), učitel to zapíše na tabuli a udělá

finální součet (zatím bez ohledu na fotografie v zadání). Poté nechá studenty pojmenovat důvody, pro které udělili podmíněný/nepodmíněný trest. Pravděpodobně se nebudou vztahovat ke vzhledu obviněného. Je dobré tyto důvody stručně zaznamenat na tabuli, aby bylo možné se k nim později vrátit. Učitel zakončí aktivitu s tím, že se k ní ještě stručně ke konci hodiny vrátí. Pokud by „prozradil“ její smysl již nyní, studenti by byli nadále obezřetnější.

4. Práce s případem

Ukradená čokoláda / 10 min

Studenti budou v konkrétním případě rozhodovat, jak vysoký trest odnětí svobody by udělili za spáchání trestného činu krádeže, respektive zda by vůbec trest odnětí svobody udělili.

Studenti zůstávají na první pohled nerozděleni do skupin, každý pracuje samostatně. Ve skutečnosti mají dva druhy zadání, které se od sebe drobně liší. Učitel rozdává zadání ideálně tak, aby studenti se stejnou verzí seděli například v jedné řadě; vizuální oddělení učiteli usnadní následnou práci. Opět je důležité dbát na to, aby studenti o odlišnosti v zadání nevěděli. Rozdíl spočívá v tom, že v jedné verzi je použita tzv. kotva ve výši jednoho roku, ve druhé verzi je kotva ve výši tří let. Drobně se také liší další otázky v zadání, ty však slouží především k odvedení pozornosti studentů od předmětu experimentu (tj. možnosti ovlivnění rozhodování kotvou). Smyslem cvičení je snaha ve zjednodušené podobě simulovat experiment dokládající vliv kotev na rozhodování v právu. Zadání je tak záměrně vystavěno tak, aby působilo dojmem, že úkol míří na posuzování množství informací, které má soudce sdělovat tisku.

Učitel aktivitu uvede:

- Opět si představte, že jste absolvovali fakultu, jste právníci a vykonáváte povolání soudce. Opět jste na trestním úseku Obvodního soudu pro Prahu 8. Na stůl se vám dostal následující případ, pečlivě si jej přečtěte. Pro řešení je velmi důležité, abyste případ řešili samostatně.*

Pak učitel rozdává zadání a když vidí, že si ho studenti přečetli, pokračuje:

- Příklad jste si prostudovali, přemýšlíte, co s ním, když tu najednou zazvoní telefon. Prosím, otočte list, a postupujte dále podle pokynů zde uvedených.*

Po vypracování úkolů učitel informuje studenty, že v tuto chvíli se jich bude ptát jen na odpověď na „doplňující otázku“, tj. výši trestu, který by udělili. Postupně se tedy ptá všech studentů s kotvou jednoho roku, aby mu sdělili, jak vysoký trest se rozhodli udělit. Výsledky zapisuje do excelové tabulky do jednoho sloupce. (Pokud tabulku viditelně promítá, je vhodné, aby z označení sloupců ještě nebylo patrné, že studenti měli odlišná zadání. Např. zobrazovat tabulku až od druhého řádku.)

Vzor tabulky:

kotva 1 rok	počet měsíců	kotva 3 roky	počet měsíců

Následně učitel vyzve všechny studenty s kotvou tři roky, aby mu postupně sdělili, jak vysoký trest se rozhodli udělit oni. Výsledky, přepočtené na měsíce, zapisuje do excelové tabulky do dalšího sloupce. Následně využije funkce „průměr“ a zjistí průměrné hodnoty pro skupinu s kotvou jeden rok a pro skupinu s kotvou tři roky. Aktivitu zakončí tak, že poděkuje studentům za data, a uvede, že se k případu opět vrátí později.

5. Vyhodnocení případu

František Novák: zkreslení / 10 min

Učitel na dalším snímku v powerpointové prezentaci promítne fotografii „hezouna“ a ptá se:

- *Jak jste rozhodli o Františku Novákovi?*

V danou chvíli ti, kdo měli jiný obrázek, zjistí, že pracovali s odlišným zadáním. Učitel uvede, že skupiny A a B měly jiný obrázek než skupiny C a D, a ukáže obě fotografie najednou. Zeptá se studentů, zda obrázek mohl mít vliv na výsledek jejich rozhodování.

Ideálně by skupiny A a B (zadání „hezoun“) měly mít jiný poměr ukládání podmíněných a nepodmíněných trestů než skupiny C a D (obrázek „vazouna“). Pokud toto výsledky neukazují, učitel může uvést, že je dobře, že se studenti nenechali zmást.

Poznámka autorů: Během našeho prvního i druhého provedení této lekce dopadla aktivita překvapivě

jednoznačně tak, že „hezoun“ dostal nepoměrně více nepodmíněných trestů, kdežto u „vazouna“ se studenti mnohem více snažili udělit alternativní trest. Doporučujeme vyučujícím, aby si zaznamenávali výsledky z jednotlivých realizací této lekce. Studenty je na to možné upozornit.

Následuje reflexe aktivity a diskuse. Učitel se může ptát:

- *Kdo z vás ke vzhledu obžalovaného přihlížel?*
- *A proč jste to neuvedli v předchozí části lekce jako důvod pro rozhodnutí?*

Vzhled obžalovaného obvykle vliv na rozhodování studentů má, přičemž ze vzhledu vyvozují údaje, které v zadání nejsou uvedeny. V reálném případě má soudce k dispozici celou řadu údajů, nicméně opravdu se nenechá vzhledem účastníka řízení ovlivnit? Tímto se lekce dostává k etickému rozměru v uvažování nad tresty a v soudcovském rozhodování obecně. Učitel pokládá další otázky:

- *Je rozhodování v pořádku, pokud nelze zcela přesně určit, co ho ovlivňuje? Resp. když ho ovlivňuje celá řada vlivů, které si neuvědomujeme?*
- *Může být takové rozhodnutí, jež je ovlivněno mimoprávními vlivy, ke kterým dle textu zákona nemá být přihlíženo, správné?*
- *A nemělo by být součástí profesních povinností proti těmto vlivům bojovat?*

Diskuse může pokračovat v širším ohledu, týkajícím se ostatních právních profesí. Učitel se může ptát:

- *Jak myslíte, že by vzhled obžalovaného mohl nevědomě ovlivnit státního zástupce?*
- *A jaký vliv by mohl mít na obhájce obžalovaného?*

Pokud studenti rozhodli bez přihlídnutí ke vzhledu obžalovaného, je třeba je za to pochválit a v reflexi pracovat s výše uvedeným obvyklým řešením.

Jako inspirační zdroj pro tuto aktivitu lze uvést výzkum mezi českými pedagogy, na který upozornila organizace Člověk v tísni ve svém článku „Není Honzík jako Honzík: příběh chlapce dvou tváří“. (Článek je dostupný online z <<https://www.clovekv tisni.cz/neni-honzik-jako-honzik-pribeh-chlapce-dvou-tvari-95gp>>, více o výzkumu viz **Fakta pro učitele.**)

6. Vyhodnocení případu

Ukradená čokoláda: efekt ukotvení

/ 10 min

Učitel v první řadě prozradí, že smyslem aktivity „Ukradená čokoláda“ bylo vyzkoušet si (právě jen) efekt ukotvení, který by se měl projevit u navrhovaného trestu. Ostatní úkoly v zadání měly toliko rozptýlit pozornost studentů.

Následně učitel promítne excelovou tabulku s výsledky a vysvětlí, proč jsou hodnoty ve dvou různých sloupcích a v čem spočívala rozdílnost zadání. Nehledě na to, jestli experiment „vyjde“, tj. výsledky budou odpovídat výsledkům výzkumu, nebo ne, je korektní studenty upozornit, že tzv. zákon malých čísel ukazuje, že není-li výzkumný vzorek dostatečně velký, může generovat nahodilé výsledky. (V uvedených experimentech bylo vždy kolem 40 účastníků. Stanovení velikosti vzorku tak, aby se minimalizovalo riziko nahodilosti, spočívá v relativně složitém statistickém výpočtu. Experiment ve třídě tedy především slouží k efektivní ilustraci efektu ukotvení. I tyto výsledky si však učitel může pro své vlastní srovnání zaznamenat.)

7. Výklad s prezentací

/ 10 min

Učitel přejde k výkladu o kotvách v právu, ke kterému využívá powerpointovou prezentaci (zde jsou uvedeny komentáře k jednotlivým snímkům). Výklad navazuje především na druhý případ „Ukradená čokoláda“. Učitel může výklad o experimentech prokládat otázkami směrem ke studentům a nechávat je „uhodnout“ výsledek.

8. Závěrečné shrnutí

/ 10 min

Učitel se vrátí k otázce, kterou studentům položil na úplném začátku lekce:

- *Co všechno myslíte, že má vliv na to, jak se rozhodujete?*

Připomene také seznam vlivů napsaný na tabuli a zeptá se, zda nyní studenti chtěli něco doplnit. Ukazuje se, že sem patří také zkreslení, o kterém byla dnes řeč. Poté učitel stručně shrne smysl celé lekce. Jde především o to, aby si studenti uvědomili, že zcela nestranné a objektivní rozhodování právníků, na kterém je právo do široké míry založeno, je fikce. Rozhodovací proces znesnadňuje to, že na nás při něm působí nejrůznější vlivy. Je proto důležité o nich vědět a znát způsoby, jak se jim (alespoň částečně) bránit. V rámci lekce si studenti vyzkoušeli učinit nejrůznější rozhodnutí „nanečisto“. V realitě mají taková rozhodnutí dopad na životy konkrétních lidí. Právnícké rozhodování není matematika, nemá vždy jedno (a právě jedno) správné a jednoznačné řešení. Rozhodování je však důležitou součástí profesní odpovědnosti právníků. Proto je nutné, aby si studenti jako budoucí právníci uvědomovali, že na ně při rozhodování působí nevědomé vlivy.

Doplnění výuky

Učitel může studentům položit tyto opakovací otázky:

- *Jaké různé vlivy působí na naše rozhodování?*
- *Jak je možné se bránit efektu ukotvení? Jmenujte alespoň dvě možnosti.*

Diskusní otázky:

- *Je současný režim ukládání trestů v trestním právu morálně ospravedlnitelný?*
- *Daly by se do právního řádu ČR zavést nějaké mechanismy, které by bránily efektu ukotvení?*

Fakta pro učitele

Fotky v případě František Novák

Fotografie v zadáních pochází z těchto zdrojů:

- „hezoun“ – Pexels. Free stock photos [online]. Dostupné z: <<https://www.pexels.com/photo/man-sitting-on-bench-having-a-cup-of-coffee-374044/>>;

- „vazoun“ – ZINN, Brad. Waynesboro man pleads guilty to murder in girlfriend's slaying. In: *News Leader* [online]. Dostupné z: <<https://eu.newsleader.com/story/news/local/2018/10/22/waynesboro-man-guilty-murder-girlfriends-slaying/1728435002/>>.

Heuristika

Heuristika (z řeckého „umění objevovat“) představuje jednoduchou proceduru, která pomáhá najít adekvátní, i když často ne úplně přesné odpovědi na obtížné otázky. Zkráceně hovoříme o „hrubém odhadu“.

Lidé heuristiky využívají zpravidla v situacích, kdy se musí pro nedostatek času rozhodovat rychle nebo nemají o daném problému či situaci veškeré informace. Heuristiky většinou představují užitečný způsob řešení dané situace či problému, v některých případech však vedou k systematickým (tj. ne náhodným) chybám a zkreslením (anglicky „bias“).

Kotvy, efekt ukotvení

Výzkumy v oblasti psychologie naznačují, že efekt tzv. kotev funguje i v oblasti práva. K efektu kotvy dochází v situacích, ve kterých člověk uvažuje o konkrétní hodnotě neznámého množství před tím, než tuto hodnotu odhadne. Efekt spočívá v tom, že odhady se pohybují poblíž čísla, o kterém člověk uvažoval. Efekt kotvy je považován za jeden z důvodů zkreslení úsudku a v experimentální psychologii je mu věnována značná pozornost. Efekt ukotvení byl zkoumán například v oblasti obchodu – omezení výběru množství určitého zboží např. na 12 kusů povede ke zvýšení odběru v porovnání s neomezeným odběrem (kotva se zde navíc pojít s obavou z nedostatku daného zboží). Obdobně při jakémkoli vyjednávání o ceně má ten, kdo stanovuje cenu jako první – díky efektu ukotvení – výraznou výhodu.

Případ „Ukradené čokolády“ simuluje experiment, který prováděli němečtí psychologové. Ve svých experimentech prokázali, že efekt ukotvení může hrát významnou roli při soudcovském určování výše trestů. Experiment spočíval v tom, že vzorku 23 soudců a 19 státních zástupců (v Německu prochází stejným vzděláváním a v prvních letech praxe mezi pozicemi alternují) byl předložen obdobný scénář jako v této lekci, popsaný jako příběh. Materiál obsahoval čtyři strany popisu případu a důkazů připravených ve spolupráci s trestními soudci tak, aby co nejvíce odpovídal realitě. Kotva činila 1 rok a 3 roky a vznesla ji volající novinářka. V experimentu byli ovšem účastníci instruováni tak, že mají novinářku rovnou odmítnout. Následně si však měli představit, že se v kavárně potkají s kolegou a o telefonátu s novinářkou mu vyprávějí. Při tom měli určit, jak by ohodnotili odhad novinářky – zda byla její navržená trestní sazba nízká / patřičná / vysoká.

Následně byli účastníci experimentu požádáni, aby zaznamenali, jaký trest by v daném případě opravdu sami udělili. Výsledek: účastníci vystavení vyšší kotvě stanovovali v průměru podstatně vyšší tresty (33,38 měsíce) než účastníci vystavení nižší kotvě (25,43 měsíce). Tím bylo prokázáno, že efekt kotvy má vliv na rozhodování i ve chvílích, kdy kotva pochází z irelevantního zdroje (např. od novinářky, nikoliv trestní soudkyně).

V obdobném experimentu pak bylo prokázáno, že efekt kotvy ovlivňuje výsledek i v případě, že kotva pochází sice od profesionála (státního zástupce), ovšem současně v situaci, kdy soudci bylo známo, že státním zástupcem navržená výše trestu byla vybrána naprosto náhodně. V zadání experimentu stálo, že číslo státního zástupce vybral naprosto náhodně, bez použití své expertní zkušenosti. Zadané kotvy byly 3 a 9 měsíců.

V další modifikaci experimentu byla opět prokázána účinnost efektu ukotvení, a to dokonce v případě, kdy byli soudci před rozhodováním vystaveni kotvě spočívající v hodě zmanipulovanými kostkami. (U první sady kostek padala jen čísla 1 a 2, u druhé 3 a 6.) Hozená čísla měli soudci sečíst a zapsat do návrhu na potrestání, který zpracoval státní zástupce. V průměru soudci, kteří v součtu hodili 9, uložili trest 8 měsíců, soudci, kteří hodili v součtu 3, ukládali trest 5 měsíců. V navazujícím experimentu, který se konal po několika letech, účastníci již nehráli roli soudců, ale roli obhájců. Jejich úkolem bylo svými návrhy na výši trestu reagovat na návrh státního zástupce (opět ve dvou variantách vysoké a nízké kotvy – 34 a 12 měsíců). Výsledky experimentu ukázaly, že kotvicí efekt nejdříve vyslovených údajů (v tomto případě návrh státního zástupce) účinkuje i na návrhy na výši trestu vyslovené obhajobou. V právní praxi výsledek znamená snížení významu kontraktornosti řízení.

Efekt ukotvení přitom může hrát v právu významnou roli nejen při ukládání trestů, ale například i u určování výše odškodného v případech škody na zdraví či vyjednávání o kupní ceně.

Heuristika kotvy

Na pozadí heuristiky kotvy stojí několik v psychologii popsaných mechanismů. Jedná se o:

1. Nedostatečné odchýlení se od výchozí hodnoty – posuzovatel se od původní hodnoty neodchýlí dostatečně, protože odchylku ukončí ihned, když se mu nová hodnota jeví jako přijatelná.

2. Numerický priming – nevědomé ovlivnění procesu rozhodování číslem, vyskytující se v prostředí posuzovatele – např. číslo na dresu ovlivní odhad výkonu hráče.
3. Selektivní dostupnost informací – jde o převládající vysvětlení kotvy: v prvním kroku se při pozitivním testování hypotéz lidem nejprve vybaví ty informace, které jsou v souladu s hypotézou. Ve druhém kroku jsou tyto dříve vybavené argumenty podporující tvrzení dostupnější než protiargumenty, což vede k nadhodnocení jejich síly. V prvním kroku – když soudce testuje, zda jsou například 3 roky vhodnou výší trestu – si soudce nejprve vybaví argumenty podporující to, že by 3 léta odnětí svobody mohly být vhodnou výší trestu. Následně – při rozhodování – jsou tyto argumenty v popředí jeho mysli „připravené“, a tedy lépe dostupné, a proto působí silněji.

Vzhledem k neblahým důsledkům efektu ukotvení byly také zkoumány způsoby minimalizace jeho dopadů. Experimentálně se prokázalo, že pouhé upozornění na existenci efektu nestačí. K minimalizaci je třeba, aby rozhodující v paměti aktivně hledal argumenty proti kotvě a soustředil na ně pozornost. (Například aby se soustředil na minimální nabídku, kterou by protistrana byla ochotna akceptovat či na náklady, které by protistraně vznikly, pokud by k dohodě nedošlo.) Toto protipatření by však vždy musel provádět soudce, nestačí, když „nižší čísla“ uslyší toliko od obhajoby.

Efektivním způsobem ochrany před ukotvením je snažit se být co nejméně potenciálním kotvám vystaven. Soudce by tak například ještě před vyslechnutím (závěrečných) návrhů toliko na základě vlastního zvážení právně relevantních informací měl předběžně formulovat rozsudek (výši trestu). Efekt kotvy přitom může přetrvávat relativně dlouho. Experimentálně byl prokázán vliv efektu ukotvení až sedm dnů po kontaktu s kotvou.

Efekt ukotvení je jedním z mnoha rozhodovacích zkreslení, dalším je například heuristika dostupnosti. (Např. Manželé byli dotazováni, z kolika procent přispívají k pořádku v domácnosti. Jejich odpovědi činily v součtu přes 100 %.

Uměle nadsazovali svůj podíl proto, že své vlastní úsilí si vybavovali zřetelněji, než úsilí druhého. Nejde přitom o vypočítavost, podobně tomu bylo i v otázce, kdo častěji vyvolává hádky.)

Obecně se dá říct, že lepší pochopení heuristik a zkreslení, ke kterým vedou, může zlepšit samotné rozhodování. Není bez zajímavosti, že právní praxe se znalostí heuristik a zkreslení – byť pravděpodobně bez odborného podkladu – pracuje. Není tak nesnadné narazit na seniorního státního zástupce, který nabádá mladší kolegy, ať se nebojí navrhnout přísnější trest, než si ve skutečnosti přejí, neboť i kdyby soudce chtěl trest snížit, „potáhne“ jej kotva směrem nahoru. Podobně zkušený advokát, který hájí obžalovaného z trestného činu znásilnění „ví“, že má klientovi například říci, ať nepřichází před soud extravagančně oblečený apod.

Heuristika kotvy patří mezi tzv. kognitivní iluze, tj. úsudky, které/kterým:

1. představují odchýlení se od „správného“ způsobu uvažování;
2. mají systematický charakter;
3. jsou nevědomé;
4. je téměř nemožné předejít.

Není Honzík jako Honzík

Organizace Člověk v tísni upozornila na zajímavý výzkum podpory či spíš diskriminace dětí ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí ve vzdělávání, který provedli autoři publikace *Schola excludus* (viz Hlavní zdroje).

Českým učitelům byl představen příběh chlapce Honzíka (otec nezaměstnaný, matka v domácnosti, tři sourozenci, rodiče dluží na nájemném, chlapec má špatný prospěch ve škole...). K příběhu byla připojena fotografie – ovšem polovina respondentů obdržela fotku romského chlapce a polovina neromského. Pedagogové měli navrhnout řešení Honzíkovy situace – dvě třetiny učitelů, kteří k příběhu dostali fotografii Roma, zvolili jako nejlepší řešení přeřadit chlapce na základní praktickou školu (dříve zvláštní), u druhé fotografie takové řešení navrhla jen čtvrtina učitelů. Fotografie tak v rozhodování respondentů sehrála velkou roli.

Případ František Novák

Jste soudce trestního úseku Obvodního soudu pro Prahu 8. Soudíte případ Františka Nováka, který je obžalován ze spáchání trestného činu ublížení na zdraví. Všechny důkazy nasvědčují tomu, že obžalovaný trestný čin opravdu spáchal. Vy nyní musíte udělit trest. Rozhodněte, zda udělíte trest odnětí svobody podmíněný či nepodmíněný. Připravte si důvody svého rozhodnutí.

František Novák při cestě z prohraného zápasu svého oblíbeného fotbalového klubu posílen několika půllitry piva kvůli rozčilení z výsledku utkáni bez varování na tramvajové zastávce fyzicky napadnul fanouška vítězného klubu, kterého identifikoval podle oblečení, a způsobil mu zranění, pro která musel být poškozený dva dny hospitalizován. Zranění nedosáhlo intenzity těžkého ublížení na zdraví.

Obžalovaný je zaměstnán jako obchodní zástupce nadnárodní společnosti prodávající nápoje. Je rozvedený, vyživovací povinnost vůči svému synovi, který je v péči jeho bývalé manželky, plní. Obžalovaný byl již před pěti lety za obdobný trestný čin odsouzen a z výpovědi svědků vyplývá, že se příležitostně účastní různých potyček.

Právní úprava – vybraná ustanovení zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku

§ 146

Ublížení na zdraví

(1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

§ 81

Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody

(1) Soud může podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta, jestliže vzhledem k osobě a poměrům pachatele, zejména s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje, a k okolnostem případu má důvodně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není třeba jeho výkonu.

Případ František Novák

Jste soudce trestního úseku Obvodního soudu pro Prahu 8. Soudíte případ Františka Nováka, který je obžalován ze spáchání trestného činu ublížení na zdraví. Všechny důkazy nasvědčují tomu, že obžalovaný trestný čin opravdu spáchal. Vy nyní musíte udělit trest. Rozhodněte, zda udělíte trest odnětí svobody podmíněný či nepodmíněný. Připravte si důvody svého rozhodnutí.

František Novák při cestě z prohraného zápasu svého oblíbeného fotbalového klubu posílen několika püllitry piva kvůli rozčilení z výsledku utkání bez varování na tramvajové zastávce fyzicky napadnul fanouška vítězného klubu, kterého identifikoval podle oblečení, a způsobil mu zranění, pro která musel být poškozený dva dny hospitalizován. Zranění nedosáhlo intenzity těžkého ublížení na zdraví.

Obžalovaný je zaměstnán jako obchodní zástupce nadnárodní společnosti prodávající nápoje. Je rozvedený, vyživovací povinnost vůči svému synovi, který je v péči jeho bývalé manželky, plní. Obžalovaný byl již před pěti lety za obdobný trestný čin odsouzen a z výpovědi svědků vyplývá, že se příležitostně účastní různých potyček.

Právní úprava – vybraná ustanovení zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku

§ 146

Ublížení na zdraví

(1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

§ 81

Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody
(1) Soud může podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta, jestliže vzhledem k osobě a poměrům pachatele, zejména s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje, a k okolnostem případu má důvodně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není třeba jeho výkonu.

Případ Ukradená čokoláda

Vžijte se do pozice soudce či soudkyně se všemi jejich zákonnými povinnostmi a odpovědností. Zítřka rozhodnete případ jednoduché krádeže v obchodním domě.

Obžalovaný Martin N. odcizil v obchodním domě jednu láhev whisky, 15 tabulek čokolády a tři balení žiletek, v celkové hodnotě 1 500 Kč. Žiletky a čokoládu chtěl prodat, alkohol vypít. S ukradenými věcmi v batohu byl zadržen ostrahou prodejny hned poté, co prošel bez zaplacení přes pokladny. Krádež je celá zachycena na kamerovém záznamu, obžalovaný se v přípravném řízení přiznal.

Obžalovanému je 27 let, od dokončení povinné školní docházky pracuje údajně pouze brigádně, nikdy neměl stálé zaměstnání, občas požívá pervitin (při krádeži byl ovšem plně příčetným). Nemá žádné děti, bydlí zpravidla u známých.

Jakékoli jiné než nepodmíněné tresty odnětí svobody, které byly obžalovanému v minulosti

ukládány, nesplnily svůj účel. Podmínky trestu odnětí svobody s podmíněčným odkladem obžalovaný nikdy nedodržel, k probačnímu úředníkovi nechodil, z obecně prospěšných prací nevykonal ani hodinu a z peněžitého trestu nezaplatil žádnou ze splátek, v případě domácího vězení se doma nezdržoval, tresty tedy musely být vždy přeměněny na nepodmíněné tresty odnětí svobody.

V minulosti byl obžalovaný pro trestný čin odsouzen již celkem šestkrát. Naposledy byl takto odsouzen za kapesní krádež v tramvaji, a to k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce trvání jednoho roku, z jehož výkonu byl propuštěn 10 dnů před tím, než spáchal nyní projednávanou krádež.

Právě vás telefonicky kontaktovala novinářka z České televize. Vysvětlila, že pro zpravodajskou redakci připravují pořad zabývající se recidivisty, v jehož rámci mapují jako vzorový případ právě kauzu, kterou budete zítra projednávat. Redaktorka se vám omluvila, že se v trestním právu a soudnictví příliš nevyzná, proto některé její dotazy mohou znít hloupě.

Novinářka vás zdvořile požádala o zodpovězení těchto otázek:

1. Jak dlouho působíte jako soudce a soudíte po celou dobu na trestním úseku?
2. Jsou k hlavnímu líčení předvoláni i nějací svědci?
3. Jakou trestní sazbu stanoví trestní zákoník pro trestný čin, pro který byla podána obžaloba?
4. Jaký trest podle vás státní zástupce u hlavního líčení navrhne?
5. Dá se očekávat, že bude uložený trest vyšší nebo nižší než jeden rok?

Jak na otázky 1–5 odpovíte? Zaškrtněte a případně doplňte odpověď, která je vám a vašemu postoji obsahově nejbližší.

- Podíváte se nad tím, že na vás ústředna soudu tázající novinářku vůbec přepojila, sdělíte, že na žádné otázky rozhodně odpovídat nebudete, a hovor slušně ukončíte.
- Požádáte novinářku, aby vás neobtěžovala, že si na ni jinak budete stěžovat, a poté hovor ukončíte bez rozloučení položením sluchátka.
- S veškerými dotazy novinářku zdvořile odkážete na tiskového mluvčího soudu.
- Novinářce požadované informace sdělíte, odpovíte na všech pět otázek.
- Omluvíte se, že na žádnou z položených otázek nemůžete nebo nesmíte odpovědět.
- Novinářce sdělíte požadovanou informaci, svůj názor či stanovisko k otázce (otázkám) č. _____, zatímco ohledně otázky (otázek) č. _____ se jí omluvíte s tím, že na toto nesmíte či nemůžete odpovědět.

Doplňující otázky:

Po ukončení telefonního rozhovoru vyrazíte na kávu s kolegou soudcem a o telefonátu s novinářkou mu vyprávíte. Povíte mu, že odhad redaktorky ohledně délky uloženého trestu byl příliš vysoký / příliš nízký / přesný. (Nehodící se škrtněte.)

Po kávě se vracíte do své kanceláře. Jaký trest – po zodpovědném zvážení všech podstatných skutečností, které byly popsány na začátku zadání, byste obžalovanému v případě uznání vinným uložili? (Předpokládejte, že v hlavním líčení nevyšla najevo žádná nová podstatná skutečnost. Trestní zákoník stanoví za krádeže podle § 205 odst. 2 sazbu od 6 měsíců do 3 let.)

- Udělil/a bych nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání _____ roků a _____ měsíců.
- Uložil/a bych jiný trest, a to konkrétně _____ .
(Uveďte nejen druh, ale i výměru trestu.)

Případ Ukradená čokoláda

Vžijte se do pozice soudce či soudkyně se všemi jejich zákonnými povinnostmi a odpovědností. Zítřka rozhodnete případ jednoduché krádeže v obchodním domě.

Obžalovaný Martin N. odcizil v obchodním domě jednu láhev whisky, 15 tabulek čokolády a tři balení žiletek, v celkové hodnotě 1 500 Kč. Žiletky a čokoládu chtěl prodat, alkohol vypít. S ukradenými věcmi v batohu byl zadržen ostrahou prodejny hned poté, co prošel bez zaplacení přes pokladny. Krádež je celá zachycena na kamerovém záznamu, obžalovaný se v přípravném řízení přiznal.

Obžalovanému je 27 let, od dokončení povinné školní docházky pracuje údajně pouze brigádně, nikdy neměl stálé zaměstnání, občas požívá pervitin (při krádeži byl ovšem plně příčetným). Nemá žádné děti, bydlí zpravidla u známých.

Jakékoli jiné než nepodmíněné tresty odnětí svobody, které byly obžalovanému v minulosti

ukládány, nesplnily svůj účel. Podmínky trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem obžalovaný nikdy nedodržel, k probačnímu úředníkovi nechodil, z obecně prospěšných prací nevykonal ani hodinu a z peněžitého trestu nezaplátil žádnou ze splátek, v případě domácího vězení se doma nezdržoval, tresty tedy musely být vždy přeměněny na nepodmíněné tresty odnětí svobody.

V minulosti byl obžalovaný pro trestný čin odsouzen již celkem šestkrát. Naposledy byl takto odsouzen za kapesní krádež v tramvaji, a to k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce trvání jednoho roku, z jehož výkonu byl propuštěn 10 dnů před tím, než spáchal nyní projednávanou krádež.

Právě vás telefonicky kontaktovala novinářka z České televize. Vysvětlila, že pro zpravodajskou redakci připravují pořad zabývající se recidivisty, v jehož rámci mapují jako vzorový případ právě kauzu, kterou budete zítra projednávat. Redaktorka se vám omluvila, že se v trestním právu a soudnictví příliš nevyzná, proto některé její dotazy mohou znít hloupě.

Novinářka vás zdvořile požádala o zodpovězení těchto otázek:

1. Který prezident a v jakém roce vás jmenoval soudcem?
2. Jak dlouho odhadujete, že by hlavní líčení mohlo trvat?
3. Podle jakého trestního zákoníku je jednání obžalovaného v obžalobě posuzováno?
4. Jaké polehčující okolnosti podle vás bude obhajoba uplatňovat?
5. Dá se očekávat, že bude uložený trest bude vyšší nebo nižší než tři roky?

Jak na otázky 1–5 odpovíte? Zaškrtněte a případně doplňte odpověď, která je vám a vašemu postoji obsahově nejbližší.

- Podíváte se nad tím, že na vás ústředna soudu tázající novinářku vůbec přepojila, sdělíte, že na žádné otázky rozhodně odpovídat nebudete, a hovor slušně ukončíte.
- Požádáte novinářku, aby vás neobtěžovala, že si na ni jinak budete stěžovat, a poté hovor ukončíte bez rozloučení položením sluchátka.
- S veškerými dotazy novinářku zdvořile odkážete na tiskového mluvčího soudu.
- Novinářce požadované informace sdělíte, odpovíte na všech pět otázek.
- Omluvíte se, že na žádnou z položených otázek nemůžete nebo nesmíte odpovědět.
- Novinářce sdělíte požadovanou informaci, svůj názor či stanovisko k otázce (otázkám) č. _____, zatímco ohledně otázky (otázek) č. _____ se jí omluvíte s tím, že na toto nesmíte či nemůžete odpovědět.

Doplňující otázky:

Po ukončení telefonního rozhovoru vyrazíte na kávu s kolegou soudcem a o telefonátu s novinářkou mu vyprávíte. Povíte mu, že odhad redaktorky ohledně délky uloženého trestu byl příliš vysoký / příliš nízký / přesný. (Nehodící se škrtněte.)

Po kávě se vracíte do své kanceláře. Jaký trest – po zodpovědném zvážení všech podstatných skutečností, které byly popsány na začátku zadání, byste obžalovanému v případě uznání vinným uložili? (Předpokládejte, že v hlavním líčení nevyšla najevo žádná nová podstatná skutečnost. Trestní zákoník stanoví za krádeže podle § 205 odst. 2 sazbu od 6 měsíců do 3 let.)

- Udělil/a bych nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání _____ roků a _____ měsíců.
- Uložil/a bych jiný trest, a to konkrétně _____ .
(Uveďte nejen druh, ale i výměru trestu.)

05. Povinnosti advokáta ke klientovi a soudu

Klíčová slova

vztah advokát-klient, výpověď a výslech, povinnost mluvit pravdu a nic nezamlčovat, právo odepřít výpověď, lhaní, křivá výpověď, křivé obvinění, kárné provinění advokáta

Abstrakt

Lekce nabízí příležitost zamyslet se nad fenoménem lži – co lidi ke lži obecně vede, v jakých případech je lež společensky tolerována nebo naopak považována za zavrženíhodnou. Lekce se pak soustředí na použití lži v právním prostředí. Studenti se prostřednictvím dvou případových studií seznámí s právními předpisy, které upravují, jaké následky má lhaní před soudem a kdo a jakým způsobem může být za lhaní v trestním či civilním řízení postihován.

Otázka lži je významná pro vztah advokáta s klientem, kdy je advokát vázán pokyny svého klienta, a také z hlediska povinností advokáta k soudu. Jedná se rovněž o praktické téma, které seznamuje studenty s právní úpravou procesních předpisů.

Cíle lekce

- Studenti si uvědomují limity vázanosti advokáta jeho klientem stran použitých důkazů.
- Studenti znají právní úpravu křivé výpovědi, křivého obvinění, povinnosti svědka, právního zástupce, účastníka řízení a obžalovaného při výslechu, resp. při podání výpovědi.
- Studenti rozumí důvodům stojícím za přijetím příslušné právní úpravy.

Harmonogram / 90 minut

1. Úvodní ukázka z filmu a diskuse / 20 minut
2. Případová studie: civilní a trestní proces / 50 minut
3. Závěr: vzpomínka pamětníka / 20 minut

Materiály a pomůcky

- Počítač a projektor
- Film *Good Bye, Lenin!* (případně upoutávka dostupná online z: <<https://www.youtube.com/watch?v=Sf-hWEGEEKg>>)
- Zadání případových studií A. civilní proces, B. trestní proces (oboustranná kopie pro každého studenta)
- Vybraná ustanovení zákonů – přehled relevantních právních a stavovských předpisů (kopie pro každého studenta)

Přílohy

1. A. Pracovní absence – civilní proces
2. B. Vražda místo divadla – trestní proces
3. Vybraná ustanovení zákonů
4. Řešení případové studie A.
5. Řešení případové studie B.

Hlavní zdroje

ECO, U. Nepravdivá tvrzení, lhaní, falšování, zejména. In: *Na ramenou obrů*. Praha: Argo, 2018, s. 233 an.

PROVAZNÍK, J. Trestněprávní meze lži při obhajobě v trestním řízení. *Bulletin advokacie* [online]. 2019, č. 3. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_3_2019_web.pdf>

MYNAŘÍKOVÁ, L. Souvislost mezi lhaním a emoční inteligencí v České republice, In: *Psychologie* [online]. 2013, roč. 7, č. 4. Dostupné z: <<https://www.e-psycholog.eu/pdf/mynarikova.pdf>>

Usnesení č. 1/1997 představenstva České advokátní komory, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky

Kárné rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 20. 1. 2012, sp. zn. K 114/2011, *Bulletin advokacie* 10/2003. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2013/BA_10_2013_web.pdf>

Doplňující zdroje

TOMAN, P., ŠEBESTA, O. *Nestoři české advokacie*. Praha: ČAK, 2016.

TIKAL, F. Výslech svědka před soudem a rozpoznání křivé výpovědi. In: *Bulletin advokacie* [online]. 11. 4. 2017. Dostupné z: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/vyslech-svedka-pred-soudem-a-rozpoznani-lzive-vypovedi?browser=mobi>>

KOTLÁN, P. Pravidla lži v trestním právu: Esej pro soutěž Ius et Societas 2014. In: *IUS et SOCIETAS* [online]. Dostupné z: <http://www.iusetsocietas.cz/fileadmin/user_upload/Vitezne_prace/Kotlan_Pravidla_lzi_pro_web.pdf>

Nález Ústavního soudu II. ÚS 644/2018 ze dne 17. 8. 2018 (výslech účastníka řízení)

Nález Ústavního soudu II. ÚS 955/18 ze dne 9. 7. 2018 (odepření výpovědi blízkého přítele)

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2005, sp. zn. 11 Tdo 229/2004 (nemožnost dopustit se spáchání trestného činu podvodu uváděním nepravdivých informací před soudem)

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 6. 2018 sp. zn. 7 Tdo 674/2018 (význam výpovědi v trestním řízení pro naplnění skutkové podstaty křivé výpovědi)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 1968 sp. zn. 5 Tz 71/68 (křivá výpověď a nepravdivá svědecká výpověď pachatele)

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka Pardubice ze dne 21. 2. 2006 sp. zn. 13 To 63/2006, zveřejněný pod č. 59/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (křivá výpověď, nepravdivý znalecký posudek a křivé obvinění pachatele trestného činu)

Pravda a lež. Fokus Václava Moravce. In: *Česká televize* [online] 2. 7. 2017. Dostupné z: <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/11054978064-fokus-vaclava-moravce/217411030530001/>>

Poslanci schválili trestný čin maření spravedlnosti, podle Kněžínka nebude mít dopad na advokáty. In: *Česká justice* [online]. 19. 9. 2018 Dostupné z: <<http://www.ceska-justice.cz/2018/09/poslanci-schvalili-trestny-cin-mareni-spravedlnosti-podle-knezinka-nebude-mit-dopad-na-advokaty/>>

Informace představenstva ČAK k trestnému činu maření spravedlnosti podle § 347a trestního zákoníku. In: *Česká advokátní komora* [online]. Dostupné z: <<https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=20626>>

Popis lekce

1. Úvod

Ukázka z filmu a diskuse / 20 min

Učitel pustí ukázkou z filmu *Good Bye, Lenin!* (pasáž 40:00–44:00). Pokud nemá film k dispozici, může slovně shrnout hlavní zápletku či využít filmové upoutávky (dostupná online z: <https://www.youtube.com/watch?v=Sf-hWEGEEKg>). Alternativně lze film vypustit a začít rovnou obecnými otázkami týkajícími se lhaní ve společnosti (viz níže).

Studenti mají za úkol hádat, z jakého filmu ukázka je, přičemž nedostanou předem žádné informace o ukázce či o tématu lekce. Učitel pak požádá některého studenta, aby pro ostatní shrnul zbývající děj filmu, případně to udělá sám (pro shrnutí filmu dle www.csfd.cz viz **Fakta pro učitele**).

Učitel vyzve studenty, aby uvažovali nad chováním hlavního hrdiny Alexandra, který stylizuje svět kolem sebe do stavu před pádem Berlínské zdi, aby svou matku, která se po dlouhé době probírala z kómatu, nevystavil nebezpečí šoku, jenž by jí mohl způsobit nežádoucí rozrušení.

Pak učitel otevře diskusi:

- *Jakými slovy byste označili Alexandrovo chování? Divadlo pro dobrou věc? Klamání? Lež?*
- *Připadá vám taková lež morálně problematická?*

U následujících otázek je možné nechat studenty o některých odpovědích hlasovat. Diskusi pak může učitel komentovat dle závěrů výzkumu psychologů L. Mynaříkové zveřejněném v článku s titulem „Souvislost mezi lhaním a emoční inteligencí v České republice“ (online časopis *Psychologie*, 2013). Otázky:

- *Vzpomenete si, kdy jste naposledy lhali? Dnes? Minulý týden?*

Dle psychologů Mynaříkové alespoň jedenkrát denně lže v podstatě každý. Jedná se o pevnou součást naší každodenní existence a mezilidské komunikace, lhaní plní řadu pozitivních funkcí. Pomáhá nám získat výhodu, vyhnout se trestům, zbavit se pocitů viny, dobře funguje ve společnosti jiných lidí, např. hovorové „Rád Tě zase vidím...“.

- *Myslíte si, že častěji lžou ženy nebo muži?*

Muži i ženy lžou srovnatelně často, liší se však jejich motivace. Muži lžou častěji za účelem vlastního sebezprosažení, naproti tomu u žen se jedná spíše o „prosociální“ lži.

- *Myslíte si, že se liší vnímání lži u různých generací?*

Ano, starší generace je přísnější, nerada se ke lži přiznává, považuje ji za důvod k ukončení vztahů. Jsme svědky větší akceptace lži ve společnosti, mohou za to z větší části média, která lidem předkládají množství skrytých i zcela zjevných lží a lidé pak ztrácejí citlivost pro rozeznání toho, co je a není pravda. Mladší generace je shovívavější, počítá s tím, že ji někdo zalže. Dokonce to v některých kontextech považuje za devízu (pomáhá to k prosazení se na trhu práce).

- *Co si představujete pod pojmy ‚bílá lež‘ a ‚černá lež‘?*

Černá lež má za cíl čistě osobní prospěch, ubližuje druhým, jako např. křivé obvinění, přesouvání viny na někoho jiného. Tzv. bílá lež je neškodná, zlepšuje náladu, nikomu neubližuje. Někdy se mluví o tzv. prosociální lži – tehdy má lhaní za cíl pozitivní společenský účinek, či zmírnění negativního účinku pravdivého sdělení. Např. „Ten nový úřes ti moc sluší.“ Ve zdvořilostní komunikaci se lidé také uchylují k zavádějící pravdě: např. „Takovou košili jsem ještě nikdy neviděl,“ namísto potenciálně zraňujícího „Tvá košile se mi nelíbí.“

- *Jaké další důvody pro dopouštění se prosociální lži vás napadají?*

Může to být například milosrdná lež týkající se vážného onemocnění, zdvořilostní lež, snaha působit před okolím lépe, spolehlivěji, snaha neztrapnit se apod.

Po této aktivitě se učitel zeptá studentů, jaké je podle nich téma dnešní lekce. (Lhaní.)

Pak doplní, že dosud se společně zabývali lhaním jakožto poměrně běžnou součástí života, nyní se budou věnovat lhaní v právu a klást si

otázky, zda i právní profesionálové jako advokáti se někdy mohou či musí uchýlovat ke lži; případně za jakých okolností a jak mohou být jejich lži postihovány.

2. Případová studie

Civilní a trestní proces / 50 min

Učitel rozdává zadání případových studií (přílohy č. 1 a 2) a požádá studenty, aby si přečetli zadání z civilního procesu (A. Pracovní absence), individuálně si promysleli, jak by jednotlivé otázky vyřešili, aniž by se opírali o právní argumenty (to je třeba studentům zdůraznit, mívají tendenci k právním argumentům odbíhat), tj. na základě vlastního citu a morálky, a poznamenali si své odpovědi (5 min).

Následně je učitel vyzve, aby otočili list a stejným způsobem vyřešili i zadání k trestnímu procesu (B. Vražda místo divadla), tedy opět individuálně a bez právních argumentů (5 min).

Pak učitel se studenty projde jejich odpovědi a hlídá, aby se v argumentaci drželi mimoprávních hodnocení a argumentů (7 min).

Dále studentům rozdává relevantní právní úpravu civilních i trestních předpisů k tématu nepravdy před soudem (příloha č. 3 Vybraná ustanovení zákona) a vyzve je, aby nyní ve tří- až pětičlenných skupinkách vyřešili případové studie podle právní úpravy (15 min). Poté projde se studenty všechny otázky. (10 min) Pro správné odpovědi viz přílohy č. 4 a 5 (A., B. Správné odpovědi).

Na závěr aktivity je možné prodiskutovat, zda se individuální „neprávní“ odpovědi studentů shodovaly s odpověďmi, které nabídla právní úprava. V případě, že se liší, nabízí se hledat důvody, proč tomu tak je (8 min).

3. Závěr

Vzpomínka pamětníka / 20 min

Učitel přečte (či nechá někoho ze studentů přečíst) ukázkou z rozhovoru s advokátem JUDr. Karlem Frimlem z knihy *Nestoři české advokacie*.

Pro znění textu viz **Fakta pro učitele**. (Kniha s podtitulem *Fascinující život mezi paragrafy* sestává ze vzpomínkových rozhovorů s nejstaršími českými advokáty a advokátkami; vydala ji Česká advokátní komora.)

Ukázka propojuje téma z úvodu lekce o tzv. bílé lži (lhaní z omluvitelné pohnutky) s tématem lhaní před soudem (respektive zde v trestním řízení) a povinností advokáta vůči klientovi a soudu, diskutované v druhé části lekce. Advokátova vzpomínka ukazuje velmi výrazně nejen střet „právního“ a „mimo právního“ světa, ale také silné pochyby, které advokát po tolika letech ke svému rozhodnutí chová (pochyby přitom nepramení ze strachu z odhalení protiprávního postupu).

Po přečtení ukázky se učitel může studentů dotázat, kdo z nich si umí představit, že by se na místě advokáta Frimla zachoval stejně. Studenti okomentují své úvahy ve světle informací, které se dozvěděli během lekce.

Doplnění výuky

Učitel může studentům položit tyto opakovací otázky:

- *Za jakých okolností může být obžalovaný postihován za to, že před soudem nemluvil pravdu?*
- *Jak se má zachovat advokát v situaci, kdy jej klient nutí, aby soudu předložil padělaný důkaz?*
- *Hrozí advokátovi za to, že soudu předloží padělaný důkaz, nějaký postih?*
- *Za jakých okolností může svědek odmítnout vypovídat?*

Diskusní otázka:

- *Spatřujete v novém trestném činu dle § 347a „maření spravedlnosti“ možné narušení práva obhajoby dle čl. 40 Listiny?*

Fakta pro učitele

Anotace úvodního filmu

Good Bye, Lenin! Německo, 2003, režie

Wolfgang Becker

Příběh se odehrává ve Východním Německu, začíná v roce 1989, kdy nadšená zastánkyně socialismu paní Kernerová upadne do kómatu, když spatří svého syna Alexandra, jak se účastní protistátní demonstrace. V kómatu zůstane celých osm měsíců a zaspí tak pád berlínské zdi, sjednocení Německa i konečné vítězství kapitalismu. Když procitne, její syn se dle doporučení lékařů snaží zabránit šoku, který by matku mohl zabít. Alexander začne v panelákovém bytě za pomoci sestry, své přítelkyně a sousedů rozehrávat velkolepou mystifikaci. Paní Kernerová připoutaná na domácí lůžko si tak dále užívá socialismu a TV zpráv s líbajícími se soudruhy. (Upraveno podle www.csfd.cz.)

U. Eco k fenoménu lži

Umberto Eco ve svém pojednání o nepravdivých tvrzeních, lžích a falšování (ECO, U. *Na ramenou obrů*. Praha: Argo, 2018) popisuje lhaní jakožto tvrzení opaku toho, co podle názoru (přesvědčení) mluvčího platí. (Když tedy Ptolemaios tvrdí, že Slunce obíhá Zemi, nelže, ale mýlí se.) Lze tak rozlišit nepravdivé tvrzení (které spadá do aletických problémů; pojem aletheia znamená pravda) od lhaní (lhaní je morálním, respektive etickým problémem). „Lhát“ tedy lze i pravdivé tvrzení. (Ptolemaios – s úmyslem vloudit se do přízně sekty Aristarcha ze Samu, která zastává názor, že se Země otáčí kolem Slunce – konstatuje, že „Země určitě obíhá kolem Slunce“, byť tvrzení sám nevěří.)

Hovoří-li Eco o etické stránce lži, nachází její uplatnění v celé řadě oblastí. Jedná se např. o politiku (Machiavelli ve *Vladaři* tvrdí, že moudrý muž nemůže stát na svém slově, pokud mu to je na škodu), vojenství (lež je součástí skrývání skutečných úmyslů při vedení boje), diplomacii (včetně „drobné diplomacie všedního dne“, o které se výše mluví jako o prosociální lži). Naopak rigoristé nepřipouští ospravedlnitelnost lži v žádném případě. (Slavný Kantův příběh o vrahovi a příteli ukrývajícím se v domě vychází ze sv. Augustina). Tomáš Akvinský v *Sumě teologické* odpouští jako lehký prohřešek tzv. hravou lež (lhaní jen tak z legrace)

a zdvořilou lež (např. lež, která nikomu neškodí, ale slouží k záchraně života či počestnosti). Smrtným hříchem je naopak u Tomáše Akvinského lež škodlivá (nikomu neprospěje a někomu uškodí nebo někomu prospěje a přitom jiného poškodí, či lež, která se říká z pouhého požitku ze lži a klamu).

Vedle výše uvedené diadické lži Eco dále popisuje lež monodickou (sebeklam) a triadickou. Příkladem triadické lži je užití ironie. Mluvíci vysloví s ironií: „Ty jsi ale chytrý.“ Hloupý adresát ironii nepostřehne (věří tedy lži), zatímco chytrý svědek ironii chápe, a tak se přidává na stranu lháře v dobírání si oběti. O triadické lži lze hovořit i v případě falšování (padělání). V něm vystupuje padělatel, ten, kdo provede nesprávnou identifikaci (může být i padělatel sám; klíčová je v každém případě jeho špatná víra) a divák, respektive ten, komu je padělek určen.

Vzpomínky advokáta

Následující úryvek pochází z knihy TOMAN, P., ŠEBESTA, O. *Nestoři české advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, 2016.

JUDr. Karel Friml, CSc.,

pražský advokát se specializací na kauzy týkající se motorismu

[...] Tohle já jsem nikdy nedokázal překlenout, Jednu věc si vyčítám dodnes jako právník. Nevyčítám si ji jako člověk. Trochu jsem si zahrál na Pána Boha a dodnes mi to vrtá hlavou a nevím, zda jsem jednal správně. Přišel nějaký tatínek, že jeho kluk vezl na skútru u Písecké brány svou ženu, jeho snachu, trefil se do sloupu a holku na místě zabil. Doma tříměsíční dítě. Strašné! Říkal jsem si: „On přijde domů s rozsudkem, že svému dítěti zabil matku, její rodiče dostanou papír, že zabil jejich dceru.“ To je prostě lidský malér, to je hrozné neštěstí. Byli tam nějakí svědkové, kteří zrovna venčili své psy. Teoreticky mu mohl do cesty vběhnout pes. Takže to zastavili, protože mu tam vběhl pes, ale víte, nebylo to poctivé. Nebylo to regulérní, ani dnes bych to neměl říkat. Protože advokát si asi nemá takové věci připouštět. Přesto si myslím, že jsem jednal správně. To on si to své svědomí musí doma srovnat. Ale proč by jeho malé dítě mělo vyrůstat s tím, že tatínek mu zabil maminku. Myslím

si, že to by té rodině dobře nedělalo. Dodnes mi to vrtá hlavou. Proto se k tomu přiznávám. Víte, jednou jsem šel po městském soudu, to tam byl ještě krajský soud, a potkal jsem nějakého JUDr. Antonína Šemberu. Byl odvolacím trestním soudcem a měl mě rád. Já byl tenkrát kluk a on mi říkal: „Víte, pane doktore, já když jsem začínal (zřejmě ještě za Rakouska), tak mi můj nadřízený vždycky říkal: ‚Toníku, nenech se mýlit zákonem.‘“ Tak já jsem se nenechal mýlit zákonem. Zákon by neměl být tak tvrdý, aby popřel lidskost, aby popřel obecnou spravedlnost. Karel Čapek kdysi řekl: „Lidé si nezaslouží jiné spravedlnosti než lidské.“ Víte, co mě vždycky děsilo? Když budete mít deset soudců, každý rozhodne tu stejnou věc zcela jinak. Jde tedy o to, abych já se dostal k soudci, který to posoudí lépe, nebo k soudci, kterého zrovna nebolí zuby? Nebo v jedenáct hodin dopoledne, když mají všichni hlad, je to o rok víc, po obědě už spí, tak je to trochu lepší.

Obžalovaný a lhaní před soudem

V trestním řízení platí, že obžalovaný nemusí v souladu se zásadou zákazu sebeobviňování (nemo tenetur se ipsum accusare) zakotvenou v čl. 37 odst. 1 Listiny vypovídat. Toto ustanovení říká, že „[k]aždý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké“.

Obžalovaný může – dle českého právního řádu v souladu s právem na obhajobu zakotveným v článku 40 Listiny odst. 4 („Obviněný má právo odepřít výpověď; tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven.“) – na svou obhajobu uvádět cokoli. Obžalovaný nemůže být za to, že nemluví pravdu, postihován. To platí s výjimkou případů, kdy by se obžalovaný dopustil trestného činu křivého obvinění dle § 345 trestního zákona či pomluvy dle § 184. Trestní odpovědnost obviněného za trestný čin křivé výpovědi dle § 346 je vyloučena konstrukcí skutkové podstaty § 346 odst. 2, která uvádí, že tohoto trestného činu se „před soudem dopustí svědek, který uvede nepravdu“. Skutková podstata tak vyžaduje tzv. speciální subjekt – svědka.

Při zahájení výslechu je obžalovaný poučen ve smyslu ustanovení § 91 odst. 1 trestního řádu tak, že nesmí jiného křivě nařknout ze spáchání trestného činu či pomluvit. V opačném případě by se vystavil riziku stíhání pro tyto trestné činy. Zákon tak implicitně stanoví, že se obviněný může jinak bránit víceméně jakýmkoli způsobem. Při poučení

před soudem soudce někdy na vysvětlenou dodává i to, že obžalovaný při splnění těchto limitů může na svou obhajobu i lhát.

Otázka vědomého uvádění nepravdivých skutečností v rámci trestní obhajoby a jejich praktických mezí dosud nebyla rozhodovací praxí příliš řešena, ani komentářová literatura o ní nepojednává. Zajímavým zdrojem informací je tak zejména článek z roku 2019 *Trestněprávní meze lži při obhajobě v trestním řízení* (viz *Hlavní zdroje*). V evropských právních úpravách se obvykle, stejně jako v úpravě české, nachází jen obecné formulace zajišťující osobě, proti níž bylo vzneseno obvinění, právo hájit se bez výslovné detailní úpravy jednotlivých přípustných či zaručených taktik obhajoby. Upravena bývá pouze „nulová“ obhajoba, tj. právo nevypovídat a aktivně nepřispívat ke svému obvinění.

Judikaturou bylo dovozeno, že stran výslechu má stejná práva jako obžalovaný i pachatel trestného činu, který je v řízení napřed vyslýchán jako svědek. I tento pachatel trestného činu nemůže být postihován za trestný čin křivé výpovědi (rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka Pardubice ze dne 21. února 2006, sp. zn. 13 To 63/2006, zveřejněný pod č. 59/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Právo lhát v rámci trestní obhajoby bez právních následků má však obžalovaný jen v některých zemích, např. angloamerická právní kultura totiž zná tzv. institut křížových výslechů, v jejichž rámci se mimo jiné hledí na obviněného jako na svědka i v tom ohledu, že může být trestně odpovědný za křivou výpověď. Patrně i z důvodu této rozmanitosti právních úprav neexistuje lidskoprávní požadavek, aby obžalovanému bylo umožněno v rámci vlastní obhajoby lhát. Evropský soud pro lidská práva ve věci *Brandstetter* proti Rakousku (č. 11170/84, rozsudek ze dne 28. srpna 1991, § 52) uvedl, že článek 6 odst. 3 písm. c) zaručující právo na obhajobu neposkytuje neomezené právo na uvedení jakéhokoli argumentu obhajoby.

Svědek a lhaní

Povinností svědka, který je předvolán k podání svědecké výpovědi ať už v trestním či civilním řízení, je dle příslušného procesního předpisu mluvit úplnou pravdu a nic nezamlčovat.

Svědek je oprávněn odepřít výpověď pouze v případě, kdy by výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli,

osvojení, manžel, partner nebo druhu anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu by právem pociťoval jako újmu vlastní (§ 100 odst. 2 trestního řádu), dále má právo odepřít výpověď svědek, který je příbuzným obviněného v pokolení přímém, jeho sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh (§ 100 odst. 1 trestního řádu).

Svědka se může dopustit trestného činu křivé výpovědi. Svědek se trestného činu dopustí, pokud před soudem uvede nepravdivé údaje o okolnostech, které mají podstatný význam pro rozhodnutí, aniž by bylo třeba, aby rozhodnutí bylo jeho nepravdivou výpovědí skutečně ovlivněno (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. června 2018, sp. zn. 7 Tdo 674/2018).

Judikaturou bylo dovozeno, že odepřít výpověď může i blízký přítel obviněného. Ústavní soud nedávno konstatoval, že je obecně známou pravdou, že přátelství může v některých případech představovat stejně pevné anebo dokonce i silnější pouto, nežli je tomu u rodinných vztahů. V této souvislosti připomněl i známé rčení, podle kterého si nikdo nevybírání vlastní rodinu, nýbrž právě své přátele. Intenzitu vztahu přátel přitom ovlivňuje celá řada aspektů a toliko skutečnost, že se osoby po nějakou dobu nevidají, nemůže být sama o sobě interpretována tak, že se o blízký vztah nejedná (nález Ústavního soudu II. ÚS 955/18 ze dne 9. července 2018).

Účastník civilního řízení a lhaní

V civilním řízení může být proveden důkaz výsledkem účastníka řízení dle § 131 odst. 1 o. s. ř., v úvahu přichází teprve tehdy, pokud dokazovanou skutečnost nelze prokázat jinak. Důkaz výsledkem účastníka řízení je pojmán jako podpůrný důkazní prostředek, neboť se vychází z obavy, že vyslychaná strana nebude vypovídat pravdivě a nezaujatě. Na rozdíl od svědka, který musí vypovídat pravdu, ukládá účastníku řízení zákon toliko, že má vypovídat pravdu. Účastník řízení se tak ale nemůže na rozdíl od svědka dopustit trestného činu křivé výpovědi. (Zde opět platí, že tento trestný čin vyžaduje speciální subjekt – svědka, kterým účastník řízení není.)

Vědomým uváděním nepravdivých informací v podání adresovaném soudu se účastník řízení nemůže dopustit trestného činu podvodu dle § 209 trestního zákoníku. Soud rozhodující v občanskoprávním řízení o takových podáních totiž nelze pokládat za subjekt, který by mohl být tímto

způsobem uváděn v omyl (usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 229/2004, ze dne 28. dubna 2005).

Advokát a lhaní

Od 1. února 2019 je účinná novela trestního zákoníku, která zakotvila trestný čin dle § 347a „maření spravedlnosti“. Nový trestný čin umožňuje trestní postih toho, kdo v řízení před soudem předloží věcný nebo listinný důkazní prostředek, který má podstatný význam pro rozhodnutí, o kterém ví, že je padělaný nebo pozměněný, v úmyslu, aby byl použit jako pravý.

Původní vládní návrh nehovořil obecně o důkazním prostředku bez výslovného uvedení, že se musí jednat o „věcný či listinný“. Tato specifikace byla doplněna pozměňovacím návrhem prof. Helyny Válkové při projednávání v Poslanecké sněmovně, kdy byly vzneseny připomínky (hojně ze strany advokátní komory), že postih advokáta za předložení jakéhokoli padělaného důkazního prostředku je v rozporu s právy obhajoby. Bylo namítáno, že z textace ustanovení musí být zcela zřejmé, že nepostihuje i lež obviněného, což by bylo v rozporu se zákazem sebeobviňování.

Doplněno bylo rovněž, že se musí jednat o prostředek, který má podstatný význam pro rozhodnutí, aby formulace odpovídala trestnému činu křivé výpovědi, nepravdivého znaleckého posudku a křivého tlumočení.

Do účinnosti této novely bylo možné stíhat advokáta toliko za účastenství ve formě návodu k trestnému činu křivé výpovědi. Zde ovšem bylo nezbytné, aby došlo alespoň k pokusu o spáchání tohoto trestného činu, což v praxi vedlo k tomu, že trestní postih padělaných důkazů byl velmi obtížný a soudům byla předkládána řada padělaných a antedatovaných listin, či fotomontáží.

Ze stavovských předpisů pak dále vyplývá, že vázanost advokáta klientovými zájmy a pokyny je sice nutno vykládat široce, ne však absolutně. Advokát není vázán pokyny klienta, pokud jsou v rozporu se zákonem nebo stavovským předpisem.

V rozporu se stavovskými předpisy je i postup advokáta, který by odporoval dobrým mravům. Advokát sice obecně pravdivost nebo úplnost skutkových informací poskytnutých klientem není oprávněn bez jeho souhlasu ověřovat (čl. 6 Etického kodexu advokáta), avšak v řízení před soudem nesmí advokát uvádět údaje, ani navrhovat důkazy, o nichž ví, že jsou nepravdivé nebo klamavé, a to ani na příkaz klienta (čl. 17 Etického kodexu advokáta).

Uvedená pravidla však mohou v praxi působit paradoxní nesnáze. Se studenty lze diskutovat na téma, jak si má advokát prakticky poradit, pokud je zřejmé, že mu klient lže (klientovo tvrzení nesmí prověřovat) a on není ochoten klientovu „historku“ prezentovat soudu (platí zákaz klamat soud).

A. Pracovní absence

Přečtěte si zadání případové studie z civilního procesu a individuálně si promyslete odpovědi na níže uvedené otázky, aniž byste se opírali o právní argumenty, tj. na základě vlastního citu a morálky. Své odpovědi si poznamenejte.

Soud rozhoduje o platnosti kupní smlouvy o převodu automobilu, kterou měl žalovaný Antonín Hojer uzavřít se žalobcem Matyášem Malým. Žalovaný Antonín Hojer tvrdí, že kupní smlouvu nikdy neuzavřel a že jeho podpis na smlouvě byl zfalšován.

Vzhledem k absenci svědků se soud rozhodl pro výslech žalovaného Antonína Hojera, který uvedl, že smlouvu nepodepsal a dne, kdy měla být smlouva podepsána, byl vyslán na služební cestu do jiného města mimo své bydliště i místo, kde měla být smlouva podepsána. Na návrh žalobce Matyáše Malého byl následně požádán zaměstnavatel žalovaného o přehled docházky, z něhož vyplynulo, že v den, kdy měla být kupní smlouva podepsána, si žalovaný vzal indispoziční volno a na dříve plánovanou služební cestu neodcestoval.

Klient Antonín Hojer si následně opatřil potvrzení od svého známého lékaře ve vzdálenějším městě, že jej onoho dne navštívil, a požádal svého právního zástupce JUDr. Mráčka, aby toto dodatečně vytvořené potvrzení zaslal soudu.

1. Může (měl by) být žalovaný Antonín Hojer nějak postihnut za skutečnost, že soudu tvrdil při svém výslechu nepravdu o své pracovní cestě?

---

2. Jak se má zachovat v této situaci advokát Mráček, pokud tuší, že se jedná o důkaz, který je falešný a že jeho klient ve skutečnosti lékaře ve sporný den nenavštívil?

---

3. Změnila by se situace, pokud by s nápadem předložit soudu falešné potvrzení od lékaře přišel sám advokát Mráček?

B. Vražda místo divadla

Přečtete si zadání případové studie z trestního procesu a individuálně si promyslete odpovědi na níže uvedené otázky, aniž byste se opírali o právní argumenty, tj. na základě vlastního citu a morálky. Své odpovědi si poznamenejte.

Simona Váchová, sestra ženy, která se stala obětí vraždy, je předvolána k podání svědecké výpovědi. Svědkyně Simona Váchová vypovídá, že svou sestru Anežku Poslušnou viděla naposledy den před vraždou, osudný večer vraždy pak spolu měly vyrazit do divadla, Anežka však na místo schůzky nedorazila. Simona se tak po několika pokusech sestře se dovolat rozhodla, že se vrátí zpět do svého bytu.

Při dotazu na osoby, které by mohly mít důvod sestru Anežku zabít, svědkyně Simona vypovídá, že dle jejího názoru měl motivaci k vraždě obžalovaný Vladimír Poslušný, manžel oběti, který sestru v minulosti opakovaně urážel a vyhrožoval jí, sestra se jí měla v minulosti svěřit, že jí i několikrát uhodil.

Krajský soud napřed skutečně odsoudil manžela oběti Vladimíra Poslušného. Po zrušení rozsudku odvolacím soudem však po dalším vyšetřování vyšlo najevo, že by vraždkyní mohla být sestra oběti Simona, která před soudem vypovídala v procesním postavení svědkyně. Svou sestru údajně navštívila ještě před divadelním představením, zabila ji v jejím bytě, a pak teprve vyrazila do divadla.

1. Za předpokladu, že svědkyně Simona Váchová byla skutečně pachatelkou vraždy, dopustila se svou výpovědí nějakého trestného činu?

---

2. Simoně Váchové je přidělen advokát JUDr. Čížek, kterému jeho klientka navrhne, že alibi na čas před vraždou jí může poskytnout její manžel Filip Vácha, se kterým byla před divadelním představením na večeři. Jak se má advokát správně zachovat? Má soudu navrhnout předvolat Simonina manžela jako svědka?

---

3. Bude situace jiná, pokud Simona Váchová bude po svém advokátovi požadovat, aby soudu navrhl předvolat jejího manžela za účelem zajištění si alibi na dobu vraždy, přičemž se advokátovi ke spáchání vraždy předtím přiznala?

---

4. Jak by se měl správně zachovat Simonin manžel Filip při svém předvolání k podání svědecké výpovědi?

Vybraná ustanovení zákona

Výběr relevantní právní úpravy (z občanského práva, trestního práva a profesního předpisu) k tématu nepravdy před soudem.

Zákon č. 99/1961 Sb., občanský soudní řád

§ 126

(1) Každá fyzická osoba, která není účastníkem řízení, je povinna dostavit se na předvolání k soudu a vypovídat jako svědek. Musí vypovědět pravdu a nic nezamlčovat. Výpověď může odepřít jen tehdy, kdyby jí způsobila nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým; o důvodnosti odepřetí výpovědi rozhoduje soud.

(2) Na počátku výslechu je třeba zjistit totožnost svědka a okolnosti, které mohou mít vliv na jeho věrohodnost. Dále je třeba poučit svědka o významu svědecké výpovědi, o jeho právech a povinnostech a o trestních následcích křivé výpovědi. (...)

§ 131

Výslech účastníků

(1) Důkaz výslechem účastníků může soud nařít, jestliže dokazovanou skutečnost nelze prokázat jinak a jestliže s tím souhlasí účastník, který má být vyslechnut.

(2) Nařídí-li soud jako důkaz výslech účastníků, jsou účastníci povinni dostavit se k výslechu. Při svém výslechu mají vypovědět pravdu a nic nezamlčovat; o tom musí být poučeni.

Listina základních práv a svobod

Čl. 40

(3) Obviněný má právo, aby mu byl poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby a aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce. Jestliže si obhájce nezvolí, ačkoliv ho podle zákona mít musí, bude mu ustanoven soudem. Zákon stanoví, v kterých případech má obviněný právo na bezplatnou pomoc obhájce.

(4) Obviněný má právo odepřít výpověď; tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven.

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

§ 33

Práva obviněného

(1) Obviněný má právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu, a k důkazům o nich, není však povinen vypovídat. Může uvádět okolnosti a důkazy sloužící k jeho obhajobě, činit návrhy a podávat žádosti a opravné prostředky. Má právo zvolit si obhájce a s ním se radit i během úkonů prováděných orgánem činným v trestním řízení. S obhájcem se však v průběhu svého výslechu nemůže radit o tom, jak odpovědět na již položenou otázku. Může žádat, aby byl vyslýchán za účasti svého obhájce a aby se obhájce účastnil i jiných úkonů přípravného řízení (§ 165). Je-li ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, může s obhájcem mluvit bez přítomnosti třetí osoby. Uvedená práva přísluší obviněnému i tehdy, je-li jeho svéprávnost omezena.

§ 100

Právo odepřít výpověď

(1) Právo odepřít výpověď jako svědek má příbuzný obviněného v pokolení přímém, jeho sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh; jestliže je obviněných více a svědek je v uvedeném poměru jen k některému z nich, má právo odepřít výpověď stran jiných obviněných jen tehdy, nelze-li odloučit výpověď, která se jich týká, od výpovědi týkající se obviněného, k němuž je svědek v tomto poměru.

(2) Svědek je oprávněn odepřít vypovídat, jestliže by výpověď způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli, osvojenec, manžel, partneru nebo druhu anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu by právem pociťoval jako újmu vlastní.

§ 345

Křivé obvinění

- (1) Kdo jiného lživě obviní z trestného činu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.
- (2) Kdo jiného lživě obviní z trestného činu v úmyslu přivodit jeho trestní stíhání, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

§ 346

Křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek

- (1) Kdo jako znalec podá nepravdivý, hrubě zkreslený nebo neúplný znalecký posudek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.
- (2) Kdo jako svědek nebo znalec před soudem nebo před mezinárodním soudním orgánem, před notářem jako soudním komisařem, státním zástupcem nebo před policejním orgánem, který koná přípravné řízení podle trestního řádu, anebo před vyšetřovací komisí Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky
- a) uvede nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí nebo pro zjištění vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, nebo
- b) takovou okolnost zamlčí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.

§ 347a

Maření spravedlnosti

- (1) Kdo pro účely zahájení řízení před soudem, před mezinárodním soudním orgánem nebo trestního řízení anebo v takovém řízení předloží věcný nebo listinný důkazní prostředek, který má podstatný význam pro rozhodnutí, o kterém ví, že je padělaný nebo pozměněný, v úmyslu, aby byl použit jako pravý, anebo padělá nebo pozmění takový důkazní prostředek v úmyslu, aby byl použit jako pravý, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.
- (2) Kdo sám nebo prostřednictvím jiného poskytne, nabídne nebo slíbí prospěch jinému

Oddíl druhý

Povinnosti advokáta ke klientovi

Čl. 6

Základní pravidla

- (3) Pravdivost nebo úplnost skutkových informací poskytnutých klientem není advokát oprávněn bez jeho souhlasu ověřovat.

Čl. 17

Povinnosti advokátů v řízení před soudy a jinými orgány

- (2) Advokát nesmí v řízení uvádět údaje, ani navrhovat důkazy, o nichž ví, že jsou nepravdivé nebo klamavé, a to ani na příkaz klienta.

A. Správné odpovědi

---

1. **Může být žalovaný Antonín Hojer nějak postihnut za skutečnost, že soudu tvrdil při svém výslechu nepravdu o své pracovní cestě?**

Nemůže, jako účastníkovi řízení mu sice § 131 o. s. ř. ukládá, že má mluvit pravdu, ale na rozdíl od svědka ji mluvit nemusí. Právní úprava vychází z toho, že nebude při výslechu vypovídat zcela nezaujatě. Nemůže se tak dopustit spáchání trestného činu křivé výpovědi.

2. **Jak se má zachovat v této situaci advokát Mráček, pokud tuší, že se jedná o důkaz, který je falešný a že jeho klient ve skutečnosti lékaře ve sporný den nenavštívil?**

Jedná se o hraniční případ. Etický kodex advokátovi ukládá, že nesmí v řízení uvádět údaje, ani navrhnout důkazy, o nichž ví, že jsou nepravdivé nebo klamavé, a to ani na příkaz klienta (čl. 17 odst. 2). Ze zadání nicméně plyne, že advokát si není jistý (neví), ale toliko tuší. Advokát by tedy měl postupovat dle čl. 6 odst. 3 (bez souhlasu klienta nesmí prověřovat pravdivost poskytnutých informací, má-li pochybnosti, poučí o důsledcích klienta).

3. **Změnila by se situace, pokud by s nápadem předložit soudu falešné potvrzení od lékaře přišel advokát Mráček?**

Dle konkrétních skutkových okolností by se mohlo jednat o trestný čin maření spravedlnosti dle § 347a, případně advokátovo účastenství na něm. (Rozhodující by přitom zřejmě bylo, jak aktivně by advokát svůj „nápad“ skutečně prosazoval a realizoval, respektive jak jakou roli by v prosazování a realizaci hrál klient.) Jelikož se jedná o relativně nový trestný čin, jeho aplikační praxe je doposud otevřená. Dle výkladu České advokátní komory může být pachatelem maření spravedlnosti advokát, byť jako zástupce klienta na základě plné moci v rámci přímého zastoupení. (Pokud by procesní úkon předložení učinil klient, bude pachatelem klient.) Pokud by k předložení padělaného důkazu advokátem skutečně došlo, jednalo by se dále o porušení § 17 zákona o advokacii a čl. 17 odst. 2 a čl. 4 odst. 3 etického kodexu.

V pochybnostech ČAK doporučuje klienta poučit o následcích a případě, že podezření o padělání není vyvráceno, požádat klienta o to, aby důkaz předložil osobně.

Dle důvodové zprávy, která zavádí trestný čin maření spravedlnosti, je smyslem ustanovení – vedle povinnosti zavedení podobného ustanovení na základě mezinárodních závazků – možnost stíhat jednání, která podle úpravy před novelou bylo možno stíhat pouze jako účastenství ve formě organizátorství či návodu k trestnému činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku. Vzhledem k akcesoritě účastenství však bylo ke stíhání nezbytné, aby se znalec či svědek o trestný čin alespoň pokusil. Proto byl trestní postih falšovaných důkazů úspěšný velmi zřídka.

B. Správné odpovědi

---

1. Dopustila se svědkyně Simona Váchová – pachatelka vraždy –, svou výpovědí trestného činu?

Svědkyně – vražedkyně se nemohla dopustit trestného činu křivé výpovědi. Ačkoli vypovídala v pozici svědka, je nutno na ni pohlížet jako na obžalovanou, které svědčí práva obhajoby. Toto nevyplývá z právní úpravy, bylo dovozeno judikaturou, mj. i ze zásady zákazu sebeobviňování (nemo tenetur se ipsum accusare). Mohla by se však dopustit trestného činu křivého obvinění a pomluvy. Mohla by nejspíš být postihována za trestný čin křivého obvinění, pokud by její výpověď měla pro odsouzení Vladimíra Poslušného podstatný význam (rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 13 To 63/2006 ze dne 21. února 2006, zveřejněný pod č. 59/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

2. Simoně Váchové je přidělen advokát JUDr. Čížek, kterému jeho klientka navrhne, že alibi na čas před vraždou jí může poskytnout její manžel Filip, se kterým byla před divadelním představením na večeři. Jak se má advokát správně zachovat? Má soudu navrhnout předvolat Simonina manžela jako svědka?

Advokát nemá ve smyslu formulovaného zadání žádné informace o tom, že by jeho klientka předvolávala svědka, který bude lhát, aby jí kryl. Z advokátního kodexu vyplývá, že advokát nemá ověřovat pravdivost informací, které má od klienta. Advokátovi tak žádný postih nehrozí.

3. Bude situace jiná, pokud Simona Váchová bude po svém advokátovi požadovat, aby soudu navrhl předvolat jejího manžela za účelem zajištění si alibi na dobu vraždy za situace, kdy se advokátovi ke spáchání vraždy předtím přiznala?

Navržením „falešného“ svědka advokát poruší § 17 zákona o advokacii a čl. 17 odst. 2 a čl. 4 odst. 3 etického kodexu. Dle konkrétních skutkových okolností by šlo uvažovat i o účastenství k trestnému činu křivé výpovědi. (Navrhující advokát jako pomocník trestného činu. K obojímu v podrobnostech viz výše.)

Příklad dále poukazuje na to, že je sporné, zda by měl být etický kodex vykládán odlišně v kontextu civilního a v kontextu trestního řízení. Část advokátů by patrně zastávala názor, že za účelem naplnění práva svého klienta na obhajobu může advokát „zajít dál“ než v případě civilního procesu a tedy i uvádět nepravdivé údaje či dokonce předkládat nepravdivé důkazy. Tito advokáti jsou toho názoru, že je úlohou trestního soudu, aby nepravdivost informací během řízení odhalil. Studentům je zde vhodné říci, že obhájce obvykle klientovi předkládání falešných důkazů rozmlouvá s argumentem, že soud jejich nepravdivost obvykle odhalí a klientovi tato skutečnost toliko přitíží.

(O trestný čin maření spravedlnosti dle § 347a se nejedná, neboť ten věcně směřuje toliko na věcné a listinné důkazní prostředky, nikoli výpovědi svědků.)

4. Jak by se měl správně zachovat Simonin manžel Filip při svém předvolání k podání svědecké výpovědi?

Simonin manžel Filip nesmí vypovídat nepravdivě, jinak by se mohl dopustit trestného činu křivé výpovědi. Má však právo odepřít výpověď, jelikož je blízkým příbuzným obžalované. Toto právo dle § 100 odst. 1 trestního řádu náleží v postavení svědka příbuznému obviněnému v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželovi, partnerovi a druhovi.

06. Vztah advokáta a klienta

Klíčová slova	advokát, klient, povinnost mlčenlivosti, pravidla odměňování, střet zájmů, výběr klientů
Abstrakt	Lekce přibližuje široké téma povinností advokáta vůči klientovi, a to prostřednictvím jednoduchých scének, které na základě připravených scénářů hrají studenti. Konkrétní příklady ilustrují možná porušení povinností advokáta (případně hraniční problematické situace) se zaměřením na oblast střetu zájmů, povinnosti mlčenlivosti a způsobu odměňování advokáta.
Cíle lekce	<ul style="list-style-type: none"> • Studenti znají základní povinnosti advokáta vůči klientovi i jejich obsah. • Studenti dokáží abstraktní povinnosti ilustrovat na konkrétním příkladu. • Studenti jsou seznámeni s dalšími předpisy (např. TZ a AML), které vedle zákona o advokacii a etického kodexu stanovují povinnosti advokáta k jeho klientovi.
Harmonogram / 90 minut	<ol style="list-style-type: none"> 1. Úvodní „casting“/ 5 minut 2. Příprava herců/ 10 minut 3. Scénky a diskuse/ 55 minut 4. Závěrečné shrnutí/ 15 minut

Materiály a pomůcky

- Počítač a projektor
- Powerpointová prezentace
- Scénáře scének (dvě kopie ke každému příběhu)
- Papírky na jména pro losování

Přílohy

1. Scénář – Zápůjčka
2. Scénář – Dlouhý spor
3. Scénář – Podplácení
4. Zápůjčka – s komentáři pro učitele
5. Dlouhý spor – s komentáři pro učitele
6. Podplácení – s komentáři pro učitele
7. Bonusový scénář – Nemovitost
8. Nemovitost – s komentáři pro učitele
9. Powerpointová prezentace / na vyžádání na friedel@prf.cuni.cz

Hlavní zdroje

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Usnesení představenstva ČAK č. 1/1997 Věstníku, etický kodex

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 8. 10. 2010, sp. zn. K 57/2010 (Dostupné online v BA č. 1-2/2011 str. 87: <http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2011/ba_1-2_2011_web.pdf>)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2008, sp. zn. 8 Tdo 1148/2007

Doplňující zdroje

SVEJKOVSKÝ, J. a kol. *Zákon o advokacii. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012

PÁNEK, J. Soudce Elischer dostal za účinkování v Nebezpečných vztazích výtka. In: *iDnes.cz/ZPRAVODAJSTVÍ* [online]. 24. 1. 2019. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/soudce-ivan-elischer-tv-barrandov-nebezpecne-vztahy-herec-vytka.A190123_140801_domaci_iri>

Popis lekce

1. Úvodní „casting“

/ 5 min

Učitel může zahájit lekci těmito slovy:

- *Tématem dnešní lekce je vztah advokáta a klienta. Někteří z vás budou mít dnes aktivnější roli – budou hrát advokáty a klienty. Prosím proto o šest dobrovolníků.*

Případně učitel „herce“ vylosuje, nejde však o dramatický kroužek. Pokud někdo opravdu nechce roli advokáta nebo klienta hrát, nemusí.

2. Příprava herců

/ 10 min

Učitel rozdává dobrovolníkům scénáře tří případů (Zápůjčka, Dlouhý spor, Podplácení – přílohy č. 1, 2, 3) s tím, aby si ve dvojicích advokát–klient nastudovali role. „Herci“ mohou odejít do zadní části učebny nebo jinam, kde budou mít klid. (Případně lze herce vybrat už na konci předchozí lekce a požádat je, aby si role připravili předem.)

Po dobu přípravy herců může učitel s ostatními studenty probrat základní principy vztahu mezi klientem a advokátem (např. jaké povinnosti advokáta vůči klientovi studenti znají), opakovat témata z předchozí lekce, diskutovat vhodnou aktualitu apod.

Možné téma k diskusi je vystupování soudce JUDr. Elischera v pořadu TV Barrandov (článek k tématu dostupný online z: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/soudce-ivan-elischer-tv-barrandov-nebezpecne-vztahy-trestni-stihani_1812281850_ado>). Učitel může téma uvést například těmito otázkami:

- *Dnes tu budou studenti hrát advokáty. Co kdyby takto „hráli“ někde advokáti? Nebo soudci?*
- *Může advokát či soudce působit v ochotnickém divadle či v zábavním TV pořadu?*
- *A co když soudce není dobrý herec? Nesnižuje to důstojnost soudcovského povolání?*

Poté učitel popíše případ soudce Ivana Elischera a reakci Soudcovské unie na jeho herecké angažmá, a zeptá se studentů na jejich postoj k věci (možné argumenty a další informace jsou uvedeny ve **Faktech pro učitele**).

3. Scénky a diskuse

/ 55 min

Učitel vysvětlí následující průběh: každý případ bude předveden dvakrát – nejprve celý bez přerušování a ihned poté znovu s tím, že tentokrát mají nehrající studenti za úkol tlesknout pokaždé, když mají dojem, že došlo k porušení právní povinnosti advokáta. Herci v tu chvíli scénku na moment přerušují. Je dobré „diváky“ upozornit, že nejde o to tlesknout, když se advokát chová nevhodně, ale pouze když je jeho chování v rozporu s jeho povinnostmi vyplývajícími ze zákona nebo etického kodexu. Učitel si momenty, kdy někdo tleskne, poznamená do scénáře s tím, že problematické pasáže probere společně se studenty až po skončení scénky. Poté následuje další příběh. Učitel má k dispozici vlastní verzi scénářů – viz přílohy č. 4, 5, 6 – kde jsou problematická místa označena a okomentována. Stejně informace jsou uvedeny také v powerpointové prezentaci (příloha č. 9), v níž může učitel při diskusi o daném případě promítnout patřičný snímek. Pro detailnější informace k řešeným problémům viz **Fakta pro učitele**.

Po ujasnění „pravidel“ studenti-herci postupně sehrávají jednotlivé scénáře. Když někdo při druhé repríze tleskne, učitel se zeptá, v čem dotýčný spatřuje porušení povinností advokáta, a pak nechá herce ve scéně pokračovat. Pokud tleskne více studentů najednou, učitel požádá jednoho o pojmenování problému a ostatní o doplnění – v této fázi ještě není čas o jednotlivých problémech diskutovat, jde o to si pouze ujasnit, v čem studenti spatřují problém. (Pro učitele je vhodné dělat si do scénáře poznámky pro následující diskusi.)

Pokud někdo tleskne ve chvíli, kde v příběhu žádný problematický moment není, učitel se přesto zeptá, v čem dotýčný spatřuje problém, poznamená si to do scénáře a vrátí se k tomu posléze v diskusi.

Pokud naopak v místě, kde k porušení povinnosti advokáta došlo (nebo se jedná o eticky zajímavé místo), nikdo netleskne, nechá učitel scénku běžet dál a k situaci se vrátí až po skončení v diskusi nad scénářem. Může se ptát:

- *Tady jste netleskli, ale nemohl by tam být nějaký problém?*

Pokud zbývá dostatek času, může učitel zařadit ještě čtvrtý případ. Požádá tedy studenty o další dva dobrovolníky, kteří sehraji advokáta a klienta, a předá jim kopii scénáře (příloha č. 7: Bonusový scénář – Nemovitost). Pro sebe má opět k dispozici okomentovaný scénář (příloha č. 8: Nemovitost – s komentáři).

4. Závěrečné shrnutí / 15 min

Učitel shrne, že tématem lekce byly práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta, přičemž hlavní důraz byl kladen na tři hlavní okruhy: 1. výběr klienta; 2. mlčenlivost; 3. odměňování advokáta.

Následně učitel rozdělí studenty do třech skupin podle těchto okruhů a požádá je, aby v rámci své skupiny vymysleli tři opakovací otázky, které následně položí ostatním skupinám. (V případě většího počtu studentů je možné vytvořit více skupin se stejným zadáním.)

Na závěr učitel pomocí powerpointové prezentace shrne, jaké hlavní povinnosti advokát v rámci výběru klienta, mlčenlivosti a odměňování má.

Doplnění výuky

Učitel může studentům položit následující opakovací otázky:

- *V jakých předpisech najdete povinnosti advokáta ve vztahu ke klientovi?*
- *Může advokát odmítnout klienta bez uvedení důvodu?*
- *Do jakých podrobností může advokát referovat o svých předchozích kauzách?*
- *Co je to Success Fee a může jej advokát použít?*

Diskusní otázky:

- *Připadají vám všechny povinnosti advokáta vůči klientovi potřebné?*
- *Zrušili či změnili byste nějaké? Zavedli byste naopak nějaké nové povinnosti? Jaké?*

Zadání domácí práce:

- *Zjistěte, jak byl od svého přijetí upravován etický kodex advokátů a zamyslete se nad tím, z jakých důvodů ke změnám docházelo.*

Fakta pro učitele

JUDr. Elischer na TV Barrandov

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, omezuje v § 85 činnosti, které může soudce vedle výkonu své profese dále vykonávat, takto: „Soudce nesmí ode dne, který je stanoven jako den nástupu do funkce, až do zániku funkce soudce kromě výkonu funkce soudce a funkcionáře soudu, anebo činností spojených s dočasným přidělením k ministerstvu nebo k Justiční akademii, zastávat žádnou jinou placenou funkci ani vykonávat jinou výdělečnou činnost s výjimkou správy vlastního majetku a činnosti vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké a činnosti v poradních orgánech ministerstva, vlády a v orgánech komor Parlamentu, a to za předpokladu, že taková činnost nenarušuje důstojnost soudcovské funkce nebo neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost soudnictví.“

V tomto případě je proto potřeba posoudit, zda herecké vystoupení v TV Barrandov bylo výkonem umělecké činnosti (což tvrdil právě soudce

Elischer), či nikoliv. Pokud se o uměleckou činnost jednalo, je nutné dále posoudit, zda narušila důstojnost soudcovské funkce – dle zákona má i výkon umělecké činnosti své limity a soudce nemůže vykonávat jakoukoliv činnost podřaditelnou pod uměleckou činnost

V případě soudce Elischera bylo jeho vystoupení vyřešeno výtka podle § 88a zákona o soudech a soudcích, neboť předseda soudu dospěl k závěru, že hereckým vystoupením byla narušena důstojnost soudnictví.

Výběr klientů

Obecně platí, že advokát si může klienty vybírat, pro odmítnutí poskytnout službu může mít jakýkoliv důvod a nemusí ho uvádět. Někdy má ovšem advokát nejen možnost, ale dokonce povinnost klienta odmítnout. Je to specifikováno v § 19 zákona o advokacii – jde o různé případy střetu zájmů (nejen s aktuálními klienty, ale i klienty minulými, advokátem samotným či jeho osobami blízkými).

Další případy, kdy může advokát odmítnout klienta, jsou uvedeny v čl. 8 etického kodexu. Jde o tyto situace:

- ohrožení zájmů jiného klienta, a to i v důsledku pracovního přetížení advokáta (čl. 8 odst. 2 EK);
- nedostatek zkušeností nebo speciálních znalostí, ledaže klient souhlasí, aby právní služba byla i přesto poskytnuta (čl. 8 odst. 3 EK) – musí se jednat o specifickou věc (např. energetické právo), nikoliv obecná odvětví (např. právo trestní); ty by měl umět každý advokát;
- zdravotní či psychický stav brání advokátovi ve výkonu služby (čl. 8 odst. 4 EK);
- nutnost hradit náklady klienta bez nároku na jejich proplacení (čl. 8 odst. 6 EK).

I pokud advokát odmítne klientovi poskytnout právní službu, je povinen provést přiměřená opatření k odvrácení závažné újmy, která žadatel o právní službu bezprostředně hrozí (čl. 8 odst. 1 etického kodexu). Například pokud zbývá poslední den lhůty pro odvolání, postačí podání blanketní.

Mlčenlivost

Mlčenlivost je základem důvěry mezi advokátem a klientem, týká se i samotné skutečnosti, že advokát někomu poskytuje právní službu. Je upravena především v § 21 ZA:

- Mlčenlivost se týká všech skutečností, o nichž se advokát dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb (§ 21 odst. 1 ZA) – tedy i např. samotné skutečnosti, že advokát určitému klientovi poskytuje právní službu (proto jsou zpravidla reference o úspěchu advokátů na jejich webových stránkách obecné, například: „Zastupoval úspěšně nadnárodní společnost ve sporu o ochranou známku.“). Pro povinnost mlčenlivosti je původ informací lhostejný (informace může pocházet od klienta, dalších osob, orgánů veřejné moci, z vlastní činnosti advokáta apod.).
- Vznik povinnosti mlčenlivosti není vázán na vznik vztahu klient–advokát, ale pouze na skutečnost, že se advokát informací dozvěděl v souvislosti s výkonem advokacie.
- Zprostit advokáta mlčenlivosti může pouze klient, ledaže by klient zemřel či zanikl, pak právní nástupce. Zproštění musí mít písemnou

formu a být adresováno advokátovi, v řízení před soudem lze uvést i ústně do protokolu; i po zproštění je však advokát povinen zachovávat mlčenlivost, je-li z okolností případu zřejmé, že ho klient mlčenlivosti zprostil pod nátlakem nebo v tísní (§ 21 odst. 2 ZA).

- Mlčenlivost není porušena, pokud advokát předá informace osobě, kterou pověřuje jednotlivými úkony a která je také vázána mlčenlivostí (§ 21 odst. 3 ZA – typicky koncipient).
- Zákon upravuje i situace, kdy povinností mlčenlivosti není advokát vázán (§ 21 odst. 4, odst. 6 a odst. 7 ZA) a navíc mlčenlivost v některých případech prolamuje i zákon č. 253/2008 Sb. (AML) – např. povinnost nahlásit podezřelý obchod dle § 6 AML.

Advokát nemá povinnost oznámit trestný čin, pokud se o jeho spáchání dozví v souvislosti s výkonem advokacie (§ 368 odst. 3 trestního zákoníku), má však povinnost trestný čin překazít (§ 367 TZ ve spojení s § 21 odst. 7 ZA).

Povinnost mlčenlivosti realizuje advokát tak, že určitou skutečnost nesdělí s odvoláním na svou mlčenlivost. Tuto povinnost nelze realizovat lhaním (v takovém případě by se mohlo jednat o trestný čin nadržování – rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 1148/2007).

Odměňování

Advokacie se zpravidla vykonává za odměnu a advokát může od klienta žádat zálohu své odměny (§ 22 odst. 1 ZA). Odměna může být sjednána smluvně nebo mimosmluvně (§ 1 AT: odměna se řídí smlouvou, není-li sjednána, řídí se advokátním tarifem). K odměně (smluvní i mimosmluvní) si advokát může dále připočítat náhradu hotových výdajů a náhradu za promeškaný čas.

Náležitosti smluvní odměny advokáta upravuje čl. 10 EK (advokát musí o očekávaném rozsahu svých výkonů informovat klienta, odměna musí být přiměřená, advokát musí vést záznamy o svých výkonech pro klienta apod.).

Odměnu lze sjednat i jako podíl na hodnotě věci nebo na výsledku věci, souhrnně jako tzv. Success Fee či *Pactum de quotallitis*.

Detaily k Success Fee:

- Odměna nebude zpravidla přiměřená, je-li podíl vyšší než 25 % (čl. 10 odst. 5 EK).
- „Podíl na hodnotě věci“ znamená například podíl na ceně, za kterou se advokátovi podaří

prodat nemovitost. „Podíl na výsledku věci“ znamená například podíl na částce, kterou advokát vysoudí na náhradě škody.

- Dříve (do 30. 12. 2005) bylo možné sjednat odměnu pouze jako podíl na hodnotě věci a nikoliv jako podíl na výsledku věci, ledaže pro to byly důvody hodné zvláštního zřetele (původní čl. 10 odst. 6 EK).
- Proti Success Fee lze uvést především ten argument, že advokát je jím motivován ke snaze vyhrát ve sporu co největší částku – může pak činit příliš riskantní či pro klienta nadbytečné nebo nákladné kroky, které by nečinil motivován pouze nejlepším zájmem klienta.
- Pro Success Fee existuje hlavně ten argument, že kromě postupného přibližování advokacie standardnímu podnikání umožňuje Success Fee přístup k soudu i lidem, kteří by se k němu jinak dostávali obtížně – advokát si nechá zaplatit až tehdy, pokud vyhraje spor, např. při soudu o náhradu škody za újmu na zdraví či zásah do ochrany osobnosti (lidé, kteří byli poškozeni, mohou díky Success Fee žalovat

i velké a právně silné subjekty jako jsou nemocnice, stát či média, a to i pokud by jinak na advokáta neměli dostatek prostředků).

Advokát si nemůže započíst na svoji odměnu peníze, které dostal od klienta jako zálohu na předběžné opatření, jež nebylo podáno (hrozilo by mu kárné provinění, viz ČAK r. 2011 BA 1-2/87, dostupné online z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2011/ba_1-2_2011_web.pdf>).

Advokát má tedy určité povinnosti nad rámec normálního smluvního vztahu (kde by bylo obecně možné si pohledávky jednostranně započíst) – tyto povinnosti vycházejí ze specifika vztahu advokát–klient, který není čistě podnikatelský (čl. 9 odst. 2 EK).

Advokát může žádat po klientovi složení přiměřené zálohy na svou odměnu (a to i v průběhu poskytování právních služeb a opakovaně); pokud klient zálohu nesloží, může advokát smlouvu o poskytování právních služeb vypovědět (§ 20 odst. 3 ZA).

1. Scénář – Zápůjčka

Ve dvojici si rozdělte a nastudujte následující role.

Advokátka: Mgr. Tamara Pospíšilová, LL.M., je advokátkou v menší advokátní kanceláři s dvěma dalšími advokáty a třemi koncipienty. Zaměřuje se na spornou agendu a právo nemovitostí. Je mladá a ambiciózní. Od začátku kariéry se jí daří, po pár letech se vypracovala na pozici seniorní advokátky a věří, že zanedlouho by se mohla stát partnerkou. Advokacie by se podle ní měla více orientovat na byznys a nebát se poskytovat i konzultační a investiční poradenství, nikoliv jen právní služby. Na rozdíl od kolegů jí nevadí shánění klientů na společenských akcích a tzv. business development považovala vždy za nedílnou součást advokacie.

Klient: Martinu Nejedlému je 40 let, má malou logistickou společnost, která mu docela slušně vynáší. Nikdy se nesoudil a je přesvědčený, že většinu sporů si mají lidi vyříkat mezi sebou a že vždy se dá nějak dohodnout. Proto je zklamaný z chování své kamarádky, které půjčil peníze a ona mu je nevrátila. Nejde mu ani tako peníze samotné, ale spíš o princip – smlouvy se prostě mají dodržovat. Celou situaci by měl rád co nejrychleji za sebou. Zatahovat do toho právníky a soudy je mu nepříjemné (přeci jen jde o jeho kamarádku), ale nevidí žádnou jinou možnost.

[klient klepe na dveře]

samozřejmě případný úrok z prodlení, a dlužníci je paní Jana Kovářová.

Advokátka: [od stolu] *Vstupte.*

Klient: *Přesně tak.*

Klient: [vchází do dveří a zůstává stát hned za nimi] *Dobrý den, Martin Nejedlý, domlouvali jsme si dneska schůzku. Ohledně vymáhání té pohledávky.*

Advokátka: [zamyslí se] *Není to taková trochu korpulentní starší paní? Černé vlasy na mikádo? Trochu ráčkuje?*

Advokátka: [vstává od stolu, jde vstříc klientovi a podává mu ruku] *Jistě, jistě, pojdte dál, posaďte se a povídejte, co byste si přál.*

Klient: [překvapeně] *To zní jako ona. Známe se už od základky, nikdy jsem s ní neměl žádný problém; všechno začalo až s touhle půjčkou.*

Klient: [sedá si a rozhlíží se kolem] *Děkuji. Jak jsem už říkal do telefonu, půjčil jsem peníze své kamarádce a ta se teď nemá k vracení. Původně jsme byli domluvení, že mi je vrátí za rok, ale ten uběhl před třemi měsíci a ona se k vracení peněz pořád nemá. Několikrát jsem jí volal. Vždy jenom řekne, že teď už je opravdu vrátí, ale skutek utek.*

Advokátka: *Myslím, že jsme pro ni zařizovali koupi domu asi před rokem. Někde v Malešicích.*

Klient: *Tak to je určitě ona. Několikrát mi o tom říkala, ale nakonec asiz koupě sešlo.*

Advokátka: *Dobře, rozumím. Chcete tedy vymoci svoji pohledávku. Smlouvu o zápůjčce jste uzavřeli písemně?*

Advokátka: *O tom nic nevím, my jsme jí připravili všechny dokumenty. Kupní smlouva se podepisovala dokonce tady u nás v kanceláři. To ale můžeme případně ověřit v katastru nemovitostí.*

Klient: [předává advokátce smlouvu] *Ano, mám ji tady s sebou.*

Klient: [přiměřeně radostně] *To by bylo skvělé.*

Advokátka: *Skvělé, děkuji. [pročítá si smlouvu] Takže dlužná částka je 1 200 000 Kč, plus*

Advokátka: *Můžu to rovnou zadat svému koncipientovi. Pokud se nakonec na poskytování služeb nedohodneme, tak to od nás budete mít jako bonus. [zvedá telefon] Prosímtě, Kryštofe, podívej se*

do katastru, zda paní Jana Kovářová, narozená 23. července 1963, vlastní nějaké nemovitosti. Mám tu pana Nejedlého, pro kterého možná budeme vymáhat pohledávku za paní Kovářovou. Díky moc. Měj se. [zavěsí a mluví zpět ke klientovi] Pokud souhlasíte, tak bych Vám nyní vysvětlila základní podmínky poskytování mých služeb. Nejprve se Vás zeptám, kolik jste ochoten za vymožení pohledávky utratit?

Klient: Peníze by, myslím, neměly být problém. Počítal jsem s rozpočtem kolem 80 000 Kč. Je to reálné?

Advokátka: Do toho se myslím bez problému vejde. Ale mám pro Vás ještě jeden návrh. V těchto typech kauz, kdy vymáhám peněžní pohledávku, nabízím svým klientům dohodu odměny jako „Success Fee“. To znamená, že teď byste mi neplatil nic a v případě, že se nám podaří částku vymoct, tak si z ní vezmu 7 % a případné náklady soudního řízení. Pokud pohledávku nevymůžeme, tak mi nezaplatíte nic.

Klient: [spokojeně] To zní skvěle. Myslím, že takhle se určitě můžeme dohodnout. Mohla byste mipsolat podrobnosti do mailu? Prošel bych si to všechno v klidu a pak bych se stivil podepsat smlouvu.

Advokátka: Ale beze všeho, to je náš standardní postup. [podává klientovi papír] Tady mi napište svou emailovou adresu a já Vám pošlu informace k výpočtu odměny i nákladů řízení společně s informací, zda paní Kovářová vlastní tu nemovitost v Malešicích nebo ne.

Klient: Děkuju moc. Tady máte můj mail. Hned jak si Vaše podmínky nastuduju, ozvu se Vám.

Advokátka: Tak jsme dohodnuti, mějte se krásně a těším se na spolupráci. [vstává a vyprovází klienta ke dveřím]

Klient: Já také, na shledanou.

Advokátka: Na shledanou.

2. Scénář – Dlouhý spor

Ve dvojici si rozdělte a nastudujte následující role.

Advokát: Mgr. Zdeněk Dráb je advokátem teprve tři roky. Pracuje ve středně velké kanceláři, kde dříve dělal koncipienta. Advokacii chtěl vždycky dělat a jednou by se rád stal partnerem v nějaké středně velké kanceláři s dobrou pověstí a mezinárodní klientelou. Klidně by to mohla být ta, ve které pracuje nyní. Zaměřuje se na soudní spory a sám sebe vidí coby bojovného advokáta, jako vystřiženého z amerického filmu. Jeho oblíbený seriál je Suits. Uvedenou kauzu paní Jarošové dostal jako jeden z prvních případů. Paní Jarošová je známá známé některého z partnerů kanceláře. Její spor je spletitý a vůbec není jasné, jak dopadne. Partneri s ní měli dlouho trpělivost a dělali to tak trochu „pro bono“. Nyní se ale spor táhne již příliš dlouho a všechny v kanceláři to přestává bavit. Zdeněk Dráb proto dostal za úkol vyžádat si zálohu na odměnu, a pokud to nepůjde, ukončit právní zastupování.

Klientka: Paní Klára Jarošová je v důchodu, trochu kulhá, neboť nedávno upadla na zastávce cestou z nákupu. V životě se s nikým nesoudila, právu nerozumí a má pocit, že je to úplně jiný svět, od kterého je lepší se držet dál. Nynější spor zahájila jen kvůli tomu, že jí kamarádka doporučila svého kamaráda, který vlastní advokátní kancelář. Byla by ráda, kdyby spor skončil co nejdřív a bylo to už za ní. Od začátku ji slibovali, že vše bude rychle skončeno a nezaplatí téměř nic. Nakonec platila mnohem víc než čekala (i když věří, že výrazně méně, než kdyby byla normální klientkou bez známosti) a výsledek sporu nikde. Nyní ji soud zamítl žalobu, což ji překvapilo, a ona neví, co si počít dál.

Advokát: [zvedá telefon] *Á, paní Jarošová je zde, pozvěte ji dál.*

Klientka: *No, dobrá, dobrá. Tak já si to ještě rozmyslím.*

Klientka: [vstupuje, trochu se belhá] *Dobrý den, pane doktore, tak už jsem zase tady.*

Advokát: *Jistě, v klidu si vše promyslete. Jestli chcete, můžeme to podrobněji probrat.*

Advokát: [dobrosrdečně] *Dobrý den, sedněte si, prosím, jak se máte?*

Klientka: *Mě nejvíc štve, že to trvá tak dlouho. Vždyť na tom není nic složitějšího a Vy jste sliboval, že to bude jedna dvě. Nejde to nějak urychlit?*

Klientka: [sedá si] *Ale, znáte to. Líp už bylo. Jak to vypadá s tím naším soudním sporem?*

Advokát: *Snažíme se využít všechny nástroje, které máme. Ale žalovaný zdržuje a zdržuje, co to jde. Vždyť jste ho sama viděla před soudem.*

Advokát: *Jak jsem psal v emailu. Okresní soud nám žalobu zamítl, ale můžeme se odvolat. Věřím, že u odvoláčky budou rozumnější a vyslyší naše argumenty. Moje zkušenost je taková, že u takhle složitých případů to na prvním stupni málokdy rozhodnou správně.*

Klientka: [trochu rozčileně] *Musí být přece nějaký způsob, jak ho k tomu donutit. Když se vyhýbá soudu a odmítá předložit důkazy, tak na něj musíte víc zatlačit. Co trestní oznámení? Podejte na něj trestní oznámení!*

Klientka: *Takže mi to odvolání doporučujete? Ten spor se už táhne dva roky, nevím, jestli mi to za tu námahu stojí.*

Advokát: [odměřeně] *My u nás v kanceláři tresta, tedy trestní právo, neděláme paní Jarošová, tuhle službu Vám bohužel neposkytnu. To si případně musíte najít někoho jiného.*

Advokát: *Finální rozhodnutí je samozřejmě na Vás, ale za mě odvolání jednoznačně ano. Máme spoustu silných argumentů, a ačkoliv to není sto-procentní, tak šance na výhru vidím velmi slibně.*

Klientka: [trochu zaraženě] *No, dobře, dobře. Nemusíte být hned takový kakabus. Já bych jen*

chtěla, aby to už bylo za mnou. V poslední době je to jedna špatná zpráva za druhou.

Advokát: [po kratší pauze, mile ale razantně] Je tu ještě jedna nepříjemná věc, kterou musíme vyřešit. Peníze. Odhaduji, že spor se ještě alespoň rok potáhne, než dojdeme k nějakému konečnému výsledku. Chtěli bychom kontaktovat protistranu, zkusit znovu jednat o mimosoudním řešení a tak dále. Budu proto potřebovat, abyste mi složila zálohu na odměnu. S ohledem na odhadované výdaje by to mělo být alespoň 10 000 Kč.

Klientka: [po kratší pauze, překvapeně] Vždyť já už jsem Vám dala tolik peněz. Takovou sumu já teď nemám k dispozici. Nemůžete si na to vzít těch 10 000 Kč, které jsem Vám dala na předběžné opatření? Vždyť to jsme se nakonec rozhodli nepodat, ne?

Advokát: To máte pravdu, to jsme nakonec nepodali. Ale těch 10 000 Kč jsme si započítali na naši odměnu již minulý měsíc. Všechno Vám to pak vyúčtujeme, nebojte.

Klientka: [sklesle] Aha. Nicméně já teď ty peníze bohužel nemám a ani v dohledné době mít nebudu. Chtěla jsem se Vás naopak zeptat, zda bychom se nemohli dohodnout na splátkovém kalendáři.

Advokát: [příjemně, ale rezolutně] To bohužel nejde, paní Jarošová. Sama víte, že Váš spor je komplikovaný a pro nás i pro Vás náročný.

Na složení zálohy musím trvat. Pokud zálohu složit nemůžete, tak budu muset odstoupit od smlouvy o zastupování.

Klientka: Já opravdu ty peníze teď nemám. Takže pokud se nedá dělat nic jiného, tak mám asi smůlu. Ukončení smlouvy Vám klidně někde podepíšu, je-li to třeba. Jak to bude s tím odvoláním? V emailu jste psal, že lhůta pro odvolání končí za tři dny.

Advokát: [rozhodně a trochu nepříjemně] To už není můj problém paní Jarošová. Ukončíme teď smlouvu a odvolání Vám již sepisovat nebude. V odvolacím řízení nemusíte být zastoupena, takže si jej klidně můžete sepsat i sama. Všechn spisový materiál, který k Vašemu případu máme, Vám klidně ještě dnes předáme.

Klientka: Dobře, dobře. Když se nedá nic dělat, tak se holt nedá nic dělat. Však ono to nějak dopadne. Jestli dovolíte, zašla bych se teď ještě podívat do banky, jestli tam nemám nějaké peníze, a zkusím zavolat synovi, jestli by mi nevypomohl. Stavila bych se tu později odpoledne. [zvedá se ze židle]

Advokát: Jistě. Žádný problém. Jen Vás poprosím, ať se určitě zastavíte ještě dnes, abychom to všechno vyřešili.

Klientka: Dobře, dobře, tak na shledanou pane doktore. [odchází]

Advokát: Na shledanou.

3. Scénář – Podplácení

Ve dvojici si rozdělte a nastudujte následující role.

Advokátka: JUDr. Jana Křížová je žena ve středních letech. Vykonává generální praxi (tj. zastupuje všechny typy běžných sporů) už od 90. let. Má malou advokátní kancelář v centru Prahy (kancelář je v prostorách dřívějšího bytu – vysoké stropy, dřevěné obložení místností...). Kancelář sdílí s dvěma dalšími spolupracujícími advokáty. Působí suverénním dojmem a nenechá se vyvést z míry. Léta praxe ji naučily, že klienti se v právu neorientují a pokud advokát něco neví, tak oni to rozhodně také neví. Vztah mezi klientem a advokátem je pro ni zcela zásadní, jakékoliv snahy omezit mlčenlivost advokáta odmítá jako útok na naprostý základ advokacie.

Klient: Ing. Jiří Vašíček podniká ve stavebnictví. Dříve pracoval jako projektant ve velké stavební společnosti a následně se rozhodl osamostatnit. Je sebevědomý, a pokud se mu něco nedaří, má tendenci vinu hledat spíše u ostatních než u sebe. Po sametové revoluci se podle něj mnoho nezměnilo a v zemi dál vládou stejní lidé a jejich kamarádi. Jeho hrdiny jsou podnikatelé, kteří se zvládli zorientovat v chaosu 90. let a rychle zbohatnout. Věří, že kdyby se rozhodl osamostatnit už tehdy, povedlo by se mu to také, a této promarněné šance dodnes lituje. Proto je ve svých podnikatelských aktivitách poměrně bezskrupulózní a bezohledný. Nedělá mu problém dostat se občas za hranu zákona, neboť „tak to dělá každý“. Nyní je obviněn z podplácení, což mu ale nebrání pokračovat ve stejných praktikách dál. Věří totiž, že dobrý advokát ho vyseká z čehokoliv.

[advokátka vyhlíží ze dveří, a když spatří pana Vašíčka, ihned na něj promluví]

Advokátka: *Dobrý den, pane Vašíčku, pojdte dál. [rozhlédne se po kanceláři a omluvně ukáže na stůl a křesla] Omluvte, že se mi tu válí ty spisy. Máme teď poměrně napilno. Člověku se pak ani nechce ty klientské spisy uklízet do skříně, když ví, že je za chvíli zase bude potřebovat. Počkejte, udělám Vám tu místo. [odklízí spisy z křesel]*

[klient se rozhlíží po kanceláři, pořádek ho nijak netrápí, vypadá, že je trochu ve spěchu a roztěkaný; sedá si a vděčně začne vysvětlovat svůj požadavek]

Klient: *Dobrý den, díky, že jste si na mě tak rychle udělala čas.*

Advokátka: *Z toho, co jste říkal, se jedná o urgentní záležitost. Jestli tomu dobře rozumím, tak jste včera obdržel usnesení o zahájení trestního stíhání.*

Klient: *Je to tak. Předtím jsem byl několikrát podávat na policii vysvětlení. Myslel jsem, že tím se to vyřeší, ale včera mi přišlo tohle... [předává usnesení]*

Advokátka: *Tak ukažte! [pročítá si nahlas usnesení] „Obvinění z podplácení úřední osoby za účelem sjednání výhody ve veřejné zakázce“.*

Klient: [přikyvuje] *Jo, jo. A rovnou Vám můžu říct, že to tak je. Opravdu jsem slíbil úplatek, pokud mi přiklepnou tu zakázku. Ale chápejte, v naší branži je to úplně normální. Takhle se to prostě dělá. Nevím, proč si policajti vybrali zrovna mě.*

Advokátka: *Jistě, chápu. Nebojte, všechny informace, které mi poskytnete, jsou kryty mlčenlivostí. Cokoliv mi řeknete, zůstane jen mezi námi. V podobných případech jsem již klienty obhajovala a jsem připravena Vaši obhajobu převzít. Moje sazba je 1 500 Kč na hodinu s tím, že bych Vám každý měsíc zaslala jednak vyúčtování předchozího měsíce, jednak odhad měsíce následujícího.*

Klient: [vděčně za rychlost a profesionalitu] *Souhlasím, supr. Děkuji mockrát. To usnesení si můžete nechat, je to kopie, co jsem udělal pro Vás. Jak jsem říkal do telefonu, mám dnes ještě nějaké jednání, takže musím za chvíli běžet.*

Advokátka: *Žádný problém. Připravím smlouvu a plnou moc a příští týden se tu můžete stavit vše*

podepsat. Zároveň Vás poprosím, abyste mi donesl všechny dokumenty, které k věci máte. Ať už od policie, nebo nějaké Vaše vlastní. Podklady, komunikaci, cokoliv. Příště bychom to probrali podrobně a zvolili další strategii. Pokud by Vás kontaktovala policie, odkažte je na mě.

Klient: Dobře, dobře, děkuji. Udělám všechno, jak říkáte. [má pocit, že by měl věc ještě dovysvětlit, nechce, aby v něm kdokoliv viděl zločince; mluví trochu ukvapeně a rozčileně] Vůbec to celé nechápu. Jak už jsem říkal, je to standard, dělá to každěj. Nevím, proč zrovna v týhle věci si na mě policie došlápla. Je to můj denní chleba, stejně jako všech mých konkurentů. Zrovna teď jedu nejdřív za tím úředníkem, z jehož podplácení mě obvinili, a potom hnedka na jednání s úředníky jinde. [krátká pauza, ale pak se rozhodne být zcela otevřený] I tam je jasný, že to pojede podle stejného scénáře – budou se tvářit, že nevědí, která bije, a čekat, až jim nabídnou úplatek. A já to samozřejmě udělám, je to prostě standard a já si na živobytí nějak vydělávat musím.

Advokátka: [skáče mu do řeči, zvykla si, že čím méně toho o klientech ví, tím lépe] To jsou details, to mi ani nemusíte říkat, pane Vašíčku. Na tom bohužel naši obhajobu nepostavíme.

Klient: [uklidňuje se a mluví omluvně, již pomaleji] Pardon, že jsem se tak rozohnil, ale já od tý doby, co jsem to usnesení dostal, nemyslím na

nic jinýho. Tak jsme tedy domluveni na příští týden. Možné termíny Vám ještě napíšu do emailu. [vstává, podává advokátce ruku a má se k odchodu]

Advokátka: [potřese klientovi rukou] Jistě, budu se těšit na viděnou.

Klient: [zastaví se ve dveřích a otočí se] Jo, vidíte, ještě jsem se Vás chtěl zeptat... Jak jsem říkal, že teď jedu za tím úředníkem, kterého jsem měl podplácet. Chápu, že se to naší věci netýká a asi jsem to ani říkat neměl. Ale co když se Vás na to policie zeptá. Je to taky krytý mlčenlivostí?

Advokátka: Samozřejmě. Všechno, co mi povíte, je kryto mlčenlivostí. [chvíli se zamyslí a dodá] Jak dlouho myslíte, že na té schůzce budete?

Klient: Já nevím, maximálně do tří. Mám pak zase další jednání. Myslíte, že pokud by se policie ptala, tak byste mohla říct, že jsem byl v tu chvíli u Vás?

Advokátka: [po krátkém zamyšlení] To by šlo. Pokud se mě tedy policie zeptá, kde jste v té době byl, řeknu, že jste byl do tří u mě v kanceláři a pak jel domů. Platí?

Klient: Skvělé, děkuji mockrát. Nashle.

Advokátka: Na shledanou.

1. Zápůjčka – s komentáři

Témata:

- povinnost odmítnout klienta (střet zájmů s minulým klientem – zároveň i porušení mlčenlivosti);
- předání pokynu a informací o klientovi koncipientovi (osoba, kterou advokát pověřuje jednotlivými úkoly);
- Success Fee (čl. 10 odst. 6 EK).

Advokátka: Mgr. Tamara Pospíšilová, LL.M., je advokátkou v menší advokátní kanceláři s dvěma dalšími advokáty a třemi koncipienty. Zaměřuje se na spornou agendu a právo nemovitostí. Je mladá a ambiciózní. Od začátku kariéry se jí daří, po pár letech se vypracovala na pozici seniorní advokátky a věří, že zanedlouho by se mohla stát partnerkou. Advokacie by se podle ní měla více orientovat na byznys a nebát se poskytovat i konzultační a investiční poradenství, nikoliv jen právní služby. Na rozdíl od kolegů jí nevadí shánění klientů na společenských akcích a tzv. business development považovala vždy za nedílnou součást advokacie.

Klient: Martinu Nejedlému je 40 let, má malou logistickou společnost, která mu docela slušně vynáší. Nikdy se nesoudil a je přesvědčený, že většinu sporů si mají lidi vyříkat mezi sebou a že vždy se dá nějak dohodnout. Proto je zklamaný z chování své kamarádky, které půjčil peníze a ona mu je nevrátila. Nejde mu ani tako peníze samotné, ale spíš o princip – smlouvy se prostě mají dodržovat. Celou situaci by měl rád co nejrychleji za sebou. Zatahovat do toho právníky a soudy je mu nepříjemné (přeci jen jde o jeho kamarádku), ale nevidí žádnou jinou možnost.

[klient klepe na dveře]

Advokátka: [od stolu] Vstupte.

Klient: [vchází do dveří a zůstává stát hned za nimi] *Dobrý den, Martin Nejedlý, domlouvali jsme si dneska schůzku. Ohledně vymáhání té pohledávky.*

Advokátka: [vstává od stolu, jde vstříc klientovi a podává mu ruku] *Jistě, jistě, pojdte dál, posaďte se a povídejte, co byste si přál.*

Klient: [sedá si a rozhlíží se kolem] *Děkuji. Jak jsem už říkal do telefonu, půjčil jsem peníze své kamarádce a ta se teď nemá k vracení. Původně jsme byli domluvení, že mi je vrátí za rok, ale ten uběhl před třemi měsíci a ona se k vracení peněz pořád nemá. Několikrát jsem jí volal. Vždy jenom řekne, že teď už je opravdu vrátí, ale skutek utek.*

Advokátka: *Dobře, rozumím. Chcete tedy vymoci svoji pohledávku. Smlouvu o zápůjčce jste uzavřeli písemně?*

Klient: [předává advokátce smlouvu] *Ano, mám ji tady s sebou.*

Advokátka: *Skvělé, děkuji. [pročítá si smlouvu] Takže dlužná částka je 1 200 000 Kč, plus samozřejmě případný úrok z prodlení, a dlužnicí je paní Jana Kovářová.*

Klient: *Přesně tak.*

Advokátka: [zamyslí se] *Není to taková trochu korpulentní starší paní? Černé vlasy na mikádo? Trochu ráčkuje?*

Klient: [překvapeně] *To zní jako ona! Známe se už od základky, nikdy jsem s ní neměl žádný problém; všechno začalo až s touhle půjčkou.*

Advokátka: *Myslím, že jsme pro ni zařizovali koupi domu asi před rokem. Bylo to někde v Malešicích.*

PROBLÉM: porušení mlčenlivosti (§ 21 Zákona o advokacii)

Klient: Tak to je určitě ona. Několikrát mi o tom říkala, ale nakonec asi z koupě sešlo.

Advokátka: O tom nic nevím, my jsme jí připravili všechny dokumenty. Kupní smlouva se podepisovala dokonce tady u nás v kanceláři. To ale můžeme případně ověřit v katastru nemovitostí.

HRANIČNÍ: Povinnost odmítnout klienta (střet zájmů s minulým klientem), protože informace, které advokátka má o dlužnici, by mohly klienta neoprávněně zvýhodnit [§ 19 odst. 1 písm. c) Zákona o advokacii] – advokátka by mohla znalost o majetku dlužnice následně využít při vymáhání pohledávky. Možná by ale klienta nemohla zastupovat jen ve vymáhacím řízení? Jedná se o hraniční případ.

Klient: [přiměřeně radostně] To by bylo skvělé.

Advokátka: Můžu to rovnou zadat svému koncipientovi. Pokud se nakonec na poskytování služeb nedohodneme, tak to od nás budete mít jako bonus. [zvedá telefon] Prosímte, Kryštofe, podívej se do katastru, zda paní Jana Kovářová, narozená 23. července 1963, vlastní nějaké nemovitosti. Mám tu pana Nejedlého, pro kterého možná budeme vymáhat pohledávku za paní Kovářovou. Díky moc. Měj se. [zavěsí a mluví zpět ke klientovi] Pokud souhlasíte, tak bych Vám nyní vysvětlila základní podmínky poskytování mých služeb. Nejprve se Vás zeptám, kolik jste ochoten za vymožení pohledávky utratit?

NENÍ PROBLÉM: předání pokynu a informací o klientovi koncipientovi (osoba, kterou pověřuje jednotlivými úkoly) – § 21 odst. 3 ZA

Klient: Peníze by, myslím, neměly být problém. Počítal jsem s rozpočtem kolem 80 000 Kč. Je to reálné?

Advokátka: Do toho se myslím bez problému vejde. Ale mám pro Vás ještě jeden návrh. V těchto typech kauz, kdy vymáhám peněžní pohledávku, nabízím svým klientům dohodu odměny jako „Success

Fee“. To znamená, že teď byste mi neplatil nic a v případě, že se nám podaří částku vymocit, tak si z ní vezmu 7 % a případné náklady soudního řízení. Pokud pohledávku nevymůžeme, tak mi nezaplatíte nic.

NENÍ PROBLÉM: Zákaz Success Fee byl dříve v čl. 10 odst. 6 etického kodexu: „Advokát nesmí sjednat smluvní odměnu stanovenou podílem na výsledku věci, ledaže jsou pro to důvody zvláštního zřetele hodné, zejména důvody majetkové nebo sociální, a odměna je přiměřená podle odst. 2 a odst. 3.“

EK byl následně novelizován tak, že v čl. 10 odst. 5 EK je použití Success Fee povoleno, je-li takto sjednaná odměna přiměřená: „Advokát je oprávněn sjednat smluvní odměnu stanovenou podílem na hodnotě věci nebo na výsledku věci, je-li výše takto sjednané odměny přiměřená podle ustanovení odstavce 2 a 3. Za přiměřenou nelze však zpravidla považovat smluvní odměnu stanovenou podílem na výsledku věci, pokud tento podíl je vyšší než 25 %.“

Klient: [spokojeně] To zní skvěle. Myslím, že takhle se můžeme dohodnout. Mohla byste mi poslat podrobnosti do mailu? Projdu si to všechno v klidu a pak bych se stavil podepsat smlouvu.

Advokátka: Ale beze všeho, to je náš standardní postup. [podává klientovi papír] Tady mi napište svou emailovou adresu a já Vám pošlu informace k výpočtu odměny i nákladů řízení společně s informací, zda paní Kovářová vlastní tu nemovitost v Malešicích nebo ne.

Klient: Děkuju moc. Tady máte můj mail. Hned jak si Vaše podmínky nastuduju, ozvu se Vám.

Advokátka: Tak jsme dohodnuti, mějte se krásně a těším se na spolupráci. [vstává a vyprovází klienta ke dveřím]

Klient: Já také, na shledanou.

Advokátka: Na shledanou.

2. Dlouhý spor – s komentáři

Témata:

- možnost odmítnout klienta bez důvodu;
- při odstoupení od smlouvy či odmítnutí klienta je advokát povinen učinit nezbytné kroky pro odvrácení hrozící škody;
- žádost o přiměřenou zálohu, klient odmítne a advokát vypoví smlouvu (§ 20 odst. 3 ZA);
- není možné započíst si na odměnu peníze určené na neuskutečněné předběžné opatření (ČAK r. 2011 BA 1-2/87, dostupné online z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2011/ba_1-2_2011_web.pdf>).

Advokát: Mgr. Zdeněk Dráb je advokátem teprve tři roky. Pracuje ve středně velké kanceláři, kde dříve dělal koncipienta. Advokacii chtěl vždycky dělat a jednou by se rád stal partnerem v nějaké středně velké kanceláři s dobrou pověstí a mezinárodní klientelou. Klidně by to mohla být ta, ve které pracuje nyní. Zaměřuje se na soudní spory a sám sebe vidí coby bojovného advokáta, jako vystřiženého z amerického filmu. Jeho oblíbený seriál je Suits. Uvedenou kauzu paní Jarošové dostal jako jeden z prvních případů. Paní Jarošová je známá známé některého z partnerů kanceláře. Její spor je spletitý a vůbec není jasné, jak dopadne. Partneři s ní měli dlouho trpělivost a dělali to tak trochu „pro bono“. Nyní se ale spor táhne již příliš dlouho a všechny v kanceláři to přestává bavit. Zdeněk Dráb proto dostal za úkol vyžádat si zálohu na odměnu, a pokud to nepůjde, ukončit právní zastupování.

Klientka: Paní Klára Jarošová je v důchodu, trochu kulhá, neboť nedávno upadla na zastávce cestou z nákupu. V životě se s nikým nesoudila, právu nerozumí a má pocit, že je to úplně jiný svět, od kterého je lepší se držet dál. Nynější spor zahájila jen kvůli tomu, že jí kamarádka doporučila svého kamaráda, který vlastní advokátní kancelář. Byla by ráda, kdyby spor skončil co nejdřív a bylo to už za ní. Od začátku ji slibovali, že vše bude rychle skončeno a nezaplatí téměř nic. Nakonec platila mnohem víc než čekala (i když věří, že výrazně méně, než kdyby byla normální klientkou bez známosti) a výsledek sporu nikde. Nyní ji soud zamítl žalobu, což ji překvapilo, a ona neví, co si počít dál.

Advokát: [zvedá telefon] *Á, paní Jarošová je zde, pozvěte ji dál.*

Klientka: [vstupuje, trochu se belhá] *Dobrý den, pane doktore, tak už jsem zase tady.*

Advokát: [dobrosrdečně] *Dobrý den, sedněte si, prosím, jak se máte?*

Klientka: [sedá si] *Ale, znáte to. Líp už bylo. Jak to vypadá s tím naším soudním sporem?*

Advokát: *Jak jsem psal v emailu. Okresní soud nám žalobu zamítl, ale můžeme se odvolat. Věřím, že u odvoláčky budou rozumnější a vyslyší naše argumenty. Moje zkušenost je taková, že u takhle složitých případů to na prvním stupni málokdy rozhodnou správně.*

Klientka: *Takže mi to odvolání doporučujete? Ten spor se už táhne dva roky, nevím, jestli mi to za tu námahu stojí.*

Advokát: *Finální rozhodnutí je samozřejmě na Vás, ale za mě odvolání jednoznačně ano. Máme spoustu silných argumentů, a ačkoliv to není sto-procentní, tak šance na výhru vidím velmi slibně.*

Klientka: *No, dobrá, dobrá. Tak já si to ještě rozmyslím.*

Advokát: *Jistě, v klidu si vše promyslete. Jestli chcete, můžeme to podrobněji probrat.*

Klientka: *Mě nejvíc štve, že to trvá tak dlouho. Vždyť na tom není nic složitého a Vy jste sliboval, že to bude jedna dvě. Nejde to nějak urychlit?*

Advokát: Snažíme se využít všechny nástroje, které máme. Ale žalovaný zdržuje a zdržuje, co to jde. Vždyť jste ho sama viděla před soudem.

Klientka: [trochu rozčileně] Musí být přece nějaký způsob, jak ho k tomu donutit. Když se vyhýbá soudu a odmítá předložit důkazy, tak na něj musíte víc zatlačit. Co trestní oznámení? Podejte na něj trestní oznámení!

Advokát: [odměřeně] My u nás v kanceláři tresta, tedy trestní právo, neděláme paní Jarošová, tuhle službu Vám bohužel neposkytnu. To si případně musíte najít někoho jiného.

NENÍ PROBLÉM: Advokát může obecně odmítnout poskytnout právní službu bez udání důvodů. Čl. 8 odst. 3 EK (odmítnutí v případě nedostatku speciálních znalostí) se zde spíše neuplatní, neboť toto ustanovení míří na specifické oblasti práva či výjimečné případy, nikoliv na obecná odvětví jako je trestní právo (pokud by se jednalo o obhajobu ve složitém daňovém karuselovém podvodu, již by o odmítnutí z tohoto důvodu přemýšlet šlo).

Klientka: [trochu zaraženě] No, dobře, dobře. Nemusíte být hned takový kakabus. Já bych jen chtěla, aby to už bylo za mnou. V poslední době je to jedna špatná zpráva za druhou.

Advokát: [po kratší pauze, mile ale razantně] Je tu ještě jedna nepříjemná věc, kterou musíme vyřešit. Peníze. Odhaduji, že spor se ještě alespoň rok potáhne, než dojdeme k nějakému konečnému výsledku. Chtěli bychom kontaktovat protistranu, zkusit znovu jednat o mimosoudním řešení a tak dále. Budu proto potřebovat, abyste mi složila zálohu na odměnu. S ohledem na odhadované výdaje by to mělo být alespoň 10 000 Kč.

Klientka: [po kratší pauze, překvapeně] Vždyť já už jsem Vám dala tolik peněz. Takovou sumu já teď nemám k dispozici. Nemůžete si na to vzít těch 10 000 Kč, které jsem Vám dala na předběžné opatření? Vždyť to jsme se nakonec rozhodli nepodat, ne?

Advokát: To máte pravdu, to jsme nakonec nepodali. Ale těch 10 000 Kč jsme si započítali na naši odměnu již minulý měsíc. Všechno Vám to pak vyúčtujeme, nebojte.

PROBLÉM: Není možné započíst si na odměnu peníze určené na neuskutečněné předběžné opatření.

Klientka: [sklesle] Aha. Nicméně já teď ty peníze bohužel nemám a ani v dohledné době mít nebudu. Chtěla jsem se Vás naopak zeptat, zda bychom se nemohli dohodnout na splátkovém kalendáři.

Advokát: [příjemně, ale rezolutně] To bohužel nejde, paní Jarošová. Sama víte, že Váš spor je komplikovaný a pro nás i pro Vás náročný. Na složení zálohy musím trvat. Pokud zálohu složit nemůžete, tak budu muset odstoupit od smlouvy o zastupování.

NENÍ PROBLÉM: Advokát může vypovědět smlouvu v případě, že klient nesložil na žádost advokáta přiměřenou zálohu na odměnu (§ 20 odst. 3 ZA).

Klientka: Já opravdu ty peníze teď nemám. Takže pokud se nedá dělat nic jiného, tak mám asi smůlu. Ukončení smlouvy Vám klidně někde podepíšu, je-li to třeba. Jak to bude s tím odvoláním? V emailu jste psal, že lhůta pro odvolání končí za tři dny.

Advokát: [rozhodně a trochu nepříjemně] To už není můj problém paní Jarošová. Ukončíme teď smlouvu a odvolání Vám již sepisovat nebude. V odvolacím řízení nemusíte být zastoupena, takže si jej klidně můžete sepsat i sama. Všechn spisový materiál, který k Vašemu případu máme, Vám klidně ještě dnes předáme.

PROBLÉM: Při vypovězení smlouvy je advokát povinen učinit neodkladné úkony tak, aby klient neutrpěl na svých právech újmu (§ 20 odst. 6 ZA).

Klientka: Dobře, dobře. Když se nedá nic dělat, tak se holt nedá nic dělat. Však ono to nějak dopadne. Jestli dovolíte, zašla bych se teď ještě podívat do banky, jestli tam nemám nějaké peníze, a zkusím zavolat synovi, jestli by mi nevypomohl. Stavila bych se tu později odpoledne. [zvedá se ze židle]

Advokát: Jistě. Žádný problém. Jen Vás poprosím, ať se určitě zastavíte ještě dnes, abychom to všechno vyřešili.

Klientka: Dobře, dobře, tak na shledanou pane doktore. [odchází]

Advokát: Na shledanou.

3. Podplácení – s komentáři

Témata:

- cizí spisy viditelné v kanceláři – sama skutečnost, že advokát někoho zastupuje, je kryta mlčenlivostí;
- neoznámení trestného činu X nepřeřazení trestného činu (podplácení);
- mlčenlivost nelze realizovat lhaním (NS 8 Tdo 1148/2007).

Advokátka: JUDr. Jana Křížová je žena ve středních letech. Vykonává generální praxi (tj. zastupuje všechny typy běžných sporů) už od 90. let. Má malou advokátní kancelář v centru Prahy (kancelář je v prostorách dřívějšího bytu – vysoké stropy, dřevěné obložení místností...). Kancelář sdílí s dvěma dalšími spolupracujícími advokáty. Působí suverénním dojmem a nenechá se vyvést z míry. Léta praxe ji naučily, že klienti se v právu neorientují a pokud advokát něco neví, tak oni to rozhodně také neví. Vztah mezi klientem a advokátem je pro ni zcela zásadní, jakékoliv snahy omezit mlčenlivost advokáta odmítá jako útok na naprostý základ advokacie.

Klient: Ing. Jiří Vašíček podniká ve stavebnictví. Dříve pracoval jako projektant ve velké stavební společnosti a následně se rozhodl osamostatnit. Je sebevědomý, a pokud se mu něco nedaří, má tendenci vinu hledat spíše u ostatních než u sebe. Po sametové revoluci se podle něj mnoho nezměnilo a v zemi dál vládou stejní lidé a jejich kamarádi. Jeho hrdiny jsou podnikatelé, kteří se zvládli zorientovat v chaosu 90. let a rychle zbohatnout. Věří, že kdyby se rozhodl osamostatnit už tehdy, povedlo by se mu to také, a této promarněné šance dodnes lituje. Proto je ve svých podnikatelských aktivitách poměrně bezskrupulózní a bezohledný. Nedělá mu problém dostat se občas za hranu zákona, neboť „tak to dělá každý“. Nyní je obviněn z podplácení, což mu ale nebrání pokračovat ve stejných praktikách dál. Věří totiž, že dobrý advokát ho vyseká z čehokoliv.

[advokátka vyhlíží ze dveří, když spatří pana Vašíčka, ihned na něj promluví]

Advokátka: Dobrý den, pane Vašíčku, pojdte dál. [rozhlédne se po kanceláři a omluvně ukáže na stůl a křesla] Omluvte, že se mi tu válí ty spisy. Máme teď poměrně napilno. Člověku se pak ani nechce ty klientské spisy uklízet do skříně, když ví, že je za chvíli zase bude potřebovat. Počkejte, udělám Vám tu místo. [odklízí spisy z křesel]

PROBLÉM: Spisy válející se v kanceláři, je-li na nich uvedeno jméno klienta – sama skutečnost, že advokát někoho zastupuje, je kryta mlčenlivostí – § 21 ZA.

[klient se rozhlíží, nepořádek ho netrápí, vypadá, že je trochu ve spěchu a roztěkaný; sedá si a vděčně začne vysvětlovat svůj požadavek]

Klient: Dobrý den, díky, že jste si na mě tak rychle udělala čas.

Advokátka: Z toho, co jste říkal, se jedná o urgentní záležitost. Jestli tomu dobře rozumím, tak jste včera obdržel usnesení o zahájení trestního stíhání.

Klient: Je to tak. Předtím jsem byl několikrát podávat na policii vysvětlení. Myslel jsem, že tím se to vyřeší, ale včera mi přišlo tohle... [předává usnesení]

Advokátka: Tak ukažte! [pročítá si nahlas usnesení] „Obvinění z podplácení úřední osoby za účelem sjednání výhody ve veřejné zakázce“.

Klient: [přikyvuje] Jo, jo. A rovnou Vám můžu říct, že to tak je. Opravdu jsem slíbil úplatek, pokud mi přiklepnou tu zakázku. Ale chápejte, v naší branži je to úplně normální. Takhle se to prostě dělá. Nevím, proč si policajti vybrali zrovna mě.

NENÍ PROBLÉM: Advokát nemá povinnost oznámit trestný čin (§ 368 odst. 3 trestního zákoníku).

Advokátka: *Jistě, chápu. Nebojte, všechny informace, které mi poskytnete, jsou kryty mlčenlivostí. Cokoliv mi řeknete, zůstane jen mezi námi. V podobných případech jsem již klienty obhajovala a jsem připravena Vaši obhajobu převzít. Moje sazba je 1 500 Kč na hodinu s tím, že bych Vám každý měsíc zaslala jednak vyúčtování předchozího měsíce, jednak odhad měsíce následujícího.*

Klient: *[opět vděčně, je rád, že se vše řeší tak rychle a profesionálně] Souhlasím, supr. Děkuji mockrát. To usnesení si můžete nechat, je to kopie, co jsem udělal pro Vás. Jak jsem říkal do telefonu, mám dnes ještě nějaké jednání, takže musím za chvíli běžet.*

Advokátka: *Žádný problém. Připravím smlouvu a plnou moc a příští týden se tu můžete stavit vše podepsat. Zároveň Vás poprosím, abyste mi donesl všechny dokumenty, které k věci máte. Ať už od policie, nebo nějaké Vaše vlastní. Podklady, komunikaci, cokoliv. Příště bychom to probrali podrobně a zvolili další strategii. Pokud by Vás kontaktovala policie, odkažte je na mě.*

Klient: *Dobře, dobře, děkuji. Udělám všechno, jak říkáte. [má pocit, že by měl věc ještě dovysvětlit, nechce, aby v něm kdokoliv viděl zločince; mluví trochu ukvapeně a rozčileně] Vůbec to celé nechápu. Jak už jsem říkal, je to standard, dělá to každý. Nevím, proč zrovna v týhle věci si na mě policie došlápla. Je to můj denní chleba, stejně jako všech mých konkurentů. Zrovna teď jedu nejdřív za tím úředníkem, z jehož podplácení mě obvinili, a potom hnedka na jednání s úředníky jinde. [krátká pauza, ale pak se rozhodne být zcela otevřený] I tam je jasný, že to pojede podle stejného scénáře – budou se tvářit, že nevědí, která bije, a čekat, až jim nabídnou úplatek. A já to samozřejmě udělám, je to prostě standard a já si na živobytí nějak vydělávat musím.*

Advokátka: *[skáče mu do řeči, zvykla si, že čím méně toho o klientech ví, tím lépe]*

To jsou detaily, to mi ani nemusíte říkat, pane Vašíčku. Na tom bohužel naši obhajobu nepostavíme.

PROBLÉM: *I advokát je povinen překazit trestnou činnost (§ 367 odst. 1 trestního zákoníku).*

Klient: *[uklidňuje se, mluví omluvně, již pomaleji] Pardon, že jsem se tak rozohnil, ale já od té doby, co jsem to usnesení dostal, nemyslím na nic jiného. Tak jsme tedy domluveni na příští týden. Možné termíny Vám napíšu do emailu. [vstává, podává advokátce ruku a má se k odchodu]*

Advokátka: *[potřese klientovi rukou] Jistě, budu se těšit na viděnou.*

Klient: *[zastaví se ve dveřích a otočí se] Jo, vidíte, ještě jsem se Vás chtěl zeptat... Jak jsem říkal, že teď jedu za tím úředníkem, kterého jsem měl podplácet. Chápu, že se to naší věci netýká a asi jsem to ani říkat neměl. Ale co když se Vás na to policie zeptá. Je to taky krytý mlčenlivostí?*

Advokátka: *Samozřejmě. Všechno, co mi povíte, je kryto mlčenlivostí. [chvíli se zamyslí a dodá] Jak dlouho myslíte, že na té schůzce budete?*

Klient: *Já nevím, maximálně do tří. Mám pak zase další jednání. Myslíte, že pokud by se policie ptala, tak byste mohla říct, že jsem byl v tu chvíli u Vás?*

Advokátka: *[po krátkém zamyšlení] To by šlo. Pokud se mě tedy policie zeptá, kde jste v té době byl, řeknu, že jste byl do tří u mě v kanceláři a pak jel domů. Platí?*

PROBLÉM: *Mlčenlivost nelze realizovat lhaním (NS 8 Tdo 1148/2007), je nutné odmítnout odpovědět.*

Klient: *Skvělé, děkuji mockrát. Nashle.*

Advokátka: *Na shledanou.*

Bonusový scénář – Nemovitost

Ve dvojici si rozdělíte a nastudujete následující role.

Advokát: JUDr. Karel Ševčík je starší, lehce obtloustlý pán. Advokacii vykonává sám v malé ale vkusně zařízené kanceláři v Praze na Starém Městě. Specializuje se především na právo nemovitostí. Spolupracuje již dlouhou dobu s realitním makléřem a společně se zaměřují na luxusní nemovitosti. Nerad dělá soudní spory, protože si na své práci cení především klidu a je hrdý na to, že si dokázal vybudovat velmi dobrou pověst, své klienty si může vybírat a nemusí se už za ničím moc honit. Dnešní dobu považuje za uspěchanou a nechápe, za čím mladí lidé pořád tak spěchají. Sbírá známky a dýmky.

Klientka: Iva Suvorinová je ruská občanka, ale česky mluví bez přízvuku. V Praze žije již 12 let. Žije na vysoké noze, peníze pro ni nejsou problém. Většinu dne tráví nakupováním, čtením v kavárnách, chodí po galeriích a do fitness centra, a potkává se s přáteli. Nepracuje. Peníze jí dává její přítel, který pravidelně cestuje mezi Prahou a Moskvou. O jeho podnikání paní Suvorinová mnoho neví, ale nikdy jí to nezajímalo. Když je také v Moskvě, chodí s přítelem často do opery a setkávají se s ruskými politiky a jinými prominenty. Jednou byla na večeři i u Vladimíra Putina.

Klientka: [zaklepe a vstupuje do dveří] *Dobrý večer, jdu kvůli naší domluvené schůzce ohledně nákupu nemovitosti.*

Advokát: [sedí za stolem, listuje knihou, zvedne od ní oči] *Jistě, čekal jsem Vás, paní Suvorinová. Prosím, posadte se. Jestli tomu dobře rozumím, sháníte rodinný dům na Ořechovce, je to tak?*

Klientka: *Ano, ano přesně tak. Představovala bych si něco většího se zahradou a pěkným výhledem.*

Advokát: *Jistě, zpracujeme Vám aktuální nabídku nemovitostí a následně bychom zprostředkovali prodej. Přišla jste ve správný čas, situace na trhu je teď velmi dobrá a nabídka široká. [vytáhne si poznámkový blok a pero] Teď jen pro úplnost, paní Suvorinová, jste českou občankou, nebo ne?*

Klientka: *Ne, ne, žiju tu už 12 let, ale občanství mám pouze ruské.*

Advokát: [udělá si poznámku a pokračuje] *Dobře, to není žádný problém. Máte u sebe doklad totožnosti, abych si opsal Vaše identifikační údaje?*

Klientka: [poklepe si po kapsách, ale jen tak, aby se neřeklo, ví, že pas i ruskou občanku má v jiné kabelce] *Ten u sebe bohužel nemám. Omlouvám se. Nevěděla jsem, že ho budu potřebovat. Můžu Vám ale své údaje nadiktovat.*

Advokát: *To byste byla moc hodná.*

Klientka: [pomalu, aby si advokát zvládl vše zapsat] *Iva Su-vo-ri-no-vá, narozena 17. srpna 1986 v Moskvě. Bydliště v ČR mám Malostranské náměstí 265/6, 118 00 Praha 1 – Malá Strana.*

Advokát: [dělá si poznámky] *Skvělé, děkuji. Začneme tedy zpracovávat nabídku nemovitostí a následně bychom Vám ji zaslali emailem. Kupní cenu byste hradila ze svých prostředků? Nebo byste celou kupní cenu či její část kryla hypotékou?*

Klientka: *Kupní cenu bych uhradila celou naráz. Peníze by poskytl můj přítel a nemovitost bychom vlastnili napůl.*

Advokát: [opět si vše zapíše] *Dobře, vynikající. Spojím se co nejdříve s realitním makléřem, se kterým v těchto případech spolupracujeme. Věřím, že pro Vás najde něco vhodného. Nedávno jsme přes něj zprostředkovali například nákup luxusní nemovitosti pro Leoše Mareše – asi ho znáte z televize – a ten byl s jeho službami i výběrem moc spokojený.*

Klientka: *Opravdu? Leoše Mareše samozřejmě znám! Tak to zní moc dobře, děkuji. Ještě jsem se chtěla zeptat, kolik budou Vaše služby stát. Máte nějakou fixní cenu nebo Vás budu platit od hodiny? A jakou máte případně sazbu?*

Advokát: Při těchto transakcích nabízíme klientům zpravidla dvě varianty. Buď Vám budeme účtovat hodinovou sazbu podle odvedené práce, nebo můžeme odměnu počítat z hodnoty nemovitosti, kterou si nakonec pořídíte. Předpokládám, že máte nějakou představu o rozpočtu, takže pokud se dohodneme na určitém procentu, řekněme třeba 5 % z ceny nemovitosti, to je takové standardní, tak budete mít i představu o tom, kolik nám nakonec zaplatíte.

Klientka: [chvilku se zamyslí a v hlavě počítá, kolik peněz by to znamenalo] *To zní dobře,*

myslím, že se můžeme domluvit tímto způsobem, tedy podílem na ceně. Pošlete mi prosím smlouvu o zastupování a nabídku nemovitostí na moji adresu. Stavila bych se za Vámi příští týden s podepsanou smlouvou.

Advokát: *Jistě, jistě. Děkuji mockrát, všechno Vám co nejdříve zašleme.*

Klientka: *Vynikající. Budu se těšit na spolupráci. [zvedá se a odchází] Na shledanou.*

Advokát: *Na shledanou.*

Nemovitost – s komentáři

Témata:

- povinnost identifikace klienta v případě, kdy je advokát povinná osoba [§ 2 odst. 1 písm. g) zákona č. 253/2008 Sb.];
- nahlášení podezřelého obchodu (§ 6 AML);
- prozrazení průběhu práce a výsledku pro jiného klienta (už minulého);
- možnost sjednat odměnu podílem na hodnotě věci (čl. 10 odst. 5 EK).

Advokát: JUDr. Karel Ševčík je starší, lehce obtloustlý pán. Advokacii vykonává sám v malé ale vkusně zařízené kanceláři v Praze na Starém Městě. Specializuje se především na právo nemovitostí. Spolupracuje již dlouhou dobu s realitním makléřem a společně se zaměřují na luxusní nemovitosti. Nerad dělá soudní spory, protože si na své práci cení především klidu a je hrdý na to, že si dokázal vybudovat velmi dobrou pověst, své klienty si může vybírat a nemusí se už za ničím moc honit. Dnešní dobu považuje za uspěchanou a nechápe, za čím mladí lidé pořád tak spěchají. Sbírá známky a dýmky.

Klientka: Iva Suvorinová je ruská občanka, ale česky mluví bez přízvuku. V Praze žije již 12 let. Žije na vysoké noze, peníze pro ni nejsou problém. Většinu dne tráví nakupováním, čtením v kavárnách, chodí po galeriích a do fitness centra, a potkává se s přáteli. Nepracuje. Peníze jí dává její přítel, který pravidelně cestuje mezi Prahou a Moskvou. O jeho podnikání paní Suvorinová mnoho neví, ale nikdy jí to nezajímalo. Když je také v Moskvě, chodí s přítelem často do opery a setkávají se s ruskými politiky a jinými prominenty. Jednou byla na večeři i u Vladimíra Putina.

Klientka: [zaklepe a vstupuje do dveří] *Dobrá večer, jdu kvůli naší domluvené schůzce ohledně nákupu nemovitosti.*

doklad totožnosti, abych si opsala Vaše identifikační údaje?

Advokát: [sedí za stolem, listuje knihou, zvedne od ní oči] *Jistě, čekal jsem Vás, paní Suvorinová. Prosím, posaďte se. Jestli tomu dobře rozumím, sháníte rodinný dům na Ořechovce, je to tak?*

PROBLÉM: Jedná se o podezřelý obchod podle zákona č. 253/2008 Sb. Klientka je Ruska a Rusko je zemí, na kterou ČR uplatňuje mezinárodní sankce [§ 6 odst. 2 písm. a) AML].

Klientka: *Ano, ano přesně tak. Představovala bych si něco většího se zahradou a pěkným výhledem.*

Klientka: [poklepe si po kapsách, ale jen tak, aby se neřeklo, ví, že pas i ruskou občanku má v jiné kabelce] *Ten u sebe bohužel nemám. Omlouvám se. Nevěděla jsem, že ho budu potřebovat. Můžu Vám ale své údaje nadiktovat.*

Advokát: *Jistě, zpracujeme Vám aktuální nabídku nemovitostí a následně bychom zprostředkovali prodej. Přišla jste ve správný čas, situace na trhu je teď velmi dobrá a nabídka široká. [vytáhne si poznámkový blok a pero] Teď jen pro úplnost, paní Suvorinová, jste českou občankou, nebo ne?*

Advokát: *To byste byla moc hodná.*

Klientka: *Ne, ne, žiju tu už 12 let, ale občanství mám pouze ruské.*

Klientka: [pomalu, aby si advokát zvládl vše zapsat] *Iva Suvorinová, narozená 17. srpna 1986 v Moskvě. Bydliště v ČR mám Malostranské náměstí 265/6, 118 00 Praha 1 – Malá Strana.*

Advokát: [udělá si poznámku a pokračuje] *Dobře, to není žádný problém. Máte u sebe nějaký*

PROBLÉM: Advokát je při obstarání koupě nebo prodeje nemovitosti povinnou osobou podle zákona AML [§ 2 odst. 1 písm. g) AML] a v takovém

případě má povinnost identifikovat klienta (§ 7 AML), což obnáší i ověření údajů z průkazu totožnosti a zaznamenání druhu a čísla průkazu, státu a orgánu, jež ho vydal, a dobu platnosti (§ 8 AML).

Advokát: [dělá si poznámky] *Skvělé, děkuji. Začneme tedy zpracovávat nabídku nemovitostí a následně bychom Vám ji zaslali emailem. Kupní cenu byste hradila ze svých prostředků? Nebo byste celou kupní cenu či její část kryla hypotékou?*

Klientka: *Kupní cenu bych uhradila celou naráz. Peníze by poskytl můj přítel a nemovitost bychom vlastnili napůl.*

PROBLÉM: Klientka nejedná jen svým jménem, ale i jménem přítele. Advokát je povinen ji vyzvat, aby doložila plnou moc (§ 8 odst. 8 a 3 AML).

Advokát: [opět si vše zapíše] *Dobře, vynikající. Spojím se co nejdříve s realitním makléřem, se kterým v těchto případech spolupracujeme. Věřím, že pro Vás najde něco vhodného. Nedávno jsme přes něj zprostředkovali nákup nemovitosti pro Leoše Mareše – asi ho znáte z televize – a ten byl s jeho službami i výběrem moc spokojený.*

PROBLÉM: Porušení mlčenlivosti – advokát prozrazuje průběh práce a výsledek pro jiného klienta, i když už minulého (§ 21 ZA).

Klientka: *Opravdu? Leoše Mareše samozřejmě znám! Tak to zní moc dobře, děkuji. Ještě jsem se chtěla zeptat, kolik budou Vaše služby stát. Máte nějakou fixní cenu nebo Vás budu platit od hodiny?*

Advokát: Při těchto transakcích nabízíme klientům zpravidla dvě varianty. Buď Vám budeme účtovat hodinovou sazbu podle odvedené práce, nebo můžeme odměnu počítat z hodnoty nemovitosti, kterou si nakonec pořídíte. Předpokládám, že máte nějakou představu o rozpočtu, takže pokud se dohodneme na určitém procentu, řekněme třeba 5 % z ceny nemovitosti, to je takové standardní, tak budete mít i představu o tom, kolik nám nakonec zaplatíte.

NENÍ PROBLÉM: Možnost sjednat odměnu podílem na hodnotě věci (čl. 10 odst. 5 EK): „Advokát je oprávněn sjednat smluvní odměnu stanovenou podílem na hodnotě věci nebo na výsledku věci, je-li výše takto sjednané odměny přiměřená podle ustanovení odstavce 2 a 3. Za přiměřenou nelze však zpravidla považovat smluvní odměnu stanovenou podílem na výsledku věci, pokud tento podíl je vyšší než 25 %.“

Klientka: [chvilku se zamyslí a v hlavě počítá, kolik peněz by to znamenalo] *To zní dobře, myslím, že se můžeme domluvit takto, tedy podílem na ceně. Pošlete mi prosím smlouvu o zastupování a nabídku nemovitostí na moji adresu. Stavila bych se za Vámi příští týden s podepsanou smlouvou.*

Advokát: *Jistě, jistě. Děkuji mockrát, všechno Vám co nejdříve zašleme.*

Klientka: *Vynikající. Budu se těšit na spolupráci. [zvedá se a odchází] Na shledanou.*

Advokát: *Na shledanou.*

07. Zneužití procesních práv

Klíčová slova	advokacie, zneužití zákona, zájem klienta, spravedlnost, Zealous Advocacy
Abstrakt	Lekce se věnuje situacím, kdy advokát zneužívá procesního práva ve prospěch klienta, tj. využívá procesních institutů k jiným účelům, než které zákon primárně předpokládá (např. podává účelové námitky podjatosti za účelem oddálit rozhodnutí). Lekce takové jednání zkoumá v rámci civilního a trestního řízení.
Cíle lekce	<ul style="list-style-type: none"> • Studenti rozumí tomu, co znamená zneužití práva obecně a konkrétně v právu procesním. • Studenti znají úpravu trestního a civilního řízení ohledně zneužití práva a vyřizování opakovaných námitek podjatosti. • Studenti vědí, že lze chápat odlišně roli advokáta v civilním řízení a roli obhájce v trestním řízení.
Harmonogram / 75 minut	<ol style="list-style-type: none"> 1. Úvodní diskuse nad příklady / 15 minut 2. Výklad a diskuse: zneužití práva v civilním řízení / 20 minut 3. Argumentační cvičení: zneužití práva v trestním řízení / 30 minut 4. Závěrečné shrnutí / 10 minut

Materiály a pomůcky

- Počítač a projektor
- Powerpointová prezentace
- Pracovní list Příklady z procesního práva (kopie pro každého studenta)

Přílohy

1. Příklady z procesního práva
2. Powerpointová prezentace / na vyžádání na friedel@prf.cuni.cz

Hlavní zdroje

KNAPP, V. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995.

MOLITERNO, J. E., PATON, D. P., KOPA, M., TOMOSZEK, M., DOHNAL, V. (eds.) *Globální problémy profesní etiky právníků*. Praha: Wolters Kluwer, 2017.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (vybraná ustanovení)

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

Usnesení představenstva ČAK č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996 (Etický kodex), ve znění pozdějších předpisů

Popis lekce

1. Úvodní diskuse nad příklady

/ 15 min

Učitel rozdá studentům pracovní list Příklady z procesního práva a požádá je, aby si rychle přečetli uvedené texty. Poté se zeptá, zda studenti sledávají na postupu aktérů něco špatného. Může položit tyto otázky (následují správné odpovědi):

- *Co mají uvedené příklady společného?*

Účastník řízení „nehraje fair“ v tom smyslu, že by předstoupil před soud, přednesl svoji argumentaci a nechal o své věci rozhodnout nezávislý soud; v rámci řízení taktizuje.

- *Co je účelem takového jednání?*

Oddálit rozhodnutí, které není ve prospěch tohoto účastníka; vyvíjet tlak na protistranu, aby se kvůli protahované délce řízení a rostoucím nákladům na advokáta podvolila mimosoudnímu řešení.

Jde o to dobrat se se studenty k závěru, že existuje něco jako zneužití práva a právě tomu se tato lekce věnuje. Učitel dále naváže výkladem podle powerpointové prezentace.

Jak uvádí Viktor Knapp (*Teorie práva*), zneužití procesního práva je: „chování zdánlivě dovolené, jímž má být dosaženo výsledku nedovoleného.“ Jedná se tedy o jednání, které se zdá být v souladu s textem zákona, ale sleduje cíl, který je v rozporu se zákonem; posuzujeme tedy kromě textu i účel zákona.

Zákaz zneužití práva je jednak výslovně uveden v některých předpisech (např. § 8 o. z. nepřiznává právní ochranu zjevnému zneužití práva), jednak je v obecné rovině dovozován i judikaturou.

Učitel se ptá studentů:

- *„Co si představíte pod zneužitím práva?“*

V pracovním listu jsou uvedeny příklady z procesního práva, ale o zneužití práva se hovoří hlavně v právu hmotném. Lze uvést prvorepublikový příklad z judikatury – rozhodnutí Vážný č. 17090: „[...] žalovaný užíval bez tlumiče masážní přístroj, určený původně k léčbě revmatismu, k masírování

oblíčeje manželky a zcela tím znemožňoval žalujícímu sousedovi poslouchat rozhlasový přijímač [...]“ Hlavním tématem této lekce je otázka, zda je v pořádku, když advokát zastupující před soudem klienta postupuje způsobem, který bychom mohli považovat za zneužití práva, tj. využívá procesních nástrojů k účelům, ke kterým nebyly zavedeny.

2. Výklad a diskuse

Zneužití práva v civilním řízení / 20 min

Učitel položí studentům tyto otázky:

- *Probírali jste už civilní právo procesní?*
- *Víte, zda nějak upravuje otázku zneužití procesního práva?*

Následuje výklad s powerpointovou prezentací. Právní úprava:

- § 2 OSŘ: „V občanském soudním řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně; dbají přitom, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů a aby práv nebylo zneužíváno.“
- § 6 OSŘ: „V řízení postupuje soud předvídatelně a v součinnosti s účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly podle míry jejich účasti spolehlivě zjištěny. Ustanovení tohoto zákona musí být vykládána a používána tak, aby nedocházelo k jejich zneužívání.“

Zde je možné stručně probrat úpravy procesních institutů, o kterých se mluví v příkladech z úvodu hodiny (viz **Fakta pro učitele**).

Pak učitel studenty vyzve, aby se znovu podívali na pracovní list a představili si, že zmínění klienti jsou ve svých případech zastoupeni advokátem. Pokud bychom uvažovali o tom, zda je etické, aby advokát jednal uvedeným způsobem, jaké jeho povinnosti bychom měli brát v úvahu?

- § 16 odst. 1 ZA: „Advokát je povinen chránit a prosazovat oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. Pokyny klienta však není vázán, jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským

předpisem; o tom je advokát povinen klienta přiměřeně poučit.“

- § 16 odst. 2 ZA: „Při výkonu advokacie je advokát povinen jednat čestně a svědomitě; je povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za přínosné. možná ale např. i čl. 17 odst. 3 EK: Advokát je povinen v řízení jednat poctivě, respektovat zákonná práva ostatních účastníků řízení a chovat se k nim i ostatním osobám zúčastněným na řízení tak, aby nebyla snižována jejich důstojnost ani důstojnost advokátního stavu.“
- čl. 17 odst. 2 EK: „Advokát nesmí v řízení uvádět údaje, ani navrhopvat důkazy, o nichž ví, že jsou nepravdivé nebo klamavé, a to ani na příkaz klienta.“

Následně učitel se studenty o zmíněných případech diskutuje.

3. Argumentační cvičení

Zneužití práva v trestním řízení / 30 min

Učitel uvede, že teď se lekce přesune od civilního řízení k řízení trestnímu. Občas v médiích zazní nářek nad tím, že vynesení rozsudku v některé z trestních kauz trvá dlouho. Často se také debatuje o tom, zda je české soudnictví pomalé nebo ne. To je určitě důležitá otázka, v konkrétních případech však často nemusí být na vině (jen) soudy.

K tomuto tématu učitel pustí videoukázku z pořadu ČT *Otázky Václava Moravce* ke kauze Rath (dostupné online z: [https://www.ceskatelevize.cz/porady/1126672097-otazky-vaclava-moravce/215411030500503/čas 9:55–21:30](https://www.ceskatelevize.cz/porady/1126672097-otazky-vaclava-moravce/215411030500503/čas%209:55-21:30)). Záznam debaty je z roku 2015 a už tehdy byla kauza někdejšího hejtmana Davida Ratha považována za dlouho trvajících; tehdejší předseda ČAK, ministr spravedlnosti a bývalá ústavní soudkyně diskutují mj. o tom, jak Rathovi obhájci opakovaně podávají námitky podjatosti.

Před spuštěním videa učitel rozdělí studenty na dvě skupiny a první požádá, aby během sledování debaty hledala argumenty pro závěr, že postup advokátů je v pořádku; druhá skupina má za úkol hledat argumenty, proč postup advokátů v pořádku není. Po skončení videa se studenti v rámci skupin rozdělí do dvojic tak, aby byli vždy oba studenti ve dvojici ze skupiny „pro“ nebo oba ze skupiny „proti“. Ve dvojicích krátce proberou své argumenty a případně dopíší nové. Původní

skupiny pak následně své argumenty představí ostatním.

Postup advokátů je v pořádku, protože:

- advokát vykonává pokyny klienta;
- je oprávněným zájmem klienta, aby bylo rozhodnutí v jeho věci co nejvíce oddáleno;
- proti obžalovanému stojí celý státní aparát; je v pořádku, když využívá všechny zákonné možnosti;
- neexistuje zneužití práva, jen využití zákonných možností.

Postup advokátů není v pořádku, protože:

- obhájce využívá námitku podjatosti k jinému než jejímu zákonnému účelu;
- advokát není jen zbraní v rukou klienta, ale součástí výkonu spravedlnosti.

Následuje diskuse o tom, který názor je přesvědčivější a v čem je zneužití práva v tomto případě rozdílné oproti civilnímu procesu. Rozdíly:

- trestní řád zneužití práva nijak nezmiňuje;
- v civilním řízení proti sobě stojí dvě stejné (právně) silné strany; v trestním řízení je na jedné straně stát – výrazně silnější entita s rozsáhlým aparátem a mnoha prostředky (může proto být advokát horlivější?);
- v anglické literatuře se objevuje výraz *Zealous Advocacy* – typický právě pro trestní řízení; proponenti tohoto přístupu tvrdí, že typicky v trestním řízení si advokát může dovolit více, než v řízení civilním (i obžalovaný si může dovolit více než účastník civilního řízení) a že mocenská nerovnováha opravňuje k využití dostupných prostředků všemi možnými způsoby;
- pokud někdo zneužije právo v civilním řízení, poškozujetím druhého účastníka; kdo je ale poškozoven při zneužití v trestním právu procesním – zájmy společnosti? rychlost řízení? spravedlnost?

4. Závěrečné shrnutí

/ 10 min

Učitel shrne, že při uvažování o advokátské etice ve vztahu ke klientovi se často setkáváme s dilematem, do jaké míry může advokát za klienta bojovat – zvažujeme, zda je advokát pouhou zbraní klienta

nebo má i jiné povinnosti, např. vůči ostatním právním profesím, účastníkům či obecné ideji spravedlnosti. (JUDr. Cilínková – advokátka „ze staré školy“, která se zaměřuje na náhradu újmy způsobené neoprávněnými zásahy do zdraví, říká, že advokát je součástí justice v širším smyslu.) Tato lekce poukazyvala na jeden z mnoha projevů tohoto dilematu a ukázala, že odpověď se může lišit nejen člověk od člověka podle názoru na poslání advokátního stavu, ale v různých odvětvích.

Na závěr učitel vyzve studenty, aby si každý zapsal jednu informaci, kterou před touto lekcí nevěděl. Poté studenty požádá, aby své poznatky sdíleli nahlas.

Doplnění výuky

Učitel může studentům položit následující opakovací otázky:

- *Kdo rozhoduje o námitce podjatosti v civilním řízení?*
- *Je zneužití práva nějak upraveno také v trestním řádu?*

Diskusní otázky:

- *V jakých odvětvích či typech sporů se advokát může vůči protistraně chovat „tvrději“?*
- *Má advokát odpovědnost vůči obecné spravedlnosti, tj. aby spor byl rozhodnut co nejbliže objektivní spravedlnosti?*

Jako domácí práci může učitel studentům zadat následující úkol:

- *Přečtěte si nálezy ÚS sp. zn. III. ÚS 2482/14 a usnesení sp. zn. I. ÚS 1439/09.*

Fakta pro učitele

Zneužití procesních práv

Následuje právní úprava situací, které jsou popsány v pracovním listě Příklady z procesního práva (příloha č. 1).

1. postoupení pohledávky

§ 107a OSŘ: Při postoupení pohledávky může žalobce navrhnout, aby na jeho místo vstoupil do řízení nový účastník. Soud takovému návrhu vyhoví, pokud žalobce prokáže, že došlo k postoupení pohledávky a se vstupem souhlasí nový účastník. Samotné ustanovení neváže rozhodnutí o procesní nástupnictví na žádné další podmínky, nicméně ÚS dovodil, že soudy musí zkoumat i to, zda postoupení není účelovým krokem, kterým se původní žalobce snaží např. vyhnout povinnosti hradit náklady řízení (viz např. III. ÚS 2482/14).

2. osvobození od SOP

§ 138 OSŘ: Soud může na žádost osvobodit účastníka od SOP, odůvodňují-li to jeho majetkové

poměry. Soud musí rozhodovat i o opakovaných žádostech, pokud se změní poměry účastníka. Judikatura postupně dovodila, že soud nemusí rozhodovat o opakovaných žádostech, pokud neuvádí nové skutečnosti; v takových případech může soud meritorní řízení i zastavit (NS 29 Cdo 1301/2013, I. ÚS 1439/09).

3. námitky podjatosti

§ 15b OSŘ: O námitce podjatosti rozhoduje nadřízený soud, celý spis je tedy třeba s námitkou postupovat nadřízenému soudu a čekat na jeho rozhodnutí. Sám zákon na možnost zneužití reaguje – je-li námitka uplatněna na jednání, při němž byla věc rozhodnuta, a dle soudu není důvodná, tak nepostupuje k rozhodnutí nadřízenému soudu (§ 15b odst. 2 OSŘ). Podjatost rozhodujícího soudce pak může konstituovat zvláštní odvolací důvod (§ 205 odst. 2 písm. a) OSŘ). Soud nepostupuje námitku k rozhodnutí ani tehdy, nejsou-li v ní uplatněny nové okolnosti (§ 15b odst. 3 OSŘ).

Příklady z procesního práva

Přečtete si uvedené příklady a zamyslete se nad následujícími otázkami:

- Co mají uvedené příklady společného?
- Shledáváte na postupu aktérů něco špatného?
- Co je účelem jednání aktérů?

1. postoupení pohledávky

Společnost První kladenská stavební, a. s., se žalobou domáhá po společnosti Domy snů, s. r. o. zaplacení částky 12 000 000 Kč. Tvrdí, že jí žalovaná společnost dluží peníze na základě ústně uzavřené smlouvy o zápůjčce. Spor se nicméně nevyvíjí pro žalobkyni příliš dobře. Soud prvního stupně její žalobu zamítl a uložil jí povinnost zaplatit žalované náhradu nákladů řízení ve výši 418 418 Kč. První kladenská stavební sice podala odvolání, ale moc úspěšně to nevypadá. V obavě z hrozby, že bude muset platit vysoké náhrady nákladů proto soudu oznámila, že pohledávku za žalovanou společností postoupila na společnost Solutions, Ltd., sídlící na Kajmanských ostrovech, a navrhla, aby do řízení namísto žalobkyně vstoupila tato nová společnost jako nový věřitel. K návrhu předložila souhlas kajmanské společnosti se vstupem do řízení na straně žalující.

2. osvobození od SOP

Na Karla Tomáška podala jeho bývalá obchodní partnerka Alena Hněvkovská žalobu, kterou se domáhá zaplacení 850 000 Kč z titulu nezaplacené odměny za provedení díla – renovace obchodních prostor pana Tomáška. Pan Tomášek ví, že nárok je odůvodněný, neboť paní Hněvkovské nezaplatil, a až do podání žaloby dělal mrtvého brouka. Aktuálně na zaplacení nemá, a proto se rozhodl, že bude konečné rozhodnutí sporu co nejdéle odhalovat a doufat, že se mu do té doby rozjedou

obchody a peníze někde sežene. Řízení u soudu prvního stupně pan Tomášek prohraje a v souladu se svou strategií se rozhodne podat odvolání a požádat o osvobození od soudních poplatků. Jeho žádosti soud nevyhoví. To ovšem pana Tomáška neodradí a za účelem získat alespoň trochu času navíc podá odvolání proti usnesení, kterým mu soud nepřiznal osvobození od soudních poplatků. Následně podá u soudu opakovanou žádost o osvobození od soudních poplatků v naději, že se mu pravomocné rozhodnutí ve věci podaří ještě trochu odsunout.

3. námitky podjatosti

Společnost Krabice a obaly, v. o. s., zažalovala její bývalá zaměstnankyně, Karolína Burešová, na neplatnost výpovědi z pracovního poměru. Společnost si je vědoma toho, že výpověď, kterou paní Burešové dala z údajné nadbytečnosti, stojí na vodě, neboť na obdobnou pozici následně přijala několik nových, mladších zaměstnanců. Jako smírné řešení sporu nabídli paní Burešové zaplatit 120 000 Kč, to ona však odmítla a trvá na tom, aby ji společnost nadále zaměstnávala. Paní Burešová je starší paní, která na tom není finančně nejlépe, její bývalý zaměstnavatel se proto rozhodne, že bude spor prodlužovat, aby se paní Burešová finančně vyčerpala a na jeho nabídku smíru kývla. Společnost proto podá postupně námitku podjatosti na soudce i přísedící rozhodující spor. Podjatost namítá i u soudců odvolacího soudu, kteří o předchozí námitce rozhodují.

08. Notáři

Klíčová slova

notář, právnické profese, kárné řízení

Abstrakt

Lekce se věnuje notářům, jakožto poněkud opomíjené právnické profesi, která má však své specifické pravomoci a vlastní profesní samosprávu. Důraz je kladen na kárná provinění, zejména prostřednictvím konkrétních případových studií, a to jak mediálně známých, tak hypotetických. Studenti se seznámí s právní úpravou kárného řízení notářů a budou se zamýšlet nad eticky problematickými situacemi, ke kterým dochází při výkonu notářské činnosti. Rovněž se seznámí s konkrétními rozhodnutími kárné komise Notářské komory České republiky.

Cíle lekce

- Studenti znají základní aspekty právní úpravy kárného řízení notářů.
- Studenti dokáží identifikovat eticky problematické situace nastalé při výkonu notářské činnosti.
- Studenti si uvědomují, že specifické pravomoci notářů s sebou nesou specifická rizika, a dokáží uvést příklad.

Harmonogram / 90 minut

1. Úvod a evokace / 5 minut
2. Výklad / 10 minut
3. Případové studie: mediální kauzy / 30 minut
4. Pracovní list: případ Mojmíra K. / 25 minut
5. Práce s notářským řádem: kárná provinění / 15 minut
6. Závěrečná diskuse / 5 minut
7. *Alternativní aktivita: dědictví / 10–30 minut*

Materiály a pomůcky

- Počítač, projektor a zvuková aparatura
- Pracovní list – Případ Mojžíra K. (kopie do dvojice)
- Výňatky z notářského řádu s otázkami (kopie do dvojice)
- Scénář – dědictví (jen pokud učitel zařadí alternativní aktivitu – pak jsou potřeba 3 kopie každé verze – okopírovanou stránku lze rozstříhnout)

Přílohy

1. Případ Mojžíra K.
2. Otázky k notářskému řádu
3. Scénář – dědictví (1. a 2. verze)
4. Vybraná ustanovení notářského řádu

Hlavní zdroje

HRDINA, A. I. Dějiny notářství v českých zemích. In: *Notářská komora ČR* [online]. 22. 10. 2014. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_175-dejiny-notarstvi-v-ceskych-zemich>

KLEIN, Š. Veřejné listiny a jejich důkazní síla. In: *Ad Notam*, 2014. Dostupné online z: <https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_154-verejne-listiny-a-jejich-dukazni-sila>

Zákon č. 358/1992 Sb., notářský řád - část druhá, čtvrtá, pátá a šestá

Doplňující zdroje

Redakce epravo.cz. Rozhovor s Radimem Neubauerem. In: *epravo.cz* [online]. 8. 12. 2015. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/video_HP/rozhovor-s-radimem-neubauerem-99915.html>.

JANUŠ, Jan. Radim Neubauer: Notáři by mohli za stát vybírat i některé daně. In: *Právní rádce* [online]. 13. 3. 2015. Dostupné z: <<https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-63652850-radim-neubauer-notari-by-mohli-za-stat-vybirat-i-nektere-dane>>

Kárný řád Notářské komory. Dostupné online z: <https://www.nkcr.cz/data/predpisy/karny_rad_090701.pdf>

DUFEK, Z., VÉMOLA, A. Kárná odpovědnost u svobodných povolání. In: *Bulletin advokacie* [online]. 28. 2. 2018. Dostupné z: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/karna-odpovednost-u-svobodnych-povolani>>

Profesní samospráva: kárné opatření odvolání notáře. In: *Sbírka rozhodnutí nejvyššího správního soudu*, 2008, roč. VI, č. 10. Dostupné z: <<http://sbirka.nssoud.cz/cz/profesni-samosprava-karne-opatreni-odvolani-notare.p1424.html>>

SCHMID, C. U., STEFFEN, S., LEE, G. S., FINK, M., PATERSON, I. *Study COMP/2006/D3/003 Conveyancing Services Market – Final Report*. Bremen: ZERP, 2007. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/competition/sectors/professional_services/studies/csm_study_complete.pdf>

Popis lekce

Domácí příprava pro studenty

Učitel může studentům zadat, aby předem zjistili:

- *Co je to notářský zápis?*
- *Ve kterém právním předpisu je notářský zápis upraven?*
- *Jak notářský zápis vzniká?*
- *Co znamená, že má notářský zápis charakter veřejné listiny?*

1. Úvod a evokace

/ 5 min

Učitel lekci uvede tím, že dnešní hodina bude věnována poněkud opomíjené právnické profesi – notářům. Jedná se o právnickou profesi, o které se tolik nehovoří, ale tvoří důležitou součást právnického světa a společnosti obecně. Pak učitel pokládá otázky:

- *Chce se někdo z vás po dokončení právnické fakulty stát notářkou či notářem? A proč?*
- *Co se vám vybaví, když se řekne notář*

V odpovědích pravděpodobně mimo jiné zazní „důvěryhodnost“, „dědické řízení“, „respekt“, ale možná i „nudné povolání“. Učitel naváže přečtením úryvku z recenze na knihu Stanislava Balíka *Dějiny notářství v českých zemích* (autorem recenze je prof. JUDr. Antonín Ignác Hrdina, DrSc.), kde jsou notáři popisováni následovně:

„Jistě – povolání notářů není tak atraktivní jako práce ostatních složek justice: advokátů, státních zástupců či soudců. Žádný notář se nemůže blýsknout brisantními projevy před porotou jako Perry Mason, žádný se neproslaví stíháním mafiánů jako Giovanni Falcone. Snad by se dalo říci, že práce notáře je spíše šedivá a do určité míry jednotvárná. Je ale stejně odpovědná, jako u ostatních právníků činných v justici, a to tím spíše, že zatímco soudu (a tím i advokátům) se lze často při troše štěstí vyhnout, styk s notářem v určitých životních situacích dnes nikdo nemůže obejít – zvláště v pozůstalostních řízeních. Sloužit té ‚pani se zavazanýma očima‘ (Miroslav Zedníček) lze přece nejen v jednacím síni, ale i v notářské kanceláři. A je-li to služba lege artis, pak můžeme souhlasit s bývalým prezidentem České notářské

komory Karlem Batěkem, že totiž i notářství je (či spíše může být) ‚krásné povolání, jež jde... za ideou jistoty a zachování míru‘.“

(Dostupné online z: <https://www.nkcr.cz/ca-sopis-ad-notam/detail/39_175-dejiny-notarstvi-v-ceskych-zemich>)

Poznámka: Studenti možná nebudou znát jména Perry Mason, Giovanni Falcone či Miroslav Zedníček, je proto vhodné se na to zeptat a případně osvětlit, viz **Fakta pro učitele**.

2. Výklad

/ 10 min

Učitel zahájí výklad následujícími otázkami:

- *Kdo je tedy vlastně notář?*
- *Jaké činnosti notář vykonává?*
- *Kde to najdeme upraveno?*

Pro odpovědi viz **Fakta pro učitele** a také přílohu Vybraná ustanovení z notářského řádu. Z uvedených činností by určitě mělo zaznít, že důležitou součástí notářské práce je sepisování notářských zápisů, rovněž by mělo zaznít, jaký charakter notářské zápisy mají a co to v praxi znamená.

Také je důležité zdůraznit, že notář má právním řádem stanoveny specifické pravomoci. Některé z nich nemůže vykonávat nikdo jiný (například sepisování notářských zápisů nebo pravomoci spojené s dědickým řízením). Jednání notářů tak může mít dalekosáhlé následky, stejně tak jejich případné selhání.

Rovněž nesmíme zapomínat na skutečnost, že notáři mají tzv. numerus clausus – je jich přesně stanovený počet (k 24. 6. 2019 dle Notářské komory působilo v ČR 438 notářů). Neexistuje mezi nimi klasická hospodářská soutěž a mají podstatně dále k ideji podnikání, než soudní exekutoři a advokáti. V dědických řízeních je jakákoli soutěž dokonce vyloučena, neboť místní příslušnost notáře k vedení řízení je stanovena zákonem. Pokud s ním tedy nejsme spokojeni, není možné ho jednoduše vyměnit jako například advokáta. (Soutěživost u advokátů je navíc posilována jejich množstvím. Podle údajů ČAK k 31. 7. 2017 působilo v ČR 12 979 advokátů, z toho 11 520 vykonávalo advokacii

aktivně a 1 459 mělo pozastavený výkon advokacie. Zdroj: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zprava=-predsedy-cak-o-cinnosti-komory?browser-mobi>).

Výběr notářů – Notářská komora vypisuje na jednotlivé neobsazené notářské úřady výběrová řízení, předpokladem pro účast je mimo jiné složení notářské zkoušky (nebo ekvivalentní profesní zkoušky) a pětiletá praxe. Výběrové řízení představuje pohovor před komisí. Za účast ve výběrovém řízení se platí nevratný účastnický poplatek 12 000 Kč, což u jiných právnických profesí není. Porovnat to lze snad jen s poplatkem za advokátní zkoušku, jež činil v roce 2019 cca 10 000 Kč a následně 4 000 Kč za složení slibu, nicméně se nejedná o zcela srovnatelnou situaci. Státní zástupci, stejně jako soudci za zkoušky ani účast ve výběrových řízeních poplatky neplatí.

Co se pracovníků notáře týče, je třeba rozlišovat mezi „notářským koncipientem“ (zaměstnanec notáře zapsaný do seznamu notářských koncipientů, který musí mít vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru právo) a „notářským kandidátem“, který již musí mít za sebou tříletou praxi a složenou notářskou zkoušku (viz část druhá oddíl třetí notářského řádu).

Ze strany studentů může zaznít domněnka, že se notářský úřad „dědí“ a že je vždy předem jasné, kdo vypsání konkurs vyhraje. Pokud tuto spekulaci někdo zmíní, může k tomu učitel říct jen tolik, že je to sice poměrně rozšířené mínění, ale zda se zakládá bez dalšího na pravdě, nelze ověřit.

Zajímavý článek k tématu lze najít na blogu České advokátní komory pod názvem Nejjistější povolání (dostupný z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=3274>).

3. Případové studie

Mediální kauzy / 30 min

Učitel zahájí tuto část lekce opět otázkou:

- *Vybaví se vám nějaký známý advokát, který se často objevuje v médiích?*

Zajisté zazní alespoň jedno jméno. Nicméně na tu též otázku ohledně notářů pravděpodobně nikdo nezareaguje. Studenti si nejspíš na nic nevzpomenou ani v případě, že učitel otázku zobecní na nějakou mediálně probíranou kauzu. Notáři se totiž v médiích objeví zřídkakdy, což také ilustruje skutečnost, že se do jisté míry jedná o „šedé povolání“, o kterém se příliš nehovoří. Následně učitel

sdělí, že nyní uvede dva příklady kauz, které byly ve své době mediálně sledovány.

Karlovarská losovačka

Učitel pustí videoukázku, ideálně tak, aby nebyl vidět její název. (Dostupné online z: <https://www.youtube.com/watch?v=f0-SY70ZR08>.)

Po zhlédnutí videa učitel pokládá otázky:

- *Co jsme právě viděli?*
- *Co se tam odehrálo?*
- *Bylo na tom něco divného? Pokud ano, co konkrétně?*
- *Říká vám něco ‚Karlovarská losovačka‘?*

Pokud studenti kauzu znají, učitel je požádá o vysvětlení. Pokud kauzu neznají, učitel je vyzve, aby rychle vyhledali informace na internetu a v rychlosti představili ostatním.

Mělo by zaznít: Jedná se o ukázkou situace, která zaplavila ve své době (2006) česká média a ve které figuroval notář. Na notářku Lenku Machovou, jež byla losování přítomna, podala protikorupční nezisková organizace Transparency International podnět k Notářské komoře. Ta nicméně neshledala žádné pochybení. Závěr byl odůvodněn tím, že notář nemá hodnotit, zda byl porušen zákon, ale pouze popsat, co viděl a slyšel tak, aby bylo případnou nezákonnost možno posoudit ze zápisu. Pro posouzení situace je relevantní zejména § 79 odst. 1 a 3 notářského řádu, které stanoví, že notář osvědčuje i jiné skutkové děje, například průběh slosování nebo předložení movitých věcí, jestliže s nimi mohou být spojeny právní následky a jestliže se skutkový děj udál v přítomnosti notáře. O osvědčení notář sepíše notářský zápis, který musí též obsahovat místo a dobu děje nebo zjištění stavu věcí a popis děje nebo stavu věcí.

Případ Hotel

Učitel přehraje studentům reportáž „Únosce připravil podnikatele o hotel za 100 milionů. Notář nic neviděl a dal razítko“ ze zpravodajského serveru *Seznam Zprávy*. (Dostupné online z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/unosce-pripravil-podnikatele-o-hotel-za-100-milionu-notar=-nic-nevidel-a-dal-razitko44966-?amp-1&hideAppPromo=1>.)

Jedná se o zajímavý případ z poslední doby. Bratři Lebánkové si ve Zlíně postavili za pomoci evropských dotací úspěšný čtyřhvězdičkový hotel.

V roce 2013 obdrželi email v ruštině s nabídkou na odkoupení hotelu. Na prohlídku poté dorazil seriózně vyhlížející muž a vše vypadalo naprosto v pořádku. Byla proto sjednána schůzka v penzionu nedaleko Prahy, kde mělo dojít k prodeji nemovitosti. Když bratři na místo dorazili, byli zamčeni do jednoho z pokojů a maskovaní muži je spoutali, zalepili jim ústa, zavázali oči a vyhrožovali jim smrtí.

Ukázalo se, že pachatelem je Roman Šulyok, který si od bratrů Lebánkových pronajal sklady, kde však celníci odhalili stroje na nelegální výrobu cigaret, a on tak o svůj nezákonný byznys přišel. Požadoval proto po bratrech Lebánkových uznání dluhu ve výši 70 milionů Kč a veškerý jejich majetek jako zástavu. Bratři neměli na výběr, než dohodu sepsanou formou notářského zápisu podepsat. V průběhu podepisování byl přítomen notář, který později u soudu vypověděl, že si ničeho zvláštního nevšiml, a že předpokládal, že obě strany jsou s obsahem notářského zápisu seznámeny. Bratři přítom dle svých slov seděli u stolu, na kterém museli mít položené obě ruce, v pokoji bylo velké šero, a když chtěl jeden z nich zvednout hlavu, tak mu ji jeden z maskovaných mužů stojících za nimi sklonil zase zpět. Notář strávil v pokoji 10 minut a s bratry Lebánkovými vůbec nepromluvil.

Roman Šulyok byl za své jednání odsouzen k 7,5 letům vězení. Notářská komora neshledala v jednání notáře pochybení.

Po zhlédnutí videa učitel opět klade otázky:

- *Myslíte si, že notář v tomto případě pochybil? Proč?*
- *Co měl případně udělat jinak?*

Správná odpověď: Notář měl alespoň ověřit, zda jsou obě strany s obsahem notářského zápisu seznámeny a souhlasí s ním v podepisovaném znění. Dle § 53 odst. 1 písm. a) notářského řádu dále platí, že notář odmítne provedení požadovaných úkonů, jestliže tento úkon odporuje zákonům nebo dalším obecně závazným předpisům a tento zákon nebo zvláštní zákon nestanoví jinak. Byl-li notář přesvědčen, že dochází k páčání trestného činu, pak byl dle tohoto ustanovení povinen odmítnout úkon provést.

V daném případě pochybení dosáhlo takové intenzity, že proběhlo trestní řízení, což paradoxně může pomoci, neboť celá věc byla prošetřena, dostala se k soudu a poškození bratři dostanou majetek zpět.

4. Pracovní list

Případ Mojžíra K. / 25 min

Učitel rozdá studentům do dvojic pracovní list Případ Mojžíra K. (příloha č. 1) a požádá je, aby odpověděli na uvedené otázky. Poté moderuje společnou diskusi o správném řešení. Studenti mají své odpovědi řádně odůvodnit.

Otázky a odpovědi:

1. *Pochybila notářka JUDr. Eva Papoušková, když Jarmila L. sepsala v srpnu 2015 závěť?*

Pokud měla pochybnosti o duševním stavu Jarmily L., pak ano, neboť nesvéprávná osoba není způsobilá pořizovat závěť. Na druhou stranu notář není psychiatr ani psycholog, aby mohl posuzovat stav každého jedince, muselo by se proto zřejmě jednat o zcela zjevnou nesvéprávnost. Případová studie je založena na skutečném případě, ve kterém byl Mojžíra K. jakožto obžalovaný odsouzen. Zajímavostí je, že v této kauze došlo ještě k situaci, kdy Jarmila L. navštívila pobočku banky, kde chtěla převést své finanční prostředky na svou příbuznou a zřídit jí dispoziční právo ke své vkladní knížce. Pracovníkovi banky se Jarmila L. nezdála zcela v pořádku a pojal podezření, že je k převodu nucena. Poslal proto příbuznou za dveře, aby si mohl s Jarmilou L. promluvit o samotě, přičemž v průběhu rozhovoru dospěl k přesvědčení, že klientka není duševně zcela v pořádku a odmítl požadované úkony provést.

Poznámka: Nezákonně sepsanou závěť lze napravit žalobou na neplatnost závěti. V případě, že dědictví již bylo vypořádáno, lze situaci napravit zrušením usnesení o vypořádání dědictví.

2. *Pochybil pracovník pošty (Czech Pointu), který v srpnu 2016 ověřil podpisy Jarmily L. a Mojžíra K. na darovací smlouvě?*

Nejspíš nikoliv, pracovník pošty pouze stvrzuje, že listiny byly podepsány před ním osobou, která prokázala svou totožnost.

3. *Byla by odpověď na otázku č. 2 jiná, pokud by podpisy ověřovala notářka JUDr. Eva Papoušková?*

Pravděpodobně nebyla, neboť podle § 74 notářského řádu rovněž notář legalizací pouze ověřuje, že fyzická osoba před ním v jeho přítomnosti listinu vlastnoručně podepsala nebo podpis na

listině se již nacházející před ním uznala za vlastní. Provedením legalizace notář neodpovídá za obsah listiny.

4. *Byly by odpovědi na otázky č. 2 a 3 jiné, pokud by darovací smlouva na byt měla formu notářského zápisu?*

Vzhledem k tomu, že by se jednalo o notářský zápis o právním jednání, který by byl podkladem pro zápis do veřejného seznamu nebo veřejného rejstříku, pak pravděpodobně ano, a to na základě § 70a notářského řádu, podle kterého notář ve vyjádření o splnění předpokladů pro sepsání notářského zápisu mimo jiné uvede, že právní jednání je v souladu s právními předpisy. V případě, že by tedy notář zjistil, že podmínky splněny nejsou, byl by dle § 53 notářského řádu povinen odmítnout úkon provést.

5. Práce s notářským řádem

Kárná provinění / 15 min

Učitel rozdává studentům kopie přílohy č. 2 (Otázky k notářskému řádu) a požádá je, aby hledali odpovědi na základě dané právní úpravy. Poté moderuje společnou diskusi o správném řešení. Studenti mají své odpovědi řádně odůvodnit.

1. *Kdy se notář dopustí kárného provinění?*

§ 48 odst. 2 notářského řádu: „Kárným proviněním notáře je závažné nebo opětovné porušení jeho povinností stanovených tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem nebo předpisem Komory, anebo usnesením orgánu notářské samosprávy; nebo závažné či opětovné narušení důstojnosti notářského povolání jeho chováním.“

Učitel v diskusi položí navazující otázku:

- *Můžete uvést nějaké příklady kárných provinění notáře?*

V odpovědích může zaznít například: sepsání závěti či darovací smlouvy osobou s omezenou svéprávností; průtahy v dědickém řízení; ověření podpisu osoby, která byla v té době v zahraničí.

Uvedené příklady může učitel trochu „vyostřit“ a ptát se znovu. Například pokud studenti uvedou, že se notář dopustí kárného provinění, když ověří podpis osoby, aniž by byla přítomna, učitel situaci posune tak, že se jedná o osobu nepohyblivou, pro kterou by bylo obtížné se k notáři

osobně dostavit, a notář jí zná. Učitel se u „vyostřené“ situace znovu ptá :

- *Bylo by to i v takovém případě kárné provinění nebo jen neetické chování?*
- *Co je rozhodujícím faktorem?*

Poté učitel naváže další otázkou z pracovního listu Otázky k notářskému řádu:

2. *Co notáři za kárné provinění hrozí?*

§ 48 odst. 2 notářského řádu: „Notáři lze za kárné provinění uložit některé z těchto kárných opatření: písemné napomenutí; pokutu až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy stanovené zvláštním právním předpisem, nebo odvolání notáře.“

3. *Kdo kárná provinění notářů řeší?*

Kárné řízení vede tříčlenný kárný senát vybraný z členů kárné komise. Členy kárné komise volí z řad notářů sněm Notářské komory ČR. Odvolání proti rozhodnutí kárného senátu se podává k Notářské komoře a rozhoduje o něm pětičlenný kárný senát. Následně lze proti rozhodnutí podat žalobu ke správnímu soudu.

Následně učitel doplní vybraná fakta ohledně kárných rozhodnutí Notářské komory ČR (viz **Fakta pro učitele**).

6. Závěrečná diskuse

/ 5 min

Učitel na závěr pokládá otázky a moderuje diskusi:

- *Co si myslíte o tom, že soudě podle malého množství kárných rozhodnutí, by se dalo říci, že se u notářů „nic neděje“?*
- *Myslíte si, že případy, které se dostanou do médií, jsou jen extrémní výjimky potvrzující pravidlo nebo naopak špička ledovce? Nebo ani jedno? A máme šanci se to dozvědět?*
- *Co si z této lekce odnášíte? Co jste se naučili?*

Poté učitel stručně shrne: cílem dnešní lekce bylo ukázat, že i při výkonu na první pohled „nudného“ povolání mohou nastat (a nastávají) eticky problematické situace. Notáři jsou někdy dokonce účastni velmi dramatickým událostem. Pokud notář něco „posvětí“, pak to má v hierarchii důkazů velkou váhu a může to mít následně velký dopad na lidské životy.

Na úplný závěr může učitel položit bonusový dotaz:

- *Kdo z vás se nyní chce stát notářem?*

7. Alternativní aktivita

Dědictví / 10–30 min

Učitel může některou z výše uvedených případových studií nahradit následující aktivitou. Jedná se o hraní miniscének zaměřených na (ne)citlivý přístup notáře k pozůstalým v řízení o dědictví.

Učitel požádá o šest dobrovolníků (dvě trojice), kteří sehrají scénku podle jednoduchého scénáře (příloha č. 3). Zadání je záměrně zcela obecné, záleží jen na studentech, jak ho ztvární. Lze vystřídat i více skupinek a zadání měnit. Po každé scénce se učitel ptá:

- *Zachoval se notář správně nebo se dopustil kárného provinění?*
- *Jde tu o etiku nebo etiketu (slušnost), a proč?*

Učitel může studenty požádat, aby zahráli určitou část znovu tak, aby už byla situace za hranicí etiky.

Doplňení výuky

Učitel může položit tyto opakovací otázky:

- *Jakých kárných provinění se například může notář dopustit?*
- *Kdo o kárných proviněních notářů rozhoduje?*
- *Lze se proti rozhodnutí o kárném provinění odvolat, a kdo o odvolání případně rozhoduje?*
- *Může být taková věc někdy projednávána u soudu?*

Fakta pro učitele

K úvodní četbě

Prof. JUDr. Antonín Ignác Hrdina, DrSc.

Přední evropský odborník na kanonické právo, předseda Metropolitního církevního soudu arcibiskupství pražského, a vysokoškolský pedagog. Přispěl zásadním způsobem k modernizaci české terminologie kanonického práva. Jeho nedocenitelná práce nese své plody při právní komunikaci církve se státem. Kodex kanonického práva Římskokatolické církve ve své propracovanosti nemá mezi právními dokumenty ostatních církví obdoby. (Zdroj: Galerijní projekt duchovní osobnosti třetího tisíciletí *Mosty a cesty*, dostupné online z: <<http://www.mostyacesty.cz/>>.)

Perry Mason

Postava z detektivních knih a následně i populárního amerického seriálu. Jedná se o advokáta, který se vyznačoval zejména tím, že obvykle zastupoval obžalované z vraždy a až při hlavním líčení se mu podařilo prokázat vinnu někoho jiného, který se následně přiznal.

Giovanni Falcone

Prokurátor z italského Palerma, který proslul vyšetřováním členů sicilské mafie Cosa Nostra. Zemřel při atentátu v roce 1992.

Miroslav Zedníček

Významný český pedagog, teolog, advokát a kněz. V roce 2011 získal cenu Právník roku, při jejímž slavnostním přebírání pronesl ke shromážděným kolegům, aby „v pravdě sloužili té paní se zavřenýma očima a nemuseli sáhnout ani po vahách, ani po meči“. (Zdroj citace: CIHLÁŘOVÁ, I. Galavečer Právníka roku 2011. In: *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 23, č. 1–2, s. 6. Dostupné online z: <<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/150618/?lang=cs>>.)

Činnost notáře

Činnost notáře je upravena zejména v části šesté Zákona č. 358/1992 Sb., notářského řádu. Obecná pravidla pro výkon notářské činnosti obsahuje část pátá Notářského řádu (viz příloha č. 4).

Notářský zápis

Notářský zápis je listina, kterou sepsal notář a která splňuje náležitosti stanovené zákonem. Má charakter veřejné listiny. To znamená, že se předpokládá její pravost a pravdivost. Kdo ji chce zpochybnit, musí unést důkazní břemeno a prokázat opak. Jinak je tomu u soukromých listin, ohledně kterých dle § 565 občanského zákoníku platí, že je na každém, kdo se jich dovolává, aby dokázal jejich pravost a správnost (s dodatkem, že je-li však soukromá listina použita proti osobě,

kteřá ji zjevně podepsala, nebo proti jejímu právnímu nástupci, má se za to, že pravost a správnost listiny byla uznána).

Zvláštní kategorií je „notářský zápis se svolením k vykonatelnosti“. Jedná se o notářský zápis o právním jednání, ve kterém se účastník zaváže splnit peněžitý dluh vyplývající ze zakládaného závazkového právního vztahu právním jednáním, a který obsahuje svolení zavázaného účastníka, aby byl podle tohoto zápisu nařizen a proveden výkon rozhodnutí (vedena exekuce) a aby byl takový notářský zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní. K získání exekučního titulu tedy již není třeba soudního řízení. Věřitel může bez dalšího soudního řízení požádat soudního exekutora o exekuci dlužníkovu majetku. (Podrobněji k důkazní síle veřejných a soukromých listin viz článek Šimona Kleina „Veřejné listiny a jejich důkazní síla“ v časopise *Ad Notam*. Dostupné online z: <https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_154-verejne-listiny-a-jejich-dukazni-sila>.)

Kárná provinění a kárné řízení

Tuto problematiku upravuje Notářský řád – 358/1992 Sb. v části čtvrté (viz přílohu č. 4).

Rozhodnutí kárné komise NKČR

Notářská komora nevede přesný přehled kárných řízení. V letech 2015 a 2016 jich dle informací v článku „Kárná odpovědnost u svobodných povolání“ (*Bulletin advokacie*, dostupný online z: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/karna-odpovednost-u-svobodnych-povolani>>) bylo s konstatováním viny v každém z těchto let ukončeno přibližně deset. Autoři článku uvádí, že data pochází z Notářské komory ČR. Nicméně dle odpovědi na žádost o informace, v níž jsme si vyžádali všechna rozhodnutí kárné komise NKČR za období od 1. 1. 2015 do 31. 1. 2019, vydala kárná komise pouze tato rozhodnutí:

- Ze dne 19. 1. 2016 – kárné řízení zastaveno, neboť kárná žaloba byla vzata zpět. Jednalo se o nesrovnalosti v datu sepsání notářského zápisu, kdy byl rok sepsání uveden správně v zápisu číslicí a špatně v zápisu slovem, v NZ dále chyběla například jedna z obligatorních náležitostí a notářka neměla uzavřenou smlouvu s bankou pro notářské úschovy.
- Ze dne 14. 12. 2016 – jednalo se o zdravotní stav notáře, tj. zda je schopen řádně vykonávat

činnost notáře, vzhledem k rozsahu anonymizace rozhodnutí provedené Notářskou komorou není možné se z poskytnutého rozhodnutí dozvědět, zda byl daný notář shledán zdravotně nezpůsobilým pro výkon činnosti notáře nebo nikoliv.

- Ze dne 2. 5. 2018 – zproštění, osvědčení rozhodnutí valné hromady, soudem byla následně vyslovena neplatnost rozhodnutí valné hromady, nicméně KK konstatuje, že sice může „existovat důvodná pochybnost, že valná hromada neproběhla řádným způsobem, o čemž i soud rozhodl, avšak provedenými důkazy bylo zjištěno, že tuto skutečnost nemohla notářka při dodržení všech zákonných předpokladů pro sepsání notářského zápisu zjistit“.
- Ze dne 19. 6. 2018 – kárné řízení zastaveno, neboť notářka byla následně na vlastní žádost odvolána z funkce. Jednalo se o účtování odměny a hotových výdajů notáře jako soudního komisaře.

Podle těchto rozhodnutí a jejich množství v letech 2015–2019 by notáři byli v podstatě „andělé“. Znamená to však, že ke kárným proviněním skutečně nedochází? Eventuální zkreslení skutečného obrazu kárné praxe může být způsobeno nedostatečným nasazením Komory ve stíhání kárných provinění, stejně jako obtížnou důkazní pozici při stíhání kárných provinění.

Následuje seznam rozhodnutí, která vydala NKČR v letech 2000–2014. Podklady získali autoři této lekce na základě žádosti o informace.

Rok 2000

- Sp. zn. P 18/2001 – zrušení rozhodnutí o uložení kárného opatření notáře (pokuta 30 000 Kč) na základě odvolání proti tomuto rozhodnutí a zastavení řízení. Důvodem byla skutečnost, že notářka byla v mezidobí na vlastní žádost odvolána z funkce.
- Sp. zn. KK 1/2000 – shledána vina, uložena pokuta 20 000 Kč. Notářka neučinila oznámení soudu o sepsání závěti, dále v osmi dědických spisech způsobila svou nečinností průtahy a nepředložila spisy soudu ke kontrole, o což byla žádána.

Rok 2001

- Sp. zn. KK 2/2001 – zastavení řízení, neboť notářka byla v mezidobí odvolána z funkce.

- Sp. zn. KK 1/2001 – zamítavé rozhodnutí, shledáno, že notářka sice porušila své povinnosti, kdy vykonávala právní služby nad rozsah povolený notářským řádem, avšak vzhledem ke krátké notářské praxi kárně obviněné dospěla kárná komise k závěru, že kárné postižení by bylo tvrdé a nepřiměřené.

Rok 2002

- Sp. zn. KK 1/2002 – zastavení řízení, neboť notář byl v mezidobí odvolán z funkce.
- Sp. zn. KK 2/2002 – uloženo kárné opatření, a to pokuta ve výši 30 000 Kč (ministr spravedlnosti navrhoval odvolání z funkce). Závažná a opakovaná pochybení – chybějící povinné údaje v notářských zápisech, neověření totožnosti osob, průtahy ve třech dědických řízeních, pochybení shledána opakovaně při kontrolách, v minulosti byl již notář shledán kárně odpovědným a byla mu uložena pokuta 10 000 Kč.

Rok 2003

- Sp. zn. KK 1/2003 – zastavení řízení, neboť původní rozhodnutí kárné komise, kterým byla notářka shledána vinnou ze závažného a opakovaného porušení svých povinností a bylo jí uloženo kární opatření, a to odvolání z funkce, zrušil správní soud s tím, že kárný návrh byl podán po uplynutí roční objektivní lhůty, a tedy opožděně.
- Sp. zn. KK 2/2003 – uložena pokuta 15 000 Kč za průtahy v nejméně 15 dědických řízeních.

Rok 2004

- Sp. zn. KK 1/2004 – zastavení řízení, neboť kárně obviněná zemřela.
- Sp. zn. KK 2/2004 – uložena pokuta 15 000 Kč za neúčtování odměny a nesprávné účtování odměny (účtováno méně než mělo být).
- Sp. zn. KK 3/2004 – uložena pokuta 5 000 Kč za průtahy v dědickém řízení.

Rok 2005

Nebyla vydána žádná rozhodnutí.

Rok 2006

- Sp. zn. KK 1/2006 – uložena pokuta 10 000 Kč za nesprávnou opravnou doložku notářského zápisu (doložku nepodepsaly příslušné osoby).
- Sp. zn. KK 2/2006 – potvrzení rozhodnutí kárné komise Prezidiem NKČR sp. zn. KK 2/2006

– jednalo se o průtahy v sedmi dědických spisech, uložena pokuta 10 000 Kč.

- Sp. zn. KK 3/2006 – uložena pokuta 20 000 Kč za průtahy v cca 23 dědických spisech, chybějící vyúčtování ve třech spisech a nesprávné vedení dědických rejstříků.

Rok 2007

- Sp. zn. KK 1/2007 – odvolání z funkce notáře za průtahy v cca 75 dědických spisech.
- Sp. zn. KK 2/2007 – uložena pokuta ve výši 10 000 Kč za chyby v notářských zápisech a účtování menší odměny.
- Sp. zn. KK 3/2007 – zrušení rozhodnutí kárné komise Prezidiem NKČR a zastavení kárného řízení, neboť notář byl v mezidobí odvolán z funkce. Původním rozhodnutím byla notáři uložena pokuta 20 000 Kč, která mu byla odvolacím rozhodnutím vrácena.
- Sp. zn. KK 4/2007 – uložena pokuta 30 000 Kč za uvedení nesprávných skutečností v notářském zápise (uvedena přítomnost a hlasování spolčenika, který na valné hromadě nebyl).
- Sp. zn. KK 5/2007 – odvolání z funkce notáře za průtahy v cca 35 dědických spisech.
- Sp. zn. KK 6/2007 – uložena pokuta ve výši 20 000 Kč za chyby v notářských zápisech a nesprávné vedení rejstříků.
- Sp. zn. KK 7/2007 – uložena pokuta ve výši 5 000 Kč za chybějící údaje v protokolech o úschově a nesprávné účtování odměny (notář účtoval méně).
- Sp. zn. KK 8/2007 – potvrzení rozhodnutí kárné komise Prezidiem NKČR, původním rozhodnutím uložena pokuta 20 000 Kč za četné chyby v notářských zápisech, notářka již byla v minulosti kárně potrestána.

Rok 2008

- Sp. zn. KK 1/2008 – uložena pokuta ve výši 30 000 Kč za průtahy v cca 25 dědických spisech.
- Sp. zn. KK 2/2008 – zastavení řízení, neboť notář byl v mezidobí odvolán z funkce. Jedná se o rozhodnutí po zrušení původního rozhodnutí soudem, kdy původním rozhodnutím bylo uloženo odvolání z funkce.
- Sp. zn. KK 3/2008 – zastavení řízení, neboť notář byl v mezidobí odvolán z funkce. Jedná se o rozhodnutí po zrušení původního rozhodnutí soudem, kdy původním rozhodnutím bylo uloženo odvolání z funkce.

Rok 2009

- Sp. zn. KK 1/2009 – uloženo písemné napomenutí notářské kandidátce za umožnění nahlédnutí a pořízení kopie závěti neoprávněným osobám.
- Sp. zn. KK 2/2009 – zastavení řízení proti notářské kandidátce, neboť žalobce vzal kárnou žalobu zpět.

Rok 2010

- Sp. zn. KK 1/2010 – uloženo písemné napomenutí za účtování ověřených listin a následné nevyúčtování této odměny v rámci nákladů dědického řízení.
- Sp. zn. KK 2/2010 – uložena pokuta 30 000 Kč za chyby v notářských zápisech (neuvezení rozhodného počtu hlasů a způsobu, jakým byl rozhodný počet hlasů zjištěn).
- Sp. zn. KK 3/2010 – zastavení řízení, neboť notář byl v mezidobí odvolán z funkce, a dále vrácení pokuty 200 000 Kč. Jedná se o rozhodnutí po zrušení původního rozhodnutí soudem, kdy původním rozhodnutím byla uložena pokuta 200 000 Kč.
- Sp. zn. KK 4/2010 – uložena pokuta ve výši 90 000 Kč za nezákonné osvědčení přeshraniční fúze notářským zápisem.
- Sp. zn. KK 5/2010 – uložena pokuta 10 000 Kč za četné drobnější chyby v notářských zápisech.
- Sp. zn. KK 6/2010 – uložena pokuta 30 000 Kč za průtahy v sedmi dědických spisech.
- Sp. zn. KK 7/2010 – uložena pokuta 60 000 Kč za průtahy v cca 12 dědických spisech. V minulosti notářka kárně postižena rovněž za průtahy v dědických spisech.

Rok 2011

- Sp. zn. KK 1/2011 – uložena pokuta 40 000 Kč za chyby ve vedení úschov, nesprávnou identifikaci klientů, nesprávné účtování, chyby v notářských zápisech a další pochybení.
- Sp. zn. KK 2/2011 – rozhodnutí odvolacího senátu, zastavení řízení, neboť odvolání bylo podáno notářkou opožděně. Prvostupňovým rozhodnutím uložena notářce za průtahy v dědických spisech pokuta 20 000 Kč.
- Sp. zn. KK 4/2011 – zproštění kárného obvinění notářského kandidáta, obviněn z nesprávného uvedení předmětu plnění a doby plnění u jistiny uvedené v notářském zápisu.
- Sp. zn. KK 5/2011 – uložena pokuta 30 000 Kč za sepsání čtyř notářských zápisů, které

neobsahovaly obligatorní náležitosti, v důsledku čehož se nejednalo o veřejné listiny, resp. exekuční tituly. Notáři byla již v minulosti uložena pokuta 30 000 Kč.

- Sp. zn. KK 6/2011 – uložena pokuta 50 000 Kč za četné chybějící náležitosti v notářských zápisech

Rok 2012

- Sp. zn. KK 1/2012 – uložena pokuta 10 000 Kč za chyby v notářských zápisech a průtahy ve čtyřech dědických spisech.
- Sp. zn. KK 2/2012 – uložena pokuta 50 000 Kč za četné chyby v jednom notářském zápisu. Navrhována pokuta 200 000 Kč.
- Sp. zn. KK 3/2012 – zastavení řízení, neboť kárná žaloba vzata zpět. Jednalo se o to, že si notář otevřel kancelář ve stejné budově jako jiná notářka, jen o dvě poschodí níž.
- Sp. zn. KK 4/2012 – uložena pokuta 200 000 Kč za sepsání notářského zápisu, jehož jediným účastníkem byl manžel kárně obviněné notářky (jednalo se o rozhodnutí jediného akcionáře při výkonu působnosti valné hromady).
- Sp. zn. KK 7/2012 – uloženo písemné napomenutí za průtahy v jednom dědickém spise.
- Sp. zn. KK 8/2012 – zastavení řízení, neboť kárný žalobce vzal žalobu zpět po odvolání notáře z funkce.
- Sp. zn. KK 9/2012 – uložena pokuta 20 000 Kč za průtahy v jednom dědickém spise a nerespektování pokynů soudu o podávání písemných zpráv.

Rok 2013

- Sp. zn. KK 1/2013 – uložena pokuta 100 000 Kč za neuvezení základních náležitostí v devíti notářských zápisech, chyby v dalších notářských zápisech, chyby ve svěřenských smlouvách, nesprávné účtování (notář účtoval méně) a další chyby.
- Sp. zn. KK 2/2013 – uložení písemného napomenutí za drobné chyby v jednom notářském zápisu o konání valné hromady.
- Sp. zn. KK 3/2013 – uložena pokuta 20 000 Kč za nepředložení 45 spisů ke kontrole soudu a předložení devíti spisů až po urgenci.

Rok 2014

- Sp. zn. KK 1/2014 – rozhodnutí odvolacího senátu, zrušení prvostupňového rozhodnutí a zastavení řízení. Důvodem bylo, že notářka,

která byla prvostupňovým rozhodnutím shledána vinnou, a bylo jí uloženo kárné opatření, byla v mezidobí odvolána z funkce.

- Sp. zn. KK 2/2014 – uložena pokuta 98 000 Kč za narušení důstojnosti notářského povolání spočívajícího v tom, že notář nevyzval dlužníka k zaplacení nákladů dědictví, a místo toho začal částku exekučně vymáhat, přičemž později se ukázalo, že dlužník již svůj dluh splnil, avšak v evidenci notáře nebyla platba správně spárována. Domnělému dlužníkovi byl v důsledku vedené exekuce zajištěn majetek a cítil se ponížěn. Bylo shledáno, že toto jednání notáře bylo nesprávné, neetické a odporovalo obecným normám slušného chování, přičemž bylo činěno v rámci výkonu činnosti notáře.

- Sp. zn. KK 4/2014 – uloženo písemné napomenutí za četné chyby v jednom notářském zápisu.

Poznámka: Všechna uvedená rozhodnutí mají autoři lekce k dispozici. Některá jsou kvůli anonymizaci nic neříkající, nicméně přehled byl vypracován na základě autentických podkladů získaných dle zákona o svobodném přístupu k informacím. Následuje odkaz na související soudní rozhodnutí.

- Judikatura – sbírka rozhodnutí NSS 1693/2008, rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 6. 2008, čj. 11 Ca 136/2007-40 – soustavné a opakované průtahy v dědických spisech v průběhu řady let, notář odvolán, žaloba, MS v Praze žalobu zamítl.

Případ Mojmíra K.

Přečtěte si text a odpovězte na otázky níže. Své odpovědi odůvodněte.

Paní Jarmila L. (68 let) se v domě, kde bydlela, seznámila s Mojmírem K. (30 let). Ten spolu se svým otcem (54 let) prováděl stavební úpravy společných prostor v domě. Jelikož Jarmila L. nevlastnila automobil a měla problémy s kyčlí, požádala je občas o dovezení nákupu nebo doprovod k lékaři. Na oplátku je zvala na oběd, či na kávu.

Poté, co jejich přátelství trvalo zhruba rok a půl, navštívili dne 21. 8. 2015 společně notářku JUDr. Evu Papouškovou. Jarmila L. nechala sepsat závěť, ve které za zůstavitele povolala Mojmíra K. V předchozí závěti sepsané v roce 2009 přitom odkázala veškerý majetek své tetě Boženě N. a své neteři Žanetě H., což byly její jediné žijící příbuzné.

Dne 8. 8. 2016 uzavřeli Jarmila L. a Mojmír K. darovací smlouvu a smlouvu o zřízení služebnosti k bytu paní Jarmily L. Podpisy obou smluvních stran byly úředně ověřeny prostřednictvím České pošty. Jarmila L. touto smlouvou darovala svůj pražský byt v hodnotě 3 313 080 Kč Mojmírovi K. a zároveň byla zřízena služebnost dožití v bytě ve prospěch paní Jarmily L. Dle slov Mojmíra K. bylo protiplněním pomoc se vším, s čím bude Jarmila L. potřebovat.

Od roku 2015 bylo dle výpovědi sousedky z domu na Jarmile L. vidět, že jí není dobře, špatně chodila, byla mrzutá a unavená, často odpočívala. Údajně také hodně zapomínala a často si stěžovala, že jí někdo chodí do bytu krást věci.

Od dubna 2017 je Jarmila L. umístěna v léčebně pro dlouhodobě nemocné. Proti Mojmírovi K. je od jara 2018 vedeno trestní stíhání pro přečin lichvy.

Dle znaleckého posudku zpracovaného v rámci trestního řízení trpí Jarmila L. závažnou duševní poruchou – Alzheimerovou chorobou. Nemoc se vyvíjela postupně, přičemž již několik let podstatně snižovala rozpoznávací a ovládací schopnosti Jarmily L. V době podpisu darovací smlouvy na byt byly tyto schopnosti již zcela vymizelé. Ke dni podpisu závěti byla dle znalce její schopnost posoudit své jednání podstatným způsobem snížena a nebyla schopna si dostatečně uvědomit případné dlouhodobější důsledky svého jednání.

1. Pochybila notářka JUDr. Eva Papoušková, když Jarmile L. sepsala v srpnu 2015 závěť?

---

2. Pochybil pracovník pošty (Czech Pointu), který v srpnu 2016 ověřil podpisy Jarmily L. a Mojmíra K. na darovací smlouvě?

---

3. Byla by odpověď na otázku č. 2 jiná, pokud by podpisy ověřovala notářka JUDr. Eva Papoušková?

---

4. Byly by odpovědi na otázky č. 2 a 3 jiné, pokud by darovací smlouva měla formu notářského zápisu?

Otázky k notářskému řádu

Na základě níže uvedených vybraných ustanovení notářského řádu odpovězte na následující otázky:

1. Kdy se notář dopustí kárného provinění?
2. Co mu za to hrozí?
3. Kdo kárná provinění notářů řeší?

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

ČÁST ČTVRTÁ DOHLED A KÁRNÉ ŘÍZENÍ

§ 45

(1) Ministerstvo vykonává státní dohled na činnost podle § 2.

(2) Komora vykonává dohled na činnost notářských komor a na činnost notáře a na vedení notářských úřadů.

(3) Notářská komora vykonává dohled na činnost notáře a na vedení notářských úřadů ve svém obvodu.

§ 46

Dohled se provádí zejména kontrolou spisů, listin, předmětů úschov a evidenčních pomůcek notáře.

§ 47

Drobné nedostatky v činnosti notáře nebo drobné poklesky v chování orgán vykonávající dohled notáři vytkne.

§ 48

(1) Notář, kandidát a koncipient jsou kárně odpovědní za kárné provinění.

(2) Kárným proviněním notáře, kandidáta nebo koncipienta je

- a) závažné nebo opětovné porušení jeho povinností stanovených tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem nebo předpisem Komory, anebo usnesením orgánu notářské samosprávy, nebo
- b) závažné nebo opětovné narušení důstojnosti notářského povolání jeho chováním.

(3) Notáři lze za kárné provinění uložit některé z těchto kárných opatření

- a) písemné napomenutí,
- b) pokutu až do výše stonásobku minimální

měsíční mzdy stanovené zvláštním právním předpisem, nebo

c) odvolání notáře.

(4) Kandidátovi lze za kárné provinění uložit některé z těchto kárných opatření

- a) písemné napomenutí,
- b) pokutu až do výše dvacetinásobku minimální měsíční mzdy stanovené zvláštním právním předpisem, nebo

c) odvolání ze zastupování, jde-li o zástupce notáře podle § 14 nebo 24.

(5) Koncipientovi lze za kárné provinění uložit některé z těchto kárných opatření

- a) písemné napomenutí, nebo
- b) pokutu až do výše pětinasobku minimální měsíční mzdy stanovené zvláštním právním předpisem.

(6) Jestliže bylo uloženo kárné opatření odvolání notáře, nemůže být odvolaný notář po dobu 5 let od právní moci rozhodnutí o odvolání jmenován notářem. Jestliže bylo uloženo kárné opatření odvolání ze zastupování, nemůže být odvolaný kandidát po dobu 5 let od odvolání ustanoven zástupcem nebo být jmenován notářem.

(7) Výnos pokut připadá příslušné notářské komoře, jíž je notář členem, nebo v jejímž seznamu notářských kandidátů je kandidát zapsán, anebo v jejímž seznamu notářských koncipientů je koncipient zapsán. Není-li pokuta ve lhůtě zaplácena, provede výkon rozhodnutí o uložení pokuty na návrh notářské komory soud podle zvláštního právního předpisu.

§ 49

(1) O tom, zda se notář, kandidát nebo koncipient dopustil kárného provinění, a o uložení kárného opatření rozhoduje v kárném řízení pro každou věc ustanovený tříčlenný kárný senát složený z předsedy senátu a 2 přísedících z řad členů kárné komise. Členy kárného senátu losem

určí a písemně jmenuje předseda kárné komise Komory.

(2) Na návrh člena kárného senátu prezident Komory nebo viceprezident Komory, rozhoduje-li kárný senát o kárné žalobě podané prezidentem Komory, popřípadě účastní-li se prezident Komory jinak ve věci, se souhlasem prezidia Komory odvolá člena kárného senátu, který závažným způsobem porušil své povinnosti či jinak ohrozil důvěru v řádné a nestranné rozhodování kárného senátu. Zanikne-li funkce některého z členů kárného senátu, předseda kárné komise Komory bez odkladu písemně jmenuje nového člena způsobem podle odstavce 1.

(3) Kárné řízení se zahajuje na návrh, který se nazývá kárnou žalobou.

(4) Kárnou žalobu je oprávněn podat

- a) ministr proti kterémukoli notáři, kandidátovi nebo koncipientovi,
- b) prezident Komory proti kterémukoli notáři, kandidátovi nebo koncipientovi,
- c) prezident proti notáři, který má sídlo v obvodu příslušné notářské komory, kandidátovi, který je zapsán v seznamu notářských kandidátů vedeném příslušnou notářskou komorou, a koncipientovi, který je zapsán v seznamu notářských koncipientů vedeném příslušnou notářskou komorou,
- d) předseda krajského soudu proti notáři, který má sídlo v obvodu tohoto soudu, kandidátovi, který je zapsán v seznamu notářských kandidátů, vedeném příslušnou notářskou komorou, mající sídlo v obvodu tohoto soudu, a proti koncipientovi, který je zapsán v seznamu notářských koncipientů, vedeném příslušnou notářskou komorou, mající sídlo v obvodu tohoto soudu,
- e) předseda okresního soudu proti notáři, který má sídlo v obvodu tohoto soudu, jde-li o kárnou žalobu z důvodu kárného provinění v činnosti notáře jako soudního komisaře pověřeného tímto soudem; též proti kandidátovi nebo koncipientovi, který v době kárného provinění byl v pracovním poměru u pověřeného notáře jako soudního komi-

saře, jde-li o kárnou žalobu z důvodu kárného provinění v jeho činnosti na základě pověření notářem jako soudním komisařem, (dále jen „kárný žalobce“).

(5) Kárná žaloba se podává ke Komoře a může být podána do 6 měsíců ode dne, kdy se navrhopatel o kárném provinění dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy ke kárnému provinění došlo.

(6) Kárná žaloba musí obsahovat jméno, popřípadě jména a příjmení notáře, kandidáta nebo koncipienta, proti němuž směřuje, adresu jeho trvalého pobytu, adresu notářské kanceláře, označení notářské komory, jíž je notář členem, nebo v jejímž seznamu notářských kandidátů je kandidát zapsán anebo v jejímž seznamu notářských koncipientů je koncipient zapsán, popis skutku, pro který se kárná žaloba podává, označení důkazů, o které se kárná žaloba opírá, a navrhované kárné opatření. Ke kárné žalobě se připojí důkazy, které má kárný žalobce k dispozici.

(7) O podání kárné žaloby vyrozumí předseda kárné komise notáře, kandidáta nebo koncipienta, proti němuž byla kárná žaloba podána (dále jen „kárně obviněný“). Poučí jej o právu zvolit si obhájce z řad notářů nebo advokátů, vyjádřit se ke skutečnostem, které se mu kladou za vinu, a navrhnout důkazy na svou obhajobu. O zahájení řízení se vyrozumí též ministr, pokud není kárným žalobcem.

(8) Kárně obviněnému, který není zastoupen, ustanoví kárný senát opatrovníka, jestliže to vyžaduje ochrana jeho zájmů, zejména byl-li stížen duševní poruchou nebo chorobou, která mu brání náležitě se hájit. Opatrovníkem ustanoví kárný senát notáře nebo advokáta s jeho souhlasem.

§ 51

Nepožádá-li notář, jemuž zdravotní stav trvale neumožňuje řádně vykonávat činnost notáře, o odvolání, navrhne notářská komora, jejímž je členem, nebo ministr kárné komisi, aby rozhodla, že jeho zdravotní stav mu trvale neumožňuje řádně vykonávat činnost notáře. Ustanovení § 49 a § 50 odst. 3 se použijí přiměřeně.

1. Scénář – Dědictví

Ve trojicích si rozdělte a nastudujte následující role pro miniscénku.

Pozůstalý/pozůstalá: Je vám 70 let. Před měsícem vám zemřel/a manžel/manželka a jdete na tzv. předběžné šetření k notáři, který byl pověřen řízením o pozůstalosti. Právu vůbec nerozumíte, vystudoval/a jste pouze základní školu. S sebou si vezmete vnučku/vnuka, která/který studuje právnickou fakultu, aby vám při schůzce pomohl/a. Když vám dá notář podepsat listinu, kterou připravil, tak ji bez okolků podepíšete.

Vnučka/vnuk: Studujete právnickou fakultu. Zemřel vám dědeček/babička a vy jdete s pozůstalým prarodičem na tzv. předběžné šetření k notáři, abyste pomohl/a při těžké situaci.

Notář/ka: Jste notář/ka a přichází k vám pozůstalý (70 let) na tzv. předběžné šetření kvůli vyřízení dědictví po manželce/manželovi. Máte špatnou náladu, celý den nestíháte a nemáte moc času. Ona/on si s sebou navíc přivede vnuka/vnučku studující právnickou fakultu, a to vás dopálí. Vnuka/vnučku pošlete za dveře, protože na schůzce nemá co dělat. Pozůstalé poté předložíte papír s tím, že už jste vše sepsal/a, a že to má podepsat, vy pak už vše vyřídíte. S tím se rozloučíte a pošlete ho/ji rázně pryč.

---

2. Scénář – Dědictví

Ve trojicích si rozdělte a nastudujte následující role pro miniscénku.

Pozůstalý/pozůstalá: Je vám 70 let. Před měsícem vám zemřel/a manžel/manželka a jdete na tzv. předběžné šetření k notáři, který byl pověřen řízením o pozůstalosti. Právu vůbec nerozumíte, vystudoval/a jste pouze základní školu. S sebou si vezmete vnučku/vnuka, která/který studuje právnickou fakultu, aby vám při schůzce pomohl/a. Když vám dá notář podepsat listinu, kterou připravil, tak ji bez okolků podepíšete.

Vnučka/vnuk: Studujete právnickou fakultu. Zemřel vám dědeček/babička a vy jdete s pozůstalým prarodičem na tzv. předběžné šetření k notáři, abyste pomohl/a při těžké situaci.

Notář/ka: Jste notář/ka a přichází k vám pozůstalý (70 let) na tzv. předběžné šetření kvůli vyřízení dědictví po manželce/manželovi. Máte špatnou náladu, celý den nestíháte a nemáte moc času. Ale víte, že profesionalita je na prvním místě a k pozůstalému se chováte laskavě a empaticky. Ostatně, prochází velice těžkým obdobím. Ona/on si s sebou na pomoc přivede vnuka/vnučku studující právnickou fakultu, s čímž samozřejmě souhlasíte. Následně pozůstalé/mu trpělivě vysvětlíte, že smyslem předběžného šetření je zjistit, kdo by měl po zemřelém/m dědit a jaký měl/a majetek. Zeptáte se:

- Zda měli s manželkou/manželem děti, zda žijí jeho/její rodiče, zda měl/a partner/ka sourozence.
- Zda zemřelý/zemřelá sepsal/a závěť nebo listinu o vydědění.
- Jaký byl majetek zemřelého/ho.

Vybraná ustanovení notář. řádu

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

ČÁST PÁTÁ OBECNÁ USTANOVENÍ O NOTÁŘSKÉ ČINNOSTI A O POSKYTOVÁNÍ PRÁVNÍ POMOCI

§ 52

Notář je v notářské činnosti a při poskytování právní pomoci vázán zákony a dalšími obecně závaznými právními předpisy. Při poskytování právní pomoci je vázán také pokyny klienta.

§ 53

(1) Notář odmítne provedení požadovaných úkonů, jestliže

- a) tento úkon odporuje zákonům nebo dalším obecně závazným předpisům a tento zákon nebo zvláštní zákon nestanoví jinak,
- b) se jedná o úkon v notářské činnosti a notář, jeho zaměstnanec nebo osoba notáři blízká jsou zúčastněni na věci,
- c) ve věci již poskytl právní pomoc jinému, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o právní pomoc žádá, nebo
- d) stanoví-li tak tento zákon.

(2) Notář může odmítnout požadovaný úkon, jestliže žadatel nesloží bez závažného důvodu přiměřenou zálohu na odměnu notáře.

(3) Mimo případy uvedené v odstavcích 1 a 2 nesmí notář odmítnout provedení úkonu v notářské činnosti, pokud zákon nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak.

§ 54

(1) Notář může odstoupit od smlouvy o provedení úkonu v notářské činnosti nebo od smlouvy o poskytnutí právní pomoci (dále jen „smlouva“), jestliže

- a) došlo k narušení důvěry mezi ním a žadatelem nebo klientem,
- b) žadatel nebo klient neposkytuje potřebnou součinnost,
- c) žadatel nebo klient nesloží bez vážného důvodu přiměřenou zálohu na odměnu notáře.

(2) Notář odstoupí od smlouvy vždy, zjistí-li dodatečně skutečnosti uvedené v § 53 odst. 1.

(3) Notář je povinen po dobu 15 dnů ode dne, kdy oznámil žadateli nebo klientovi odstoupení od smlouvy, učinit všechny neodkladné úkony, pokud žadatel nebo klient neučinil jiné opatření.

§ 55

(1) Jestliže notář odmítl provedení úkonu podle § 53 nebo jestliže notář odstoupil od smlouvy podle § 54, učiní o tom záznam ve spise, ve kterém uvede důvody odmítnutí nebo odstoupení.

(2) Jestliže o to žadatel nebo klient požádá, sdělí mu notář důvody podle odstavce 1 písemně.

(3) Žadatel nebo klient může podat stížnost na postup podle § 53 nebo 54. Stížnost posuzuje notářská komora.

§ 56

(1) Notář je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s notářskou činností podle § 2 a další činností podle § 3 odst. 1 a 2 a které se mohou dotýkat oprávněných zájmů

- a) účastníka právního jednání, o kterém byl sepsán notářský zápis,
- b) toho, jehož prohlášení nebo rozhodnutí bylo osvědčeno,
- c) toho, jehož podpis byl ověřen,
- d) toho, na jehož žádost byla osvědčena právně významná skutečnost,
- e) klienta v případě další činnosti podle § 3, nebo právních nástupců těchto osob (dále jen „povinnost mlčenlivosti“).

(2) Povinnosti mlčenlivosti mohou notáře zprostit pouze osoby uvedené v odstavci 1.

(3) Povinnost mlčenlivosti se vztahuje i na notáře, který byl odvolán.

(4) Povinnosti mlčenlivosti se notář nemůže dovolávat v kárném řízení, jakož i vůči navrhovateli kárného návrhu v době přípravy kárného návrhu. Povinnosti mlčenlivosti není notář vázán v rozsahu nezbytném pro řízení před soudem nebo jiným orgánem, je-li předmětem řízení spor mezi ním a osobou, která může notáře mlčenlivosti zprostit, nebo jde-li o řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí kárné komise, a to v rozsahu nezbytném pro ochranu jeho práv.

(5) Povinností mlčenlivosti není dotčena zákonem uložená povinnost překaziti spáchání trestného činu a povinnosti notáře jako daňového subjektu stanovené zvláštními předpisy o správě daní a poplatků.

(6) Porušením povinnosti mlčenlivosti není plnění povinností podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nebo zákona o provádění mezinárodních sankcí. Porušením povinnosti mlčenlivosti není poskytnutí informací správci daně při plnění povinností stanovených daňovým řádem notáři jako povinné osobě podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

(7) Povinnost mlčenlivosti se vztahuje obdobně i na zaměstnance notáře a zaměstnance notářské komory a Komory, a to i po skončení jejich pracovního poměru; nevztahuje se na notáře a jeho pracovníky ve vztahu k sobě navzájem.

§ 57

(1) Nestanoví-li zvláštní zákon jinak, notář odpovídá žadateli, klientovi nebo účastníku za újmu, kterou mu způsobil v souvislosti s výkonem činnosti notáře. Notář odpovídá za újmu způsobenou těmito osobám i tehdy, byla-li způsobena v souvislosti s výkonem činnosti notáře jeho pracovníkem; případná odpovědnost podle pracovněprávních předpisů tím není dotčena.

(2) Notář se odpovědnosti podle odstavce 1 zproští, prokáže-li, že újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm bylo možno požadovat.

(3) Odpovědnost státu za újmu podle zvláštního právního předpisu 4d) tím není dotčena.

§ 58

Notářské listiny se sepisují v českém jazyku. Jestliže se notářská listina, kromě listin o ověření, sepisuje s tím, kdo jazyk, jímž se listina sepisuje, nezná, postupuje se podle § 69.

§ 59

(1) Při sepisování notářských listin nelze používat zkratky, které nejsou všeobecně používány.

(2) Datum sepsání notářské listiny, výše peněžitého plnění, délka lhůt a spoluvlastnické podíly se vypisují také slovy. Číselné označení stran notářské listiny se vypisuje jen slovy.

(3) Účastníci, svědci, důvěrníci a tlumočníci se podepisují na konci notářské listiny před podpisem

notáře, který ke svému podpisu připojí úřední razítko notáře.

§ 60

Vyjdou-li najevo chyby v psaní, počtech nebo jiná zřejmá nesprávnost v notářské listině, provede se oprava doložkou pod uzavřený text notářské listiny. V doložce se poukáže na nesprávnost, vyznačí se správné znění, připojí se datum provedení opravy a doložku podepíše osoby uvedené v § 59 odst. 3. Notář připojí ke svému podpisu úřední razítko notáře.

§ 61

Z listiny sepsané notářem v rámci poskytování právní pomoci musí být patrné, který notář ji sepsal.

ČÁST ŠESTÁ

ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O NOTÁŘSKÉ ČINNOSTI

ODDÍL PRVNÍ

SEPIŠOVÁNÍ NOTÁŘSKÝCH ZÁPISŮ O PRÁVNÍCH JEDNÁNÍCH

§ 62

(1) Notáři sepisují o právních jednáních notářské zápisy.

(2) V notářském zápisu může pokračovat notář, který ho sepsal, nebo jiný notář se sídlem na území České republiky. Pokračování v notářském zápisu je součástí notářského zápisu.

§ 63

(1) Notářský zápis musí obsahovat:

- a) místo, den, měsíc a rok právního jednání,
- b) jméno a příjmení notáře a jeho sídlo,
- c) jméno, příjmení, bydliště a datum narození účastníků a jejich zástupců, svědků, důvěrníků a tlumočnicků a je-li účastníkem nebo zástupcem právnická osoba, její název, sídlo a identifikační číslo,
- d) prohlášení účastníků, že jsou způsobilí samostatně právně jednat v rozsahu právního jednání, o kterém je notářský zápis,
- e) údaj o tom, že byla notáři prokázána totožnost účastníků, svědků, důvěrníků, tlumočnicků a zástupců účastníků anebo údaj o tom, že je notář zná osobně, a je-li účastníkem nebo zástupcem účastníka právnická osoba, údaj o tom, že byla notáři prokázána její existence a totožnost toho, kdo ji zastupuje,
- f) obsah právního jednání,

- g) údaj o tom, že byl notářský zápis po přečtení účastníky schválen,
  - h) podpisy účastníků nebo jejich zástupců, svědků, důvěrníků a tlumočnicků,
  - i) otisk úředního razítka notáře a jeho podpis,
  - j) další náležitosti, stanoví-li tak tento zákon.
- (2) Účastníkem je ten, kdo formou notářského zápisu sám právně jedná nebo ten, za něhož jeho jménem právně jedná jeho zástupce.

§ 64

(1) Nezná-li notář účastníky, svědky úkonů, důvěrníky nebo tlumočníky osobně, musí mu být jejich totožnost prokázána platným úředním průkazem nebo potvrzena dvěma svědky totožnosti; nezná-li notář tyto svědky osobně, musí mu být jejich totožnost prokázána platným úředním průkazem. Právnícká osoba prokazuje notáři svoji existenci výpisem z veřejného rejstříku, do kterého se zapisuje; nezapisuje-li se, prokazuje svoji existenci jiným způsobem, ze kterého lze soudit, že existuje, a také prohlášením o její existenci osobou, která za ni právně jedná.

(2) Je-li totožnost prokázána svědky totožnosti, musí notářský zápis obsahovat jejich prohlášení, že účastníky, popřípadě zástupce účastníků, svědky úkonů, důvěrníky a tlumočníky znají osobně.

(3) Není-li notáři prokázána totožnost, a jde-li o právnickou osobu, její existence, notář notářský zápis o právním jednání odmítne sepsat.

§ 65

(1) Je-li účastníkem někdo, kdo neumí nebo nemůže číst nebo psát, může notář sepsat notářský zápis pouze za účasti dvou svědků úkonu. Tito svědci musí být přítomni při projevu účastníka o tom, co má být pojata do notářského zápisu a při předčítání notářského zápisu a jeho schválení tím účastníkem, v jehož zájmu byli přítomni.

(2) Postup podle odstavce 1 není třeba, jestliže má tento účastník schopnost seznámit se s obsahem právního jednání s pomocí přístrojů nebo speciálních pomůcek a je schopen se vlastnoručně podepsat.

§ 66

Svědky totožnosti a svědky úkonu nemohou být osoby, které nejsou plně svéprávné, osoby nevidomé, neslyšící nebo němé a osoby, které nemohou číst nebo psát. Dále jimi nemohou být osoby blízké účastníkům a osoby, které mají zájem na právním

jednání a jeho obsahu nebo se jich týká jinak, a pracovníci notáře, který notářský zápis sepisuje.

§ 67

(1) Je-li účastník neslyšící nebo němý, může-li však číst a psát, musí si notářský zápis přečíst a v něm vlastní rukou připsat, že jej četl a že jej schvaluje.

(2) Nemůže-li účastník číst nebo psát, musí být kromě svědků úkonu přibrán jeho důvěrník, který se s ním umí dorozumět. Jeho prostřednictvím notář zjistí, zda účastník zápis schvaluje.

(3) Postup podle odstavce 2 není třeba, jestliže má tento účastník schopnost seznámit se s obsahem právního jednání s pomocí přístrojů nebo speciálních pomůcek a je schopen vlastnoručně listinu podepsat.

(4) O způsobilosti důvěrníka platí obdobně § 66, může jím však být i osoba účastníku blízká.

§ 68

(1) Je-li k sepsání notářského zápisu nutná přítomnost svědků úkonu, uvede se v závěru notářského zápisu doložka obsahující prohlášení svědků, že byli přítomni po celou dobu projevu vůle účastníka o tom, co má být pojata do zápisu, při předčítání notářského zápisu a jeho schválení účastníkem.

(2) Obdobně musí notářský zápis obsahovat v závěru prohlášení důvěrníka o tom, že sdělil němu nebo neslyšícímu účastníku, který nemůže číst nebo psát, celý obsah notářského zápisu, a že jej účastník schválil.

(3) Jestliže se účastník seznámil s obsahem právního jednání pomocí přístrojů nebo speciálních pomůcek, je třeba tuto okolnost uvést v notářském zápisu.

(4) V úvodu notářského zápisu je třeba uvést důvod přítomnosti svědků úkonu, popřípadě důvěrníka.

§ 69

(1) Nezná-li účastník nebo svědek úkonu jazyk, v němž se notářský zápis sepisuje, je třeba přítomnosti tlumočnicka. Nelze však jako tlumočnicka přibrat osobu blízkou účastníkům nebo toho, kdo je ve věci zúčastněn.

(2) Zná-li notář nebo jeho pracovník jazyk, v němž jedná účastník nebo svědek, lze upustit od přítomnosti tlumočnicka.

(3) V závěru notářského zápisu je třeba uvést doložku o tom, že účastník byl obsah notářského zápisu přetlumočen a že s ním účastník projevil souhlas.

Byl-li přítomen tlumočník, připojí na notářský zápis svůj podpis a otisk svého úředního razítka.

Notářský zápis pro zápis do veřejného seznamu nebo veřejného rejstříku

§ 70

Má-li být notářský zápis o právním jednání podkladem pro zápis práv nebo skutečností zapisovaných do veřejného seznamu, změnu tohoto zápisu nebo jeho výmaz (dále jen „zápis do veřejného seznamu“) nebo zápis práv nebo skutečností zapisovaných do veřejného rejstříku, změnu tohoto zápisu nebo jeho výmaz (dále jen „zápis do veřejného rejstříku“), obsahuje také vyjádření notáře o předpokladech pro sepsání notářského zápisu.

§ 70a

- (1) Ve vyjádření o splnění předpokladů pro sepsání notářského zápisu podle § 70 notář uvede,
  - a) že právní jednání je v souladu s právními předpisy a případně s dalšími dokumenty, se kterými soulad právního jednání vyžaduje zvláštní právní předpis,
  - b) že právní jednání splňuje náležitosti a podmínky stanovené zvláštním právním předpisem pro zápis do veřejného seznamu nebo zápis do veřejného rejstříku, nebo
  - c) že byly splněny formality, stanoví-li je pro právní jednání nebo pro zápis do veřejného seznamu nebo zápis do veřejného rejstříku zvláštní právní předpis, případně že bylo splnění formalit notáři doloženo.
- (2) Nejsou-li splněny předpoklady pro sepsání notářského zápisu, který má být podkladem pro zápis do veřejného seznamu, notář o tom účastníky poučí a notářský zápis odmítne sepsat.
- (3) Nejsou-li splněny předpoklady pro sepsání notářského zápisu o právním jednání, který má být podkladem pro zápis do veřejného rejstříku, notář o tom účastníky poučí a notářský zápis sepsá, je-li to na něm účastníky požadováno. Ve vyjádření podle § 70 uvede, že sepsání notářského zápisu bylo na něm požadováno i po tomto poučení a dále uvede
  - a) v čem spatřuje nesoulad s právními předpisy, případně s dalšími dokumenty, s nimiž soulad právního jednání vyžaduje zvláštní právní předpis, nebo
  - b) jaké náležitosti, podmínky a případně formality, stanovené zvláštním právním předpisem pro zápis do veřejného rejstříku nebyly splněny.

(4) Jestliže splnění předpokladů pro sepsání notářského zápisu o právním jednání, který má být podkladem pro zápis do veřejného seznamu nebo veřejného rejstříku, je třeba doložit jinými písemnostmi a tyto písemnosti nebyly notáři předloženy, notář odmítne notářský zápis sepsat.

§ 71

Má-li být notářský zápis o právním jednání podkladem pro zápis práv nebo skutečností zapisovaných do Rejstříku zástav, změnu tohoto zápisu nebo jeho výmaz, použije se pro takový notářský zápis ustanovení § 70 a § 70a odst. 1, 2 a 4 obdobně. Notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti

§ 71a

- (1) Notářský zápis o právním jednání, ve kterém se účastník zaváže splnit peněžitý dluh vyplývající ze zakládaného závazkového právního vztahu právním jednáním, o kterém je notářský zápis, může obsahovat svolení zavázaného účastníka, aby byl podle tohoto zápisu nařízen a proveden výkon rozhodnutí (vedena exekuce) a aby byl takový notářský zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní. Obsahem právního jednání, o kterém je takový notářský zápis, musí být i výše dluhu a lhůta pro plnění.
- (2) Notářský zápis o právním jednání, kterým je uznání peněžitého dluhu, může obsahovat svolení zavázaného účastníka, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí (vedena exekuce) a aby byl takový notářský zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní. Obsahem právního jednání, o kterém je takový notářský zápis, musí být vedle výše dluhu, označení právního důvodu dluhu a osoby věřitele také lhůta pro zaplacení dluhu a povinnost účastníka zaplatit dluh ve lhůtě.

§ 71b

- (1) Notář sepsá na žádost notářský zápis o dohodě, kterou se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka vyplývající ze závazkového právního vztahu, v níž svolí, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí (vedena exekuce) a aby byl takový notářský zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní.
- (2) Dohoda účastníků musí obsahovat
  - a) označení osoby, která se zavázala ke splnění pohledávky nebo jiného nároku (osoby povinné),

- b) označení osoby, jejíž pohledávka nebo jiný nárok mají být splněny (osoby oprávněné),
  - c) skutečnosti, na nichž se pohledávka nebo jiný nárok zakládá,
  - d) předmět plnění,
  - e) dobu plnění,
  - f) prohlášení povinné osoby o svolení k vykonatelnosti zápisu.
- (3) Dohoda účastníků může obsahovat též podmínky nebo doložení času, popřípadě vzájemné povinnosti oprávněné osoby, na jejichž splnění je poskytnutí předmětu plnění vázáno.

§ 71c

Notářský zápis o právním jednání podle § 71a a 71b se za podmínek stanovených přímo použitelným předpisem Evropské unie potvrzuje podle občanského soudního řádu jako evropský exekuční titul.

ODDÍL DRUHÝ OSVĚDČOVÁNÍ PRÁVNĚ VÝZNAMNÝCH SKUTEČNOSTÍ A PROHLÁŠENÍ

§ 72

- (1) Notář osvědčuje na žádost skutečnosti a prohlášení, které by mohly být podkladem pro uplatňování nebo prokazování práv nebo kterými by mohly být způsobeny právní následky. Notář provádí zejména tato osvědčení:
- a) vidimaci,
  - b) legalizaci,
  - c) o předložení listiny,
  - d) o protestech směnek a jiných listin, které je třeba předložit k uplatnění práva,
  - e) osvědčení rozhodnutí orgánů právnických osob a také průběhu valných hromad, schůzí a jednání jiných orgánů právnických osob (dále jen „valná hromada“),
  - f) o tom, že je někdo naživu,
  - g) o jiných skutkových dějích a stavu věcí,
  - h) o prohlášení,
  - i) o provedení úkonů a splnění formalit podle nařízení Rady Evropských společenství o statutu evropské společnosti (SE) a podle nařízení Rady Evropských společenství o statutu evropské družstevní společnosti a zákonů vydaných k jejich provedení, 4f)
  - j) výstupů z informačního systému veřejné správy,
  - k) splnění zákonem stanovených požadavků českou osobou zúčastněnou na přeshraniční přeměně obchodní společnosti nebo družstva

a splnění zákonem stanovených požadavků pro zápis přeshraniční přeměny do obchodního rejstříku,

- l) autorizovanou konverzi dokumentů.
- (2) Osvědčení podle odstavce 1 písm. a) až c) notář provede předepsanou listinou o ověření; vyhotoví ji na předložené listině nebo o ní sepíše samostatnou listinu, kterou s předloženou listinou pevně spojí.
- (3) Skutečnosti uvedené v odstavci 1 písm. d) a i) až l) osvědčí notář formou a postupem stanovenými zvláštními právními předpisy 3a), 4a), 5).
- (4) O osvědčení jiných skutečností a prohlášení, které nejsou uvedeny v odstavcích 2 a 3, sepíše notář notářský zápis, pro který platí přiměřeně ustanovení oddílu prvního této části, ledaže stanoví tento zákon jinak.
- (5) Listinami o ověření jsou ověřovací doložky, kterými se provádí podle tohoto zákona vidimace a legalizace, a osvědčovací doložka, kterou se provádí podle tohoto zákona osvědčení o předložení listiny, a také jiné doložky o osvědčení právně významných skutečností sepsané notářem podle zvláštních zákonů (dále jen „jiné doložky sepsané notářem“). Jiné doložky sepsané notářem jsou veřejnými listinami, jestliže splňují náležitosti stanovené pro ně zvláštním zákonem, i když je zvláštní zákon za veřejné listiny neprohlašuje.

§ 73

Ověřování shody opisu nebo kopie s listinou

- (1) Vidimace se provede ověřovací doložkou neodkladně poté, kdy notář posoudil shodu opisu s listinou. Ověřovací doložka obsahuje
- a) údaj o ověření toho, že opis doslovně souhlasí s listinou, z níž byl pořízen,
  - b) údaj o tom, z kolika listů nebo archů se skládá listina, z níž byl opis pořízen, a z kolika listů nebo archů se skládá její opis,
  - c) údaj o tom, že opis je částečný, není-li opis úplný,
  - d) místo a datum vyhotovení doložky o ověření; ustanovení § 59 odst. 2 věty první se nepoužije,
  - e) otisk úředního razítka notáře a podpis ověřujícího.
- (2) Notář odmítne vidimaci provést,
- a) je-li listinou, z níž je opis pořízen, listina, jejíž jedinečnost nelze ověřeným opisem nahradit, zejména občanský průkaz, vojenský průkaz, pas, nebo jiný průkaz, směnka, šek, nebo jiný cenný papír, vkladní knížka, geometrický plán, rysy a technické kresby,

- b) jestliže ověřující nezná jazyk, ve kterém je listina, z níž je opis pořízen, vyhotovena, a není předložen její překlad do českého jazyka tlumočnickem; to neplatí, jestliže je před ověřujícím opis této listiny pořízen prostřednictvím kopírovacího zařízení,
- c) jsou-li v listině, jejíž shoda s opisem má být ověřena, změny, doplňky, vsuvky nebo škrty, které by mohly zeslabit její věrohodnost,
- d) jestliže se opis doslovně neshoduje s listinou, z níž byl pořízen.

Ustanovení § 53 není tímto ustanovením dotčeno.
 (3) Vidimací se nepotvrzuje správnost a pravdivost údajů uvedených v listině a jejich soulad s právními předpisy a notář za obsah listiny neodpovídá.

§ 74

Ověřování pravosti podpisu

- (1) Legalizací notář ověřuje, že fyzická osoba před ním v jeho přítomnosti listinu vlastnoručně podepsala nebo podpis na listině se již nacházející před ním uznala za vlastní. Pro postup při prokazování totožnosti této osoby platí § 64 odst. 1 a 3 obdobně.
- (2) Legalizace se provede ověřovací doložkou neodkladně poté, kdy před notářem v jeho přítomnosti byla listina podepsána nebo byl podpis na listině se již nacházející uznán za vlastní, a to neodkladně po podepsání nebo uznání; ověřovací doložka obsahuje:
  - a) běžné číslo ověřovací knihy,
  - b) jméno, příjmení, bydliště, popřípadě místo pobytu a datum narození žadatele,
  - c) údaj o tom, že byla totožnost žadatele prokázána,
  - d) konstatování, že uvedená osoba listinu vlastnoručně před notářem podepsala nebo že uznala podpis na listině za vlastní,
  - e) místo a datum vyhotovení doložky o ověření; ustanovení § 59 odst. 2 věty první se nepoužije,
  - f) podpis ověřujícího a otisk úředního razítka notáře.
- (3) Notář provedením legalizace neodpovídá za obsah listiny.
- (4) Neovládá-li notář jazyk, v němž je listina pořízena, vyzve žadatele, aby předložil překlad listiny tlumočnickem. Nestane-li se tak, notář úkon odmítne.

§ 75

Osvědčení o předložení listiny

Osvědčení o tom, že notáři byla předložena listina a kdy se tak stalo, vyhotoví notář na předložené listině ve formě osvědčovací doložky, která obsahuje

údaj o dni, měsíci a roku a případně i o hodině, kdy byla tato listina notáři předložena.

§ 76

Protesty směnek a jiných listin

Sepisování protestních listin se řídí ustanoveními zvláštního předpisu.

§ 77

Osvědčení průběhu valných hromad

- (1) Notář osvědčí průběh valných hromad v notářském zápisu, v němž uvede místo a dobu konání valné hromady, zaznamenaná přijatá usnesení a z průběhu valné hromady vše, co je důležité pro posouzení řádného postupu jednání.
- (2) Notář může vyzvat předsedu valné hromady a nejvýše další dvě zúčastněné osoby, aby notářský zápis podepsali. Totožnost účastníků valné hromady nemusí být zjišťována.

§ 78

Osvědčení o tom, že je někdo naživu

Osvědčení o tom, že je někdo naživu, provede notář jen tehdy, jestliže je mu tato osoba osobně známa nebo zjistí-li se její totožnost způsobem uvedeným v § 64. Notářský zápis o osvědčení musí též obsahovat:

- a) údaj, že notář osobu, jíž se osvědčení týká, osobně viděl,
- b) den, měsíc, rok a hodinu, kdy se tak stalo.

§ 79

Osvědčení jiných skutkových dějů

- (1) Notář osvědčuje i jiné skutkové děje, například průběh slosování nebo předložení movitých věcí, jestliže s nimi mohou být spojeny právní následky a jestliže se skutkový děj udál v přítomnosti notáře.
- (2) Notář osvědčuje také skutkové děje a stav věcí, například splnění dluhu, stav nemovitých věcí, jestliže jimi mohou být prokázány nároky v řízení před soudem nebo jiným státním orgánem a jestliže se skutkový děj udál v přítomnosti notáře nebo jestliže se notář přesvědčil o stavu věci.
- (3) O osvědčení notář sepíše notářský zápis, který musí též obsahovat:
  - a) místo a dobu děje nebo zjištění stavu věcí,
  - b) popis děje nebo stavu věcí.

§ 80

Osvědčení o prohlášení

- (1) Notář osvědčuje prohlášení osob, mají-li s ním být spojeny právní účinky.

(2) Jestliže osoba, která prohlášení činí, žádá, aby s ním byla seznámena jiná osoba, uvede to notář v notářském zápisu. Pak s notářským zápisem jinou osobu seznámí a tuto skutečnost uvede v pokračování notářského zápisu. Odpověď jiné osoby v tomto notářském zápisu uvede jen tehdy, jestliže tato osoba s tím souhlasí a je ochotna notářský zápis podepsat.

(3) Jestliže se notáři nepodaří osobně seznámit jinou osobu s notářským zápisem o prohlášení podle odstavce 2, zašle této osobě stejnopis notářského zápisu, pokud o to osoba, která prohlášení učinila, požádala.

Notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby § 80a

(1) Notář sepíše na žádost notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby, pokud zvláštní právní předpis pořízení takového notářského zápisu vyžaduje, nebo pokud je rozhodováno o skutečnostech zapisovaných do veřejného rejstříku, i když zvláštní právní předpis pořízení takového notářského zápisu nevyžaduje.

(2) Notář je povinen notářským zápisem o rozhodnutí orgánu právnické osoby osvědčit existenci právních jednání a formalit, ke kterým je právnická osoba, popřípadě její orgán povinen a při kterých byl notář přítomen, včetně jeho vyjádření o souladu s právními předpisy, a současně je povinen osvědčit, zda rozhodnutí orgánu právnické osoby, o němž sepíše notářský zápis, bylo přijato nebo přijato nebylo, a uvést své vyjádření, zda obsah předneseného návrhu na rozhodnutí je či není v souladu s právními předpisy a zakladatelskými dokumenty právnické osoby.

§ 80b

(1) Notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby musí obsahovat

- a) jméno a příjmení notáře a jeho sídlo,
- b) místo, den a rok, kdy notář notářský zápis sepsal,
- c) obchodní firmu nebo název, sídlo, identifikační číslo právnické osoby a označení orgánu právnické osoby, o jehož rozhodnutí se pořizuje notářský zápis,
- d) údaj, jak byla ověřena existence právnické osoby, působnost a způsobilost jejího orgánu přijímat rozhodnutí,
- e) místo, den a rok, kdy došlo k rozhodnutí orgánu právnické osoby,

f) jméno, příjmení, bydliště, datum narození předsedajícího, popřípadě svědků, důvěrníků a tlumočnicků,

g) prohlášení předsedajícího, že orgán právnické osoby je způsobilý přijímat rozhodnutí, popřípadě vznesené protesty proti tomuto prohlášení nebo protesty proti výkonu hlasovacího práva osobou přítomnou na jednání orgánu právnické osoby a protest osoby, jejíž účast nebyla na jednání orgánu připuštěna nebo jíž nebyl umožněn výkon hlasovacího práva, s uvedením jména, příjmení a bydliště osoby, která protest podává, s údajem o tom, jménem koho protest podává, a tytéž údaje týkající se osoby, vůči níž byl protest vznesen,

h) údaj, jak byla ověřena totožnost osob uvedených v písmenech f) a g),

i) obsah rozhodnutí orgánu právnické osoby a nebylo-li přijato, obsah předneseného návrhu na rozhodnutí orgánu právnické osoby,

j) údaj o výsledku hlasování o rozhodnutí orgánu právnické osoby s uvedením rozhodného počtu hlasů a údaj o tom, jakým způsobem byl výsledek hlasování a rozhodný počet hlasů zjištěn,

k) prohlášení notáře obsahující údaje podle § 80a odst. 2, popřípadě prohlášení, že tyto předpoklady splněny nejsou, a přesto je na notáři vyžadováno sepsání notářského zápisu,

l) údaj o tom, že notářský zápis byl po přečtení schválen předsedajícím, popřípadě, že schválen nebyl, a důvody jeho neschválení, popřípadě údaj o tom, že předsedající notáři důvody nesdělil,

m) podpis předsedajícího, popřípadě údaj o tom, že předsedající notářský zápis odmítl podepsat s uvedením důvodů, proč notářský zápis nepodepsal, popřípadě údaj o tom, že předsedající důvody notáři nesdělil,

n) otisk úředního razítka notáře a jeho podpis,

o) další údaje, pokud tak stanoví zvláštní právní předpis.

(2) Je-li v průběhu jednoho jednání orgánu právnické osoby přijímáno více rozhodnutí, o nichž musí být pořízen notářský zápis, notář sepíše jeden notářský zápis o všech těchto rozhodnutích, pokud povaha přijatých rozhodnutí tento postup nevyklučuje nebo pokud žadatel nepožaduje pořídit o každém nebo několika rozhodnutích samostatný notářský zápis.

§ 80c

(1) Právnická osoba je povinna notáři předložit nejpozději do 5 pracovních dnů přede dnem jednání orgánu právnické osoby

- a) aktuální výpis z obchodního rejstříku právnické osoby; nezapisuje-li se právnická osoba do obchodního rejstříku, jiný doklad prokazující existenci právnické osoby,
- b) zakladatelské dokumenty v úplném znění (dále jen „zakladatelské dokumenty“),
- c) doklad o změnách v orgánech právnické osoby, došlo-li k těmto změnám a nejsou-li dosud zapísány v obchodním rejstříku,
- d) doklad prokazující oprávnění jednat jménem právnické osoby, která je společníkem nebo členem právnické osoby, jejíž orgán přijímá rozhodnutí, a jde-li o orgán, na jehož rozhodnutí se společník nebo člen podílí,
- e) kopii pozvánky na jednání orgánu právnické osoby nebo kopii oznámení o tomto jednání, pokud zvláštní právní předpis pozvánku nebo oznámení vyžaduje, doklad o jejich rozeslání nebo uveřejnění,
- f) návrhy předpokládaných rozhodnutí, nejde-li o návrhy, které podle právních předpisů jsou osoby zákonem oprávněné uplatnit až přímo na jednání tohoto orgánu.

(2) V případě rozhodnutí, jímž orgán společnosti potvrzuje splnění zákonem stanovených podmínek, musí být nejpozději v den jednání, na němž má být přijato rozhodnutí, o němž notář pořizuje zápis, notáři předloženy písemné doklady, z nichž vyplývá, že tyto podmínky byly zcela splněny (například listina upisovatelů a výpis z banky). Notář v notářském zápise uvede jaké doklady mu byly předloženy, jsou-li předepsány jejich náležitosti, mají-li tyto náležitosti a zda z dokladů vyplývá, že stanovené podmínky byly splněny.

(3) Předsedající je povinen

- a) vést jednání orgánu právnické osoby takovým způsobem, který umožní pořízení notářského zápisu předepsaným způsobem,
- b) neschválí-li nebo nepodepíše-li notářský zápis, uvést notáři důvody, pro které neschválil notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby, popřípadě důvody, pro které tento notářský zápis nepodepsal.

§ 80d

- (1) Notář může odmítnout sepsat notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby,
- a) pokud mu právnická osoba nepředloží dokumenty podle § 80c odst. 1 a 2,
  - b) pokud předsedající, i přes upozornění notáře, vede jednání orgánu právnické osoby způsobem,

který neumožňuje notářský zápis o rozhodnutí pořídit.

(2) Odmítne-li notář notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby sepsat z důvodů uvedených v odstavci 1, platí ustanovení § 55 odst. 1 a 3. Důvody odmítnutí provedení úkonu sdělí písemně žadateli o úkon i bez jeho žádosti o toto sdělení.

§ 80e

(1) Zjistí-li notář v průběhu jednání orgánu právnické osoby, který přijímá rozhodnutí, o kterém má být pořízen notářský zápis, že nejsou splněny předpoklady pro přijetí rozhodnutí vyžadované právními předpisy nebo zakladatelskými dokumenty, poučí o tom předsedajícího a tuto skutečnost uvede do notářského zápisu. Totéž platí, pokud je obsah navrhovaného usnesení nebo přijatého usnesení v rozporu s právními předpisy nebo zakladatelskými dokumenty.

(2) Nedojde-li k hlasování orgánu právnické osoby o jeho rozhodnutí na základě poučení notáře podle odstavce 1, notář sepíše notářský zápis s náležitostmi podle § 80b písm. a), b), c), d), f), l), m) a n), ve kterém dále uvede prohlášení předsedajícího podle § 80b písm. g), údaj o tom, jak byla zjištěna jeho totožnost, obsah svého poučení a údaj o tom, že na základě tohoto poučení k hlasování o rozhodnutí orgánu právnické osoby nedošlo.

§ 80f

Ustanovení § 64 až 69 platí přiměřeně.

§ 80g

(1) Notář sepíše notářský zápis o rozhodnutí ustavujících orgánů zakládaných právnických osob, stanoví-li tak zvláštní právní předpis.

(2) Při sepisování notářského zápisu podle odstavce 1 se použijí přiměřeně § 80a až 80e. Ustanovení § 64 až 69 se použijí přiměřeně.

Osvědčení pro zápis do veřejného rejstříku

§ 80h

(1) Mají-li být některé z požadavků pro zápis do veřejného rejstříku splněny až po rozhodnutí orgánu právnické osoby, o kterém byl sepsán notářský zápis podle § 80b, nebo až po sepsání notářského zápisu podle § 70 a 71, notář, který takový notářský zápis sepsal, na žádost osvědčí splnění požadavků pro zápis do veřejného rejstříku, jestliže je takové osvědčení pro zápis do veřejného rejstříku vyžadováno zvláštním právním předpisem.

(2) Notář o osvědčení podle odstavce 1 sepíše notářský zápis na základě písemností, které splnění požadavků pro zápis dokládají. Písemnosti předkládá notáři žadatel. Nejsou-li notáři takové písemnosti předloženy nebo nejsou-li požadavky pro zápis splněny, notář odmítne notářský zápis o osvědčení podle odstavce 1 sepsat.

(3) V notářském zápisu o osvědčení podle odstavce 1 notář osvědčí, jaké požadavky pro zápis byly splněny a na základě jakých jemu předložených písemností osvědčení činí.

ODDÍL TŘETÍ NOTÁŘSKÁ ÚSCHOVA

§ 81

(1) Notáři přijímají do notářské úschovy

- a) listiny o právním jednání zůstavitele pro případ smrti uvedené v § 35b odst. 1, nemají-li formu notářského zápisu (dále jen „listiny o právním jednání zůstavitele“) a jiné listiny,
- b) peníze, stanoví-li tak zvláštní zákon,
- c) peníze a listiny za účelem jejich vydání dalším osobám.

(2) Notářskou úschovou peněz a listin přijatých za účelem jejich vydání dalším osobám lze zajistit dluh.

(3) Odevzdání listiny nebo peněz notářem z notářské úschovy dalšímu notáři do notářské úschovy nebo do úschovy jinému schovateli se nepřipouští. Ustanovení § 103 a 104 o postupu při převzetí uvolněného a zrušeného notářského úřadu tím není dotčeno.

(4) Pro notářskou úschovu se použije přiměřeně ustanovení zvláštního zákona o úschově, ledaže stanoví tento zákon jinak. Ustanovení zvláštního zákona o úschově cenného papíru se nepoužije. Notářská úschova cenného papíru nemá účinky stanovené pro úschovu cenného papíru zvláštním zákonem.

Notářská úschova listin

§ 82

(1) Notář sepíše o notářské úschově listiny za účasti žadatele protokol, který musí obsahovat

- a) místo a datum převzetí listiny,
- b) jméno, příjmení, datum narození a bydliště žadatele a je-li žadatelem právnická osoba, její název, sídlo a identifikační číslo a dále jméno, příjmení, datum narození a bydliště jejího zástupce,
- c) údaj, o jakou listinu se jedná,
- d) údaj o tom, že listina byla notářem převzata a přijata do notářské úschovy,

e) údaj o tom, že byla notáři prokázána totožnost, případně existence žadatele nebo jeho zástupce, anebo namísto údaje o prokázání totožnosti údaj o tom, že notář zná žadatele nebo jeho zástupce osobně,

f) podpis žadatele nebo jeho zástupce, otisk úředního razítka notáře a jeho podpis.

Je-li listina přijímána do notářské úschovy na určitou dobu, obsahuje protokol také dobu trvání notářské úschovy. Další vyhotovení protokolu vydá notář žadateli, případně jeho zástupci.

(2) Dojde-li listina se žádostí o její přijetí do notářské úschovy prostřednictvím provozovatele poštovních služeb a obsahuje-li listina sama nebo žádost údaje potřebné k přijetí listiny do notářské úschovy, notář sepíše protokol podle odstavce 1 bez účasti žadatele a zašle žadateli další vyhotovení protokolu. Neobsahuje-li žádost potřebné údaje, vyzve notář žadatele, aby tyto údaje ve stanovené lhůtě notáři sdělil, s upozorněním, že pokud tak neučiní, listina nebude do notářské úschovy přijata. Po marném uplynutí lhůty notář listinu zašle žadateli prostřednictvím provozovatele poštovních služeb, nedohodne-li s ním jiný způsob předání listiny.

ODDÍL ČTVRTÝ VYDÁVÁNÍ STEJNOPISŮ, OPISŮ, VÝPISŮ A POTVRZENÍ

§ 90

(1) Z notářských zápisů se vydávají stejnopisy, ledaže tento zákon stanoví jinak. Opisy a ověřené opisy notářských zápisů se vydávají jen, stanoví-li tak tento zákon nebo zvláštní právní předpis.

(2) Z notářských zápisů o právních jednáních zůstavitele pro případ smrti, která jsou uvedena v § 35a odst. 1, nejde-li o notářský zápis o dědické smlouvě nebo o smlouvě o zřeknutí se dědického práva, anebo o jejich zrušení, se za života zůstavitele vydávají jen jejich opisy.

(3) Není-li opis notářského zápisu vyhotoven prostřednictvím kopírovacího zařízení, vyhotoví se tak, že za text notářského zápisu se uvedou vypsání jméno, příjmení, případně akademický titul a funkce toho, kdo notářský zápis sepsal a podepsal, se zkratkou „v. r.“, a opis otisku úředního razítka notáře se zkratkou „L. S.“, vypsání jména, příjmení, případně akademické tituly dalších osob, které notářský zápis podepsaly, se zkratkou „v. r.“, případně opisy otisků razítek připojených k podpisu těchto dalších osob se zkratkou „L. S.“.

§ 91

(1) Stejnopisy notářských zápisů se vydávají účastníkům, není-li v notářském zápisu stanoveno jinak. Někomu jinému mohou být také vydány, jestliže všichni účastníci s tím souhlasí. Stejnopisy notářských zápisů o osvědčení se však vydávají všem osobám, které prokáží právní zájem na vydání.

(2) Notář, u kterého je uložen notářský zápis o povolání správce pozůstalosti nebo závěti obsahující povolání správce pozůstalosti nebo vykonavatele závěti, vydá po úmrtí zůstavitele stejnopis tohoto notářského zápisu každému, kdo mu prokáže právní zájem a úmrtí zůstavitele. Úmrtí lze prokázat pouze úmrtním listem nebo rozsudkem soudu o prohlášení za mrtvého nebo jejich úředně ověřeným opisem.

(3) Opisy notářských zápisů lze vydat osobám, kterým lze vydat stejnopisy. Jiným osobám lze opisy vydat jen se souhlasem osob, kterým lze vydat stejnopisy. Opisy notářských zápisů o právních jednáních zůstavitele pro případ smrti, která jsou uvedena v § 35b odst. 1, nejde-li o notářský zápis o dědické smlouvě nebo o smlouvě o zřeknutí se dědického práva anebo o jejich zrušení, lze vydat jen zůstaviteli nebo jeho zmocněnci, který se vykáže plnou mocí s úředně ověřeným podpisem.

§ 92

(1) Stejnopis notářského zápisu obsahuje opis notářského zápisu a doložku, kterou se potvrzuje, že stejnopis notářského zápisu se doslovně shoduje s notářským zápisem (dále jen „doložka“). Má-li notářský zápis přílohy, obsahuje stejnopis také opisy takových příloh; doložkou se potvrdí, že i opisy příloh souhlasí doslovně s přílohami notářského zápisu.

(2) Doložka, kromě potvrzení podle odstavce 1, obsahuje také den, měsíc a rok vyhotovení stejnopisu, otisk úředního razítka notáře a podpis toho, kdo stejnopis notářského zápisu vyhotovuje.

§ 93

(1) Z notářského zápisu lze vydat výpis. Výpis z notářského zápisu se může týkat i jen některých samostatných právních jednání nebo jen některých skutečností uvedených v notářském zápisu anebo jen celého notářského zápisu bez jeho příloh nebo bez některé z nich. Při vydávání výpisů se použije přiměřeně postup týkající se vydávání stejnopisů. V doložce se také uvede, s jakou částí notářského zápisu a případně s jakou jeho

přílohou se výpis doslovně shoduje, případně, že neobsahuje opisy příloh notářského zápisu, nebo některých z nich.

(2) Výpis podle odstavce 1 nesmí zpochybnit obsah notářského zápisu, z něhož byl vydán.

§ 94

(1) Notář může vydat potvrzení o skutečnostech známých z jeho spisů. Potvrzení se vydává účastníkům a dále osobám, které ho potřebují k uplatnění nebo hájení svých práv, pokud s tím účastníci projeví souhlas.

(2) Potvrzení vyjadřuje stručně a výstižně skutečnosti, které se potvrzují, údaj o tom, komu a k jakému účelu bylo vydáno, datum vyhotovení, otisk úředního razítka notáře a podpis notáře.

§ 94a

Stejnopisy notářských zápisů, opisy notářských zápisů, výpisy z notářských zápisů a potvrzení o skutečnostech známých ze spisů mohou být vydány i v elektronické podobě. Stejnopisy notářských zápisů, výpisy z notářských zápisů a potvrzení o skutečnostech známých ze spisů vydávané v elektronické podobě se opatří kvalifikovaným elektronickým podpisem a kvalifikovaným elektronickým časovým razítkem toho, kdo je vydal. Podpisem podle § 92 odst. 2 a § 94 odst. 2 se v tomto případě rozumí kvalifikovaný elektronický podpis. Otisk úředního razítka notáře podle § 92 odst. 2 a § 94 odst. 2 se nevyžaduje.

A.

Notářský zápis

Notářský zápis je listina, kterou sepsat notář a která splňuje náležitosti stanovené zákonem. Má charakter veřejné listiny. To znamená, že se předpokládá její pravost a pravdivost. Kdo ji chce zpochybnit, musí unést důkazní břemeno a prokázat opak. Jinak je tomu u soukromých listin, ohledně kterých dle § 565 občanského zákoníku platí, že je na každém, kdo se jich dovolává, aby dokázal jejich pravost a správnost (s dodatkem, že je-li však soukromá listina použita proti osobě, která jí zjevně podepsala, nebo proti jejímu právnímu nástupci, má se za to, že pravost a správnost listiny byla uznána).

Zvláštní kategorií je notářský zápis se svolením k vykonatelnosti. Jedná se o notářský zápis o právním jednání, ve kterém se účastník zaváže splnit peněžitý dluh vyplývající ze zakládaného závazkového právního vztahu právním jednáním, a který

obsahuje svolení zavázaného účastníka, aby byl podle tohoto zápisu nařízen a proveden výkon rozhodnutí (vedena exekuce) a aby byl takový notářský zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní. K získání exekučního titulu tedy již není třeba soudního řízení. Věřitel může bez dalšího soudního řízení požádat soudního exekutora o exekuci dlužníkovy majetku.

Poznámka: Podrobněji k důkazní síle veřejných a soukromých listin viz článek Šimona Kleina „Veřejné listiny a jejich důkazní síla“ v časopise *Ad Notam*, dostupné online, odkaz viz Hlavní zdroje.

B.

Kárná provinění a kárné řízení

Notářský řád – 358/1992 Sb. ČÁST ČTVRTÁ DOHLED A KÁRNÉ ŘÍZENÍ

§ 45

(1) Ministerstvo vykonává státní dohled na činnost podle § 2.

(2) Komora vykonává dohled na činnost notářských komor a na činnost notáře a na vedení notářských úřadů.

(3) Notářská komora vykonává dohled na činnost notáře a na vedení notářských úřadů ve svém obvodu.

§ 46

Dohled se provádí zejména kontrolou spisů, listin, předmětů úschov a evidenčních pomůcek notáře.

§ 47

Drobné nedostatky v činnosti notáře nebo drobné poklesky v chování orgán vykonávající dohled notáři vytkne.

§ 48

(1) Notář, kandidát a koncipient jsou kárně odpovědní za kárné provinění.

(2) Kárným proviněním notáře, kandidáta nebo koncipienta je

- a) závažné nebo opětovné porušení jeho povinností stanovených tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem nebo předpisem Komory, anebo usnesením orgánu notářské samosprávy, nebo
- b) závažné nebo opětovné narušení důstojnosti notářského povolání jeho chováním.

(3) Notáři lze za kárné provinění uložit některé z těchto kárných opatření

- a) písemné napomenutí,
- b) pokutu až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy stanovené zvláštním právním předpisem, nebo
- c) odvolání notáře.

(4) Kandidátovi lze za kárné provinění uložit některé z těchto kárných opatření

- a) písemné napomenutí,
- b) pokutu až do výše dvacetinásobku minimální měsíční mzdy stanovené zvláštním právním předpisem, nebo
- c) odvolání ze zastupování, jde-li o zástupce notáře podle § 14 nebo 24.

(5) Koncipientovi lze za kárné provinění uložit některé z těchto kárných opatření

- a) písemné napomenutí, nebo
- b) pokutu až do výše pětinasobku minimální měsíční mzdy stanovené zvláštním právním předpisem.

(6) Jestliže bylo uloženo kárné opatření odvolání notáře, nemůže být odvolaný notář po dobu 5 let od právní moci rozhodnutí o odvolání jmenován notářem. Jestliže bylo uloženo kárné opatření odvolání ze zastupování, nemůže být odvolaný kandidát po dobu 5 let od odvolání ustanoven zástupcem nebo být jmenován notářem.

(7) Výnos pokut připadá příslušné notářské komoře, jíž je notář členem, nebo v jejímž seznamu notářských kandidátů je kandidát zapsán, anebo v jejímž seznamu notářských koncipientů je koncipient zapsán. Není-li pokuta ve lhůtě zaplácena, provede výkon rozhodnutí o uložení pokuty na návrh notářské komory soud podle zvláštního právního předpisu.

§ 49

(1) O tom, zda se notář, kandidát nebo koncipient dopustil kárného provinění, a o uložení kárného opatření rozhoduje v kárném řízení pro každou věc ustanovený tříčlenný kárný senát složený z předsedy senátu a 2 přísedících z řad členů kárné komise. Členy kárného senátu losem určí a písemně jmenuje předseda kárné komise Komory.

(2) Na návrh člena kárného senátu prezident Komory nebo viceprezident Komory, rozhoduje-li kárný senát o kárné žalobě podané prezidentem Komory, popřípadě účastní-li se prezident Komory jinak ve věci, se souhlasem prezidia Komory odvolá člena kárného senátu, který závažným způsobem porušil své povinnosti či jinak ohrozil důvěru

v řádné a nestranné rozhodování kárného senátu. Zanikne-li funkce některého z členů kárného senátu, předseda kárné komise Komory bez odkladu písemně jmenuje nového člena způsobem podle odstavce 1.

(3) Kárné řízení se zahajuje na návrh, který se nazývá kárnou žalobou.

(4) Kárnou žalobu je oprávněn podat

- a) ministr proti kterémukoli notáři, kandidátovi nebo koncipientovi,
  - b) prezident Komory proti kterémukoli notáři, kandidátovi nebo koncipientovi,
  - c) prezident proti notáři, který má sídlo v obvodu příslušné notářské komory, kandidátovi, který je zapsán v seznamu notářských kandidátů vedeném příslušnou notářskou komorou, a koncipientovi, který je zapsán v seznamu notářských koncipientů vedeném příslušnou notářskou komorou,
  - d) předseda krajského soudu proti notáři, který má sídlo v obvodu tohoto soudu, kandidátovi, který je zapsán v seznamu notářských kandidátů, vedeném příslušnou notářskou komorou, mající sídlo v obvodu tohoto soudu, a proti koncipientovi, který je zapsán v seznamu notářských koncipientů, vedeném příslušnou notářskou komorou, mající sídlo v obvodu tohoto soudu,
  - e) předseda okresního soudu proti notáři, který má sídlo v obvodu tohoto soudu, jde-li o kárnou žalobu z důvodu kárného provinění v činnosti notáře jako soudního komisaře pověřeného tímto soudem; též proti kandidátovi nebo koncipientovi, který v době kárného provinění byl v pracovním poměru u pověřeného notáře jako soudního komisaře, jde-li o kárnou žalobu z důvodu kárného provinění v jeho činnosti na základě pověření notářem jako soudním komisařem, (dále jen „kárný žalobce“).
- (5) Kárná žaloba se podává ke Komoře a může být podána do 6 měsíců ode dne, kdy se navrhovatel o kárném provinění dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy ke kárnému provinění došlo.
- (6) Kárná žaloba musí obsahovat jméno, popřípadě jména a příjmení notáře, kandidáta nebo koncipienta, proti němuž směřuje, adresu jeho trvalého pobytu, adresu notářské kanceláře, označení notářské komory, jíž je notář členem, nebo v jejímž seznamu notářských kandidátů je kandidát zapsán anebo v jejímž seznamu notářských koncipientů je koncipient zapsán, popis skutku, pro který se kárná žaloba podává, označení důkazů,

o které se kárná žaloba opírá, a navrhované kárné opatření. Ke kárné žalobě se připojí důkazy, které má kárný žalobce k dispozici.

(7) O podání kárné žaloby vyrozumí předseda kárné komise notáře, kandidáta nebo koncipienta, proti němuž byla kárná žaloba podána (dále jen „kárně obviněný“). Poučí jej o právu zvolit si obhájce z řad notářů nebo advokátů, vyjádřit se ke skutečnostem, které se mu kladou za vinu, a navrhnout důkazy na svou obhajobu. O zahájení řízení se vyrozumí též ministr, pokud není kárným žalobcem.

(8) Kárně obviněnému, který není zastoupen, ustanoví kárný senát opatrovníka, jestliže to vyžaduje ochrana jeho zájmů, zejména byl-li stížen duševní poruchou nebo chorobou, která mu brání náležitě se hájit. Opatrovníkem ustanoví kárný senát notáře nebo advokáta s jeho souhlasem.

§ 49a

(1) Kárně obviněný může být v řízení zastoupen jiným notářem nebo advokátem.

(2) V řízení lze vyslyšet svědky, znalce a účastníky, jen když se dobrovolně dostaví a poskytnou výpověď.

(3) Pověřený člen kárného senátu provede potřebná šetření, zejména zjistí potřebné další skutečnosti a důkazy, nejsou-li v návrhu uvedeny, a jde-li o listiny nebo jiné věci, opatří je k provedení důkazu. Úkony, které v kárném řízení nemohou být provedeny, provede na dožádání kárného senátu a na náklady Komory soud; soud dožádání vyhoví, nejde-li o úkon podle zákona nepřípustný. Soud přitom učiní všechny úkony a rozhodnutí, která jsou k provedení dožádání potřebná.

§ 49b

(1) Kárný senát bez ústního jednání řízení zastaví, jestliže

- a) byla kárná žaloba podána opožděně nebo byla vzata zpět,
- b) byl notář odvolán nebo jestliže výkon jeho úřadu zanikl, popřípadě skončil-li pracovní poměr kandidáta nebo koncipienta u notáře,
- c) zanikla odpovědnost kárně obviněného za kárné provinění, nebo
- d) bylo o skutku, pro který se vede kárné řízení, pravomocně rozhodnuto v trestním řízení.

(2) Kárný senát řízení přeruší, má-li za to, že skutek, který se kárně obviněnému klade za vinu, má znaky trestného činu, a věc předloží příslušnému orgánu činnému v trestním řízení.

(3) Kárný senát přeruší kárné řízení také tehdy, dozví-li se, že pro skutek, pro který bylo kárné řízení zahájeno, je kárně obviněný trestně stíhán.

(4) Kárný senát pokračuje v řízení přerušeném podle odstavců 2 a 3, jestliže orgán činný v trestním řízení rozhodl, že skutek by mohl být posouzen jako kárné provinění.

(5) Nerozhodne-li kárný senát o zastavení nebo přerušení kárného řízení, určí jeho předseda termín ústního jednání a vyrozumí o něm kárného žalobce, kárně obviněného, a má-li zástupce, také jeho zástupce. Má-li kárně obviněný ustanoveného opatrovníka podle § 49 odst. 8, termín ústního jednání se sdělí jen opatrovníkovi. Je-li třeba vyslechnout svědky, předvolá je předseda kárného senátu k ústnímu jednání.

§ 49c

(1) Dojde-li kárný senát k závěru, že se kárně obviněný dopustil kárného provinění, rozhodne o jeho vině a uloží mu jedno z kárných opatření uvedených v § 48 odst. 3 až 5.

(2) Dojde-li kárný senát k závěru, že se kárně obviněný kárného provinění nedopustil nebo mu nelze kárné provinění prokázat, rozhodne, že se kárně obviněný kárného obvinění zprošťuje.

(3) Jestliže kárný senát návrh na uložení kárného opatření zamítl nebo kárně obviněného kárného obvinění zprostil, má notář, kandidát nebo koncipient, proti němuž se kárné řízení vedlo, nárok na náhradu nákladů účelně vynaložených v souvislosti s kárným řízením; o tomto nároku kárný senát rozhodne v rozhodnutí, jímž se řízení končí. Podal-li kárnou žalobu kárný žalobce uvedený v § 49 odst. 4 písm. a), d) a e), má notář, kandidát nebo koncipient, proti němuž se kárné řízení vedlo, nárok na tuto náhradu vůči státu. Podal-li kárnou žalobu kárný žalobce uvedený v § 49 odst. 4 písm. b), má notář, kandidát nebo koncipient, proti němuž se kárné řízení vedlo, nárok na tuto náhradu vůči Komoře. Podal-li kárnou žalobu kárný žalobce uvedený v § 49 odst. 4 písm. c), má notář, kandidát nebo koncipient, proti němuž se kárné řízení vedlo, nárok na tuto náhradu vůči notářské komoře, jejímž prezidentem byl kárný žalobce.

(4) Náklady kárného řízení nese Komora. V rozhodnutí podle odstavce 1 uloží kárný senát kárně obviněnému, aby zaplatil Komoře náklady řízení stanovené paušální částkou v kárném řádu.

(5) Komora nahradí svědkovi hotové výdaje a výdělek, který mu prokazatelně ušel. Nárok je třeba

uplatnit u Komory do 3 dnů od výsledku, jinak zaniká; o tom musí být svědek poučen. Náhrada hotových výdajů a poskytování odměn znalcům a tlumočnickům se řídí zvláštními právními předpisy.

§ 50

(1) Pro rozhodnutí v kárném řízení je rozhodující skutkový a právní stav v době, kdy ke kárnému provinění došlo; pozdější právní úpravy se použije, jestliže je to pro kárně obviněného příznivější.

(2) Rozhodnutí kárného senátu se doručí kárně obviněnému a kárnému žalobci do vlastních rukou. Má-li kárně obviněný v řízení zástupce nebo opatrovníka, doručí se jim rozhodnutí namísto kárně obviněnému.

(3) Proti rozhodnutí kárného senátu může kárně obviněný a kárný žalobce podat do 15 dnů od jeho doručení odvolání ke Komoře. Odvolání je třeba odůvodnit a má odkladný účinek.

(4) O odvolání rozhoduje pro každou věc ustanovený pětičlenný kárný senát složený z předsedy senátu a 2 členů, jmenovaných prezidentem Komory na návrh prezidia Komory, a 2 členů, určených losem prezidentem Komory z řad členů prezidia Komory. Má-li kárný senát rozhodovat o odvolání proti rozhodnutí v kárném řízení konaném na návrh prezidenta Komory, popřípadě účastní-li se prezident Komory jinak ve věci, předsedu senátu a 2 členy na návrh prezidia Komory jmenuje a 2 členy určuje losem z řad členů prezidia Komory viceprezident Komory. Výkon funkce člena odvolacího kárného senátu je neslučitelný s výkonem funkce člena kárného senátu, jakož i s předchozím výkonem funkce člena kárného senátu proti těmž kárně obviněnému v téže kárné věci.

(5) Podrobnosti o kárném řízení stanoví kárný řád.

§ 50a

Zahlazení kárného postihu

Po uplynutí 5 let od právní moci rozhodnutí o uložení kárného opatření se pro účely kárné odpovědnosti hledí na notáře, kandidáta nebo koncipienta, jako by nebyl pro kárné provinění stíhán. Jestliže výkon kárného opatření do té doby neskončil, kárný postih se zahlazuje vykonáním kárného opatření.

§ 51

Nepožádá-li notář, jemuž zdravotní stav trvale neumožňuje řádně vykonávat činnost notáře,

o odvolání, navrhne notářská komora, jejímž je členem, nebo ministr kárné komisi, aby rozhodla, že jeho zdravotní stav mu trvale neumožňuje řádně vykonávat činnost notáře. Ustanovení § 49 a § 50 odst. 3 se použijí přiměřeně.

Vybrané otázky profesní etiky v právnickém vzdělávání

Tomáš Friedel (ed.)

Tato publikace je publikována pod licencí Creative Commons Licence (CC BY-SA 4.0)
Licenční podmínky navštivte na adrese <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Vznik publikace byl podpořen z projektu OP VVV reg. č. CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002362:
Zvýšení kvality vzdělávání na UK a jeho relevance pro potřeby trhu práce.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Úvodní poznámka: Tomáš Friedel

Odborná redakce: Tomáš Friedel

Texty a přílohy: Hana Draslarová, Tomáš Friedel, Petra Zaydlar Hodysová, Eliška Hronová, Marek Zima

Recenzenti: JUDr. Maxim Tomoszek, PhD., Mgr. Vít Dohnal

Koncept: Tomáš Friedel, Hana Draslarová a studio Datle

Redakce a korektury: Kristýna Bartoš, studio Datle

Grafický návrh a sazba: studio Datle

Písmo: Comenia Serif (Storm Type Foundry)

Vydává: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2020

ISBN 978-80-87975-98-5

Profesní etika právníků se jako samostatný obor formuje teprve v několika málo posledních letech. Publikace představuje drobné přispění k tomuto procesu. Hlavním smyslem její existence je poskytnout pomocnou ruku komukoli, kdo by stál před úkolem vyučovat kurs profesní etiky právníků na vysoké škole. V ideálním případě by se mělo jednat o člověka, který se již problematikou profesní etiky právníků dříve zabýval, text je nicméně koncipován tak, aby v něm mohl najít inspiraci i právník-učitel dosud se oboru nevěnující. Tomuto smyslu jsou podřízeny obsah i forma publikace.

Osm plánů výukových jednotek, jejichž zpracování odpovídá obecným pedagogickým standardům, stojí relativně samostatně, mohou však na sebe také navazovat v souvislém kursu. Lekce byly před finální publikací opakovaně prověřeny při výuce profesní etiky právníků na Právnické fakultě UK a na tomto základě připomínkovány, upravovány a doplňovány.

Text vychází ze zásad moderní pedagogiky, která počítá s výrazným a aktivním zapojením studentek a studentů do výuky. Místo tradičního předávání co největšího množství informací mají lekce za cíl přitáhnout studentskou pozornost k tématům oboru, a vyvolat v nich tak zájem o jeho další promýšlení, především v podobě samostudia. Jak je však patrné z textu, ani výuková jednotka s aktivním zapojením studentů a studentek nemusí rezignovat na informační bohatost.